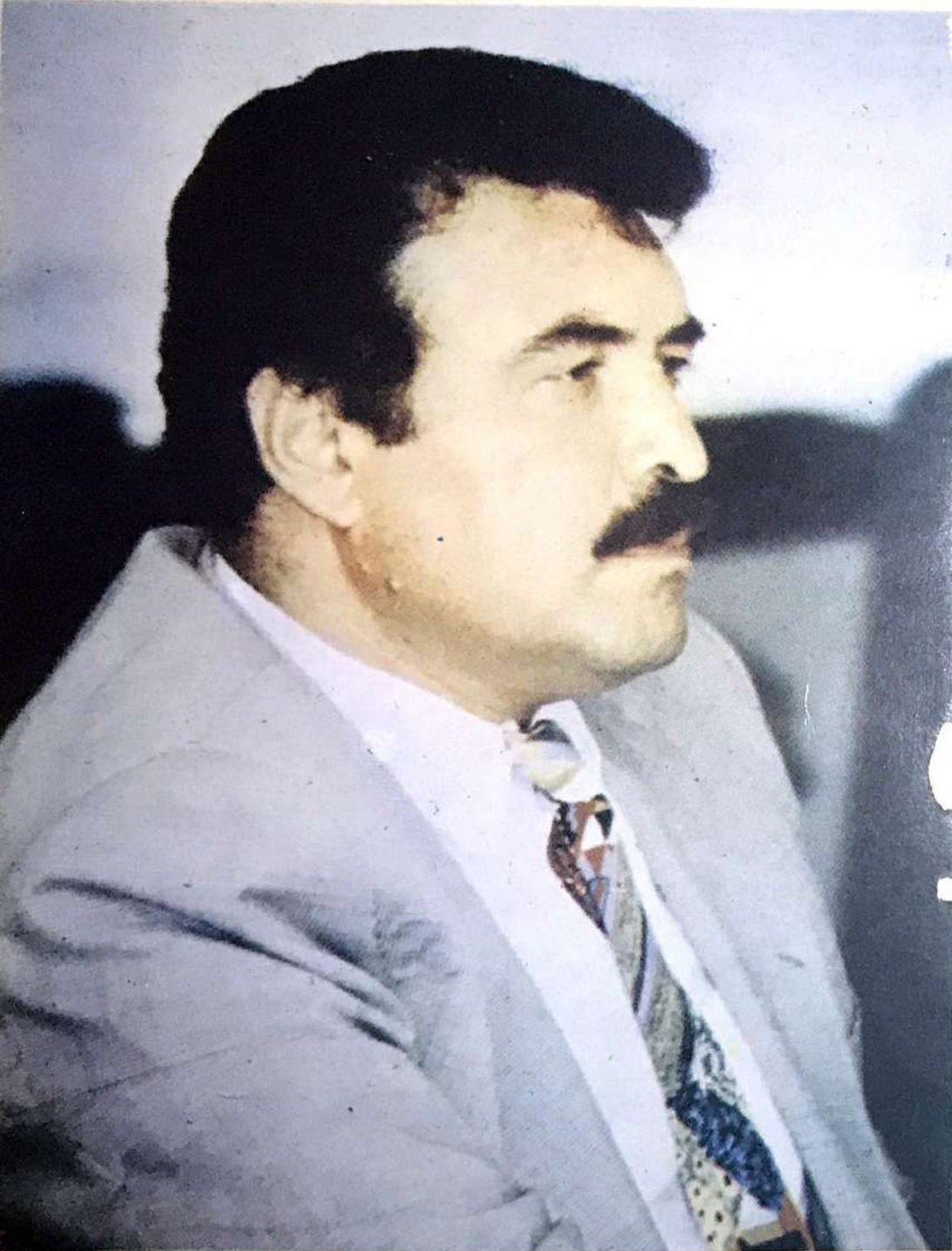

АЗ СҮЗАНДАГҮЙ

60
СОЗАНДАГҮЙ

КОЗИДАВЛАТ ҚОИМДОДОВ

Ҳазир
Ҷамон
2019

АЗ СЎЗАНДАГӢ

БА СОЗАНДАГӢ

Душанбе
Нашриёти «Шарқи Озод»
1997

Мураттиб ТИЛЛОИ НЕКҚАДАМ

Ҳини мутоилаи ин китоб хоҳ нохоҳ хонанда рӯзҳои тақдирсоз — иҷлосияи ХУ1-и Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки Қозидавлат Қоимдодов дар ҳамаи иҷлосияи таърихӣ қонишини Раиси Шӯрои Олии Тоҷикистон интихоб шуд, ба хотир меорад. Талониҳои ӯ баҳри сулҳу ороғӣ дар кишвар, кӯшишҳои пайдарнагии онди таърифи Хазиримом Оғохонӣ 1У ба Маскав, Тоҷикистон ва Қўҳистони Бадахшон, ниҳоят чун ҳамоҳангсоз байни Ҳукумати Тоҷикистон ва ташкилотҳои Оғохон баҳри амалӣ гардидани барномаҳои башардӯстонаи Оғохонӣ 1У аз қабилӣ корҳои буданд мушкил ва заҳматталаб, аммо ӯ на танҳо ба бовария интихобкунандагонан, балки кулли мардуми Тоҷикистон сазовор гардид.

Мураттиб то қадри имкон кӯшидааст, ки мақолаҳо, мубоҳисаҳо ва баромадҳои Қозидавлат Қоимдодовро, ки тӯли солҳои 1993—1997 дар саҳифаҳои матбуоти дзврий таъб шудаанд, ҳамъ оварад.

На ба мансаб бувад баланди мард,
Балки мансаб шавад ба мард баланд.
А. ҚОМН.

ҶАҶОНИ МО БА ДИДОРИ ТУ РАВШАН

...Воқеан шахсе, ки дар ҳама лаҳзаҳо аз худ устуворию ҷавонмардӣ нишон дода, ҳамеша манфиати миллату ҷамъиятро аз манфиати хеш боло гузоштааст, сазовори ҳама гуна эҳтирому қадришиносист» — гуфтааст дар мактуби табрикиаш Раиси Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Сафаралӣ Раҷабов ба унвони инсони шариф ва мушкилписанд Қозидавлат Қоимдодов. Ин баҳо ҳаққонӣ ва беғаразона аст. Агар ба саҳифаҳои таърихи фаъолияти Қозидавлат Қоимдодов назар андозем, худ ин суҳа-онро тақвият хоҳем дод. Ва ин бахт насиби ҳар кас нахоҳад шуд.

Шояд ҳамагон то ҳанӯз рафти иҷлосияи ХУ1-и Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар Хуҷанди бостонӣ доир гардид, нағз дар ёд доранд. Айнан дар ҳамаи иҷлосияи таърихӣ Қозидавлат Қоимдодов, ки чанде пеш аз шаҳри Маскав омада буд, қонишини Раиси Шӯрои Олии Тоҷикистон интихоб гардид. То ин дам ӯ чун намоёндаи парлумони Тоҷикистон ба кори Шӯрои Ҷумҳуриҳои СССР омада, дар асоси алтернативӣ раиси Кумитаи Шӯрои Олии СССР оид ба масъалаҳои аграрӣ ва озуқа интихоб гардид ва то пошхӯрии Иттиҳоди Советӣ дар ин вазифа кор кард.

Он рӯзҳо шояд дар ҳаёташ яке аз душвортарин лаҳзаҳо буданд. Маҳз дар чунин айёми пурташвиш ва сарнавиштсоз ӯ аввалин роҳбари навинтихобшуда буд, ки ба шаҳри Душанбе омад. Дар шаҳре, ки дар он беҳокимиятӣ ҳукмрон буд. Аксари роҳбарон ва вазирон, ки ҳанӯз дар сари кор набуданд,

ҷонишини Раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Қозидавлат Қоимдодов барои ба як шакли муайян ва мўтадилгардонии фаъолияти мақомоти давлатӣ чораҳои фаврӣ андешид. Шояд ин марҳалаи ҳасос барояш дар зиндагӣ як имтиҳони сахте буд ва ӯ чун фарзанди содиқи Ватан тавонист онро мардонавор паси сар намояд. Ба ҷавонияш нигоҳ накарда, худро чун ташкилотчӣ ва сиёсатмадори таҷрибадор нишон диҳад.

Соли 1993 дар асл ҳам соли хеле вазнин буд. Алалхусус, барои сокинони Кӯҳистони Бадахшон, ки бар асари зимистони сахт аз пойтахт ҷудо монда, ба бӯҳрони иқтисодӣ ва иттилоотӣ гирифта буданд. Шахсони манфиатҷӯ аз ин истифода бурда, байни мардуми Бадахшон ва Ҳукумати навинтиҳобшуда тухми низоъ мекоштанд. Бо ҳар роҳ дар дили мардуми кӯҳистон нобоварӣ ва кинаву адоватро зиёд мегардонданд. Маҳз дар чунин як айёми ҳасос Қозидавлат Қоимдодов байни Ҳукумати ҷумҳурӣ ва Кӯҳистони Бадахшон фарде гардид, ки фазои нобовариро аз байн бардорад. Ӯ паи ҳам ба Бадахшон сафар карда, ба мардум аз наздик вохӯрд. Алалхусус бо мардуми оддӣ, ки аз кашмакашҳои бемаънӣ хаста буданд, вохӯрда, онҳоро бо ҳақиқати ҳол ошно месохт. Эшонро ба зиндагӣ ва умеди рӯзҳои нек дилгарм мекард. Ҳатто рӯзҳои дар хотир дорад, ки дар назди мардум соатҳои тӯлонӣ суҳанронӣ карда, ба саволҳои бечавоб ва муаммоҳои сарбастаашон посухи қаноатбахш меод.

Бале он рӯзҳо мардуми Бадахшон, умуман тамоми сокинони Тоҷикистон мӯҳтоҷи сухани ҳақ ва тасаллобахшу таскиндиҳанда буданд. Тавре, ки Носири Хусрав фармудааст:

Ҳамчунон чун тани мо зинда ба об ҳасту ҳаво,
Сухани ҳуҷ дили мардумро об асту ҳавост.

Ба Қозидавлат Қоимдодов тавонист, ки дар муддати кӯтоҳ садди чиниро байни сокинони вилоят ва

Ҳукумати навинтиҳобшуда бардорад. Он маҳмаддоноҳо ва он ҷавонони ҳузарбу дунёбеҳабар аз аспӣ ҷаҳл фуromaда, тадриҷан ба моҳият ва мақсади Ҳукумати Нав ва ҳадафҳои он ошно гашта, акнун бо ӯ дигар хел муомила мекардагӣ шуданд. Тавре ки худ мегӯяд: «Одамоне, ки пеш маро бо кинаю адоват пешвоз мегирифтанд, ҳоло бо дойраву гулдаста истиқбол мекунанд».

Имрӯз мардум ба вай хеле эътиқоди калон доранд. Шояд аз ин сабаб бошад, ки вай дар ақидааш устувор аст. Он гапу суханҳое, ки соли 1993 гуфта буд, то имрӯз ба гуфтаҳои содиқ монд. Ба мисли баъзеҳо мунофиқию дурӯягӣ накард. Доимо ҷаҳду ҷадал мекард, ки алангаи ҷанг дубора дар Тоҷикистон нахезад. Аз ин сабаб ӯ бо гурӯҳҳои мухталифи ҷамъиятамон вохӯрда, то ҳади имкон кӯшиш намуд, ки вазъи ғарбидарӣ кишварамон тадриҷан паст фурифтад. Он айёмро гоҳ дар ноҳияи Ҷоималику шаҳри Турсунзода ва гоҳе дар шаҳри Кӯлоб мегардонид. Ҳатто ба саҳтгарин нуқтаҳои дӯғи ҷумҳурӣ Дашти Шери ноҳияи Тавилдара ва Сағирдашти ноҳияи Дарвоз — он ҷое, ки алангаи ҷанг ҳанӯз хомӯш набуд, сафар кард. Бо гурӯҳҳои размҷӯй сӯхбатҳои тӯлонӣ дошт.

Ба фикри вай фоҷиаи кишварро танҳо ба як маҳал нисбат додан хатост. Чун фарди миллатдӯст дарди халқ гуфта, тамоми сокинони Тоҷикистонро дар назар дорад. Дар яке аз мушоҳидаҳои дар рӯзномаи «Садои мардум» муҳбир оиди геноцид зидди бадахшониёнро аз ӯ суол мекунад, қотелоно ҷавоб додааст: «...Агар амиқ андеша кунем, аз ҳуди моҳи маи соли гузашта (1992) бӯи геноциди зидди миллати тоҷик меояд...

...Чаро ин корро мекунанд, фаҳмиданаш душвор нест. Мақсади ин гурӯҳҳои ҷинояткор маълум аст. Бо кушторҳо аз рӯи мансубияти маҳал, миллат ва мазҳаб онҳо мехоҳанд ҳукумати қонуниро беобрӯ намоянд, нисбат ба он дар байни халқ тухми нобоварӣ коранд. Вале ин ба онҳо муяссар нахоҳад шуд».

Қозидавлат Қоимдодов ду навбат вакили халқ ва намояндаи вилояти Кӯҳистони Бадахшон дар Маҷлиси Олӣ интиҳоб шуда, ҳамеша манфиати интиҳобкунандагонашро ҳимоя мекунад. Қабулгоҳи дафтари кории ӯ ҳамеша серодам аст. Аз маҳалҳои гуногуни ҷумҳурӣ барои ҳалли мушкилоташон назди ӯ меоянд. Дар таҳрири Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Қонун «Дар бораи мухторияти Кӯҳистони Бадахшон» инчунин такмил додани дигар қонунҳо хеле саҳми калон дорад.

Фаъолияти дигари ӯ чун ҷамоаҳангсози ташкилотҳои Оғохон дар Тоҷикистон хеле назаррас ва боиси таърифу тавсифҳост. Аз моҳи ноябри соли 1992 мукотиботи пайдарпаи ӯ бо Ҳозиримом Шоҳкарим—ал-Ҳусайнӣ Оғохони 1У имкон дод, ки ташрифи он Ҳазрати Воло ба Тоҷикистон ба амал ояд.

Ин Дидор аҳамияти бузурги сиёсӣ ва таърихӣ дорад. То ин дам имомҳои мазҳаби исмоилӣ хоҳиш доштанд, ки бо ҷамоаташон дар Тоҷикистон вохӯранд, аммо ин орзу танҳо дар давраи Ҳозиримом ҷомаи амал пӯшид. Дидор ба мардум як ҷаҳон ғизои маънавӣ бахшид ва пас аз ин Ҳозиримом бештар ба инкишофи илм ва маорифи Бадахшон диққат меодагӣ шуд. Дар муҳайё сохтани сафари Ҳозиримом Оғохони 1У ба Тоҷикистон хизмати Қозидавлат Қоимдодов ниҳоят калон аст. Уро бахти баландие насиб гардид, ки чанд маротиба ба Дидоди он Ҳазрати Воло расад ва пайгоми дурудҳои эшонро ба муридонаш расонад. Дар ин байн ҳам Қозидавлат Қоимдодов боис гардид, ки сафари Ҳозиримом ба шаҳри Маскав, Тоҷикистон ва Кӯҳистони Бадахшон ба вуқӯъ ояд ва ҳазорҳо бадахшониҳо ба дидори Ҳозиримом мушарраф гарданд.

Ёд дорам, ки пас аз нахустин мулоқот ва Дидор бо Мавлоно Шоҳкарим—ал—Ҳусайнӣ Қозидавлат Қоимдодовро мардум дар майдони саҳни бинои Ҳукумат бо дафу доира ва гулу гулдастаҳо пешвоз гирифтанд. Он рӯз дар Маҷлиси Ҳукумати ви-

лоят ҷои сӯзанпартоӣ набуд. Мардум аз тамоми ғушаву канори ҷумҳурӣ ба мулоқоти ӯ омаданд ва интизори суҳанҳои ботамкинонаи ӯ буданд. Шоири ширинзабони бадахшонӣ Лаълҷубаи Мирзоҳасан он айём фармуда:

«ДИДОР» МУБОРАК БОД!

(Ба фарзанди содиқи Бадахшон Қозидавлат Қоимдодов мебахшам).

Хуш омадӣ бар Тӯсеён, меҳмонно ҳам мизбон,
Эй Юсуфӣ ин Канъон, дидор муборак бод!
Ҳар резан санги кӯҳ ганҷинаи Қорун аст,
Дилдодан кӯҳистон, дидор муборак бод!
Нирону ҷавон имрӯз чун ғанга дуоғӯят,
Эй бахти ту бас хандон, дидор муборак бод!
Абри синаҳ ҷодирзан бар тораки марзи мо,
Зуамот шуда рахшон, дидор муборак бод!
Аз нури Имом—ул-ҳақ нуре чу атоят шуд,
В-ин бахт шуда гардон, дидор муборак бод!
Ҷон дар қафу марг аз пас медонит бадахшонӣ,
Аз марг харидӣ ҷон, дидор муборак бод!
Имрӯз гуҳарбор аст, рашқи ҳама гулзор аст,
Ҳам пунтан кӯҳистон, дидор муборак бод!
Аз дидани ин дидор пайдоест яке «Дидор».
Чун гул зи дили бӯстон «Дидор» муборак бод!
З-ин тӯҳфан яздонӣ, эй марди бадахшонӣ,
Ҷон дар тани ту рақсон, дидор муборак бод!
Эй аҳли Бадахшонам, найванди дилу ҷонам,
Дар ҳар сафарат, эй ҷон, дидор муборак бод!

Бояд қайд намуд, ки барои ташрифи Ҳозиримом ба Тоҷикистон сар аз ҳама хизмати ҷонишини Раиси Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Қозидавлат Қоимдодов ва дастгирии Президенти кишварамон Эмомалӣ Раҳмонов хеле калон буд. Ин ду шахсият дар таърих чун иҷрокунандагони орзуи умеди сокинони Бадахшон — Дидор бо Ҳозиримом —

Мавлоно Шохкарим-ал-Хусайнӣ боқӣ мемонанд.

Он рӯзи таърихро сокинони Кӯҳистони Бадахшон ҳеҷ гоҳ фаромӯш намеkunанд. 22 майи соли 1995 бо даъвати Президенти кишвар Эмомалӣ Раҳмонов бузургтарин шахсияти мазҳаби Исмоилия набераи Ҳазрати Муҳаммади Мустафо ва Алии Муртазо — Ҳозиримом Шохкарим-ал-Хусайнӣ ба сарзамини мо ташриф овард.

Дар яке аз вохӯриҳо бо Ҳозиримом дар Донишгоҳи давлатии Хоруғшаҳр бо таклифи Қозидавлат Қоимдодов 24 майро минбаъд ҳар сол чун рӯзи Нур қашн эълон карданд ва инак, ду сол боз Рӯзи Нур — рӯзи Дидорро дар Кӯҳистони Бадахшон қашн мегиранд. Президенти кишварамон бори дигар собит сохт, ки дар Тоҷикистон мазҳабҳо ва пайравони ҳамаи динҳо озоданд. Ҳар кас метавонад мӯътақиди дини хеш бошад ва таърихи дури онро аз нав омӯзад. Қабули Ҳозиримом аз тарафи Президент, Сарвазир ва умуман сокинони Тоҷикистон дар сатҳи баланд доир гардид. Ба вазъияти ҷумҳурӣ нигоҳ накарда, Эмомалӣ Раҳмонов ҳамроҳи Ҳозиримом ба Кӯҳистони Бадахшон сафар намуд.

Баъди анҷоми сафар дар сӯҳбати мӯйсафедон будам, ки ин мулоқот ва Дидорро ба ҳар навъ шарҳ медоданд. Вале як чиз нағз дар хотирам мондааст, ки яке аз пирон гуфт:

— Аз он пас, агар касе дар сифати Президентамон Эмомалӣ Раҳмонов ягон сухани носазо гӯяд, кӯр мешавад ва беҳурматияшро нисбати Ҳозиримом нишон медиҳад. Мо муридони Ҳозиримомем, Президент, ки ташрифи ӯро мӯҳайё сохта ҳамроҳаш ба Бадахшон омад, набояд дар ҳаққаш чизи носазо гӯем.

Ӯ Президенти қонунии мост. Вассалом».

Олими бузурги Лондонӣ Шохруҳи Миршохӣ барҳақ Қозидавлат Қоимдодовро хирадмантарин намояндаи давлатӣ баҳри амалӣ гардидани барномаҳои башардӯстонаи Ҳозиримом Шохкарим-ал-Хусайнӣ ҳисобида, ӯро Балъамии Сонӣ ном бурдааст.

Ин бесабаб нест, зеро бо кӯшишҳои ӯ бо ҷамоатҳои исмоилиёни Лондон, Порис, Покистон, Афғонистон вохӯриҳо дошт. Бо роҳбарони ҷамоатҳои исмоилиёни Ҳиндустон, Амрико, Кения, Канада ва ғайраҳо мулоқот намуд, ки ҳоло Ҷамоати исмоилиёни Тоҷикистон бо эшон алоқаи наздик доранд.

Чанде пеш ба унвони ӯ аз Ҷамоати исмоилиёни Афғонистон мактуб расид, ки эшон дар ҳоли ҳозир ба кӯмак хеле мӯҳтоҷанд. Қозидавлат Қоимдодов чун ҷамоаҳангсози ташкилотҳои Оғохон дар Тоҷикистон аз ин хусус бо Президенти кишварамон гуфтугӯ дошт ва масъалаи мазкур ҳалли ҳудро ёфт. Президенти кишварамон Эмомалӣ Раҳмонов розигӣ доданд, ки кӯмаки Ҳазинаи Оғохон, тариқи сарҳади Тоҷикистон ба сокинони наздисарҳади Афғонистон расонда шавад. Пайравони мазҳаби исмоилияи Афғонистон аз ин мужда хеле шод гардид, нисбати ғамхориҳои ҷонишини Раиси Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҷамоаҳангсози ташкилотҳои Оғохон дар ҷумҳурӣ Қозидавлат Қоимдодов аз ӯ як умр миннатдоранд.

Алалхусус шоири шинохтаи Давлати Исломии Афғонистон Саидзамониддин Адим (хонандагони тоҷик ӯро аз маҷмӯаи ашъораш — «Адими ду соҳил» мешиносанд) ҳурмату эҳтиромашро нисбати ӯ дар шеъраро хеле хуб баён кардааст:

Ба ҳузури мӯҳтарам муовини Раиси Шӯрои Олии Тоҷикистон Қозидавлат, ки шарафёби ҳузури Болотабор Имоми Замон рӯзгор шудаанд, шеъри муҳтасари табрикия аз ин айёми фархунда ва ҳангоми ҳақиқта мӯҳтарамона тақдим аст.

Қозидавлат туро муборак бод, ёфтӣ аз Имоми Вақт иршод, Эй хушо дид дидаат альён, рӯйи фархундаи Имоми Замон, Бори дигар бигӯямат табрик, рафта аз байн зулмати торик, Бо ту ҳар шому ҳар сабо гӯям, хайра мақдам ва марҳабо гӯям.

Буда пури зуҳури ӯ ҳаққо, фаҳри дунёву ҷумла мофиҳо,
Лабеи илмуляқин бигир ба бар, тоҷи айнуляқин бинеҳ бар
сар

Ай хушо бо Ҷамоати Шугнон, мужда овардаи яке фармон,
Амру наҳаш биё зи баҳри савоб, кун ту таблиғи он ба
шайху иноб,

Ҷумла мазмуни Ояти Қуръон, буда мақбули табъи Ого Хон,
Кайфи бангу шароби заҳролуд, ҳар ду ҳастанд дар ватан
мавҷуд,

Ҳамчунон кайфи масти афюн, фаҳми мардум ба худ кунад
афсуи,

Ақлу дониш ҳамакунад яғмо, ин гиёҳи музир ба ранҷи
аю,

Намгу номус мебарад аз байн, ҳосилоташ шаҳовати дорайн,
Маҳв соз ин духони заҳролуд, то ки аҷрат расад зи хайи
вадуд,

Аз қуюдоти даҳр бод озод, хотират шод хонаат обод,
Ин бувад охири дуоии Адим, ҳофизат бод лутфи хайи
қадим.

Бош худ ифтихори Кӯҳистон, пайрави илми олами эмон.

Бо эҳтиром, Саидзамониддин Адим, шоири ду
ватан, беҳонаи гирифтори ранҷ ва меҳнат
8 феввали соли 1995 (соли мелодӣ).

ЛУҒАТИ ШЕЪР

Оли ул амҷод — авлоди Ҳазрати Расули бузург
Алшон — ҳозир хайи вадуд — номи худо,
Мофиҳо — чизе, ки байни замин ва осмон аст.
Дорайн — бадбахтии дунё ва охират
Лабе — либос зиндаи доим
Шайху шоб — пир ва ҷавон
Яғмо — тороҷ Музир — зараррасон
Духон — дуд Аю-заҳмат-машаққат
Хай вадуд — номи худо, зиндаи доим
Қуюдот—бандиш —қайд Аҷр —музд

Бале, боиси ифтихор аст, ки мо Қозидавлат Қо-
имдодов барин як шахсияти маъруф ва шинохта
дорем. Кӯшишҳои ҳаррӯзаи ӯ буд, ки ба Дидори
Ҳозиримом расидем ва «Дидор»-и ӯро бо Имоми
Замон такрор ба такрор мутолиа кунем. Дар ин
маврид шоҳбайти Шайх Саъдӣ ба хотир меояд:

Ҷаҳон равшан ба моҳу офтоб аст,
Ҷаҳон мо ба дидори ту равшан.

«Аз сӯзандагӣ ба созандагӣ» ном гирифтани ки-
тоб ҳам бесабаб нест. Зеро мардуми босабру то-
қати тоҷик давраи мушкилтарин, сарнавиштсоз ва
ба қавле сӯзандагиро паси сар кард. Имрӯз он вай-
ронаҳо ва оқибатҳои ҷанги дохилӣ танҳо дар на-
вори кино ва саҳифаи таърих боқӣ мондаанду ха-
лос. Мардуми мо пас аз ба даст овардани сулҳу
оштии ва ризоияти миллии дар Тоҷикистон бо як дил-
гармӣ ба созандагӣ, ба ободу зебо ва сабзу хур-
рам намудани кишвар камари Ҳиммат бастаанд. Ва
ин маъноро мо қариб, ки дар ҳар сӯҳбату мубоҳи-
са ва баромадҳои Қозидавлат Қоимдодов ҳис ме-
кунем. Ӯ беш аз ҳама мардумро ба сулҳ, якдигар-
фаҳмӣ ва оштии даъват намуда, сокинони кишварро
ба бунёд ва ободӣ ё худ аз сӯзандагӣ ба созанда-
гӣ даъват мекунад. Бояд ҳама дарк намоем, ки ак-
нун айёме фаро расида, ки мо созем, на ин ки сӯ-
зем.

Дар ин китоб аксари мақолаву мубоҳисаҳои ҷо-
нишини Раиси Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,
Қозидавлат Қоимдодов, ки дар тӯли панҷ соли фаъ-
олияташ бо рӯзноманигорони ватанию хориҷӣ ҳам-
сӯҳбат гардидааст, гирд оварда шудаанд ва аз аҳа-
мият ҳолӣ нестанд. Пас аз мутолиаи китоби мазкур
худ боварӣ ҳосил мекунад, ки дар асл ҳам ӯ чун
як фидой баҳри сулҳу оштии ва осудагии кишвара-
мон чӣ талошҳои доштааст.

Қ. Қоимдодов бо рӯзноманигорон ва кормандо-
ни воситаи ахбори омма сӯҳбату баҳс карданро
нағз мебинад ва ба қадри заҳматашон низ мера-

сад. Ин аст, ки аз сафари корӣ гаштан замон, ё фур-
сати муносиб ёфтан ба радиову телевизион ва
рӯзнамаҳо гузоришу мубоҳисаҳои хонданӣ меди-
ҳад.

Шукри беҳад, ки дар кишварамон парчами сул-
ҳу ошӣ партавафшон аст. Мардум қариб, ки ғаму
кулфатҳои пештараро фаромӯш карда, бо як дил-
гармӣ машғули меҳнати ороиштаанд. Мо, рӯзнама-
нигорон бо қонишини Раиси Маҷлиси Олии Ҷумҳу-
рии Тоҷикистон дар оянда боз сӯҳбатҳо хоҳем кард
ва он сӯҳбату баҳсҳои шаванд, ки танҳо аз тарақ-
қиёт ва комёбии Тоҷикистон ҳарф зананд. Ин ҷо
танҳо мемонад, ки гӯем;

Забон зи нуқта фуру монду рози ман боқист,
Бизоти суҳан охир шуду суҳан боқист.

Тиллои НЕКҚАДАМ.

РАСИД МУЖДА, КИ АЙЁМИ ҒАМ НАХОҲАД МОНД

ХУЧАНД. Субҳи босафои 26 ноябри соли 1992. Имрӯз
ҳамаи интирокдорони ҷаласаи ХУ1-уми Шӯрои Олии Тоҷи-
кистонро дар саҳни қасри ба номи Урунхоҷаев бо садон
дафу карнай ва нону намаки Оши ошӣ истиқбол кардаид.
Аз ҷеҳраҳои роҳбарони ҷумҳурӣ, депутатҳои халқ ва ди-
гар ҳама ҳувайдост, ки шоду масруранд. Мо дар ин лаҳ-
заҳои шодӣ имконият пайдо кардем, ки бо Қозидавлат Қо-
имдодов — муовини ба тозагӣ интихобшудаи Раиси Шӯ-
рои Олии Тоҷикистон ҳамсӯҳбат шавем.

— Мӯҳтарам Қоимдодов, ба ин вазифаи олии
интихоб шуданатон ва рӯзи сулҳу оштиро ба шу-
мо аз номи хонандагони сершумори рӯзнамаи
«Ҷумҳурият» таҳният мегӯям.

— Ташаккур.

— Таассуроти Шумо аз кори Иҷлосияи Шӯрои
Олий! Оё метавон гуфт, ки порлумон ба мақсади
худ расид!

— Рӯзи аввал, вақти дар иҷлосия суҳан гуфтан,
ман изҳор дошта будам, ки депутатҳои Бадахшон
ба Хучанд ба хотири дарёфти сулҳ, қатъи ҷанги
бародаркушӣ омадаанд. Мақсади асосии мо аз иб-
тидо то имрӯз ҳамин аст. Ин ҳадафи некро ба ягон
чизи дигар иваз кардан нашоуд, барои ин аз та-
моми вазифаҳо даст кашидан мардонагист. Вале мо
як нуқтаро бояд дарк кунем, ки гап дар вазифа
нест, балки давлат бояд механизми идоракунандаи
худро дошта бошад, то ба мақсадаш бирасад. Рӯ-
зи аввал ман эҳсос карда будам, ки ин ҷанги хо-
нумонсӯз, ин кашмакашиҳои сиёсӣ ҳатто депутат-
ҳоро, ки яққо ҷой менӯшиданду сӯҳбат мекар-
данд, то ҷое аз якдигар дур кардааст. Хушбахто-
на, рӯзи дуввуму сеюми иҷлосия комиссияи мусо-
лиҳаи он шароит мусонид кард, ки мо бо ҳам наз-

дик шавем, миёни депутатҳо ҳусни тафохум ва якдигарфаҳмӣ ба вуҷуд ояд.

— Баҳри пойдории ҳокимият ва қонуният дар Тоҷикистон чӣ бояд кард!

— Аз ҳама аввал, бояд қонуну қарорҳои қабулкардаи мо амал кунанд, якҷо бо мардуми кишвар барои ободии хонадони хеш меҳнат кунем. Ҳар кас бояд дар ҷомеа вазифаи аслии худро ба ҷо орад. Ҳалқи тоҷик дар ин лаҳзаҳои ҳассос ба ваҳдату якдигарфаҳмӣ саҳт ниёз дорад. Аз ин рӯ, Шӯрои Олии Тоҷикистон саъй меварзад, ки бо мардум наздик бошад, ҳалқи заҳматкашро дар гирди худ ҷамъ бикунад.

— Ҳамчун муовини Раиси Шӯрои Олии Тоҷикистон аз тариқи рӯзномаи «Ҷумҳурият» ва мардуми кишвар чӣ гуфтаниед!

— Сулҳу ошӣ, руҳсораҳои гулгуну ашки шодӣ муборак! Мо ниҳоят ба ваҳдат расидем, вале онро дастгирӣ намудан қарзи ҳамаи онҳост, ки дар ин сарзамин зиндагӣ мекунанд.

Дар ҳақиқи рӯзномаи «Ҷумҳурият» гуфтание дорам: агар Шӯрои Олӣ ва Ҳукумати Тоҷикистонро ба уқоби баландпарвоз монанд кунем, пас ин рӯзномаи муқаддас тӯли солҳо қувваю мадори он буд. Ва бояд минбаъд ҳам ҳамаи вазифаи муқаддаси худро ба ҷо орад. Мо бояд баҳри сулҳу ваҳдат, ободии Ватан якҷо мубориза барем, тақядори ҳамдигар бошем.

Муҳаммад ЭҒАМЗОД,

муҳбири порлумонии «Ҷумҳурият».

(«Ҷумҳурият», 28 ноябри соли 1992, № 209 (8729)).

ҶОНИШИНИ РАИСИ ШҶРОИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ
ТОҶИКИСТОН ҚОЗИДАВЛАТ ҚОИМДОДОВ;

ҲАР КАС БА КОРИ МУШАХХАС ДАСТ БИЗАНАД, МУШОҲИДАКОРИ

БЕТАРАФ НАБОШАД

Ҳар кадоми мо он рӯзҳои сарнавиштсози аввали моҳи декабри соли 1992-ро нағз дар хотир дорем, ки баъди поён ёфтани сессияи шонздаҳуми Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шаҳри Душанбе як ҳалои хатарноки беҳокимиятӣ ба амал омада буд. Ва дар ин рӯзҳои пурташвиш бо дастури Раиси Шӯрои Олӣ Э. Раҳмонов аввалин шуда, яке аз роҳбарони навинтихобшудаи Тоҷикистон Қозидавлат Қоимдодов ба пойтахт омад. Дар шароити ғайриоддии ҷамъиятию сиёсӣ вай худро ҳамчун ташкилотчии ботаҷриба нишон дод. Дар набудани бисёр вазирҳо ҷонишини Раиси Шӯрои Олӣ барои танзими фаъолияти мақомоти давлатӣ тадбирҳои оҷил андешид.

— Қозидавлат Қоимдодович, интиҳоби Шумо ба вазифаи ҷонишини Раиси Шӯрои Олӣ дар сессия барои бисёр касон ғайричаҳмдошт буд, Шуморо дар Помир нағз мешиносанд. Мутаассифона, васоити ахбори омма ҳам фурсат наёфтанд, ки Шуморо ба аҳли васеи ҷомеа муаррифӣ намоянд. Дар бораи худ нақл кунед. Шумо кистед ва чӣ кора будед!

— Дар Кӯҳистони Бадахшон ба дунё омадам. Дар он ҷо фаъолияти худро баъди хатми Дониш-кадаи кишоварзии Тоҷикистон ба сифати зоотехник сар кардам. Баъд дар кори комсомол, мақомоти хизбӣ будам. Дар мактаби олии хизбии Тошканд таҳсил намудам. Якчанд сол котиби якуми кумитаи хизбии шаҳри Хоруғ будам. Сонӣ барои кор дар Маскав пешбарӣ шудам, дар он ҷо ба ҳайси раиси Кумитаи оид ба масъалаҳои аграрӣ ва хӯроквории Шӯрои ҷумҳуриҳо дар назди Шӯрои Олии ИҶШС кор кардам. Баъди парокандашавии Иттиҳод бозпас ба Помир омадам. Дар Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон намояндаи интихобкунандагони ноҳияи Роштқалъа мебошам. Оиладор ҳастам. Панҷ фарзанд дорам. Баъди фаъли модарам соли ҳафтоду чорум ва як сол баъд аз марги падарам ҳамчун сарвари оила саробони 11 нафар бародару хоҳарони худ ҳам шудам.

— Шумо дар ҳамин рӯзҳо аз Кӯҳистони Бадахшон омадед. Мақсади сафаратон ба он ҷо чӣ буд?

— Ягона мақсад вохӯрӣ бо интихобкунандагон буд. Диду боздиди доимӣ бо халқ усули асосии кори ман аст. Ҳатто вақтҳои, ки дар Маскав кор мекардам, ман бо ҳамдиёрони худ робитаи зич доштам. Қобили қайд аст, ки маҳз дар ҳамон давра ба ман муяссар шуд, ба иҷрои супориши асосии онҳо — аз нав барқарор намудани мустақилияти ноҳияи Роштқалъа, ки қаблан ноҳақ барҳам дода буданд, ноил гардам.

Албатта, баъди интихоб шуданам зуд-зуд ба он диёр рафтуомад кардан надорам. Вале ҳар гоҳ, ки фурсат даст диҳад, кӯшиш мекунам онро истифода барам.

Ҳангоми сафари охиринам ман бо сокинони шаҳри Хоруғ, ноҳияҳои Роштқалъа, Шугнон ва ноҳияҳои дигар бисёр сӯҳбатҳо доштам. Дар иҷлосияи Шӯрои вилоят иштирок кардам. Ва бо қаноатмандӣ қайд мекунам, ки аксарияти аҳолии Кӯҳистони Бадахшон сиёсати Ҳукумати нави ҷумҳуриро барои қатъи ҷанги бародаркушӣ, мӯътадил гардонидани

вазъият ва аз бӯҳрони амиқ баровардани иқтисодиёти ҷумҳурий аз таҳти дил дастгирӣ мекунам. Ин эътимод ва боварӣ мебахшад, ки аҳвол дар ҷумҳурии мо хуб мешавад ва Тоҷикистон давлати таъвоно ва мустақил мегардад.

Албатта, ин худ ба худ ба амал намеояд. Аз маврид истифода бурда, аз ҳамаи депутатҳо, чӣ депутатҳои Шӯрои кишлоқ ва чӣ депутатҳои Шӯрои Олӣ хоҳиш дорам, ки дар ин лаҳзаи душвори таърихӣ мон бо интихобкунандагони худ наздик бошанд, рӯҳия ва орзуи умедҳои онҳоро фаҳманд. Депутатҳои халқ, агар онҳо воқеан дар назди халқ масъулият ҳис кунанд, имрӯз бояд дар маҳалҳо таъғоҳи ҳақиқии роҳбарияти ҷумҳурий бошанд. Фақат мо якҷо шуда, метавонем Тоҷикистони азизи худро аз ботлоқе, ки ба он рӯидаем, барорем.

— Ба қарибӣ дар рӯзномаи «Бизнес и политика» мӯсоҳибаи раиси кумитроияи Шӯрои депутатҳои халқи вилояти Кӯҳистони Бадахшон Ш. Шодавлатов чоп шуда буд, ки дар он гуфта мешуд: «Фактҳои кушта шудани бадахшониҳое, ки ҳеҷ гоҳ дар амалиёти ҷангӣ иштирок накардаанд, он қадар зиёданд, ки инро генотсиди зидди халқи мо, кӯшиши баъзе қувваҳои муайян барои тамоман нест кардани он номидан мумкин аст. Зимнан, мо ҳам ба ин мутлақо бовар дорем, ки инро ба мақсади дигар — беобрӯ кардани роҳбарияти ҷумҳурий ва гузоштани асоси ҷанги боз ҳам даҳшатовар истифода мебаранд». Дар ин бора Шумо чӣ гуфтани ҳастед?

— Ин масъала воқеан бисёр касонро ба ташвиш овардааст. Вале он имрӯз ё дирӯз пайдо нашудааст. Агар амиқ андеша кунем, аз ҳуди моҳи маи соли гузашта бӯи генотсиди зидди миллати тоҷик меояд. Маҳз аз ҳамон вақт вазъияти ҷамъиятию сиёсӣ дар ҷумҳурий ба худ чунин шакле гирифт, ки дар он хатари ҷисман nobud кардани бисёр лидерҳои сиёсӣ ба миён омада буд. Кушта шудани Додситони кулли ҷумҳурий Нурулло Ҳувайдуллоев, як қатор кормандони КАМ, ВУД, роҳбарони кумит-

роияҳои Шӯроҳои маҳаллиро ба хотир оварем. Ҳамаи ин кӯшишҳои бо роҳи ғайридемократӣ ва зӯран тасарруф намудани мансабҳои асосӣ ба оташгирифтани ҷанги граждани сабаб шуд. Дар рафти ин ҷанг халқи тоҷик аз рӯи аломатҳои маҳаллӣ тақсими шуд. Мутаассифона, ин чиз мақомоти ҳифзи ҳуқуқро низ фаро гирифт. Дар натиҷаи ин қарарҳои ВУД ва КАМ дар мавриди лозимӣ на фақат вазифаҳои бевоситаи худро дар бобати ҳифзи амнияти шаҳрвандон, роияи қонуният ва тартиботи ҷамъиятӣ иҷро накарданд, балки худашон ҳам ба ин ҷанги бародаркушӣ кашида шуданд. Ва ҳоло ин мубориза аксар вақтҳо ба қасосгирии байни оилаҳо табдил ёфтааст.

Аз тарафи худ роҳбарияти нави ҷумҳурий борҳо бо сабру таҳаммул ба гурӯҳҳои силоҳбадасти ғайриқонунӣ тақлиф намуд, ки масъалаҳои баҳсталаб бо роҳи осоишта ҳал карда шавад. Вале онҳо ин ташаббуси хубро рад карда, ба рехтани хуни халқи идома медиҳанд. Чаро ин қорро мекунанд, фаҳмида наш душвор нест. Мақсади ин гурӯҳҳои ҷинояткор маълум аст. Бо кушторҳо аз рӯи мансубияти маҳал, миллат ва мазҳаб онҳо меҳақанд. Ҳукумати қонуниро беобрӯ намоянд, нисбат ба он дар байни халқ тухми нобоварӣ қоранд. Вале ин ба онҳо мутассар нахоҳад шуд.

Чанд рӯз пеш ман аз яке аз сокинони шаҳри Қорғонӣ мактуби аҷибӣ гирифтам, ки дар он вай сабаби кушокушиҳои бадахшонӣҳоро дар ҷанҷоли байни рэкетиҳо, мубориза барои ба даст овардани соҳаи таъсир дар пойтахт, ки чанд моҳ пештар аз ин ҷо ронда шуданд, мебинанд. Роҳбарияти нави ҷумҳурий бо ин унсурҳои ҷинояткор муборизаи қатъӣ мебарад. Дар назди Шӯрои Олӣ тафтиши ҳодисаҳои кушта шудани бадахшонӣҳо таъсис ёфтааст. Дар асоси хулосаҳои он тадбирҳои оқил андешида хоҳанд шуд.

— Дар оғози сӯҳбатамон, ба ман чунин намуд, ки Шумо дар бораи Иттиҳоди Шӯравӣ бо таассуф

ҳарф задед. Ҳоло дар Русия миллатгароӣ ва танпараст дар бораи зарурати таъсиси конфедератсияи давлатҳо дар ҳудуди Иттиҳоди Шӯравӣ собиқ суҳан меронанд. Шумо дар ин бора чӣ андеша доред?

— Нуқтаи назари шахсии ман чунин аст. Ба истиқлолият гузаштани давлат давраи махсуси гузаришро тақозо менамояд. Яку яқбора аз ҳама ҷо канда шудан хатар дорад, чуноне ки имрӯз мо худ инро аз сар мегузаронем. Дар Иттиҳоди собиқ ҳам ҷумҳурии мо истиқлолият надошт. Шакли нави муносибатҳо лозим буд. Шартномаи Новоогарево барои мо, барои давраи гузариш ба Иттиҳоди нави давлатҳои мустақил имконият медод. Вале саросемавор таъсис додани ИДМ дар ҷангалзори Беловежск боиси канда шудани робитаҳои сиёсӣ иқтисодӣ ва низовҳои байниминтақавӣ гардид. Худатон қазоват кунед: аз бештар аз 200 шартномае, ки байни роҳбарони мамлакатҳои аъзои Иттиҳод баста шудааст, аксарияташ иҷро нашуд ё нимҷиро монд. Мутаассифона, то ҳанӯз дар Иттиҳод механизми татбиқи қарордодҳо муайян карда нашудааст. Бадбахтӣ дар он аст, ки гузаронидани ин ё он маҷлиси машваратӣ дар ИДМ бо амри лидерҳои алоҳида сурат мегирифт. Аксар вақт қарорҳо на ба манфиати он минтақаҳое, ки аз ҷиҳати тараққиёти иқтисодӣ қафомонда буданд, қабул карда мешуданд. Ба иртиботи ин бояд гуфт, ки воҳурии сарони давлатҳои Осиёи Миёна ва Қазоқистон дар шаҳри Тошканд аҳамияти калон дошт. Метавон гуфт, ки он барои устувории Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил ва имзои оинномаи вай таъсире гузошт.

Аммо шартномаҳои Тошканд муқобили ИДМ нигаронида нашуданд, дар онҳо ҷудоихоҳӣ нест. Суҳан дар бораи ҷустуҷӯи роҳҳои тақмил додани робитаҳо дар ИДМ, вусъат додани ҳамкориҳои баробари мутақобилан муфид, баланд бардоштани самаранокии он бо назардошти манфиатҳои ҳар як давлат меравад. Ба ақидаи ман мо бояд муно-

сибатҳои қарордодии байниҳочагиро барқарор кунем, ҳар чӣ зудтар пеши роҳи сукути истехсолотро бигирем, то ки ҳуди ҳамин сол аз бӯҳрони кашолёфта раҳо ёбем.

— Ҳоло ба ҳама маълум аст, ки обрӯю эътибори роҳбарияти нави ҷумҳурӣ ва мӯътадили дар ҷамъият аз бисёр ҷиҳат ба ҳалли муҳимтарин масъалаҳои иқтисодӣ вобаста аст. То андозае ки хабар дорем, Шӯмо ҳамчун қонишники Раиси Шӯрои Олӣ ба фаъолияти Бонки миллий, Раёсати умумии андозаи давлатӣ, Судии олии ҳакамӣ ва Кумитани назорати конституционӣ сарпарастӣ менамояд.

Онҳо сохторҳои муҳими давлатанд. Ба иртибастии ҳамин мавзӯ шумо роҷеъ ба вазъии муомилоти пул ва қарз дар ҷумҳурӣ чӣ андеша доред?

— Вайрон шудани системаи бонкӣ дар ҳудуди собиқ ИҶШС ба корҳои ҳисобу китоб таъсири ниҳоят бад расонд. Ин вазъият бинобар ақибмонии ин система аз ҷиҳати таҷҳизоти техникӣ боз ҳам душвортар гардид. Дар натиҷаи ин ҳатто дар дохили ҷумҳуриямон ҳаракати пул хеле суст шуд. Канда шудани робитаҳои хоҷагӣ, нодуруст фаҳмидани механизми муносибатҳои бозаргонӣ, афзудани майлу рағбат ба тиҷорат бар зарари истехсолот ва таъсиси ҳар гуна биржаҳо, аз фаъолияти истехсоли дур шудани корхонаҳои хурд ва кооперативҳо ва ғайра боиси харобшавии умумии қарзидиҳӣ, афзоиши хатарноки маблағгузориҳои кредитӣ аз ҳисоби пулҳои қарз гирифташуда оварда расонд.

Вазъияти умумии бонкҳоро воқиаҳои моҳҳои охир боз ҳам вазнинтар сохтанд. Дар натиҷаи дуздию сӯхторҳо бонкҳо зиёда аз 300 миллион сӯмро аз даст доданд. Бо вуҷуди он ки вақтҳои охир масъалаи пули нақд ҳал гардидааст, вале дар баъзе ноҳияҳо ҳанӯз ҳам вазъият хуб нест. Мисли пештара дар истифодаи пул назму тартиб вуҷуд надорад. Додугирифти ғайринақдӣ ба ҷои пулҳои

нақд вуҷуд надорад. Дар масъалаи ба истеъмолкунандагон расонидани пул ҳарачу мараҷи зиёд аст. Мутаассифона, Бонки миллий ҳам муваффақ нашудааст, ки саъю кӯшиши бонкҳоро ба ҳалли масъалаҳои бештар муҳим равона намояд.

— Шояд дар ин ҷо на ҳама чиз вобаста ба Бонки миллий бошад. Эҳтимол ба он кӯмаки қонунгузорон, Шӯрои Вазирон лозим бошад?

— Бешубҳа. Баъзе қонунҳое, ки қаблан қабул карда шудаанд, номукаммеланд. Масалан, Қонун «Дар бораи бонкҳо ва фаъолияти бонкӣ» аз бисёр ҷиҳат тақрори ҳамин гуна қарори Иттиҳоди Шӯравии собиқ буда, хусусияти муомилоти пулро дар ҷумҳуриё, ки дар он муносибатҳои бозаргонӣ нисбатан пешрафта нест, ба назар намегирад. Аз ҷумла қонун барои бонкҳои тиҷоратӣ озодии комил медиҳад, гарчи ин бонкҳо аз ҷиҳати моҳияти худ ба ҳеҷ ваҷҳ тиҷоратӣ намебошанд, зеро дар асоси захираҳои кредитии марказонидашуда кор мекунанд, ба сохтори давлатӣ, ки асосан фонди оинномавии ин бонкҳоро ташкил медиҳанд, хизмат менамоянд.

Ва ин мисоли танҳо нест. Бинобар ин ҳоло кумитаҳои дахлдори Шӯрои Олӣ тақлифҳои Бонки миллий ва мақомоти хоҷагиро бодикқат меомӯзанд ва дар сурати зарурат ба он ислоҳ дохил мекунанд. Албатта, дар сурате ки инро Шӯрои Олӣ қабул кунад.

— Қозидавлат Қоимдодович, ман борҳо фактҳои нодуруст фаҳмидани нақши Бонки миллиро мушоҳида кардам. Аксар вақт чӣ кооперативҳо ва чӣ корхонаҳои давлатӣ барои қарз гирифтани бевосита худашон ба он муроҷиат мекунанд. Ҳатто гап-гап ҳаст, ки Бонки миллий таҳти роҳбарияти Шӯрои Вазирон қарор дода хоҳад шуд. Мулоҳизаи Шӯмо дар ин бора чӣ гуна аст?

— Бонки миллий бояд мустақил ва фақат ба Шӯрои Олӣ итоат намояд. Аз ҳарачу мараҷ истифода карда, бо ҳар баҳона маблағи аз ҳад зиёдеро

ба бод додаанд. Ҳодисаҳе буданд, ки ҳукумати пештара коркунони бонкро ба қонуншиканӣ зордор сохт ва маблағҳо мувофиқи мақсад истифода нашуданд. Пули бисёре ба корхонаҳои хурд ҷудо карда шуда буд, ки бефоида нест шуда рафт. Бинобар шароит тақозо мекунад, ки дар назди Шӯрои Вазирон бонки давлатӣ бунёд ёбад, ки дар ихтиёраш бошад ва ба ташкилоту муассисаҳои тобеаш қарзҳои имтиёздору беимтиёз диҳад.

Зимнан дар бораи Раёсати умумии давлатии андоз низ чанд сухан мебоҳам бигӯям.. Садоҳе баланд мешаванд, ки пеш ҷамъовариҳои андоз дар салоҳияти ҳукумат буд, вале ҳоло он дар салоҳияти Шӯрои Олӣ аст? Бояд тазакурр дод, ки дар тамоми олами мутамаддин ҳамин тавр аст. Дар шароити мо, вақте ки дар бобати гузаштан ба иқтисоди бозаргонӣ кор мебарем, ин аз ҳар ҷиҳат зарур аст. Раёсати андоз ба бюҷети ҷумҳурии даромади калон медиҳад. Дар ин ҷо фақат ду рақамро зикр мекунам. Соли 1992 дар сурате, ки ҷамъовариҳои андоз аз рӯи нақша 19 миллиард сӯм буд, амалан 17 миллиард ҷамъоварӣ шудааст. Вале агар ҷанги граждани намешуд, ман бовар дорам, ки ин маблағ аз 20 миллиард сӯм зиёд мешуд. Зимнан, ҳангоми вохӯрӣ, ки ба наздикӣ бо коллективи Раёсати андоз доштам, онҳо ба ман дар бораи нақшаҳои худ нақл карданд, ки соли ҷорӣ 30 миллиард сӯм андоз ҷамъоварӣ хоҳанд кард, ки ин даромади навад дар сади буҷет аст. Бинобар ин гапҳо дар бораи ихтилофи назар дар ин мавзӯ сохтаву бофтаанд. Ягона чизе ки ҳоло барои мо ниҳоят муҳим аст, ин дақиқ ҷудо намудани ҳокимияти қонунгузорӣ, иҷроия ва судӣ мебошад. Ба назарам як муддат ҳамкориҳои байни онҳо вучуд надошт. Дар воқеъ, бисёр сохторҳои давлатӣ дар ноҳияҳо, шаҳрҳо фаъолият намекунанд. Ва мо бояд ҳамаи мақомоти ҳокимиятро аз поин то боло барқарор намоем, онҳоро барои тамоман барҳам додани харобие, ки ҷанги бародаркушӣ овардааст, фаъл созем. Бо назардошти ин мо, аллакай, имсол дар назди худ вазифа

гузорем, ки бо ҳар роҳе бошад дар истеҳсоли маҳсулот ба дараҷаи соли 1985 бароем. Аммо набояд бо усули кӯҳна, балки бо усули нави бозаргонӣ кор кунем. Ба назари ман, лозим аст, ки барномаи дақиқи тараққиёти кишоварзиро тартиб диҳем, ислоҳоти замин гузаронем, ба тоҷирони хурд ва миёна кӯмак намоем ва Ҳимояи иҷтимоии шаҳрвандони камбизоатро амалӣ гардонем. Ин вазифаҳои муҳим мебошанд, вале бо вучуди ин бояд таъмини сулҳу оромӣ дар ҷумҳурии дар мадди аввал қарор диҳем. Сиёсату иқтисодиётро бо ҳам махлут кардан бас аст, аспро ба думи ароба ба бастан бас аст. Ҳар кас бояд ба кори мушаххасе даст бизанад, мушоҳидакори бетараф шуда наистад.

Шӯрои Олӣ вазифаи аввалиндараҷаи худро дар он мебинад, ки қонунҳое таҳия шавад то онҳо қоромад бошанд, масъулияти ҳамаи вазорату идораҳо, мақомоти иҷроия дар маҳалҳо аз поён то боло барои татбиқи қарорҳои қабулшуда баланд бардошта шаванд. Танҳо дар ин ҳол метавонем харобиро бартараф намоем ва иқтисодиёти ҷумҳуриро аз ин бўҳрони шадид наҷот диҳем.

Таснифи А. МАЛИШЕВ.

(«Садои мардум», 30 январӣ соли 1993, № ...)

БА ФАРДО УМЕД АСТ

(Ба саволҳои рӯнома ҷонишини Раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Қозидавлат Қоимдодов ҷавоб медиҳад).

— Мӯҳтарам Қозидавлат, сараввал аз ҳадаф ва барномаи комиссияи ҳукуматӣ маълумот медиҳед!

— Вазъи сиёсӣ ва иқтисодӣ Бадахшон имрӯз дар маркази диққати Шӯрои Олӣ ва Шӯрои Вазирони Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Дар ҳамаи ҷаласаҳои кумитаҳо, вазоратҳо ҳатмӣ ба ин

проблема бевоситаю бавосита дахл карда мешавад. Ба ин бархурд комиссияи Ҷумҳурии мухтори Бадахшон (моҳи ноябр бо сарвариин Ш. Шохдавлатов) комиссияи Шӯрои депутатҳои халқӣ (бо роҳбарии Ғ. Шаҳбозов) ва бригадаи намоёндагони Бадахшон ҳукуматро водор сохт. Барои ин ҳам дар ҷаласаи раёсати Шӯрои Олии ҷумҳурӣ вазъи сиёсӣю иқтисодии Бадахшон муҳокима гардид. Раёсати Шӯрои Олӣ аз рӯи маълумоти роҳбари ҷумҳурӣ ва натиҷаи сафари ҳаёати ҳукумати бо роҳбарии Б. Додхудоева пурра ба вазъият ошно гардид. Аз рӯи муҳокима аён гардид, ки вазъи сиёсии Бадахшонро аз нисф беш вазъи иқтисодӣ муташанниҷ сохтааст. Дар зарфи чанд моҳи охир даҳҳо масъалаҳои иқтисодӣ ғун шудаанд. Маҳз бо ҳамин мақсад шахсан раиси Шӯрои Олӣ рафиқ Эмомалӣ Раҳмонов супориш дод, ки тамоми вазорату идораҳо бояд бо вазъи иқтисодии Бадахшон шинос шуда, баҳри ҳалли проблемаҳо чораҳои таъҷили амалӣ намоянд. Ҳукумат ба 70 масъалаи асосии иқтисодӣ шахсони масъулро мутасаддӣ намуд. Бахусус, таъмини Бадахшон бо маводи хӯроқа, сӯзишворӣ ва доруворӣ ба дараҷаи аввал гузошта шуд.

Ҳар як роҳбари бахши иқтисодӣ ба Бадахшон ба барномаи мушаххас омада, дар мӯҳлати кӯтоҳ ҳалли масъаларо бояд таъмин намояд. Ва ибтидои кӯр нек омад. Ба шаҳри Ўш барои Бадахшон 1000 тонна хӯроқворӣ, 300 тонна сӯзишворӣ дохил гардид. Аъзоёни бригадаи ҳукумати қонишинони вазирони нақлиёт ва нафти (Мадиброҳимов, Хоҷаев) дар шаҳри Ўш ба ин машғуланд. Аъзоёни комиссия қонишини концерни «Нурафзо» Шичкин, қонишини концерни «Барқи тоҷик» Мирзоев бо проблемаи энергетикӣ шинос шуда, аллакай ба Ҳукумати Тоҷикистон роҳи ҳалли корро пешниҳод намуданд. Ман мутмаи ҳастам, ки бригадаи ҳукумати ба беҳбудии иқтисодӣ тағйироти кулӣ ба амал хоҳад овард.

Акиун дар хусуси ҳадафи сиёсии комиссия ҳарф мезанам. Мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмонов шахсан

қайд намуд ва хоҳиш кард, ки ба бадахшониён ошкоро бигӯед, ки ҳукумати нав бе Бадахшон буда наметавонад ва мардуми шарифи Бадахшонро самимона эҳтиром менамояд. Вале вақтҳои охир хусусан, баъди дохил шудани қувваҳои ҳукумати ба ноҳияи Ғарм, Тавилдара мардуми Бадахшонро ба воҳима андохт, ки ҳукумат ба Бадахшон даҳолати низоми мекунад. Дар ҷаласаи Шӯрои Олӣ бори дигар таъкид шуд, ки ҳеҷ гоҳ ҳукумат ба Бадахшон қувваю силоҳ намебарорад. Шахсан рафиқ Эмомалӣ Раҳмонов изҳор намуд, ки мо ба Бадахшон ба ҷои силоҳ орду гандум, сӯзишворӣ мефиристонем. Ҳамаи ин арзу андешаи ҳукумат бояд дар эътимодномаи мушаххас зикр мешуд. Барои ин Раёсати Шӯрои Олӣ қарор дод, ки расман бо ҳуҷҷати расмӣ Муроҷиатнома ба мардуми Бадахшон эътимодномаи худро фиристонад. Мо ҳамроҳи Моёншо Назаршоевич, Шодӣ Шабдолов аз якдилӣ, самимияти ҳамаи аъзоёни Шӯрои Олӣ ба ҳаяҷон омадем. Ин муроҷиатнома нахустин ҳуҷҷати расмӣи наҷоти Бадахшон буда, дар вазъи сиёсӣю иқтисодии Бадахшон сардии кулӣ ба амал хоҳад овард. Дар рӯзи аввал нисбати он сокинони ҷумҳурӣ андешаву ҳамовозии худро изҳор намуданд. Дар ин ҳуҷҷат ваколати ҳукумати мардум, ўҳдадорӣ онҳо зикр ёфтааст. Дирӯз аз симову садои ҷумҳурӣ хабар доданд, ки Муроҷиатнома тавваҷҷӯҳи мамолики хориҷиро низ ҷалб намудааст. Тавваҷҷӯҳи кунед, бори аввал Ҳукумат расман иброз дошт, ки ба Бадахшон ягон нерӯ, қувва дохил намешавад. Вале силоҳи мавҷуда бояд ҷамъ гардида, ба органҳои ҳифзи қонун сурда шавад. Мулоқоти чандрӯза собит намуд, ки ин ваколати ҳукумати ўҳдадорӣ мардум низ ҳалшаванда аст. Тамоми ҷунбишҳо, давлатҳои ҳамсоя хоҳони онанд, ки дар Бадахшон на силоҳ бошаду на силоҳдор. Аслан он силоҳи мавҷудаи ночиз низ дар рӯзи бад ҳифзи мардумро замонат дода наметавонад. Дар тӯли як моҳи охир ҳангоми гуфтушунидҳо ба ситоду нерӯҳои силоҳбадаст фақат

як талабу шартӣ оё супурдани силоҳ бехатарии Бадахшон замонат дода мешавад? Дар Муроҷиатнома ва дар ҳуҷҷатҳои Шӯрои Олӣ мушаххас замонат дода мешавад, ки пас аз таслими силоҳ ҳукумат қувваю силоҳро истифода намекунад. Ба муроҷиатнома дар Бадахшон низ мароқи калон зоҳир гардид. Дар Шӯрои намоёндагони вилоят ба мо ҳарф заданд, ки аллакай номаву телеграммаҳои ҳамовози дохил шудаанд.

Боз он ҷузъи сиёсӣ ҳадафи сиёсии комиссияро низ зикр мекунам. Вақтҳои охир дар шаҳри Душанбе овозаҳои паҳн шуда истодаанд, гӯё аз Бадахшон қувваи низомӣ ба Душанбе ҳуҷум мекунад. Рӯзи сафар низ овоза паҳн шуд, ки дар шаҳри Хоруғ ба аъзоёни комиссия ҳуҷум мешавад. Бисёр аз аъзоёни комиссия бори аввал ба Бадахшон сафар мекунанд. Онҳо аз рӯзи аввал ба ҷои «ҳуҷум» ба меҳмоннавозию пазирии гарм дучор гардиданд ва эътимоди комил пайдо карданд, ки Бадахшон ба касе ҳуҷум намекунад. Пеш аз сафар Эмомалӣ Раҳмонов боз ҳайати комиссияи ҳукуматиро ба ҳузураш қабул карда, масъулияти ҳар як роҳбар, вазоратро баҳри кӯмаки амалӣ ба Бадахшон таъкид намуд. «Мардуми Бадахшон тибқи овозаҳо нерӯю силоҳро интизор буданд, аммо шумо бояд ба Бадахшон нерӯи бародарӣ, силоҳи корро баред»—гуфт Эмомалӣ Шарипович. Ман зимнан илова мекардам, ки дар сатҳи ИДМ нисбати гурӯҳи силоҳбадастони Бадахшон низ андешию афкори ғалат мавҷуд аст. Гӯё дар Бадахшон назми нави силоҳ ва нерӯ ғун гардидааст. Ман Шабдолов, Назаршоев, Додхудоева, Мирбозхонов, Саидхасанов дар ҳар маврид қайд мекунем, ки силоҳбадастони Бадахшон дар фазои бесарусомониҳои сиёсӣ иштибоҳан ба ҷанги бародаркушӣ ҳамроҳ гардидаанд. Ман бо боварии тоҷикон гуноҳе надорам. Бо амри нави давр онҳо силоҳдор шудаанд. Имрӯз он доираҳои сиёсӣ, ки барои силоҳдор шудани онҳо кӯмак карданд, аз байн рафтаанд. Ин силоҳ бояд

бо маслиҳату мулоқот ба замин гузошта шавад. Дар ин бора ба таври муфасссал ҷонишини вазири умури дохила Т. Раҳимбоев, ҷонишини кумитаи амнияти миллӣ Б. Абдуллоев муфасссал ба омма ахборот доданд.

— Мӯхтарам Қозидавлат Қоимдодович, дар мавриди таъқибу куштори кӯҳистониён чӣ маълумоти нав доред?

— Дар мавриди ин масъала аслан то ба ҳол маъмури Моёншо Назаршоев, Шодӣ Шабдолов, Б. Додхудоева ба ҳалли ин кор машғулем. Ҳоло комиссияи ҳукуматӣ корашро идома медиҳад. Аризаю шикоятҳои барои пайдо кардани одамони гумном тафтиш мешаванд. Ҳоло 300 нафар ҷинояткорони ин таъқибу куштор дастгир шудаанд. Алҳол қариб 40 гурӯҳи силоҳдор ба сиёҳкорӣ машғуланд. Дар як моҳи охир шукри Худо ба сари одамони мо осеб нарасидааст. Қувваҳои ҳукуматӣ, прокурор, КАМ расман аз тарафи Раиси Шӯрои Олӣ Э. Раҳмонов сурӯш гирифтанд, ки нисбати шахсоне, ки мехоҳанд Бадахшонро дар муқобили Ҳукумат гузоранд, саҳттарин ҷазо дода шаванд. Эмомалӣ Шарипович гуфт, ки касе, ки ба сари Бадахшон тег мекашад, ӯ душмани миллат аст. Анқариб комиссия кори худро ҷамъбаст намуда, боз тадбирҳои иловагиро пешбурӣ менамояд. Ман, шахсан имрӯз заҳмату шуҷрати ҳамватанони мо Моёншо Назаршоев, Шодӣ Шабдолов, Бозгул Додхудоева, Сабоҳат Алиёрова, Гуласан Қурбонхонов, Ораз Пояндашоев, Мирбозхонов, Муҳаббатшоев, С. Саидхасанов, А. Силеменбеков, М. Мародасенов, С. Носиров, М. Паллаев, М. Мамадаминов, Сӯҳробов, С. Мирзошоевро чун қаҳрамонони Бадахшон ном мебарам. Бовар кунед, агар ин одамон намебуданд қувваҳои сиёҳкор боз бисёр бадахшониёнро аз байн мебарданд.

— Қозидавлат Қоимдодович, лутфан тақдири минбаъдаи фирориён саволи доимии рӯзнома аст. Умед дорем, хонандагони рӯзнома ҷавоби мусбат хоҳанд гирифт.

— Маҳз ба ин мақсад мо бо қонишини раиси комиссияи ҳукумати, қонишини вазири шуғли аҳолиро ба Бадахшон овардем. Алҳол бехатарии томи фирориён таъмин шуда, баъдан онҳо ба қои засти пештара баргардонда мешаванд. Ин барномаи аввалиндараҷаи ҳукумат аст. Ҳатмӣ ба ҳатмӣ бадахшиҳо ба хонаҳояшон бармегарданд. Бе ин Бадахшон мухторияту ваҳдати кулли ҳудро гум мекунад. Доир ба механизми буҷа, имтиёзҳо, давраҳо шахсони масъул дар мулоқотҳо маълумот додаанд. Масалан, вазорати ҳифзи сиҳати омма бо сарвари А. Копилцов дар Бадахшон кори амалиро сар намуд. Дар ин кор тадбирҳои рӯзмарра, дарозмӯҳлату таъҷили амалӣ мешаванд. Мо фақат мунтазири рӯзи оромӣ ҳастем. Он вақт дар ҷумҳурӣ бояд пеш аз ҳама бештару пештар бадахшониҳо ба ҷобаҷокунӣ ҳуқуқ пайдо мекунад.

— Мӯхтарам Қозидавлат Қоимдодович, ҳамроҳи шумо сарвари исмоилиёни Афғонистон Алҳоз Саидмансури Нодирӣ аст. Ин сафари ҳукумати ё ташаббуси хусусӣ?

— Мӯхтарам Саидмансури Нодирӣ барҷастатарин шахсияти мазҳабӣ аст. Ӯ бо ибтикори худ барои кӯмак ва ҳалли проблемаҳои Бадахшон омодааст. Имрӯз дар ҳалли проблемаҳои умда роҳбарии кишварҳои ҳамсояи шарқ фикри ӯро хеле баланд кадр мекунад. Ӯ ба фирориёни тоҷик дар Афғонистон низ кӯмак менамояд. Пеш аз сафар бо Раиси Шӯрои Олӣ Эмомалӣ Раҳмонов мулоқоти корӣ дошт. Бояд тазакурр дод, ки имрӯз барои кӯмак ба Бадахшону Тоҷикистон дахҳо ҷунбишу созмонҳои ҷаҳонӣ талош доранд. Рӯзҳои наздик намояндагони онҳо барои кӯмак ба Бадахшон меоянд.

— Мӯхтарам Қозидавлат Қоимдодович, — мӯхтарам Эмомалӣ Раҳмонов борҳо дар баромадҳои қайд карда буд, ки дар ҳокимияти ҷумҳурӣ намояндагони ҳамаи водию ноҳияҳо ширкат хо-

ҳанд варзид. Вале то ҳол мансабҳои масъул як-тарафа ишғол мешаванд?

— Дар ҳамаи вазорату идораҳо намояндаи Бадахшон мансаби масъулро ишғол хоҳад кард. Ба ин оромию сулҳ зарур аст. Алҳол ин барнома дар сатҳи ҳукумат баррасӣ мегардад. Беҳтарин кадрҳо ба вазифаҳои масъул аз Бадахшон низ интихоб хоҳанд шуд.

— Саволи сирф аз рӯи овозаҳо. Бигӯед, ки оё рост аст, ки Шумо ва Назаршоев, Шабдоловро гурӯҳи сиёҳкор сӯиқасд ташкил карда буд?

— Дар ҷанд муддат ба сабаби баландшавии фишори хун дар шифохона будам. Ин бисёр овозаҳои тавлид кард. Вале мо ҳар се нафар аз ҳар гуна сӯиқасду ҳуҷум соҳиби замонат нестем. Зеро алҳол ба кори мо, ҳам дӯсту ҳам душман ҳалал расонда истодааст.

— Албатта тамоми проблемаҳо ҷамъ мешаванд ва дар коғаз навишта мешаванд?

— Онҳо расман дар протоколи ҳукумати қайд карда, дар сатҳи ҳукумат муҳокима мешаванд. Дар чор рӯзи корӣ аллакай 23 масъала ҳалли мусбати ҳудро пайдо кардаанд. Ман навакак бо роҳбарияти ҷумҳурӣ гуфтугӯ намудам. Ҳафтаи оянда намояндагони ҳамаи вазоратҳои боқимонда боз ба Бадахшон меоянд. Барои ҳалли 80 фоизи проблемаҳои иқтисодӣ ба ҷумҳурии Қирғизистон вобаста аст. Аз ин рӯ комиссияи ҳукумати дар Ҷумҳурии Қирғизистон низ корро шурӯъ намуд.

— Мӯхтарам Қозидавлат Қоимдодович, ҳукумати нав дар матбуот ҳоло ба таври қатъӣ ва расмӣ чизе намегӯяд. Шумо шахсан дар бораи матбуоти Бадахшон чӣ гуфтани доред?

— Баръакс, қариб дар ҳар ҷаласаи шахсан Раиси Шӯрои Олӣ доир ба рушди матбуот мустақилу ҳақнигор гап мезанад. Ва Шӯрои Вазирон низ таъ-

мини маблағ васоитро зиммабардор шуд. Доир ба рӯзномаи «Бадахшон» рафиқ Шаҳбозов барои мо ҳуҷҷат омода намуд. Рӯзномаи «Бадахшон» мунтазам нашр хоҳад шуд. Ба сифати рӯзнома ҳоло баҳои дақиқ дода наметавонам. Вале ҳаминро илова мекунам, ки онро акнун мардум мутолиа карда истодааст. Ин нишонаи хуб аст.

— Барои сӯҳбат ташаккур меғӯем аз барори кор хоҳонем.

— Ман низ ҳаминро таманно дорам.

Н. ШОҲИНВОДОВ,
И. ШОҲҚОСИМОВ.

(«Бадахшон», 12 март соли 1993, № 11 (9481)).

«ДАВЛАТ ҲАМА 3-ИТТИФОҚ ХЕЗАД»

Давлати тозабунёди тоҷикон дар ин рӯзҳои фасли заррини тирамоҳ ҷашнвораи дусолагии ҳешро истиқбол мегирад. Истиқлолият ба мардуми шарифи Тоҷикистон чиро ато намуд? Қадом бархӯрдҳои зиндагӣ садди роҳи камолоти давлати мо гардиданд? Барномаи рунду камолот ва равандҳои пешрафти иқтисодию сиёсӣ чӣ тавр ба амал бароварда мешаванд? Ва боз бисёр масоили дигари муҳими рӯз, ки ҳалли бетаъхири онон ба роҳбарияти ҳукумати феълии Тоҷикистон марбут аст, бонси ташвиши аҳли ҷомеа қарор гирифтанд. Барои рӯшанӣ андохтан ба қисми масъалаҳо ҳаёти таҳририяи рӯзномаи «Бадахшон» аз ташрифи муовини Раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон мӯхтарам Қозидавлат Қонимодов ба сарзамини Кӯҳистони Бадахшон истифода бурда, бо он кас сӯҳбати ошкоро ороест. Дар баёни афкори ошкоро инчунин ба ҷавобҳои посух гирифтем.

— Пош хӯрдани давлати пуриқтидори Иттиҳоди Шӯравиро амри воқеии замон бояд донист. Чаро ки чунин сабки ҳокимиятдорӣ аз назари умум

мибашарӣ баъди чанд соли фаъолияти минбаъдагаш ба вазъи ниҳоят мураккаби сиёсӣ иқтисодӣ оварда мерасонад. Якбора дарҳам шикастани ҳокимиятдории марказ ва тавлид гаштани давлатҳои соҳибихтиёр ба номӯътадили иқтисодиёт боис гардид. Баробари таъсисёбии давлатҳои соҳибихтиёри муштаракулманофеъ Тоҷикистони кӯчаки мо низ истиқлолияти ҳешро 9 сентябри соли 1991 эълон дошт. Баъди ҳазор сол боз тоҷикон соҳиби давлати хеш гаштанд. Бо як нияти неке, бо як ифтихори баланде ва асосан бе набарде соҳиби истиқлол шудем. Бо ин орзую ормонҳои умед ба ояндаи фараҳбахш доштем, ки насли ояндаи халқи бошарафро дар рӯҳи якдилию дӯстӣ, ватанпарварӣ тарбия хоҳем кард.

Аз таҷрибаи давлатдорӣ бармеояд, ки давлати соҳибистиқлол бояд мувофиқи оинномаи хеш қулли равандҳои иқтисоду сиёсатро мустақилона пеш барад. Бадбахтии миллат дар он буд, ки сарони давлат тамоми паҳлӯҳои зиндагиро аз назари воқеият ҳадафи таҳлил қарор надоданд ва аз ибтидо ба иштибоҳи зиёде роҳ доданд. Роҳбарон боз чун пештара аз боло, аз марказ имдод меҷустанд. Баъзан қонунҳои оддитарини давлатдорӣ сарфи назар мешуд. Дар системаи давлатдорӣ фақат Қонун Забон фаъолият дошт. Барои пойдории давлат ва инкишофи он механизмҳои асосӣ, мисли арзи ҳастӣ надоштани идеологияи ягона, набудани урдуи хеш, гирди давлат муттаҳид нагаштани аҳзоби сиёсӣ ҷунбишҳои мардуми моро ба чунин бархӯрдҳои мудҳиш зиндагӣ рӯ ба рӯ сохт. Ба ивази ин боз ба пешрафти давлатдорӣ душманони дохилию беруна ошкоро даҳлат кардани шуданд. Манфиати хусусӣ нисбати манфиати умум боло истод.

Вазъи ноорому хурӯҷ ёфтани ҷанги бародаркушӣ иқтисодиёти дохилии давлатро тамоман хароб сохт. Ба ҳамаи ин харобиҳои иқтисодӣ нигоҳ накарда, Ҳукумати феълии Тоҷикистон роҳҳои баътидол овардани вазъиятро ҷӯё гашт. Риштаҳои

кандашудаи дӯстӣ, ҳамкориҳои иқтисодиро бо давлатҳои ҳамсоя дар муҳлати кӯтоҳтарин барқарор сохт. Вазъият рӯз ба рӯз ба эътидол меояд. Мардум даст ба даст гирифта, қабҳаи меҳнаташро беҳбудии рӯзгор қарор дод. Имрӯзҳо, ки дар шаҳри зебоманзари тоҷикон — Душанбе чашни дусолагии истиқлолияти Давлати Тоҷикистон таҷлил гардида, инчунин дар анҷумани дуҷуми тоҷикон аз тамоми давлатҳои хориҷӣ меҳмонони зиёде ширкат меварзанд, шаҳодати сарсабз гаштани ниҳоли дӯстии давлати тоҷикон аст.

— Мӯҳтарам раис, барои Шумо низ маълум аст, ки мардуми Бадахшон имрӯз аз маводи хӯрокаи танқисӣ мекашанд. Ҳукумати Тоҷикистон барои овардани маводи хӯрокаи бо роҳи Душанбе — Хоруғ ду моҳ боз ваъда медиҳад. Агар дар ду моҳи дигар масъала ҳалли ҳудро наёбад, ҳоли бадахшониён дар зимистони дарпешистода чӣ мешавад?

— Байни мардум чунин овоза ҳам ҳаст, ки Ҳукумати феълӣи Тоҷикистон барои ба Бадахшон овардани хӯрокаи монеъ мешавад. Ин дурӯғу бӯхтон аст. Мо ҳама вақт дар фикри онем, ки ноҳияҳои дурдастро сари вақт бо хӯрокаи пӯшока ва маводи ниёзи мардум таъмин созем. Чанд моҳ пеш дар Шӯрои Олӣ бо мақсади беҳтар таъмин кардани аҳолии Бадахшон бо маводҳои ниёзи мардум гурӯҳи корӣ созмон дода будем. Гурӯҳи корӣ қариб як ҳафта тамоми паҳлӯҳои ҳар соҳаро ба инобат гирифта, мувофиқи талаби роҳбарону мутахассисони Бадахшон қарори мушаххаси Шӯрои Вазирони ҷумҳуриро қабул намуд. Дар қарори зикрфта мувофиқи талаби ҳукумати маҳаллӣ барои тараққиёти солони вилоят 21,5 миллиард сӯм ҷудо шуда буд. Аз ҷумла, дар қарор қайд гардида буд, ки барои ба қор андохтани истеҳсои барқии «Помир-1» дар соли равон тамоми захираҳои дарқорӣ фиристонда мешаванд. Имрӯз қор дар ин объекти муҳим суръат дорад. Аз ҷумла,

барои баровардани роҳи Душанбе — Хоруғ, бунёди манзилгоҳҳо низ маблағи лозимӣ ҷудо гардида буд. Барои таъмини мактаббачагон бо таҷҳизоти дарсӣ, пӯшок барои ҷамъияти матлуботи вилоят як миллиард сӯм пули кредитӣ дода шуд.

Бо ҳолати 15 августи соли равон ба вилоят аз тарафи Ҳукумати Тоҷикистон 79 тонна рағани пахта, 631 тонна қанд, 28 тонна рағани холис, 11 тонна чой, 11 ҳазор тонна орд, 980 тонна биринҷ, 21 тонна собун дохил гардид. Илова бар ин аз ҳисоби Ҳазинаи Аълоҳазрат Оғохонӣ 1У Шоҳкарим-ал-Ҳусайнӣ, созмонҳои давлатҳои дигари ҳамсоя ба Бадахшон 9 тонна рағани растанӣ, 11 тонна қанд, 262 тонна орд, 3 ҳазор тонна ғалла, 26 тонна биринҷ, 2 тонна собун, 2 тонна макарон, якуним тонна хокаи ширӣ фиристонда шудааст.

Чанд рӯз пеш қарори Раёсати Шӯрои Олии Тоҷикистон оиди «Плани пеш аз муҳлат кашондани молҳои хӯроқворӣро ғайрихӯроқворӣ ва захираҳои моддию техникӣ ба ноҳияҳои баландкӯҳи ҷумҳурӣ барои солҳои 1992 — 1994» қабул гардид, ки дар он аз ҷумла, ба Бадахшон овардани 1010 тонна рағани растанӣ, 1348 тонна қанд, 315 тонна маҳсулоти қаннодӣ, 135 тонна чой, ҳазор тонна намек, 380 тонна консерва, 68 тонна дигар наваҳои хӯрокаи пешбинӣ шудааст. Ғайр аз ин миқдори зиёд пӯшока, маҳсулоти сохтмонӣ маишӣ ва 30 ҳазор тонна ангиштсанг дар назар дошта шудааст. Вале чиҳати банд будани роҳи Душанбе — Хоруғ то ба имрӯз кашондани чунин молҳои ниёзи мардум ҳанӯз ба таъхир андохта шудааст.

— Имрӯз қисме аз сокинони вилоят оиди вазъии муташанниҷ дар роҳи Душанбе — Хоруғ Ҳукумати Тоҷикистонро айбдор месозанд ва чи хеле, ки ба ҳамагон маълум аст, имрӯз нерӯҳои ҳукуматӣ ба хоки Бадахшон ворид шуда, мавқеи ҳарбиро дар Сағирдашт қарор додаанд. Оиди ин масъала чӣ ақида доред?

— Ҳукумати Тоҷикистон нисбати Бадахшон ва мардумони он ягон нияту амали зиште надост ва надорад. Муроҷиатномаҳои чандинбораи ҳуду сардори давлат, Раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмонов ба мардуми шарифи Бадахшон шаҳодати он аст. Мо нисбати он силоҳбадастоне, ки имрӯз барои ҳаёти осудаҳолонани мардум ҳалал расонда, инчунин нияти идома додани ҷанги бародаркушӣ доранд, оштинопазир ҳастем. Ба вилоят ворид кардани ягон нерӯи ҳукумати мақсад надостем. Чун дар Дашти Шермавзеи Тавилдара қувваҳои зиёди муҳолифин ҷун шуданд, ҳукумат барои пешгирии ҷанг чораҳо ҷуст. Мо назди ҷавонони силоҳдор се шартӣ асосӣ — ҳамаи силоҳ, нашикастани марзи давлатии байни Тоҷикистону Афғонистон, эътироф намудани ҳукумати вилоятро гузошта будем. Талабу дархости мо ба эътибор гирифта нашуда, боз гурӯҳҳои дигари силоҳбадаст марзи давлатии Тоҷикистонро убур карда, ба тарафи Тавилдара ҳаракат намуданд. Ҳукумат қарор дод, ки барои кушодани роҳ қувваро истифода намояд. Боиси таассуф аст, ки боз чандин одамони бегуноҳ ба шаҳодат расиданд. Дар асари ҷанг қисми роҳи мошингард тароб гашта, аз истифода баромад. Нерӯи ҳукуматӣ барои ба Бадахшону дигар навоиҳои ҷумҳурӣ дохил нагаштани ягон қувваи берунаи силоҳдор Сафирдаштро нишемангоҳи назоратӣ қарор дод. Дар ин ҷо нуқтаи муштараки назоратӣ дар ҳаёти қорамандони умури дохилаи вилояту Ҳукумати Тоҷикистон қарор меёбад.

— Шумо дар ҳаёти комиссияи дафтари Имоми Замон оиди Барномаи кӯмак ба Бадахшон шомил ҳастед. Инчунин чанд моҳ пеш чун намоёнани Ҳукумати Тоҷикистон дар машварати кӯмаки иқтисодӣ дар шаҳри Хельсинки ширкат доштед. Барои хонандагони рӯзнома оиди фаъолиятҳои чанд сӯхан мегуфтед?

— Чанд моҳ пеш аз дафтари Имоми Замон — Шохкарим-ал-Ҳусайнӣ мактуб гирифта будам, ки дар он ба ҳаёти комиссияи Барномаи кӯмак ба Бадахшон шомил буданамро донистам. Ман, шахсан ҳангоми сафар ба шаҳри Ўши Ҷумҳурии Қирғизистон барои сари вақт ба вилсат бурдани хӯрокҳо, ки бо имдоди Имоми Замон фиристонда шуда буд, ҳадафи таълим қарор додам. Ҳодисаҳои ба мардуми заҳматкаш нарасидани ин кӯмак низ ба мушоҳида расид. Агар шахси соҳибмансабе бо кирдори нопокаш садди роҳи ин амалии ашшт гардад, бояд ҷазо гирад. Минбаъд ин кор зери назорати қатъӣ гирифта мешавад.

Моҳи июни соли равон аз номи давлати Тоҷикистон дар ҷаласаи машварати оиди кӯмаки иқтисодии байниҳамдигарии давлатҳои Европа ва Осиё дар Хельсинки ширкат доштам. Бисёр масоили муҳим оиди Тоҷикистон муҳокима гардиданд. Аз ҷумла, ба ҷои муқимӣ баргардондани фирориён тоҷику дигар миллатҳои дар Тоҷикистон сукунадошта мавриди муҳокима қарор ёфт. Камина вазъи сиёсӣю иқтисодии ҷумҳуриро ба ҳозирон ба таври муфасссал шаҳр додам. Зиёда аз сад давлат дар ин ҷасала ширкат дошта, ба Тоҷикистон мароқ зоҳир намуданд. Ман чун аъзои комитети иқтисодиёт дар комиссияни СБСЕ дохил гардидам. Баъди машварат ба Тоҷикистон гурӯҳи корӣ оиди ҳалли барномаҳои сиёсӣю иқтисодӣ фиристонда шуд.

— Масъалаи муҳимтарин — ин ба ҷойҳои муқими зист баргардондани фирориён аст. Имрӯз дар Бадахшон ҳам шумораи зиёди гурезаҳо паноҳ ёфтаанд. Ин вазъи сиёсӣю иқтисодии ҷумҳуриро номӯътадил месозад. Ҳодисаҳои таҳдид ба гурезаҳо, ки имрӯз дар хонаҳояшон шахсони номаълум истиқомат доранд, ба мушоҳида мерасад. Барои пешгирии ин кор ҳукумат чӣ тадбир меандешад?

— То даме, ки фирориён ба ҷои муқимии хеш барнагашта, ба касбу кори худ машғул нагарданд, сулҳу дӯстӣ он тараф истад, вазъиятро батамом ба эътидол овардан амрест маҳол. Ҳукумат тамоми чораҳои ин корро меандешад. Аз 700 ҳазор фирориён мувофиқи маълумоти ба дастмада 600 ҳазораш ба ҷои зисти пештара омаданд. Имрӯз 36 ҳазор гуреза ханӯз дар Бадахшон аст. Бо кушодани роҳи Душанбе—Хоруғ албатта масъала ҳалли пурраи худро меёбад.

Оре, ҳамин хел ҳодисаҳои нанговар, монанди таҳдид ба фирориёни ба манзилбаргашта аз тарафи шахсони номаълум ҷой дорад. Чунин аштос душмани давлат ва миллат аст. Дар комитети конунгузории Шӯрои Олӣ оиди ин масъала дар бандҳои Кодекси ҷиноӣ тағйироти иловагӣ ҷой дода мешаванд. Шахсоне, ки чунин амали зиштро раво мебинанд, бояд ба ҷазои олитарин—ҳукми қатл сазовор доништа шаванд.

— Дар охир ба мардуми шарифи Бадахшон чиро таманно доред?

— Рӯзи хушу хандаи тифлакони, оромию осудагиро таманно дорам. Барои ояндаи нек, дӯстӣ ва ҳамдигарфаҳмӣ чизи олитарин аст. Давлату давлатдорӣ ҳама аз иттифоқи ҳамдигарфаҳмӣ пайдор мегардад.

(«Бадахшон», 3 сентябри соли 1993, № 36).

СУХАНРОНИИ ҲОҶӢ ҚОЗИДАВЛАТ ҚОИМДОДОВ

Ассалому алейкум, ҳамватанони азизу гиромӣ!

Иқозат фармояд салому пайғоми Имоми Замон, пешвои исмоилиёни ҷаҳон, Имоми Ҳозирулвақт Шохкарим-ал-Ҳусайниро ба шумоён расонам. Ростӣ гап вақти тӯлонӣ ва тоқати хеле дароз лозим шуд, ки бо шарофати мардуми Кӯҳистони Бадахшон ба дидори Имом мушарраф шавам. Ба ҳамагон маълум аст, ки соли 1993 ман чанд мактуб аз Ҳазинаи Оғохон гирифтаам, ки дар онҳо ҳамчун танзимбахш, яъне координатори Ҳазинаи Оғохон аз ҷониби Ҳукумат таъин шудам ва дар моҳи август низ номае гирифтаам, ки мувофиқи он бояд дар моҳи сентябр ба Женева сафар мекардам. Лекин вазъи носолими сиёсӣ ва иқтисодӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз он ҷумла дар Бадахшон ва воқеаҳои маълуми Сағирдашт ба ман имкон надоданд, ки дар моҳи сентябр ба Ҳазинаи Оғохон сафар кунам. Биноан пеш аз ҳама бо ҳукумати вилоят ва бо нафарҳое, ки дар Бадахшон дар Ҳазинаи Оғохон кор мекарданд, ҳамсӯҳбат шудам. Ба ҳулосае омадем, ки он мутахассисоне, ки имрӯз дар Ҳазинаи Оғохон дар шаҳри Женева кор мекунанд ба Тоҷикистон биёянду Барномаи тараққиёти Бадахшонро тезонанд. Баъд аз вохӯрӣ бо ин гурӯҳҳо дуҷумбора шахсан аз номи Имоми Замон мактуб гирифтаам. Дар он гуфта шуда буд, ки дар нимаи аввали моҳи октябр вохӯрӣ ё дар Швейцария ё дар Франция ё дар Англия баргузор мегардад.

Пеш аз сафар ман барои худам, ҳамчун зодаи Бадахшон қарз шуморидам, ки як бори дигар ба Бадахшон биёям ва бо мардум вохӯрам. Ва он маслиҳатҳо, он фикрҳоро, ки чӣ аз тарафи мардум, чӣ аз тарафи рӯҳониён, чӣ аз тарафи мутахассисон ва роҳбарони вилоят пешбарӣ мешаванд, агар ба ман муяссар шавад, бояд ба Имоми За-

мон расонам. Ва ҳамин хел ҳам шуд. Дар сохтмони истгоҳи барқии «Помир-1», дар Донишгоҳи Хоруғ-шаҳр, бо кишоварзон чанд вохӯрӣ гузарондам. В 11 октябр аз шаҳри Душанбе ба Маскав сафар кардам. 12 октябр бошад, аллакай ба Женева расидам. Ва аз рӯи барномае, ки барои ман барои қариб ду ҳафта пешбинӣ шуда буд, ба кор шурӯъ кардем. Дар рӯзи аввал яъне, рӯзи 13 октябр, дар ҳуди Хазиначи Оғохон, дар маркази шаҳри Женева вохӯрӣ буд. Ман бо сохтор ва кору бори он Хазинач аз наздик шинос шудам. Гуфтан лозим аст, ки дар ин Хазинач на он қадар бисёр нафарҳо кор мекунанд, тақрибан даҳ-дувоздаҳ нафар. Лекин агар кори онҳоро бо кори мо баробар кунем, онҳо кори зиёда аз сад нафарро иҷро мекунанд. Ва ҳамаи ин нафарҳо имрӯз дар бораи Бадахшон маълумоти зиёди тадқиқотӣ доранд, мумкин бисёри мо ин факту рақамҳоро дар худ надорем.

Ҳангоме аз вақти вохӯрӣ пурсон шудам, ҳуди коркунон ба ман гуфтанд, ки мо низ ин рӯзро ба Шумо гуфта наметавонам, ё дар ин ҳафта ё ҳафтаи оянда баргузор мегардад. Он барномае, ки аз ҷониби Хазинач барои ман пешбинӣ шудааст, бояд мувофиқи он кор кунам. Ба ҳамагон маълум аст, ки дар Женева маркази тамоми ташкилотҳои ҷаҳоне, ки имрӯз кори башардӯстона мебаранд, ҷойгир аст. Ва ман бояд дар муддати чанд рӯз бо ин ташкилотҳо ва кумитаҳо вохӯрӣ кунам.

18 октябр ман дар рӯзи шанбе—якшанбе ба Фаронса сафар кардам, чунки дар барнома навишта шуда буд, ки мумкин вохӯрӣ дар Фаронса барпо гардад. Бегоҳии рӯзи душанбе хабар доданд, ки ман бояд феврал ба Женева баргардам. Ҳуди ҳамон шаб тавассути поездеи махсус ба Женева баргаштам. Пагоҳии барвақт назди ман омаданд ва гуфтанд, ки имрӯз бояд соати даҳ дар Женева вохӯрӣ баргузор гардад.

Ба ҳамагон маълуманд чунин лаҳзаҳо. Дар зиндагии ман чӣ қадар мушкилиҳои зиёде буданд. Лекин ин лаҳзаҳо, ҳарчанд ман барои худам фикр

мекардам, ки ягон мушкилие нест, лаҳзаҳои хеле ҳам ҳаяҷонбахш буданд.

Вақте ки соати нӯҳуним ба Хазинач омадам ва боз пурсон шудам, ки кай ва дар куҷо вохӯрӣ баргузор мешавад, ягон кас ба ман ҳарфе назаданд ва гуфтанд, ки ҳамин рӯз вохӯрӣ баргузор мегардад. Баъди чанд дақиқаи гуфтугӯ бо кормандони Хазинач маълумот доданд, ки соати даҳ бояд ба вохӯрӣ бароям. Ҳақиқатан, соати даҳ аз шаҳри Женева ба як тарафи он рафтам. Ва ин вохӯрӣ дар бӯстонсари «Меҳримон», ки қариб бист километр аз Женева дуртар, дар як баландӣ воқеъ аст, баргузор гардид.

Дақиқаҳои аввал ман пурсидам ва хоҳиш намудам, фаҳмам, ки барои ман чанд дақиқа лозим мешавад, то дар ин муддат ғаму андӯх он чизе, ки мардуми Бадахшон дар дил дорад, ба Имоми Замон бирасонам. Ва ба ман гуфтанд, ки мумкин понздаҳ ё сӣ дақиқа вохӯрӣ давом мекунад. Ва он лаҳза пурҳаяҷон фаро расид. Имоми Замон маро ба наздаш даъват карданд. Дар дақиқаҳои аввалини дидорбинӣ барои ман чунин менамуд, ки ман дар ҷое ҳастам, ки ягон чизро дарк намекунам. Он хонуме, ки ҳамроҳи ман ҳамчун тарҷумон буд, чанд бор ба ман гуфтанд, ки Аълоҳазрат мегӯянд ман хеле хурсандам, ки бо муриди худ, намояндае, ки аз тарафи муридонамон омадааст, ҳамсухан ҳастам. Баъд аз он ба худ омадам ва сӯҳбати мо сар шуд. Дар аввал пешвои исмоилиёни ҷаҳон дар хусуси он ки имрӯз дар мамлакати собиқ Шӯравӣ, дар тамоми ҷаҳон чунин ҷангу ҷанҷол, чунин бародаркушиҳо ҳастанд, ҳарфҳои зиёде заданд. Чандин бор таъкид карданд ки нагӯед, ки мо дар як давлат, дар як мулк тинҷу ором ҳастем. Он ҷанҷоле, ки дар Босния ва Герцоговина, он ҷангу ҷанҷоле, ки дар Қавқоз, он ҷангу бародаркушиҳо, ки дар Тоҷикистон буд, ин захм захми тамоми мардуми ҷаҳон аст. Ва боз таъкид кардаанд, ки аввали аср ва охири аср як табаддулоте аст, лекин вазифаи ода-

мон, вазифаи тамоми мардуми ҷаҳон аз он иборат аст, ки мардуми худ, нафарони худро аз даст надиханд. Ва ин табодуллоти аср бояд тавре гузарад, ки ба бунёди ҷомеаи на ин ки ин ё он давлат, балки тамоми ҷаҳон бояд яку якбора талош кунад.

Баъдтар Имоми Замон муроҷиат карданд, ки то ман чизе, ки дар дил дорам дар наздашон ифшо намоям. Худи вохӯрӣ бо забони англисӣ ва баъзан ба забони фаронсавӣ сурат гирифт. Он тарҷумоне, ки бо ман ҳамроҳ буд, ҳам бо забони англисӣ ва ҳам бо забони фаронсавӣ нағз ҳарф мезад. Ва ман аз қору бори умуман Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз он ҷумла зиндагии мардуми Бадахшон, аз сарзании ҷанги бародаркушӣ дар Тоҷикистон ва ба чи оварда расондани он ахбороти муфассал додам. Баъд аз он аз номи чи Ҳукумати Тоҷикистон, чи Ҳукумати Бадахшон ва тамоми мардуми Бадахшон барои кӯмак, ки аз тарафи Хазинаи Оғохон дар рӯзҳои вазнин барои мардуми Бадахшон расид, ташаккури зиёде гуфтам.

Имоми Замон бештар оиди ба мардум расонидани маводи хӯроқа ҳарф мезаданд. Ман рӯи-рост ба шумо мегӯям, ки он қорҳое, ки ҳастанд, он камбудӣҳое, ки ҳастанд, барои Имоми Замон пурра маълум ҳастанд. Ман хоҳиш намудам, ки соли дигар, соли 1994 ҳам аз мардуми Бадахшон дастӣ ёриро дарёф надоранд. Имом ваъда доданд, ки барои соли 1994 ҳам он чизе, ки шароит даст медиҳад, муҳайё мекунанд ва ба мардум ёрӣ мерасонанд.

Дар бораи он низ гуфтам, ки мумкин имсол аз сабаби набудани сӯзишворӣ, либосҳои гарм, камчини маводҳои хӯроқа тамоми мактабхоро банд мекунем. Инчунин дар он номае, ки ба унвони халқи тоҷик, ба унвони сардори давлат иншо шудааст, қайд гардидааст, ки имсоли дигар аз пӯшока, сӯзишворӣ ва чизҳои дигар ёрӣ мерасонанд.

Баъд аз он дар гирди масъалаи тараққиёти Ба-

дахшон яъне Барномаи тараққиёти Бадахшон баҳсу мунозираҳои бисёр доштем. Пеш аз ҳама барои ман харитаи Бадахшон, ки ба наздикӣ бо забони англисӣ тайёр шудааст, тақдим намуданд. Аз рӯи ин харита Барномаи нави тараққиёти Бадахшон ба нақша гирифта шудааст. Ва эшон чандин бор гуфтаанд, ки то ҳоло он нафарҳое, ки дар Тоҷикистонанд ва дар Бадахшон буданд, барномаи мушаххаси худро пешниҳод накардаанд. Ва баъд аз пешниҳод намудани лоиҳаи ин барномаи Бадахшон боз вомахӯрем ва ин масъаларо аз нав дида мебароем.

Як чизро ман дар ин давлатҳо чи дар Франция, чи дар Швейцария ва ҷи дар Англия дарк кардам. Он ташкилотҳои дигаре, ки бо Имоми мо ҳамкорӣ мекунанд, ҳамаашон аз мо онро илтимос доранд, ки он маводе, ки ба Бадахшон меояд, бояд ба пуррагӣ ба ҳуди ҳамаи мардум расад. Чунки дар он тараф бисёр ғалҳо ҳастанд. Он ташкилотҳои дигари давлатӣ, умуман Хазинаи Имоми мо бисёртараш аз моли закот иборат аст. Ин моли мардум аст ва Имом чандин маротиба таъкид кардаанд, ки мардум аз моли ҳудашон нисф карда ба мардуми Бадахшон мефиристонанд ва ин мол бояд ба мардум расад.

Баъд аз дида баромадани баъзе масъалаҳо доир ба тараққиёти Бадахшон ман дар бораи тайёр намудани кадрҳои нав, ҷавонони нав, ки вайҳо лоиқаи он бошад, ки дар миқёси тамоми ҷаҳон низ қори худро пеш бурда тавонанд, маслиҳатҳо шуданд. Ва Имом чунин тавсия доданд, ки ман тайёр ҳастам ба чанд нафаре, ки лозим мешуморед, кӯмаки худро расонам ва метавонам барои он нафарҳо дар қадом давлате ки набошад, маблағе ҷудо кунам ва онҳо ном, илму маърифати исмоилиёнро дар ҷаҳон баланд бардоранд.

Чандин маротиба аз тарафи Имом таъкиди он шуд, ки ҳамкориҳои ҳаммазҳабони мо бо тамоми дигар мазҳабҳо, бо одамони дину оини дигар

шарт ва зарур аст. Ин масъала бояд ҳама вақт дар мадди аввал истад.

Ман шоҳиди он ҳастам, ки дар ҳуди ҳамон Ҳазина одамони мазҳабҳои гуногун кор мекунанд, ман бо яке ҳам аз ҳамзабонони худ дучор нашудам. Он ҷо одамони дигар мазҳабҳо хизмат мекунанд ва ба Имоми мо монанди мо муроҷиат мекунанд. Ва аз пешравии дину оини мо мазҳаби мо дар тамоми ҷаҳон баромад мекунанд.

Ба наздикӣ дар шаҳри Душанбе ба ман савол доданд, ки барои чӣ ин маводи хӯрокаи фақат ба Бадахшон мераваду барои мо намебиёранд? Ҳол он, ки ин маводи хӯрокаи на танҳо барои сокинони Шӯғнону, Рӯшону Ишқошиму дигар ноҳияҳо балки барои тамоми бадахшониён, фарқаш нест, ки дар қуҷо зиндагӣ мекунанд, бояд расонда шавад. Дар бораи он нафароне, ки дар дигар ғӯшаю қанори Тоҷикистон сукунат доранд, маслиҳатҳо шуданд. Имоми Замон гуфтанд, ки ман нафарони худро ба наздикӣ ба шаҳри Душанбе мефиристонам, то ки дар маркази Тоҷикистон Ҳазинаи нави Оғохон бунёд шавад. Ва ин Ҳазина дар ҷое таъсис гардад, ки тамоми мардумони мо, ки дар дигар ҷойҳо зиндагӣ ва кор мекунанд битавонанд ба он ҷо муроҷиат кунанд ва он масъалаҳо ва душворихое, ки пеш оянд, ҳалли худро дар он ҷо ёбанд.

Вақте, ки зиёда аз як соат мулоқот давом кард, ба Ҳозиримом муроҷиат кардам ва гуфтам, ки ба ман чанд бор гуфта буданд, ки бароям сӣ то чил дақиқа вақт доданд. Имоми Замон ба тарафи ман гашта гуфтанд, ки ман нисфи рӯзро ба мардуми кӯҳистон, ба мардуми Бадахшон мебахшам. Мо аз хусуси Тоҷикистон ва мавқеи имрӯзаи мардуми Бадахшон гап задем ва Имом чандин маротиба таъкид карданд, ки он рӯзҳои сиёҳе, ки ба сари мардуми Тоҷикистон аз ҷумла, мардуми Бадахшон омада буданд, аллақай гузаштанд. Ва ҳама вақт мегуфтанд, ки ман муқобили он ҳастам, ки бародар бародарро кушад. Вале имрӯз дар баъзе давлатҳои исломӣ маблағ дарёфт мекунанд,

то ки қангро давом диҳанд. Ман дар ҳақиқат барои мардумам, барои он ки аз ғуруснагӣ ва ҳунукӣ онҳоро наҷот бидиҳам, кӯмаки аввалини хешро расонда истодаам.

Ва имрӯз ба мардуми Тоҷикистон ва роҳбарияти ҳукумат дар мактубашон таъкид карданд, ки аз он камбудииҳои гузашта ҳулосаи дарқарӣ бароранд. Ин қанги бародаркушӣ дар Тоҷикистон чизе фаромӯшнашаванда аст ва бояд барои ҳамаи ҳаммазҳабони мо дарси ибрат гардад. Ва борҳо таъкид мекарданд, ки зиндагиро дар ҳамин ҷомеа ташкил кардан дарқар, то ки аз он баҳрае гирифт. Барои он ки дар он дунё ба бихишт равам, мо бояд бихиштро дар ҳамин ҷо созем. Ва мардум бояд барои ҳудашон авлод ба авлод бихиштро тайёр кунанд.

Ҳангоми сафар дар яке аз ҷамоатхонаҳои Лондон дар меҳмонӣ будам ва дар рӯзи намоз иштирок доштам. Ин яке аз ҷамоатхонаҳои калонтарини ҳаммазҳабони мо аст ва вақте, ки вориди ин иморат мешавад, тамоми ҳастии зиндагиро дар он ҷо дарқ мекунед. Дар он ҷо кӯдакон аз синни шаш-ҳафт солагӣ бо компютер кор мекунанд. Имоми мо борҳо таъкид карданд, ки мо бояд насл тайёр кунем, ки дар ҷомеаи нав бо меҳнат, бо фикри худ ҳамтӯе надошта бошад. Дар ин ҷамоатхона дар рӯзи намоз ҳам англис ҳас ҳам француз, ҳам итолӣ ҳам аз покистонӣ, ҳам аз Ҳиндустон ва ҳам аз Канада ҳаст. Гарчанде, ки онҳо забони ҳамдигарро надонанд ҳам, лекин мазҳаб ҳамашонро якдилу якҷо қардааст. Дар он ҷо тамоми шароит чи барои наврасон, чи барои мӯйсафедон ва чӣ барои ҷавонон муҳайё аст.

Имоми Замон чандин бор таъкид карданд, ки он чизе, ки Ҳукумати Шӯравӣ дод, барои ба саҳми баланд бардоштани зиндагии ин мардум буд ва инро инқор намекунанд. Имрӯз программаи наве, ки барои мардуми Бадахшон тайёр мешавад, онро бояд мову шумо дар амал ҷорӣ кунем. Мо

бояд он сатҳи зиндагӣ, он сатҳи маълумотнокии худро, ки Шӯравӣ ба мо дода буд, дар аҳли ин программа истифода кунем. Агар мо ин программаро иҷро накунем, ба фикрам ба мо дигар ягон кас дасти ёрӣ дароз намекунад. Чунки ягона бадбахтӣ дар он буд, ки дар тӯли 70 сол мо ҳама чизро тайёра мегирифтем ва меҳӯрдем, касе меҳост меҳнат мекард, касе намехост меҳнат намекард, ҳамин хел зиндагӣ мекардем. Лекин дар зиндагӣ мо бе меҳнат ягон ҷо рафта наметавонем.

Ҳазинаи Оғохон, ки ба наздикӣ Програмаи махсуси тараққиёти Покистони Шимолиро тайёр карда буд, аллакай ба татбиқи он пардохтааст. Ман низ ба он программа шинос шудам ва Имом дар бораи он хеле ҳарфҳои зиёд гуфтанд. Он нафарҳое, ки бо ман буданд баъдтар дар бораи программа ба ман нақли муфасссал карданд ва наворҳои зиёде нишон доданд. Он программа назар ба ин програмае, ки барои Бадахшон тартиб дода мешавад, аз замин то осмон фарқ дорад. Чунки дар Покистони Шимолӣ вазифаи асосии Имом — ин мубориза бар зидди бесаводӣ буд. Лекин сатҳи имрӯзаи зиндагии мо як программаи дигарро талаб мекунад ва мо бояд онро дар амал ҷорӣ намоем.

Дар назди Имом ман гуфта будам, ки чӣ ҳукумати мо ва чӣ халқи Бадахшон солҳои тӯлонӣ боз интизори дидори Шумоянд ва ман баъди рафтаман ба мардумам чӣ бигӯям? Имом гуфтанд, ки ман ҳозир чизе гуфта наметавонам, лекин он мушкилоте, ки шумоён ҳукумати шумо дар мактуби худ ба ман навиштаанд ва он мушкилот агар аз байн бардошта шавад, ман мумкин битавонам ба ҳори соли 1994 ба Тоҷикистон ташриф оварам.

Лекин ман бояд қайд намоям, ки ҳамаи ин ба мову шумо вобаста аст. Ва бояд таъкид намоям, ки имрӯз Имом аз мо як тангаеро ҳам интизор нестанд. Солҳои пеш аз мардум маблағеро ҷамъ мекарданд ва имрӯз ман илтимос мекунам, ки ин

гуна маблағҳо дигар ҷамъ нашаванд. Имом мегӯянд, ки агар лозим шавад, ман барои шумо боз чанд соли дигар аз закоти аз дигар ҷойҳо омада ҳарч мекунам. Ва агар ин мардум имрӯз маблағе дошта бошанд, кори худро, зиндагии худро пеш баранд.

Масъалаи дигар — барои оянда тайёр кардани ҷавонон дар дигар донишқадаҳо, яъне дар донишқадаҳои Англия, Амрико, Франция, Швейцария ва Канада аст. Мо бояд он одамонро, ки ҳақиқатан барои ояндаи нафақат Бадахшон, балки барои ояндаи тараққиёти ҷомеаи ҷаҳонӣ лозиманд, тайёр кунем ва мумкин рӯзҳои наздик баъди вохӯриҳо чанд нафареро ба шаҳрҳои давлатҳои муштарак-ул-манофеъ фиристонем. Бояд рӯи рост бигӯям, ки баъди ин вохӯрӣ роҳи мо, роҳи мардуми кӯҳистони Бадахшон ба даргоҳи Имоми Замон кушода шуд.

Имом борҳо таъкид мекарданд, ки чизе ки имрӯз ба мардуми Бадахшон хатари зиёд дорад, ин маводи заҳронокест, ки аз тарафи бародарони ҳамсарҳад ва ҳаммазҳаби шумо ба Бадахшон интиқол мегардад. Онҳо то имрӯз бо силоҳи худ як давлати бузурги худро оғӯштаи хун гардонданд. Ман ҳам гуфтам, ки ҳақиқатан чунин ҳодисаҳо ҳастанд, вале ҳоло 99 фоизи ҷавонони мо ба ин даҳолат надоранд. Лекин мо бояд бидонем, ки ин як зарба ва зарар ба тамоми ҳаммазҳабони мо аст.

Баъд аз оне, ки доир ба тамоми масъалаҳо ҳарф занем, ман бо ҳуди сохтори Ҳазинаи Оғохон ба шабакаи муассисаҳои он аз наздик шинос шудам. Одамоне, ки дар ин Даргоҳ ҳастанд, ба равақи ин ҷабҳаҳо машғуланд. Баъд аз гуфтугӯ доир ба масъалаҳои Бадахшону Тоҷикистон Имом гуфтанд, ки ман соли 1957 ба сари Имомам омадам ва бояд аз ўҳдаи он масъалаҳои ки дар наздам ҳамчун Имоми 49-ум гузошта шуданд, бароям. Дар иҷрои ин вазифаҳо бояд тамоми ҳаммаз-

ҳабони ман, ки дар тамоми гӯшаву канори дунё ҳастанд, ёрии амалии худро расонанд.

Дар охири вохӯрӣ Имоми Замон ба тамоми мардуми Тоҷикистон, ба кулль мардуми Бадахшон як дуои хайр кардаанд ва аз ман пурсон шудаанд, ки оғои Қоимдод, Шумо дар зиндагиатон чӣ мехоҳед? Ман гуфтам, он чӣ ки ман хостам, дидам. Ин бо шарофати мардуми ман аст ва ҳеҷ бо-вариям намеояд, ки дар тӯли чанд соат бо Имоми худ аз наздик ҳарф занам. Ва гуфтам, агар ба ман «Не» ҳам гӯед, ман розӣ ҳастам, вале агар мумкин бошад ҳамроҳи Имоми Ҳозирулвақт як расме бигирам. Имом дар ин лаҳза аз ҷояшон хестанд ва мо ба боғ баромадем ва барои хотира акс гирифтем. Ва боз таъкид намуданд, ки роҳи шумо кушодааст, бо қадом масъалае, ки ҳаммазҳабони мо ба шумо муроҷиат намоянд, Шумо метавонед рӯирифт назди ман муроҷиат кунед. Мо дар ин ҷо хайру хуш кардем ва ман гуфтам ки бояд ҷавоби он номаро чӣ ба халқи худ ва чӣ бо ҳукумат бирасонам. Имом гуфтанд, ки ман ҳозир ба Франция меравам ва он нома имшаб дар он ҷо тайёр мешавад. Баъди ду рӯз онро дар Лондон мегиред.

Пас аз он ман ба Лондон, яъне ба Англия сафар кардам. Дар он ҷо бо Президенти Ҷамъияти исмоилиёни Англия вохӯрӣ кардам. Дар ин вохӯрӣ, ки дар фурудгоҳ гузашт, оғои Кашевчӣ, ки соли 1991 ба Бадахшон омада буданд, барои ман тарҷумонӣ мекарданд. Ва боз бародари дигари мо, ки имрӯз дар он ҷо дар ЮНЕСКО кор мекунад — Ҷамшедро низ вохӯрдём. Ман ду рӯз дар хонаи Президенти ҳаммазҳабони мо дар Англия зиндагӣ кардам. Бо қору бори аъзоёни ин Ҷамъият аз наздик шинос шуда. Аъзоёни ин Раёсат аз тарафи Имом ба мӯҳлати се сол интиҳоб мешаванд ва ба тариқи ҷамъиятчиӣ кор мекунанд.

Баъд аз он ба бародаршаҳри Хоруғ — шаҳри Оксфорд сафар кардем. Дар он ҷо низ дар Хазинаи Оғохон сӯҳбатро кардем. Ин Хазина имрӯз маблағҳои зиёдеро ҷамъ оварда истодааст, то ки

аз дигар давлатҳо — аз Канада, Амрико ва ғайра маводи хӯроқаро бихарад. Рӯзи дуюм бо мэри шаҳри Оксфорд вохӯрӣ доштем ва дар бораи шаҳри Хоруғ маслиҳатҳои зиёде кардем. Тамоми мардуми ин шаҳр ҳоло маблағ ҷамъ мекунад, то ки нафаронеро, ки аз Бадахшон ба Оксфорд мераванд, ба хубӣ пешвоз гиранд. Ба инҳо гуфтанд, ки мо барояшон меҳмонхона намесозем, онҳо бояд дар хонаҳои мо зиндагӣ кунанд, чунки мо онҳоро чун бародарон, хоҳарон ва фарзандони худ қабул хоҳем кард.

Як чиз бароям хеле таъҷҷубовар дар идораи мэрии Оксфорд сурати тамоми раисони шаҳр, ки дар таърих интиҳоб шудаанд, овезон буд. Ин шаҳодати ҳурмат ба аҷдодони худ буд. Чунки ҳеҷ вақт ҳеҷ миллате набояд таърихи худро поймол созад. Онҳо имрӯз программаи ривоқи риштаҳои иқтисодии байни Оксфорд ва Хоруғро тартиб дода истодаанд ва ният доранд, ки дар моҳи май ё июни соли 1994 ба Хоруғ сафар кунанд.

Ин буданд рӯзҳои асосие, ки ман бо супориши Имоми Замон ба се давлати бузург — Англия, Франция, Швейцария сафар кардам. Лекин ҳар дақиқае, ки дар он ҷо будам, он дақиқаҳои маро ҳолӣ намемонданд. Аз рӯзҳои аввал бо тамоми идораҳо ба кумитаҳои ки ба шаҳри Женева буданд, бо программае, ки аз тарафи Имом тасдиқ шуда буд, кор мекарданд. Ман дар ин муддати кӯтоҳ тавонистам, ки бо аъзоёни парлумони Швейцария, ки ба қори иқтисодӣ машғуланд, вохӯрам. Баъд аз он бо кумитаи ҷаҳоние, ки бо гурезаҳо кор мебарад вохӯрдём. Чунки ин кумита барои Тоҷикистон ёрии амалии худро расонида истодааст. Бо кӯмаки ин кумитаи ҷаҳонӣ мо тавонистем қариб 66 ҳазор нафар гурезаро ба ҷойҳои муқимиашон баргардонем. Баъдтар бо Раиси Кумитаи ҷаҳонии Салиби Сурх вохӯрӣ доштем. Барои меҳнати онҳо дар Тоҷикистон ва ба он докторҳои аз Англия, Франция ва дигар ҷойҳо дору фирис-тоданд ва дар ин ҷо хизмат карданд, ташаккури

зиёде гуфтам. Инчунин ба бародарон ва хешу наздикони он ҷавоне, ки дар садамаи ҳавой дар Ҳоруғ ҳалок шуд, аз номи Ҳукумат ва мардуми Бадахшон таъзияи ҳамдари расондам.

Ҳамаи инро барои он гуфтам, ки ҳар дақиқае, ки дар он ҷо будам Имоми мо нагузошт, ки он бебаҳра бошад. Яъне барои оянда барои ҷомеаи наг мо бояд бо тамоми одамони наг, ки имрӯз ба зиндагии оянда ба сӯи иқтисодиёти бозаргонӣ равона ҳастанд, бояд тайёр бошем.

Дар охир гуфтаниам, ки ба наздикӣ баъди бозгашт дар шаҳри Душанбе аз тариқи телевизиони тоҷик баромад кардам. Аксарияти зодагони Бадахшон, ки дар Душанбе ва дигар ноҳияҳо сукунат доранд, тасмис гирифтанд ва иқрор намуданд, ки Номаи Имоми Замон ва ин вохӯрӣ ва мардуми мо як қувваи нави маънавӣ мебахшад. Чунки он мушкилиҳои зиёде, ки буданд, аллакай гузаштанд ва саҳтиҳои зиндагӣ низ мегузаранд.

Дар ин рӯзҳо вазъияти иқтисодии ҷумҳурӣ ҳеҷ вазнин аст, махсусан, баъди воқеаҳои, ки дар Русия буданд, ки мо аз он ҷо чизе гирифта наметавонем, лекин аз дина ба Туркменистон ва дигар ҷойҳо сӯзишворӣ дохил шуда истодааст ва баъдтар ба Тоҷикистон низ дохил мешавад. Аз 25 ҳазор тонна нормаи орд, ки барои Бадахшон муқаррар гардидааст, 15 ҳазораш аллакай ба мардум расонда шуд, 5 ҳазор тоннаи дигар дар шаҳри Душанбе ва рӯзҳои наздик фиристонда мешавад. Маводҳои зиёди дигар дар шаҳри Ўш ҷамъ шудаанд ва албатта сари вақт ба мардум расонда мешавад.

Ва дар охир ман аз тамоми зодагони Бадахшон ва тамоми мардуми Бадахшон, нияти нек, хиради нек, кирдори некро орзӯ мекунам. Бигузори он бародароне, ки имрӯз бо тақозои замона ба ин ё он дараҷа гирифтанд шудаанд аз он дараҷа ҳалос шаванд. Он бародароне, ки имрӯз дар даст силос доранд, онро як тараф монда, ба ҷояш тиф-

лакнашонро оғӯш бигиранд ва ба меҳнати ҳалол яқоя шурӯъ кунанд.

Ташаккури зиёд.
(«Бадахшон», октябри соли 1993).

Матни мухтасари баромади ҷонишини Раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Қ. Қоимдодов дар вохӯрӣ бо роҳбарони идораву муассисаҳои вилоят оиди сохтмони истгоҳи барқии «Помир-1».

Мо ба истиснои ноҳияи Мурғоб бо тамоми мардуми Бадахшон сӯҳбату вохӯрӣ кардем. Мардум аз сиёсатбозӣ ҳаста шуда, оромӣ тинҷӣ меҳаҳанд. Одамони дур аз Бадахшон агар хоҳанд, ки моро боз ба ҷанг тела диҳанд, ин хавфу хатари зиёд меорад. Биёед ба ваҳдати ҳамешагӣ оем. Вазъият дар тамоми соҳаҳои ҳаёт носолим аст. Ба болокорӣ ин боз интизом дар ҷои корӣ нест. Схемаро сохтори корӣ дар вилоят куллӣ вайрон шудааст. Сохтори Ҳукумат аз боло то поён фалаҷ аст. Ҳангоми ба ноҳияҳо сафар кардан мардум гуфт, ки Ҳукумат дар ин ҷо нест. Мардум ахбори дақиқ дар бораи ягон чиз надорад. Душманҳое ҳастанд, ки мардуми Бадахшонро ба ҷанг тела медиҳанд. Қарорҳои Ҳукуматро ба мардум фаҳмондан даркор. Биёед, ҳама кор кунем. Меғӯянд, садо аз ду даст меояд. Аз поён ҳам кор кардан лозим.

Имрӯз дар Бадахшон 50 ғоизии масъалаҳое ки ба Ҳукумати Тоҷикистон дахл надоранд, ҳаллашонро наёфтаанд. Шаҳр ду сол боз аз шир таъмин нест. Танҳо ба кӯмаки Ҳазинаи Оғохон ва пули ҳукумат мағрур шудан даркор нест. Коре ва востатеро ҷустуҷӯ намудан даркор, то қадаме ба пеш рафт. Бас будагист бозӣҳои сиёсӣ. Имрӯз бар сари вазифа омадан бадбахтист. Биёед, фикр кунем, ки зимистонро чӣ хел паси сар намоем.

Масъалаи сохтмони барқгоҳи «Помир-1», ки ба душворӣ дучор шудааст, ба он кӯмак кунем. Кор-

хонаҳо имрӯз маҳкам, кор нест, биёед, ҳама ба ГЭС рафта кор кунем.

Ба ҳамагон маълум аст, ки тамоми фишангҳои ҷумҳурии бар асари ҷанг хароб шуданд. Имрӯз имконияте нест, ки мо тамоми соҳаҳои зиндагиро беҳтар кунем. Хусусан ман ҳам бо талаби муаллимон розӣ ҳастам, меҳоҳам ба онҳо дастӣ ёрӣ дароз намоям, лекин илоҷ нест. Бо вучуди ин чораҷӯӣ бояд кард. Дар навбати худ муаллимон ба таълиму тарбия дурусттар машғул шаванд. Омӯхтани забонҳо ҳатмист, то мо тавонем ба арсаи ҷаҳонӣ бароем.

Аксари идораҳо маблағи кредитро ҳанӯз истифода накардаанд. Ба он маблағ мол харида ба дигар ҷумҳуриҳо бурда, иваз кардан даркор. Ҳоло бояд ду гурӯҳи корӣ ташкил ёфта, яке дар дохили Бадахшон ва дигар берун аз он кор кунанд.

Бори дигар таъкид мекунам, ки мактуби Имоми Замон барои мо фармон аст. Биёед, нисбати ҳамдигар бо назари нек нигоҳ кунем. Маводи Ҳазинаи Оғохонро ба мардум расонед. Худи Имом гуфтанд, шахсе, ки моли ҳазинаи маро гум мекунад, душмани ман аст. Гарчанде гурезаҳо рафта бошанд ҳам, бисёр касон ҳаққи онҳоро меҳӯранд. Ба ҷои ин онро дар як ҷо мондан даркор, то ки рӯзе ба мӯхтоҷе даркор хоҳад шуд.

Имрӯз собун аз Душанбе бо иҷозати ҳукумати дар маҳалбуда гирифта, ба Термиз ва аз он ҷо ба Афғонистон бурда мешавад. Магар ин инсоф аст. Баъдан онро аз он тарафи марз бо пули барориши соли 1993 ба халқи мо бо нархи ғарон мефурӯшанд. Бовар кунед, агар ин дафъа мардум ба по хезад, парвои тире туфанг нест. Бинобар ин ҳамаи органҳо тавре кунанд, ки мардум аз корашон розӣ бошанд. Охир бинед, имрӯз собун, макарон, рағғани пахта, чой нест. Кӣ ба ҷои шумо кор мекунад?

Ба наздикӣ доир ба дида баромадани сохтори нав қарор дода шуд, ки боз 30 фоизи штати кормандони идоракуни иқтисор карда шавад. Дар ҳа-

қиқат бисёр штатҳои нодаркор ҳастанд, ки шахсон фақат пул мегиранду ғойда аз онҳо нест.

(«Бадахшон», 19 ноябри соли 1993, № 47 (9518)).

САФОБАХШИ ДИЛҲОИ ҲАМДИГАР БОШЕМ

Ба қарибӣ ҷонишини Раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Қозидавлат Қоимдодов ба Бадахшон омада, дар маросими дафни ҳодими намоёни давлатии Тоҷикистон, олимӣ маъруф Моёншо Назаршоев, ҳамтушин ба кор даровардани дастгоҳи пахустини ГЭС-и «Помп-1» иштирок дошт. Идораи рӯзномаи «Бадахшон» аз фурсат истифода бурда, аз Қозидавлат Қоимдодов хоҷиш намуд, ки андешаҳои хешро доир ба вазъи иқтисодӣ ва иҷтимоӣ Бадахшон ва роҳҳои беҳбудӣ бахшидани он баён намояд.

Инак, фишурдан мусоҳибаи муҳбирони рӯзномаро пешкаши хонандагон мегардонем.

— Мӯхтарам Қозидавлат Қоимдодов, ба Шумо нек маълум аст, ки имрӯз иқтисодияти Бадахшон дар кадом поя қарор дорад. Корхонаҳо аз кор бозмонданд, мағозаҳои давлатӣ аҷсар холианд, мардум маоши худро гирифта наметавонанд. Аз нигоҳи Шумо, роҳи аз ин вазъият баромадан кадом аст?

— Вазъияте, ки имрӯз Бадахшон дар он қарор дорад, барои тамоми Тоҷикистон хос аст. Шиддати бӯҳрони иқтисодӣ, ки солҳои охир тамоми мамлики собиқ Иттиҳоди Шӯравиро бинобар аз ҳам гусаста шудани ҳазорон риштаҳои робитаҳои байниҳамдигарӣ фаро гирифт, ҳанӯз паст нашудааст. Ҷанги бемаънии бародаркушӣ боиси шиддатноктар шудани бӯҳрони иқтисодӣ дар ҷумҳурии мо гардид. Он иқтисодӣро камаш 20 сол қафо партофт. Қобилияти харидории мардум бошад, ҳоло ба дараҷаи солҳои 60-ум фурумадааст.

Беҳбудии ин вазъият пеш аз ҳама ба комилан мӯътадил гардидани вазъи сиёсии кишвар ба ҷои

муқимии зист баргардонидани гурезаҳо, таъмини сулҳу салоҳ ва меҳнати бунёдкорона вобастааст. Шӯрои Олӣ, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ин роҳ тамоми воситаю имкониятҳоро истифода мебаранд. Ба муҳокимаи умумихалқӣ пешниҳод намудани лоиҳаи нави Қонуни Асосӣ, тайёрии ба интихоботи мақомоти олии ҳокимият ба иҷрои ин мақсад мусоидат хоҳад намуд.

Ҳозир доири ба минтақаи рубл дохил шудани Тоҷикистон фикрҳои ба ҳам муҳолиф шунда мешаванд. Ман чунин мешуморам, ки барои кишвари мо ин роҳи аз ҳама қулайи пешбурди иқтисодист. Системаи ягонаи пулӣ бо чунин давлати пურიқтидор монанди Русия имконият фароҳам меорад, ки риштаҳои гусастаи алоқаҳои анъанавии иқтисодӣ бо корхонаҳои сершумори ин мамлакат ва дигар давлатҳои муштаракулманофеъ зудтар барқарор шаванд.

Барои соли қорӣ Тоҷикистон аз Россия 57 миллиард рубл пули нақд қарз гирифта буд. Мувофиқи маълумот ба аввали соли 1994 дар ҷумҳурӣ ба маблағи 100 миллиард рубл мол мавҷуд буд ва дар суръати ворид гардидани пули ҷудошуда муомилот мӯътадил пеш мерафт. Мутаассифона, қисми вазоратҳо миқдори бақияи молро аз рӯи арзиши пулии он нишон дода буданд. Яъне, ба ҷои мол пул вучуд дошт. Бинобар ин ҳам пули воридшуда ба зудӣ сарф шуд, камчинии мол дар бозор боиси баландшавии нархи он гардид.

Мавқеи ба худ хоси ҷуғрофию сиёсии Бадахшон, ки бо се давлат ҳамдуд буда, бо шахру вилояти Тоҷикистон аз охириҳои тирамоҳ боз алоқаи бевоситаи нақлиётӣ (ба ғайр аз роҳи ҳавоӣ) надорад, дар ин самт душвориҳои бештареро ба бор овардааст. Аз ҷумла як миллиарду 200 миллион рубли ҷудошуда дар муддати кӯтоҳ қисми зиёдаш аз ҳудуди вилоят берун бурда шудааст. Мувофиқи ҳисоботи пешакӣ, мебоист 900 миллион рубл ба таври доимӣ дар бозори вилоят гардиш мекард ва барои дар ин меъёр доимӣ нигоҳ доштани он

ҳукумати ҷумҳурӣ ба таври илова кам-кам пул додда метавонист. Мутаассифона, ташкилотҳои савдои вилоят бо бозори озод рақобат карда натавонистанд, пули нақд ба дасти тоҷирони хусусӣ гузашт. Ташкилотҳои давлатӣ нархи маҳсулотро бо назардошти афзоиши арзиши аслии он аз ҳисоби афзоиши маоши коркунон баланд бардоштанд, ки он кам ба фурӯш меравад. Масалан, нархи як кило гӯшт 4 ҳазор сӯм муқаррар шудааст, ки ин нисбати нархи бозор хеле баланд аст.

Баробари ин, ҳарчанд ба молҳои мавриди ниёзи мардум аз тарафи давлат нархи танзимшавандаи ниҳой муқаррар шуда бошад ҳам, ин молҳо аксаран ба дасти ҳаннотон афтода, бо нархи чандин маротиба баланд фурӯхта мешаванд. Зеро аксари корхонаҳои саноатӣ бо иқтидори нопурра кор карда талаботи харидоронро бо мол ҳамагӣ 35—40 фоизӣ қонеъ кунонида метавонанд. Дар Бадахшон мувофиқи маълумоти расмӣ соли 1993 нисбати соли 1992 ҳаҷми истеҳсоли саноатӣ 32 фоиз, молҳои истеъмоли 28 фоиз, аз ҷумла озуқа 11 фоиз, маводи ғайриозуқа 62 фоиз, истеҳсоли гӯшт 8 фоиз, шир 54 фоиз, тухм 79 фоиз, картошка 23 фоиз, сабзавот 48 фоиз, ғаллаю мева 7 фоизи кам гардид.

Муносибатҳои нави иқтисодӣ дар шароити бозори озод аз мақомоти роҳбарикунанда кордонӣ ташаббус ҳиссаи навҷӯию ояндабиниро тақозо мекунанд ва талаб менамоянд, ки ҳисси масъулияти кадрҳоро доимо баланд бардорад. Вале чуноне дида мешавад, ҳукумати маҳал ба ин масъалаҳо эътибори зарурӣ намедихад. Масалан, барои ба кор баровардани ГЭС-и «Помир-1» зарур омад, ки штаби ҷумҳуриявӣ ташкил дода шавад, се нафар аъзои Раёсати Шӯрои Олӣ ба ин масъала машғул шуданд, як нафар аъзои Раёсати Шӯрои Олӣ А. Шичкин се моҳи охир ҳама вақт дар ҷои сохтмон буд.

Ҳозир дар ҳамаи корхонаю муассисаҳо сухан фақат аз набудани пули нақд меравад, барои ин-

кишофи истехсолот, зиёд намудани мол касе фикр намекунад. Пул бояд ба наздикӣ шавад, вале онро аввал бо мол таъмин кардан лозим, то ки он боз аз ҳудуди Бадахшон берун наравад. Имкониятҳои дар дохили вилояти нигоҳ доштани миқдори зарурии пули нақд мавҷуданд. Дар ин роҳ хусусан мақомоти давлатӣ, ташкилотҳои савдо бояд ташаббусу кордонӣ нишон диҳанд. Ба қарибӣ ташкилотҳои Душанбе 5 тонна рағани маска оварда фурӯхтанд. 5 млн. сӯм ба бонк ворид шуд. Фурӯшҳои нон, молҳои дигари хӯрокворӣ ба аҳоли бе пули нақд бо роҳи муомилоти ғайринақдӣ байни корхонаю муассисаҳо ва ташкилотҳои савдо сурат мегирад.

Ҳамин тавр пардохтани ҳаққи хизмати коммуналӣ, алоқа, истифодаи барқ, газ ва ғайра бо роҳи муомилоти ғайринақдӣ қулайтар аст. Дар оянда бояд системаи чеки қорӣ шавад. Дар ҳамаи мамолики мутамаддини ҷаҳон чунин тарзу муомилот қорӣ шудааст. Дар ҷое, ки муомилот фақат бо пули нақд сурат мегирад, дар он ҷо дуздигарӣ, порахӯрӣ, ҷанноти реша медавнада.

— Барои бо молҳои ниёзи мардум таъмин кардани аҳолии Бадахшон ҳукумати ҷумҳурии ҷи тадбирҳо андешидааст?

— Тавассути расонаҳои ахбори вилоят чунин афкори нодурусте паҳн карда мешавад, ки гӯё ҳукумати ҷумҳурии нисбати Бадахшон блокадаи иқтисодӣ пеш гирифта бошад. Ин овозаро қувваҳои паҳн мекунанд, ки ба оромӣ, сулҳу салоҳ, мусолиҳаи миллӣ манфиатдор нестанд, барои барангехтани низоъ, бадном кардани ҳукумати ҷумҳурии аз ягон восита рӯ намегардонанд. Ҳукумат дар хусуси блокадаи иқтисодии Бадахшон ягон маротиба бе восита ё бавосита ишорае накардааст. Тамоми молу мавод ба вилояти ноҳияҳо аз рӯи меъёр тақсим карда мешавад.

Мана, ба ҳисоботи расмӣ кумиҷроияи вилоят бингаред. Дар ин ҳуҷҷат айнан оварда шудааст,

ки дар соли 1993 ба вилояти мухтори Кӯҳистони Бадахшон ҷумҳурии миқдори зерини маводи озуқа дохил шудааст; орд — 14564 тонна нисбати соли 1992—232 тонна зиёд, ярма — 844 тонна, рағани растанӣ 167 тонна, ҷой — 43 тонна, қанд — 753 тонна нисбати соли 1992 — 182 тонна зиёд, собуни ҷомашӯӣ — 67 тонна, рағани зард — 28 тонна, керосин — 47 тонна. Ҳамаи он молҳо аз Душанбе ба шаҳри Ўш бурда расонда шудаанд. Аз шаҳри Ўш ба Хоруғ ва ноҳияҳои вилоят, ба дастии мардум расонидани он вазифаи мақомоти ҳукумати худии Бадахшон мебошад. Агар мардум ин маводро, нагирифта бошад, дар ин гуноҳи ҳукумати ҷумҳурии нест ва инро блокадаи иқтисодӣ номидан ҳам аз рӯи инсоф нест. Чуноне, ки мегӯянд, қач нишину рост бигӯ.

Дар ду моҳи аввали соли 1994 ба шаҳри Ўш боз ду вагон биринҷ, як вагон собуни ҷомашӯӣ, як вагон ҷой, як вагон қанд, як вагон маснуоти қаннодӣ, як вагон намак фиришонда шудааст. Агар ҳамин миқдори мол ба Бадахшон сари вақт оварда мешуд, ҳам рӯзгори мардум нақтар мебуд, ҳам пул мешуд. Вале дар Бадахшон баҳонаи «Барои кашонда овардани мол бензин нест»-ро барои худ сипар карда нишастанд. Бензинро кофта ёфтан даркор. Дар идора нишаста, бо гуфтугӯи телефонӣ имрӯз ягон масъаларо ҳал кардан мумкин нест, он даврҳо гузашта рафтанд. Корчаллонҳо, тоҷирони хусусӣ ба Ўшу Бишкек ва дигар шаҳрҳои дур рафта, проблемаҳои худро ҳал карда меоянд. Роҳбарони шаҳру ноҳияҳо корхонаю муассисаҳои вилоят ҷаро намеравад. То ба кай интизор шуда мешинанд, ки масъалаҳои ҳалталаби онҳоро аз Душанбе, аз мақомоти давлатию ҳукумати ҷумҳурии омада ҳал мекунанд. Мо одат кардем, ки аз ҳукумати ҷумҳурии фақат молу пул талаб мекунем, вале боре фикр намекунем, ки дар ивази он ба ҷумҳурии ҷи додаему медиҳем.

Имрӯз ба таъмини ҳисобу китоби аниқ ҳисси

масъулият ба комёбӣ ноил шудан амри маҳол аст. Мақсади асосӣ он аст, ки маводу моли ҷудошуда пурра ба дасти мардум расад. Дар ин бобат фаъолияти Хазинаи Оғохон бояд барои мақомоти ҳукумати вилоят дастури амал бошад. Вале аз сӯи ки ин тавр нест. Моли маводи ҷудошуда бо ҳар роҳ тороҷ мешавад ба дасти аҳолӣ пурра намерасад. Шӯро ва комитроияи вилоят бояд аз шахсони мутассадӣ иҷрои вазифаро қатъиян талаб намояд.

— Ҳамчун танзимкунандаи Хазинаи Оғохон дар Тоҷикистон доирӣ фаъолияти минбаъдаи ин Хазина чӣ гуфтани доред?

— Мардуми Бадахшон аз ёрию дастгирии Хазинаи Оғохон пурра воқиф аст. Дар давоми соли 1993 ин хазинаи пурбаракат бо маблағу воситаҳои худ ба Бадахшон 2966 тонна гандум, 2974 тонна орд, 60 тонна макарон, 17 тонна чой, 69,5 тонна шири хушк, 249,8 тонна рағани зард, 24 тонна хокаи либосшӯӣ оварда ба мардум бепул тақсим намуд.

Дар симоҳаи аввали соли 1994 хазина барои Бадахшон мувофиқи барномаи кӯмак 2534 тонна орд, 42 тонна чой, 73 тонна собун ҷудо намудааст, ки он аллакай ба шаҳри Ўш дохил гардид. Бо ёрии амалии Хазинаи Оғохон истгоҳи барқии «Помир-1» ба қор дароварда шуд. Назари инояти Ҳозиримом мардуми Бадахшонро бояд ба андеша водор намояд, ки танҳо бо хайрияхӯрӣ рӯз гузарондан душвор аст, камари ғимматро баста, қор қардан дарқор, барои зиндагии бофароғати ояндаи худ ва фарзандони худ ғайратмандона меҳнат қардан лозим. Ҳозиримом бо нури ақлу хирад роҳи моро ба сӯи ояндаи нек мунаввар гардондааст ва бо ин роҳи рост, бо роҳи сулҳу салоҳ тинҷию амонӣ, меҳнати ҳалоли бунёдкорона бояд пеш равем.

Хазинаи Оғохон барои рушди Бадахшон барномаҳои инкишофи хоҷагии қишлоқ, маориф, танду-

рустӣ ва энергетикӣ пешбинӣ намудааст. Вале ин барномаҳоро мардум на ҳамчун ҳукумати навбатӣ бепул, балки ҳамчун дастури фаъолияти яқини тамоми сокинони ин сарзамин барои аз қашшоқӣ наҷот ёфтан ба худтаъминкунӣ гузаштани хоҷагии халқи Бадахшон ҳисоб кунанд. Моҳи апрел гурӯҳи мушоҳидони Хазинаи Оғохон ҳамроҳи намоёндагони вазоратҳои ҷумҳурӣ ба Бадахшон омада аз рӯи соҳаҳои алоҳида тартиби амалӣ гардонидани барномаҳои инкишофи муайян менамоянд. Ба Бадахшон тухмӣ, нури, таҷҳизот, сӯзишворӣ ва рағанҳои молидани оварда мешавад ва деҳқонон бояд бо нияти серию пурӣ ва фаровонии оянда аз рӯи технологияи нав ба кишти ғалла машғул шаванд.

— Оё шумо аз вазъи кунунии ҷамъиятию сиёсии Бадахшон қаноатмандед?

— Дар ин рӯзҳои дар Хоруғ буданам чанд маърибаҳои садои тир ба гӯшам расид ва ин бешубҳа аз ҳамаи вазъият гувоҳӣ медиҳад. Бадахшон бояд минтақаи сулҳ бошад!— ин даъвати роҳбарияти Ҷумҳурии Тоҷикистон, кафолати ба ҳудуди вилоят надаровардани қувваҳои низомии ҳукумати мебоист масъалаи ҳалли сиёсат аллакай ҳал мешафт. Мақомоти ҳукумати ҷумҳурии сиёсӣ дастҳои сиёсатбадаст ба хоҷагии таъмини сулҳу салоҳ, оромии мардум аз баҳри эҳсосоти шахсӣ ва манфиатҳои маҳдуди гурӯҳӣ даст кашида, ба як қарори қатъӣ меомаданд.

Яроқро аз дасти аҳолӣ ба пуррагӣ ғундошта, дар анбор гузоштан лозим, он бояд фақат барои ҳифзи диёр аз ҳуҷуми беруна истифода шавад. Агар яроқ дар дасти мардум монад, он ҳамаи нороҳияҳои мекушояд, фалокат ба амал меояд. Мардум боз гурӯҳ-гурӯҳ дар сангарҳо ҷамъ мешаванд. Сташи ҷанг забона мезанад. Ҳар касе имрӯз бо яроқ худнамоя кунанд, вай бо оташ бозӣ мекунад. Сташбозӣ бас будагист. Пайгоми Ҳозиримом ҳам ҳамаин аст. Ҳар касе сабабгори дар Бадахшон ба-

рафрӯхтани оташи ҷанг гардад, таърих ёро ҳаҷ
гоҳ нахоҳад бахшид.

Сарҳади давлатиро маҳкам кардан даркор. Ба
сарҳадчиён кафолат додан лозим, ки ҳангоми
ҳифзи марз вайронкунандагони беруна аз қаро
аз ҷониби шаҳрвандони худӣ ба онҳо касе бо си-
лоҳ таҳдид намекунад.

— **Орзую дархостҳои Шумо ба ҳамдиёрон дар
Соли Нави оғозёфта...**

— Имрӯз дар оғози соли нави хуршедӣ, баъ-
ди идҳои шарифи Рамазон ва Наврӯзи олам орзу-
мандам, ки одамон гуноҳи якдигарро бахшида ба
ҳамдигар даст дода, ба бунёдкорӣ машғул шаванд,
ниҳол шинонад, барои ободии диёри кӯҳистон
якҷоя меҳнат кунанд.

Дар иҷрои ин нияти нек бошад, мақому обрӯи
роҳбар, аз сардори оила роҳбари корхонаю му-
ассисаҳо сар карда, то мақомоти давлати басо
калон аст. Нияту амали нек, ростқавлию софдилӣ,
якҷояи якзабонӣ барин хислатҳои ҳамидаи инсонӣ
роҳбарро ба боварии умум сазовор мегардонанд.
Аз дурӯягию дурӯғгӯӣ фитна меҳезад.

Дар ҳар идораю корхона дар деҳаю маҳалла
имрӯз диққати мардумро ба ҳалли вазифаҳои му-
шаххаси иқтисодию иҷтимоӣ нигаронда аз мубоҳи-
саҳои беҳудаи сиёсӣ, митингу намоишҳо, муко-
билгузорию гурӯҳҳо ва наслҳо худдорӣ бояд кард.

Дар сӯҳбати гирди дастархони ҳар хонавода
имрӯз на дар хусуси он ки дар митинг ё намоиш
ки чӣ гуфт, балки бояд дар хусуси он сухан ра-
вад, ки ҳар аъзои оила пагоҳ кадом коре мушах-
хасро ба нафъи оила, ба хоҳири осудагӣю обо-
дии диёр ба ҷо оварда метавонад. Мо акнун ба
нуқтае расидаем, ки биандешем то чӣ андоза ин-
сонем ва аз ҳайвон чӣ тафовут дорем. Вақте ки
ҳар кадоме мо ин тафовутро дуруст дарк намуд,
онгоҳ ба иҷрои вазифаҳои калонтар даст зада ме-
тавонем.

Мардуми Бадахшон имрӯз мисли тамоми халқи

Тоҷикистон ташнаи оромию осудагист. Ин мақса-
ду армони наҷибро танҳо ба ваҳдати ягонагӣ ама-
лӣ гардондан мумкин аст. Таҳдиду наҳзанинӣ ҳам-
дигарӣ нотинҷиро ба бор меоварад.

Мавсими эҳёи табиат фаро расидааст. Онро бо
эҳёи ҷамъият бипайвандем. Аз қалби хеш тухми
кибру ғурур, хусумату душманиро барканем, дил-
ҳси ҳамдигарро сафо бахшем, дар он ниҳоли меҳ-
ру шафқат, покизагӣ умеду орзуҳои нек, эътиқод-
ро сабз намоем.

Мусоҳиби М. МИРЗО, Ш. БАҲОР.

«Бадахшон», 8 апрели соли 1994, № 8 (9539).

БАРНОМАИ БОЗСОЗӢ БАРОИ КӢҲИСТОНИ БАДАХШОНИ ТОҶИКИСТОН

Мусоҳибаи сардабири рӯзномаи «Ҷумҳурият» бо ҷонишини Раиси Шӯрои Олӣ, раиси Ҷамоҳангсозии кӯмакҳои ҳазинаи Оғохон ба Ҷумҳурии Тоҷикистон Қозидавлат Қоимдодов

— Мӯҳтарам Қозидавлат Қоимдодов, маълум аст, ки дар ҳудуди 70 сол Ҳукумати Иттиҳоди Шӯравӣ ба воситаи Ҳукумати Тоҷикистон аҳолии вилояти Бадахшонро аз сӯзишворӣ пурра таъмин намуда, 80 ғоизи хӯроквори ро мекашонд. Азбаски вилоят дар сарҳади Чин, Афғонистон, Покистон ва Ҳиндустон воқеъ буд, он барои Маскав аз ҷиҳати сиёсӣ аҳамияти ғавқуллода дошт ва ҳукумат ба ин вилоят кӯмакҳои зиёд мерасонд. Дар натиҷа мардум хуб ғизо меҳӯрд, маълумоти кофӣ мегирифт, ҳимояти тиббӣ дошт ва сиҳату боқуват буд. Аммо ҷангҳои ҳамватанӣ ва ба ин диёри кӯҳсор ғурӯ рехтани ғурезаҳои иҷборӣ аз ғуҳҳои марказӣ авзоъро дар Помир хеле мушкул сохт.

Ҳазинаи Ҳазрати Оғохон (ХОХ) ин аҳволро дида, ба мардуми бечора дастӣ мадад дароз намуд. Ин кӯмак то кай давом хоҳад кард?

Ҷавоб: Аз рӯи таъиноти худ Ҳазинаи Ҳазрати Оғохон муассисаест, ки барои пешрафт кӯмак мекунад, вай барои расондани ёрӣ дар вазъиятҳои ғавқуллода пешбинӣ нашудааст. Маъмурияти мададрасонии иқтисодии худро ХОХ дар шимолӣ Покистон хеле муваффақона анҷом додааст. Дар Тоҷикистон Ҳазинаи Ҳазрати Оғохон ният дорад,

ки аз соли 1994 сар карда, Барномаи кӯмакҳои инсондӯстонаро ба барномаи ғавқолиятҳои дарозмуддати тараққиёти он кишвар табдил диҳад. Ба ҳамин хотир ХОХ дар Бадахшон созмони маҳаллии ғайриҳукумати Барномаи кӯмаку Пешрафти Помирро (БКПП) ба вуҷуд овард. БКПП ду мақсад дорад:

а) назорат кардани тақсими кӯмакҳои башардӯстонаи хӯрокворӣ ва сӯзишворӣ аз як тараф ва

б) вазифаи аз ҷама душвортар — амалӣ сохтани барномаи худтаъминкунӣ ба мақсади тадриҷан васеъ шудани имкониятҳои ба даст овардани даромади аз сармоягузориҳо дар он вилоят.

— Яъне мақсад ёрӣ расондан ба бечорагон ва ҳам барҳам додани бечорагист.

— Он чиз бисёр муҳим аст, ки мардум аз дастнигари ҳукумати Иттиҳоди Шӯравӣ раҳо ёфта, дастнигари Ҳазинаи Ҳазрати Оғохон ва мададгори ғарб нашавад. Яъне аз кӯмакҳои башардӯстона дар як муддати хеле кӯтоҳ ба худтаъминкунӣ гузарад.

Бо мақсади амалӣ гардонидани барномаи дарозмуддати тараққиёт ба барномаи БКПП «Меҳварӣ амалӣ сохтани он» кӯмак мерасонад. Ин меҳвар ҷамъ овардани одамонро ташкил менамоянд, ки онҳо нотарсона ба ғоидаи худашон «сармоягузори кунанд» ва маблағҳои бештар ба даст оварда, онро барои равнақи соҳаҳои, ки талаботи аввалро муайян мекунанд, сарф намоянд. Ин меҳвар ҳоли ҳозир бо мақсади ғавқолонӣ кор карда, ба таври махсус омӯзонда мешавад.

Ғуруҳи нахустини коршиносон даставвал

— ба эҳёи кишоварзӣ ва афзун намудани самаранокии он;

— беҳтару ғоидаовартар истифода намудани захираҳои табиӣ;

— боло бурдани манфиати ҳадамотӣ дар соҳаи тандурустӣ ва мактабу маориф;

— ба расмӣ даровардану мустаҳкам намудан

ни робитаҳои ҳасана дар байни БКПП, ҳокимияти маҳаллии Кӯҳистони Бадахшон ва Ҳокимияти Марказии Душанбе машғул буд.

Ҳазинаи Ҳазрати Оғохон бар ин ақида аст, ки Барномаи пешниҳодшуда иҷрошаванда мебошад, зеро:

а) вилоят масоҳати кофии замини истифода-нашуда дошта, барои истеҳсоли нерӯи барқ имкониятҳои азим дорад;

б) сифати умумии технологияи истеҳсолоти кишоварзӣ ва саноати маъданҳои кӯҳии вилоят ба сабаби аз ҷаҳони беруна канда буданаш хеле ақиб мондааст;

в) дар сектори иқтисодӣ имконияти баланд бардоштани самарои иқтисодӣ вучуд дорад ва ин метавонад бо сарфи хеле кам самарои хуб диҳад;

Дар қаламрави вилоят ба тӯфайли мавқеи ҷуғрофии он, ки бо кӯҳҳо ихота шудааст, оромӣ ва сулҳу салоҳ вучуд дорад, вале дар сарҳад ва берун аз қаламрави вилоят, мутаассифона, вазъият ноором аст.

Ҳазинаи Ҳазрати Оғохон умедвор аст, ки аз оғози соли 1994 барои амалӣ сохтани Барномаш шуруъ мекунад ва Бадахшон соҳиби захираҳои зарурии илмӣ ва технологӣ ва кадрҳои бунёдкор хоҳад шуд.

Ҳоли ҳозир обу хоки ин кишвари кӯҳистон, ки 241 ҳазор истиқоматкунанда дорад ва 55 ҳазор онҳо паноҳандагонанд, ин мардумро дар асоси технологияи ақибмонда ва усули хоҷагидорӣ, ки аз режими баплангирии мутамарказ ба мерос мондааст, хӯронда наметавонад.

Албатта, обу ҳавои сард ва сатҳи ноҳамвори замини қорам мушкилоти зиёдро эҷод мекунад, вале вучуд доштани кадрҳои болаёқати ҷамаи соҳаҳо ва захираҳои калони табиӣ имкон медиҳад, ки вилоят ҳудаш ҳудашро таъмин намуда, ба вилоятҳои дигар ва хориҷ аз кишвар мол барорад.

Масалан, ноҳияҳои Мурғоб, ки аз дигар ноҳияҳо ҷудо буда, биёбони каммаҳсуле дар баланди-

ҳои барои зиндагӣ басо мушкилро ташкил медиҳад, имкон дорад, ки беҳтар истифода шавад. Дар ин ҷо захираҳои басо муҳимро ба кор андохтан мумкин аст.

— Дар ин роҳ мушкилоте низ ҷой дорад!

— Мушкилоти асосӣ барои эҳёи ҳаёти муносиби инсон дар ин вилоят бартараф намудани душвориҳо қадами аввал аст. Яъне аҳоли барои наҷоти худ бояд ғизо дошта бошад, ки сарфу харчи андак нест ва барои бунёд ниҳодани иқтисодиёти ояндаи худ маблағу таҷҳизот дошта бошад, ки ин ҳам ба осонӣ ба даст намеояд. Диққати коршиносони Ҳазинаи Ҳазрати Оғохон маҳз ба ҳамин масъала ҷалб шудааст. Бе таъмини хӯрокворӣ, бунёди энергетика ва дастгирӣ намудани ҳадамоти иқтисодӣ ба ягон кори муфид даст задан имкон надорад. Аз ҳамин хотир Барномаи кӯмак ба пешрафти Бадахшон бо назардошти пешомади панҷсолаи аввал тартиб дода шудааст.

Ба таври содда оммафаҳм маънои ин Барнома ро ин тавр маънидод кардан мумкин аст; вилоят бояд ҳудаш ва бо қувваи худ дар обу ҳокаш аҳолиашро хӯронад, пӯшонад, манзил созад, маълумот диҳад ва тандурустии аҳолиро нигоҳ дорад.

Ҳоли ҳозир вилоят ҳамагӣ 20 фоизи талаботи хӯрокворӣ, 30 фоизи зарурати энергетикӣ ва камтар аз 1 фоизи талаботи маорифу тандурустиро таъмин карда, барои сӯзишворӣ на имконият дорад на маблағ. Ин мушкилотро дар як сол бартараф намудан имкон надорад.

Мушкилоти дигар ва шояд мушкилтарини мушкилот бошад, ба кулӣ тағйир додани психологияи дастнигарист.

— М. М. Албатта, аз касе пинҳон нест, ки Ҳукумати Иттиҳоди Шӯравӣ, ба ҷиҳати мақсадҳои стратегӣ худ аҳолиро аз ҷамаи қизи зарурати зиндагӣ муфт таъмин менамуд, вале барои бунёди иқтисодиёти худӣ корҳои ояндадорро ба сомон

нарасонд, корхона насохт, ба кишоварзӣ тамоман аҳамият намедод, чӣ қадар ҳосил ғундоштан муҳим набуд, киштгоҳҳои бой, ки нақшу пайи ҷӯйбору раддаи шудгори онҳо ҳанӯз ҳам боқӣ мондааст, аз ёдҳо рафтанд. Ба кори гузаштагон бо тамасхур нигоҳ мекарданд ва меғуфтанд, ки дар чунин заминҳо кор кардан бечорагист. Мо ки саҳроҳои беканори Русия, Украина, Белорусия ва Қазоқистонро доро ҳастем, набояд ба чунин заҳмат розӣ бошем. Мардум хоҳ кор мекарду хоҳ беҳуда мегашт, бовар дошт, ки ҳукуматҳои Маскаву Душанбе ҳатман ба ноҳияҳои сарҳади ҳама чизи зеруриро кашонда меоваранд.

Ҳамон тавре, ки барои ба ФРГ монанд будани ГДР Маскав ба он кишвар имтиёзҳои махсус муайян карда буд, барои ба Бадахшони Афғонистон ва ноҳияҳои ҳамсарҳади Чину Покистон ба кулӣ фарқ кардани Бадахшони Советӣ ба ин вилоят низ имтиёзҳои ҷиддӣ таъин шуда буд.

Дар вилоят нерӯҳои барқӣ насохтанд, вале дар ҳамаи кишлоқҳои калон барои чароғон сохтани кишвар дизелҳо монда нафт, ангиштсанг ва ҳатто ҳезумро бо нархи афсонавор қиммат ба қадри кофӣ аз Русия меоварданд. Имрӯз, ки маводи сӯхт вучуд надорад, байни кишлоқҳои Бадахшони ҳарду соҳил фарқ намондааст. Вазъият дар ноҳияи аз ҳама баландкӯҳтар — Мурғоб, ки сардиҳои зимистони он баъзан то ба 45—50 дараҷа хунукӣ мерасад ва ягона василаи таъмини ҳаёт дизелҳо буданд, махсусан душвор шудааст.

Қ. ҚОИМДОДОВ: Барои он, ки дар оянда ҳам мардуми ин вилоят баъди раҳо ёфтан аз дастнигарии Маскав дубора пойбанди Хазинаи Оғохон ва мададгори он дар Ғарб набояд, бо супориши Ҳазрати Воло Оғохон барномаи пешрафти вилоят тавре тартиб дода шудааст, ки кӯмакҳои башардӯстона тадриҷан барои бунёди иқтисодӣ-ти худӣ имконият диҳанд. Аҳоли бояд дарк намо-

яд, ки дастнигар будан ғуломист ва ҳар кас бояд худааш дар ғами ҳештан бошад.

Дар марҳилаи дигаргуниҳои азими иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва психологӣ Барномаи пешрафту бозсози Бадахшон дар назар дорад ки:

— моликияти хусусӣ ва корфармоён ҳавасманд шаванд;

— имконияти таъминоти иҷтимоӣ, тандурустӣ ва маориф вучуд дошта бошад;

— бечорагон ва дармондагон аз хӯрокворӣ таъмин бошанд.

Чунон ки маълум аст айни ҳамин Барномаро Хазинаи Ҳазрати Оғохон дар Шимоли Покистон ҳам, ки табиаташ ба Бадахшони Тоҷикистон монанд аст, амалӣ сохтааст ва дастовардҳои хуберо доро шуд. Вале ба ақидаи мутахассисони Хазинаи Оғохон кор дар Тоҷикистон осонтар муяссар хоҳад шуд, зеро мардуми тоҷик босаводу тандуруст буда, ҳадамоти хеле беҳтари иҷтимоӣ дорад. Зиёда аз он таҷрибаи Тоҷикистон имкон хоҳад дод, ки сифати корҳо дар Шимоли Покистон беҳтар ба роҳ монда шавад.

Барномаи кӯмаку пешрафти Помир (БКПП), ки созмони ҷамъиятии ғайриҳукуматист, ҳоли ҳозир одилона тақсим кардани кӯмакҳои башардӯстонаро назорат карда, аз натиҷаҳои ин кор вазъияти вилоят аз тариқи фокуси муҳобироти моҳвор ба мақомоти роҳбарии Хазина дар Женева иттилоъ медиҳад. Ҳазрати Оғохонӣ 1У супориш додааст, ки агар аҳоли роҳи хусумату якдигарбадбинӣро ҷангу ҷидолро пеш гирад, амали Барномаи кӯмак боздошта хоҳад шуд.

Ба БКПП ҷиҳати ба аҳоли расонидани кӯмакҳо ва ҳисобу китоб коршиносони Барномаи Умумиҷаҳонии Хӯрокворӣ ёрии ҷиддӣ расонданд. Ду мутахассиси форсидон дар интиҳоби кормандони Хазина ва омода сохтани онҳо барои фаъолияти пурсамар кӯмаки беҳад калон карданд.

Хазинаи Ҳазрати Оғохон ният дорад, ки кӯмакро ба Тоҷикистон вусъат диҳад ва бо ин мақсад бо

ҳукуматҳои марказӣ дар Душанбе, Хоруғ ва ноҳияҳо ҳамкориҳои самарабахшро идома медиҳад. Ба ҳамин мақсад ХОХ ба наздикӣ дар Душанбе намояндагии худро созмон хоҳад дод. Намояндагии асосии ХОХ дар Тоҷикистон аз воситаҳои ҳозиразамони муҳобиротӣ таъмин хоҳад шуд ва ҳодимони ҳазина барои назорати иҷрои Барнома ба Душанбе ва Хоруғ сафарҳо хоҳанд кард.

М. М. Барнома иҷрои кадом корҳоро дар назар дорад.

— Мутахассисон ба панҷ бахши иқтисодиёт (кишоварзӣ, энергетика, саноати кӯҳӣ, тандурустӣ ва маориф) диққати махсус доданд. Барои пешрафти ин соҳаҳо тавсияҳои ҳарҷониба санҷидашуда тартиб дода, мушкилоти аз ҷиҳати сиёсӣ амалӣ сохтани онҳо низ зикр шудааст. Буҷети ҳар як соҳа диққаткорона тартиб дода шудааст. Биёед, ин соҳаҳо дар алоҳидагӣ шарҳ диҳем.

КИШОВАРЗӢ.

Дар ҳайати коршиносони ин соҳа агрономи Маркази Умумиҷаҳонии беҳсозии наvény аълосифатӣ ҷуворимаққа ва гандум коршиносӣ доир ба сотсиологияи аҳолии деҳот аз Покистон ва мутахассис вобаста ба иқтисодиёти кишоварзӣ аз Донишгоҳи Хорварди Йёлоти Муттаҳидаи Амрико шомил буданд. Онҳо ташкили кори деҳқониро вобаста ба имкониятҳои замин, қувваи кор, сармоягузорӣ, дараҷаи истифодаи техника ва технологияи деҳқонӣ омӯхта, саҳми БКПП-ро дар ин кор муайян намуданд.

Маълум аст, ки Бадахшон кишвари кӯхистони камзамин буда, кишвари мавҷуда дар ихтиёри 57 совхозӣ вилоят мебошад ва онҳо ҷӣ кор кардашонро аз Хоруғ ба Душанбе мепурсанд. Деҳқонон дар интиҳоби зироат тақсимоҷ ва нархи маҳсулот иштирок намекунанд. Маблағгузорӣ ба ин соҳа на-

кифоя буда, таъминоти тухмӣ, нуриҳо, химикатҳо, сӯзишворӣ, ва таҷҳизот аз байн рафта истодааст. Ва барои ҳамин ҳам дар замоне, ки ба вилоят хӯрокворӣ дигар аз берун ворид намешавад, ҳосилнокии заминҳо ҳам хеле кам шудааст. Порчазаминҳои наздиҳавлигӣ фақат барои парвою парвариши чорво истифода мешавад. Онҳо ташкили кори деҳқониро вобаста ба имкониятҳои замин, қувваи кор, сармоягузорӣ, дараҷаи истифодаи техника ва технологияи деҳқонӣ омӯхта, саҳми БКПП-ро дар ин кор муайян намуданд.

Азбаски чорво асосан моликияти хусусист, миқдори он аз имконияти хӯронданах хеле зиёд шудааст. Дар ноҳияи баланкӯҳи Мурғоб порсол аз сабаби нарасидани хӯрокворӣ чоряки саршумори чорво нобуд шуд.

Аз сабаби нарасидани сӯзишворӣ бозор, ки наваҷақ дар ин вилоят арзи ҳастӣ намуда, қомат рост мекард, амалан барҳам хӯрд. Мардуми деҳот молашонро ба бозор бароварда наметавонанд ва ҳудашон ҳам ғайр аз кӯмақҳои ХОХ ва Ҳукумати Тоҷикистон ҷизе намегиранд. Ба фикри коршиносон совхозҳо, ки аппарати калон ва фондаи сарварӣ дошта аз марказҳои ягона роҳбарӣ мешаванд, монанди асосии пешрафти кори деҳқонианд. Ҳосили ғалладона, лӯбиғӣ ва картошка аз натиҷаҳои умумиҷаҳонии заминҳои кӯҳсор хеле камтар аст.

ТАВСИЯИ АВВАЛ ин аст, ки се намуди зироат ҳамчун зарурати навбати аввали таъминоти хӯрокворӣ дар вилоят ривож дода шавад, ки онҳо иборатанд аз ғалладона, лӯбиғӣ ва картошка.

Ба ин мақсад майдони зироати хӯроки чорво 25 фоиз кам карда, аз кишти тамоку қомилан даст кашада, истеҳсоли сабзавот пурра ба ихтиёри хонаводаҳо дода шавад.

Дар натиҷаи ин тадбир се ҳазор гектар замин озод мешавад, ки дар 200 гектари он гандум, 1100 гектар лӯбиғӣ ва 1700 гектар картошка қомтан мумкин аст. Ин кор имкон медиҳад, ки ҳатто дар

сатҳи ҳозираи ҳосилнокӣ 200 тонна гандум, 1100 тонна лӯбиёгӣ ва 22100 тонна картошка рӯёнда шавад. Агар 5 фоизи ин ҳосил барои тухмӣ, талафоти ғунучин ва ордкунӣ сарф шавад, 17 ҳазор тонна картошка, 780 тонна лӯбиёгӣ ва 115 тонна орди аълосифати гандум ба даст овардан мумкин аст.

Аз ҷиҳати каллория зироатҳои маҳаллӣ аз ордӣ импортӣ ду баробар баландтар аст. Агар нархи миёнаи орде, ки аз хориҷ ба Хоруғ кашонда мешавад, як тоннааш 225 доллари амрикоиро ташкил диҳад, ҳамон 8120 тонна орди маҳаллии дорои каллорияи баланд тақрибан 1,8 миллион доллар арзиш хоҳад дошт.

Албатта, амали ин корҳо як андоза ризқу хатарро ҳам бо худ ҳамроҳ хоҳад дошт. Гап дар сари он аст, ки аз 25 фоиз кам кардани замини хӯроки чорво тақрибан 7,5 фоизи чорво бе хӯрокворӣ хоҳад монд. Коршиносон ба маъмурияти совхозҳо маслиҳат доданд, ки чорвои зиёдатиرو фурушанд, вале гумон аст, ки онҳо бе ризоияти марказҳои худ ба ин розӣ шаванд.

Дигар мушкилоти амалӣ сохтани Барнома ба ақидаи мутахассисон он аст, ки барҳам додани совхозҳо пешбинӣ нашудааст.

ТАВСИЯИ ДУВВУМ он аст, ки заминро ба мардуми деҳот 3—5 сол ё ба муддати тӯлонитар иҷора дода, фармонҳои маъмурияти совхозҳо за амалдорони маҳаллиро боздоранд. Мутахассисон бар ин боваранд, ки агар истеҳсолот хусусӣ шавад, ҳосилнокӣ тақрибан ду баробар зиёд хоҳад шуд.

ТАВСИЯИ СЕЮМ ин аст, ки аз тухми каммаҳсул даст кашада, тухмиҳои серҳосилро кишт кардан лозим аст. Бо ин роҳ ба ақидаи мутахассисон ҳосилнокиро аз 300 то 350 фоиз баланд бардоштан мумкин аст.

Агар тамоми замини ин кишвари кӯхистонӣ ба мардум тақсим шаваду деҳқонон технологияи ҳозиразамони парвариши зироатҳоро ба кор ба-

ранд, ба фикри коршиносон дар Помир 16 ҳазор тонна гандум, 3500 тонна лӯбиёгӣ ва 51 ҳазор тонна картошка истеҳсол кардан мумкин аст, ки ин на танҳо ба эҳтиёҷоти маҳаллӣ басанда аст, балки имкон медиҳад, ки хӯроквории зиёдати ба ноҳияҳои дигар фурухта шавад.

ТАВСИЯИ ЧАҲОРУМ ба Помир овардани тухмӣ, карбомид ва суперфосфатро аз хориҷа пешбинӣ мекунад. Бо ин мақсад ҳар сол 500 ҳазор доллари амрикоӣ сарф кардан зарур аст, ки сарфи нақлиёт ба он дохил нашудааст. Овардани тухмӣ аз кишварҳои ҳамсоя 42 ҳазор доллар қимат хоҳад дошт. Албатта тухмиро баъди коштан ва ғундоштан барои соли оянда мондан мумкин аст, вале нуриҳои минералиро ҳар сол харидан лозим мешавад.

Барнома барои совхозҳое, ки меҳоканд дар ислоҳоти замин иштирок намоянд, имкон медиҳад, ки барои тайёр кардани мутахассисон дарёфти тухмӣ, нурий ва таҷҳизот ва сармоягузориҳои Ҳазина ба таври нақд ё қарз истифода намоянд. **БАРОИ ИН** муҳим аст, ки;

— совхозҳо заминро ба деҳқонон ё фурушанд ё ба муддати 20 сол ба иҷора диҳанд;

— қисми асосии заминро 3—5 сол ба иҷора дода, ба кори фермерҳо ки ҷӣ меқоранду қай меқоранду меғундоранд ва ба қӣ бо қадом нарх мефурӯшанд, даҳлат нақунанд, (ба истиснои нашъа ва тамоқу);

— саршумори чорворо бо роҳи фуруштани он дар бозор кам намоянд;

— аз ҳисоби барҳам додани истеҳсоли тамоқу ва кам кардани майдони кишти чорво, кишти гандум, лӯбиёгӣ ва картошкаро аз рӯи плани пешниҳодшудаи киштгардон афзоиш диҳанд.

БКПП ба совхозҳое, ки ин талаботро қонеъ меқунанд, тухмӣ, нурий ва сӯзишвориро бо нархи имтиёзнок мефурӯшад. Ба деҳқононе, ки меҳоканд барои гирифтани замин бо хоҷагӣ шартнома имзо карда, гандум ва картошка истеҳсолот намо-

янд, тухмӣ, сӯзишворӣ ва нури қарз дода хоҳад шуд, ки ин қарзро ба таври ҷинсӣ (натура) ҷуброн кардан мумкин аст. Яъне, агар деҳқон 100 кило тухми гандум гирифта бошад, тирамоҳ 110 кило гандумро (даҳ килоаш ҳақиқӣ сӯзишворӣ ва нури) ба хазина бармегардонад, ки ин даромад ба бечорагон ва бозмондагон тақсим карда хоҳад шуд.

Бо мақсади гармии бозор ва авҷ гирифтани хариду фурӯш, ки барои аҳолии Помир як проблемаи муҳим аст, БКПП аз ҳама гуна кӯмакҳои башардӯстона андоз хоҳад гирифт, ки он аз андози ҳукумат бештар набошад. Ин андоз сол то сол баъди Ҷойидаовар шудани истеҳсолот меафзояд ва пулҳое, ки аз ин андозҳо ба даст меоянд, барои тараққиӣ дигар соҳаҳои иқтисодиёти вилоят истифода хоҳад шуд. Масалан, барои пӯшондани хароҷоти тақсим кардани хӯроквории сӯзишворӣ истифода шуда метавонад.

Он чиз таҳти назорати қатъӣ хоҳад буд, ки эҷтиёҷмандони ҳақиқӣ зарар набинанд. Барои амали ин корҳо мушовири БКПП, ки забони форсиро медонад, дар Хоруғ кор хоҳад кард.

Имсол ба Помир 5 автомобил, 18750 тонна тухми гандум, 75 тонна карбомид, 150 тонна нури, 100 тонна сӯзишвории дизелӣ ва 50 тонна бензин кашонда хоҳад шуд.

Хароҷоти имсолаи ХОХ барои пешбурди корҳои деҳқонӣ 960 750 доллари амрикоиро ташкил хоҳад дод.

Дар назар аст, ки дар муддати 5 сол ин хароҷот 6 миллиону 963 ҳазор доллари ИМА хоҳад шуд. Аммо бисёр чиз ба муносибати совхозҳо ба ин барнома вобаста мемонад. Пешбинӣ шудааст, ки 25 Ҷойидаовар хароҷоти истеҳсолиро ҳуди совхозҳо пӯшонанд. Барои соли оянда боз 12.316.000 доллари ИМА барои ёриҳои башардӯстона ҷудо карда шудааст.

Боз як барномаи дигари бо кишоварзӣ алоқаманд ва дорои зарурати аввалин ҷалб намудани аҳоли барои истеҳсоли либосворӣ, пойафзол ва

ҷинсҳои пӯстӣ мебошад. Ҳамаи ин чизҳоро ҳоли ҳозир аз кишварҳои собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ мекашонад. Дар сурате, ки ашёи хом вучуд дорад ва сифати истеҳсолро беҳтар кардан имкон дорад.

Ягона фабрикаи дӯзандагии вилоят имкониятҳои худро пурра истифода намебарад ва занҳои маҳаллӣ барои қаноат кардани талаботи бозори маҳаллӣ маърифат ва малакаи кофӣ доранд. Минбаъд, сохтани корхонаҳои хурд дар қишлоқҳо имконпазир аст. Ба ин кор ҳам агар аз тарафи ҳокимияти маҳаллӣ мамониат нашавад, ҳуди ҳамон сол ба нақша гирифта шудааст.

ХОХ умедвор аст, ки ба муносибати гаштан ба системаи нави хоҷагидорӣ дар панҷ соли оянда тадриҷан ҳар сол зарурат ба ёрии хӯрокворӣ кам шуда, аз 12 ҳазор тонна орд дар соли 1994 ба 6 ҳазор дар соли 1998 бирасад. Як қисми ин ҳаҷми кӯмак бояд ҷунун бофаросатона сарф шавад, ки манфиати фермерҳои маҳаллиро барои идома додани ислоҳоти хоҷагидорӣ бароварда созад ва гуруснагии мӯҳтоҷӣ аз байн бардошта шавад. Бо ин мақсад истифодаи 2.900 000 доллар дар сол ва 8.224.000 доллар дар се сол ба нақша гирифта шудааст. Моҳонаи як мушовири хориҷӣ, персонали маҳаллӣ, инчунин сарфу харҷи нақлиётӣ низ аз ҳамин ҳисоб хоҳад буд.

Бо ҳамин тариқ, барои амалӣ сохтани Барномаи эҳёи кишоварзӣ ва энергетика 11.336.000 доллари ИМА сарф хоҳад шуд.

ЭНЕРГЕТИКА

Ба ҳайати коршиносони ин соҳа як геолог, мутахассис вобаста ба иқтисодиёти кишоварзӣ ва сотсиологияи аҳолии деҳот шомил буданд. Ин ҳайат вазъияти басо ногувори энергетикиро дар оғози зимистони хеле сард ба қайд гирифт. Бадахшон дорои захираи хеле фаровони энергетикаи обӣ мебошад, вале ҷунунчи тазаккур додем, ҳукума-

ти мутамаркази Маскав дар ин ҷо ба ҷои сохтани нерӯгоҳҳои барқӣ, ки хеле арзон меафтад, дизел-генераторҳоро гузошта, бо сарфу ҳарҷи беҳад зиёд кишлоқҳоро ҷароғон месохт. Имрӯз, ки робитаҳо қанда шудаанд ва сӯзишворӣ ворид намешавад, ин дизелҳо пурра аз кор мондаанд. Порсол ба сабаби хунукӣ аксарияти мактабҳо ва муассисаҳои тиббӣ баста шуданд. Агар вазъият ғавран тағйир наёбад, соҳаи маорифу тандурустӣ ба фалокати ҳақиқӣ рӯ ба рӯ хоҳад гашт. Ин боиси гурезогузари мардум ва ба мамлакатҳои хориҷӣ паноҳ бурдани аҳоли хоҳад шуд.

Имрӯз системаи энергетикӣ вилоят аз се сети мустақили аз якдигар ҷудо иборат аст. Ноҳияҳои Дарвозу Ванҷ, ки 24 фоизи аҳолии вилоятро ташкил медиҳанд, аз сети умумии энергетикӣ ҷумҳурӣ истифода мебаранд ва аз ин бобат камбуд надоранд. Ноҳияҳои Рӯшон, Шугнон, Хоруғ, Роштқалъа ва Ишкошим, ки сокинони онҳо 68 фоизи аҳолиро ташкил медиҳанд, аз сети алоҳидаи маҳаллӣ, ки 38 фоизи энергияро истеҳсол мекунад, истифода мебаранд.

Дар Мурғоб, ки 9 фоизи аҳолии вилоят зиндагӣ мекунад, дар фасли зимистон ба сабаби хунукиҳои саҳт ва яхбастанӣ обҳо имконияти истеҳсоли энергия вуҷуд надорад. Тобистон дар Мурғоб ҳамагӣ 8 фоиз гидроэнергия истеҳсол мешавад.

Мутахассисон имконияти истифода аз қони ангишти маҳаллиро омӯхтанд, мутаассифона, маълум шуд, ки сифати ангишти Мурғоб хеле паст ва истеҳсоллаш басо гарон аст.

Дар Дарвоз ҳам қони ангишт вуҷуд дорад, вале он дар як бераҳа воқеъ шудааст ва омӯхтани аз сабаби нооромӣ ва набардҳои низомӣ имконпазир буд.

Ягона умед ба ГЭС-и Помир-1 буд, ки он дар натиҷаи кӯмаки ғаврии молиявии Департаменти давлатии ИМА, кӯшишҳои фидокоронаи мақомоти роҳбарии ҷумҳурӣ ва вилоят, Ҳазинаи Ҳазрати Оғохон дар рӯзи таҷлили ҷашни Наврӯз ба исти-

фода дода шуд. Ин нерӯгоҳ, ки 28000 киловатт-соат барқ истеҳсол хоҳад кард, 80 фоизи эҳтиёҷоти вилоятро бароварда месозад.

Қоршиносони ХОҲ тавсия мекунад, ки нерӯгоҳи барқии Помир-1 бо иқтидори пуррааш ба истифода дода шуда, то охири сол ноҳияи Мурғоб ба ин сет васл гардад.

Дар роҳи гузаронидани хатти баландшиддати барқ ба Мурғоб 7 фоизи энергия талаф меёбад, вале илоҷи дигар нест. Дарозии хати электр 200 км буда, арзиши сметагии он 27 миллион доллари амрикоист. Ҳоли ҳозир дар Мурғоб 4 ҳазор киловатт-соат энергияи электрии дизелӣ истеҳсол мешавад, ки барои хариди сӯзишворӣ сола 750.000.000 доллари амрикоӣ сарф мешавад. Дар сари ин масъала бори дигар андеша ронда, барои пайдо кардани маблағи беруна мададгорино ёфтан зарур аст.

Қоршиносони ХОҲ тавсия мекунад, ки ҳуди ҳамин сол боз якчанд нерӯгоҳи хурди барқии дорои 50 киловатт соат сохта, дар он ҷойҳое, ки имконият ҳаст ин нерӯгоҳҳоро ба сети умумии электрии вилоят васл бояд кард.

Дар дарозмуддат (3—5 соли оянда аз афташ сохтани боз як нерӯгоҳи барқии монанди «Помир-1» зарур мешавад. Дар ояндаи дуртар бошад вилоят, агар хоҳад, метавонад дар ҳар водӣ боз ҳамин хел нерӯгоҳҳои барқӣ сохта, қувваи электрро ба мамлакатҳои ҳамсоя бифурӯшад. Барои эҳтиёҷоти гармидиҳӣ, ошпазӣ, туризм, саноати кӯҳӣ ва дигар қорхонаҳо низ гидроэнергияро ба таври васеъ истифода бурдан мумкин аст.

Ҳоло қоршиносони ХОҲ имконияти сохтани нерӯгоҳи барқии «Помир-2»-ро омӯхта истодаанд ва ба ризоияту дастгирии ҳукумати ҷумҳурӣ ҷиҳати пайвастанӣ ноҳияи Мурғоб ба сети умумии энергетикӣ вилоят умед мебаранд. Агар чунин ризоият ҳосил гардад, ХОҲ барои ҷустуҷӯи мададгорино ҷиҳати дарёфти маблағ барои харидани

масолеҳ ва хатти баланшиддати электр машғул хоҳад шуд.

То оғози зимистони навбатӣ ва суръат бахшидан ба амалӣ гардидани барномаи хӯрокворӣ сохтмони хатти баландшиддати электро ба охир расондан лозим аст.

Бучаи энергетикӣи вилоят (музди мушовирон таҷҳизоти нерӯгоҳҳои хурд), 47000 долларро ташкил медиҳад.

Дар соҳаи тараққӣ додани бахши саноати маъдан бошад, ҳоло ҳозир ХОХ ба Ҳукумати Тоҷикистон ягон тавсия пешниҳод накардааст, чунки масъалаи таъмини хӯрокворӣ ва энергетикаро аз вазифаҳои умдатарин ҳисоб мекунад. Агар Ҳукумати Тоҷикистон ва Ҳазинаи пешрафти иқтисодии Ҳазрати Оғохон зарур шуморанд, ХОХ метавонад сармоядоронро барои тараққии секторӣ истихроҷи маъдан ба кор ҷалб намояд.

ТАНДУРУСТӢ

Дар ҳаёати коршиносони ин соҳа низ мутахассиси вобаста ба иқтисодиёти деҳот ва донандагони иҷтимоиёти аҳолии деҳот ҷалб карда шуда буданд. Ҳаёт ба ин бовар аст, ки системаи тандурустӣи вилоят ҳоли ҳозир дар ҳолати комилан фуру рехтан аст. Системаи пештараи тандурустӣ аз рӯи принципи даво бахшидан ба бемориҳо амал мекард. ХОХ бошад бар ин ақида аст, ки манбаи бемориҳо барҳам дода шавад. Ба фикри мутахассисон, дар ин соҳаи серхароҷот дар Помир миқдори беҳад зиёди мутахассисон ва муассисаҳои тандурустӣ амал мекунанд. Пештар хидмати тиббӣ бе пул буд. Ин ҳолат мамлакатро дар радифи кишварҳои тараққикарда қарор дода буд, вале дар айни замон дорувор, таҷҳизот, кати беморхонаҳо, персонали коркунони тиббӣ ва роҳбарони онҳо хело бештар аз эҳтиёҷот ва дар бисёр мавридҳо бефоида истифода мешуд.

Имрӯз дар вилояти Бадахшон миқдори кати беморхонаҳо ба ҳар сари аҳоли ба истиснои Канада, бештар аз ҳар мамлакати дигари дунёст. Ба таври хулоса метавон гуфт, ки системаи тандурустӣи вилоят дар сатҳи баланд қарор дорад, вале сарфу харчи он нисбат ба имкониятҳои Помир ва эҳтиёҷоти аҳоли бештар аст. Дар айни замон барои пешгирии бемориҳо ва инфраструктураи тандурустӣи мардум (Таъмини об ва санитария) ягон кори мушаххас анҷом дода нашудааст.

— **ХОХ ҷиҳати тағйир додани вазъияти баамал-омада тавсия мекунад, ки:**

а) амал кардани компонентҳои умдатан зарурии система, дар навбати аввал таъмини доруворӣ асоси ба таҷҳизоти тиббӣ бояд нигоҳ дошта шавад;

б) системаи дарёфти маблағ аз ҳисоби андозитонидани пул барои табобат аз беморон ба роҳ андохта шавад ва як қисми хароҷот аз ҳамин ҳисоб пӯшида гардад, то ин ки система масъулияти мардум ва табибонро дар ҳалли масъалаҳои тандурустӣ баланд бардорад;

в) дар давраи гузашта ба системаи нави ташкили тандурустӣ ҳукуматҳои марказӣ ба вилояти бо-яд як қисми хароҷотро ба ўҳда гиранд ба кӯмаки мададгори хориҷӣ танҳо барои харидани доруворӣ ва таҷҳизот сарф гардад;

г) дар оянда ба корҳои санитарӣи пешгирии авҷи бемориҳо бештар эътибор дода, афзалияти корҳои табобатӣ дар дараҷаи дуввум қарор дода шавад;

д) самаранокии системаи кадртайёркуни, хуссан барои идора кардани муассисаҳои тандурустӣ ва санитарӣ ва баланд бардоштани ихтисоси коркунони соҳа беҳбудӣ ёбад.

ХОХ бовар дорад, ки Ҳукумати Тоҷикистон ба мақсади таҷриба кардани системаи алтернативии соҳаи тандурустӣ дар вилоят захираи зарурӣ ҷу-

до мекунад ва ба гузаронидани ин таҷриба мадад мерасонад.

Дар марҳалаи аввал табобатпулӣ фақат барои пӯшондани хароҷоти муассисаҳои тандурустӣ система хоҳад шуд. Ин система бояд ошкоро амал карда муздитонӣ таҳти назорати коллектив бошад. Сониян, зарур аст, ки аз муассисаҳои серхарҷу камфоидаи тиббӣ даст кашида, муассисаҳои калонтару пуриқтидортарро мустақкам бояд кард. Агар роҳбарони муассисоти тиббӣ ин пешниҳодро қабул кунанд, критерияҳои муфассалтарини ин кор ба мухассисон ва роҳбарияти вилоят фаҳмонда хоҳад шуд.

Мушовири тиббии хазина ворид шудани доруворо зери назорат гирифта, камбудии ин ё он доруро сари вақт на пеш аз адо шудани захира ба марказ хабар медиҳад, агар мададгори дигар ин хароҷотро ба ӯҳда нагиранд ХОХ ноилоҷ ин хароҷотро ҳам ба ӯҳдаи худаш мегирад. Ба ин мақсад 50 ҳазор доллари ИМА чудо карда шудааст.

ХОХ ба ин ақида аст, ки агар системаи санитарииро ба роҳ монда дар деҳот барои истифодаи об канализация сохта шавад, аз бисёр касалиҳо раҳо ёфта, ба табobati серхарҷ эҳтиёҷ ҳам намерасонад.

Буҷаи бахши тандурустӣ бо музди мушовирон, кӯмаки моддию техники барои табибони ихтиёрии хориҷӣ, хариди дору ва таҷҳизоти тиббӣ, тайёр кардани кадрҳо ва нақлиёт — ҷамъ 446.000 доллари ИМА-ро ташкил медиҳад. Дар се соли оянда ба ин мақсад 1,4 миллион доллари ИМА сарф хоҳад шуд. Баъди се сол сиёсати ташкили тандурустӣ таҷдиди назар хоҳад шуд.

МАОРИФ

Дар ҳаёати коршиносони соҳаи маорифи халқ мутахассиси ХОХ доир ба маориф, мутахассиси иқтисодиёти кишоварзӣ ба донандагони иҷтимоӣ-

ёти аҳолии деҳот шомил буданд. Хулосаи ин ҳайат ба хулосаи ҳаёате, ки соҳаи тандурустиро омӯхтааст, хеле шабоҳат дорад. Дар ин соҳа вилоят дастовардҳои азим дорад. Ба сарфи беҳад калони маблағ ба ҳар як шогирд нигоҳ накарда, мардумимконияти маълумотгирӣ доштааст. Вале, ба фикри мутахассисони ХОХ барои ташкили маорифи халқ структураи хеле гарони маъмурии ташкил шудааст, ки он буҷаи маорифи халқ планҳои таълимӣ ва персоналии мактабу донишқаҳоро ба таври мутамарказ идора мекунад. Аммо миқдори шогирдон ба ҳар як муаллим дар нисбати мактабҳои фарб хеле бештар аст. Аз ин рӯ системаи таълим беғул буда, писарону духтарон баробарҳуқуқона ба таълим фаро гирифта мешаванд.

Ояндаи ташкили кори маорифи халқро дар вилоят ба худ тасаввур кардан душвор аст. Аммо як мушкилоти таълиму тарбияи шогирдон дарҳол ба чашм мерасад. Омӯзиши забони англисӣ, ки баъди соҳибхитёр шудани Тоҷикистон барои муомилаи байналхалқӣ хеле зарур аст, дар ҳолати ногувор қарор дорад.

Системаи маълумоти олӣ дар вилоят навакак ба роҳ монда мешавад. Донишгоҳи давлатии Хоруғ, ки ҳамагӣ ду сол пеш ташкил шудааст, ҳоли ҳозир аз буҷаи Ҳукумати марказии Душанбе маблағ мегирад. Бисёр шогирдони ин Донишгоҳ касоне ҳастанд, ки дар асари ҷангҳои ҷамъатанӣ аз Душанбе ва Қӯрғонтеппа омада, ба Донишгоҳу донишқаҳаҳои худ баргашта наметавонанд. Дар Хоруғ эҳтиёҷоти таълимии онҳо ба пуррагӣ қоне кунанда намешавад. Ба болои ҳамаи ин баъди хатми Донишгоҳ бисёр шогирдон ҳайронанд, ки аз рӯи ихтисос дар қаламрави вилоят кор пайдо карда наметавонанд ё не. Ҳамаи ин масъалаҳоро муфассал баррасӣ кардан лозим меояд.

ХОХ ДАР СОҶАИ МАОРИФИ ХАЛҚ ПЕШНИҶОД МЕКУНАД, КИ;

— соҳаҳои умдатарини сектори мактабу маорифро бо роҳи таъмини моддию техникии онҳо нигоҳ дошта, ихтисоси муаллимони фанҳои техникӣ тақмил дода шавад;

— пулакӣ шудани таълим ё ба роҳ мондани андозҳои маҳаллӣ барои нигоҳдории соҳаи маорифи халқ ба роҳ монда шавад.

— дар марҳалаи гузаштан ба системаи нави таълим Ҳукумати Тоҷикистон ва вилоят сарфу харҷи мактабу маорифро ба ӯҳда гиранд ва кӯмаки мададгори танҳо барои харидории таҷҳизоти хориҷӣ бо арз истифода шавад;

— ҷиҳати таълими забони англисӣ дар Донишгоҳи Хоруғ ва мактабу омӯзишгоҳҳои наздики он шароит фароҳам оварда шавад.

ХОХ умедвор аст, ки мақомоти роҳбарии ҷумҳурӣ ва маъмурияти вилоят барои гузаронидани таҷриба дар бобати гузаштан ба системаи алтернативии таълиму тарбия иҷозат медиҳанд ва системаи тайёр кардани кадрҳо таваккалӣ не, балки мувофиқи талаботи хоҷагии халқ ва имконоти ҷои кор суръат мегирад. Бо ин мақсад мушовири махсус имконоти вилоятро омӯхта, ба маъмурияти Донишгоҳи Хоруғ ёрии амалӣ расонда метавонад. Барои ин тadbир маблағ ҷудо шудааст.

Ҳазинаи Пешрафти Иқтисодии Ҳазрати Оғохон тасмим гирифтааст, ки барои шогирдони касбҳои техникӣ, ки вилоят ба онҳо эҳтиёҷоти ҷиддӣ дорад, стипендияҳои махсус таъин намояд ва барои таълими забони англисӣ ёрӣ расонад.

Буҷаи мактабу маорифи вилоят бо назардошти ҳаттӣ хидмати мушовирон, стипендияҳо, тартиб додани барномаи таълими забони англисӣ, таҷҳизот, тақмили иқтисод сарфу харҷи нақлиёти байналхалқӣ, ҳаққи мушовирони муваққатӣ ва 10 фоизи захираи эҳтиётӣ соли аввал 720.000 доллари ИМА ва

дар се соли оянда 2,3 миллион доллари ИМА-ро ташкил медиҳад. (10 фоизи захира барои он зарур аст, ки дар гирду атрофи вилоят чандон оромӣ мушоҳида намешавад ва шароити маҳаллӣ шояд ночор сарфу харҷи иловагиро талаб намояд).

Хулоса, буҷаи Ҳазинаи Ҳазрати Оғохон барои кӯмаку пешрафти Помир дар соҳаи кишоварзӣ, энергетика, тандурустӣ ва маорифи халқ барои 5 соли оянда ба маблағи 21 миллиону 629 ҳазор доллари ИМА дар назар дошта шудааст. Дар смета сохтмони ҳаттӣ баландшиддати электрии дорони 32 киловатт ба Мурғоб ва сохтмони нерӯгоҳи барқии «Помир-2», ки аз рӯи ин масъалаҳо бо Ҳукумати Тоҷикистон ва маъмурияти вилояту ноҳия кенӯз мувофиқат ҳосил нашудааст, доир нест.

Барои он, ки Барномаи кӯмак ба пешрафти Помир самаранок ва мувофиқи мақсад амалӣ гардад, таъмини сулҳу салоҳ, яқдигарфаҳмӣ, дилсӯзии тарафҳо аз як тараф ва аз шуури одамон барканда сохтани дастнигарӣ, умед бастан ба кӯмакҳои ба шардӯстона бисёр муҳим аст!

— **Мӯҳтарам Қозидавлат Қоимдодович! Кӯмак ба вилояти аз ҳама эҳтиёҷмандтарини мо як амри хайр аст. Аз маълумоти муфасссале, ки Шумо дар ин замина ифода доштед, бисёр масъалаҳо равшан шуд. Оё барномаи Кӯмакҳои иқтисодии Ҳазинаи Ҳазрати Воло Оғохони 1У ба дигар вилояту ноҳияҳои Тоҷикистон ҳам дар назар аст!**

— Таҷрибаи рӯ ба пешрафт ниҳодани иқтисодиёти Бадахшонро дар дигар ноҳияҳои Тоҷикистон ҳам амалӣ сохтан имкон дорад. Дар боздиди Ҳазрати Воло Оғохони 1У аз Тоҷикистон имсол бо даъвати роҳбарияти Олии ҷумҳурӣ воқеъ хоҳад шуд, ин масъалаҳо дар Душанбе, Хоруғ ва шояд дар Хуҷанду Кӯлоб ва ноҳияҳои дигар низ баррасӣ хоҳад шуд. Ҳазрати Воло Оғохони 1У Бадахшонро аз Тоҷикистон ҷудо наметавонад, ва агар вазъияти сиёсии ҷумҳурӣ мусоид бошад, барои

сармоягузори дар дигар ноҳияҳои ҷумҳури низ саҳм хоҳад гирифт. Дар Душанбе ифтитоҳ наму-дани шӯъбаи Хазиначи Оғохон гувоҳи ҳамин кӯшиш-хост.

М. М. Барои сӯхбати басо пурмӯхтаво аз Шумо сипосгузорам.

Қ. Қ. Ташаккур. Акнун бисёр муҳим аст, ки чӣ гуна сурат гирифтани ислоҳоти куллии иқтисоди ро ба халқамон равшану возеҳ фаҳмонем. Дар ин масъала, албатта, матбуоти мо корҳои хеле суд-бахшери анҷом дода метавонад.

(«Бадахшон», 13 майи соли 1994, № 21).

АЗ БАРОМАДИ Қ. ҚОИМДОДОВ, ҶОНИШИНИ РАИСИ ШҶРОИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Ҳамдиёрони азиз, шукри Худо, ки имрӯз ба як рӯзи нек расидем, ба як рӯзи тинҷию оромӣ, ба як рӯзе ки озодона бо ҳамдигар ҳарф мезанем ва фикри худро баён мекунем.

Имрӯз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбати сол-ҳои 1992—93 як тинҷию оромӣ ҳукмфармост. Мар-дум бо чашми нек ба ҳамдигар нигоҳ мекунанд, навобаста аз он ки аз кадом ноҳия ё вилоятанд. Лекин як чизро бояд фаромӯш накунем: гарчанде алангаи ҷанги бародаркушӣ дар Тоҷикистон ҳомӯш шуд, вале ҳокистари он ҳоло ҳам гарм аст, он хо-кистар метавонад боз аз сари нав дар гирад. Дар-гирифтани ё нагирифтани он имрӯз ба тамоми мар-думи Тоҷикистон вобастааст. Имрӯз тамоми дав-латҳои собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ ба мо, ба Тоҷи-кистон нигоҳ карда истодаанд ва умедворанд, ки Тоҷикистон комилан аз вартаи ҷанги бародаркушӣ мебарояд.

Имрӯз дар давлатҳои муштарак-ул-манофеъ процессҳои вайронкунӣ ба охир расид ва раван-дҳои аз нав барқароркунӣ ба миён омаданд, яъне раванди ягонаи иқтисоди ро бояд барпо кунем. Агар ин кор зудтар сурат гирад, хубтар мешавад.

Имрӯз тамоми давлатҳои, ки бо мо ҳамкорӣ доранд, аз мо маҳсулот ва ашёи хом талаб меку-нанд. Пули коғазин ба ягон кас даркор нест. Пах-тае, ки соли гузашта дар ҷумҳури истеҳсол кар-дем, ба миқдори 500 ҳазор тонна ва алюминий фақат барои хӯрондани мардуми Тоҷикистон ба ним сол мерасаду халос.

Он проблемаҳои, ки дар ин толор ба миён гу-зошта шуданд, нав нестанд, дар бораи ин пробле-маҳо мо 5—10 сол пеш ҳам гап зада будем. Ма-салан, 6 сол пеш аз совхозии «Сағирдашт»-и но-ҳияи Дарвоз барои ароба тамоми чизу чораро оварда будем. Агар ароба он вақт пайдо мешуд, имрӯз мо бо он кор мекардему дар ҷустуҷӯи сӯ-зишвории нақлиёт намешудем. Гуфтем, ки милтиқ-бозӣ ба ҷанг оварда мерасонад, касе гӯш накард ва ин кор низ шуд. Мардум сиёсатмадор шудааст, аз хурд то бузург, аз зан то мард. Лекин сиёсат-манд ҳам бе иқтисодиёт зиндагӣ карда наметаво-над. Ҳама чиз ба иқтисодиёт вобастааст.

Дар ин ҷо фикрҳои буданд, ки бояд програм-маи нави иқтисодии соҳаи кишоварзиро дар ҷум-ҳури таъсис диҳем. Соли гузашта мо оиди кишо-варзӣ ҷаласаи Шӯрои Олиро гузаронидем. Дар ин ҷаласа программаи махсуси тараққиёти соҳаи ки-шоварзиро таъсис додем. Доир ба ин программа зиёда аз 15 қарори нав қабул гардид. Лекин бадии кор он аст, ки ин қарорҳо имрӯз дар маҳал қувваи қонунӣ доранду онҳоро иҷро намеkunанд.

Солҳои охир дар Бадахшон маҳсулоти хоҷагии кишлоқ торафт паст мешаваду шумораи совхозҳо зиёд. Бадии кор боз дар он аст, ки ба совхозҳо номи одамони барӯманди ноҳия, вилоят ва ҷумҳу-ри ниҳода мешавад ва агар он одамоне зинда ме-шуданд, номи худро аз ин хоҷагиҳо мегирифтанд. Агар ба ягон хоҷагӣ номи шахси обрӯманд диҳем, бояд номус дошта бошем, ки барои ҳурмати но-ми бузурги ӯ меҳнат кунем.

Пеш мекуфтанд, ки арзиши аслии 1 кг. ғалла-дона хеле арзон аст ва ба ягон хоҷагӣ онро наме-

фурӯшад. Ба наздикӣ бо Қарори Шӯрои Вазирони Ҷумҳурии Тоҷикистон нархи як тонна ғаллае, ки истеҳсол мешавад, ба ҳисоби миёна 250 ҳазор рубл муқаррар шуд. Имрӯз мо бояд истеҳсоли ғалларо зиёд кунем, ки аққалан ним сол мардуми худро хӯронем. Масалан, агар дар Бадахшон роҳ банд шавад, шумо бояд ақаллан барои 3 моҳ захираи нон дошта бошед. Зеро имрӯз хавфи гуруснагӣ на фақат дар Бадахшон, балки дар тамоми Тоҷикистон таҳдид мекунад.

Ҳозир мегӯянд, ки ба соҳаи кишоварзӣ аҳамият намедиҳанд. Лекин дар комиҷроия як қонишини озоди раис оиди кишоварзӣ ҳаст. Ин шахс таҷрибаи зиёди корӣ дорад. Лекин услуби кори Шумо ва комитети иҷроияро дигар кардан даркор. Ҳар як кас бояд ба кори худ машғул шавад, на ба корҳои дигар. Баъзе вақтҳо мебинӣ, ки раис бо тамоми қонишинонаш ба сафар мебарояду вилоят бе соҳиб мемонад. Инро ба як система даровардан даркор.

Дар масъалаи сӯзишворӣ, Бовар кунед, он сӯзишворӣ, ки ба ҷумҳурӣ дохил мешавад, ҳатман ба ин ҷо ҳам мебиёяд. Дар 5 моҳ қариб 500 тонна бензин ва 3 ҳазор тонна солярка гирифтем. Бо ин миқдор агар дилсӯзона кор мекарданд, он барои ҳама ҷабҳаҳои истеҳсоли мерасид.

Имрӯз таҳлили аниқе дар даст дорам, ки соли гузашта дар шаҳри Ўш 3 ҳазор тонна орд фурӯхта шудааст. Кайи органҳо, онҳо чӣ кор мекунанд? Дар он ҷо-ку одамони силоҳбадаст нестанд, ки инро ҳам ба гардани онҳо бор кунем. Онҳо ҳама бадахшониён ҳастанд, ки ба ин кори бад даст задаанд. Соли гузашта бидуни Ҳазинаи Оғохон зиёда аз 20 ҳазор тонна орд омад. Лекин мардум мегӯянд, ки аз қониби Ҳукумат ягон чиз дохил намешавад. Ҳаст, лекин имрӯз дасти роҳбарони вилоят ба ҳама ҷо намерасад ва дар маҳалҳо аз ин истифода бурда, корҳои дигаре мекунанд. Чаро имрӯз дар ин маҷлиси кишоварзон ягон намоёндаи органҳои маъмурӣ иштирок намекунад? Ё онҳо ко-

ри бисёр доранд, ё истироҳат мекунанд? Имрӯз ҳурмат нисбати роҳбарон коста шудааст, инчунин маънавиёт ҳам.

Дар бораи пул гуфтугӯ ба амал омад. Дар тӯли 5—6 моҳ мо аз Русия 120 миллиард рубл пули нақд гирифтем. Ин қарз буд, ки барои мардум тақсим кардем. Мо мехоҳем, ки ҳарчи тезтар ба минтақаи рубл дохил шавем, то ки маблағгузори аз як давлат ба давлати дигар осон шавад. Вақте ки ин масъала ҳал шавад, он гоҳ тамоми корхонаҳои мо ба кор хоҳанд даромад.

Ҳоҷагии қишлоқ соҳаест, ки онро дар як ё ду рӯз мақсаднок ба роҳ мондан мумкин нест. Барои ин давраи тӯлонӣ ва қувваи зиёд зарур аст. Барои пешбурди он муттаҳидӣ ва якдигарфаҳмӣ, сараввал дар ҳудуди авлод, қишлоқ, ноҳия ва охири охиرون дар кулли вилоят бояд ҷараён гирад. Заифии тафаккури мо бо он мусоидат намуд, ки мардум дар Бадахшон ба маҳаллу авлод тақсим шуда истодааст.

Аз ҳама хоҳиш дорам, ки имрӯз барои роҳбарон як шароити корӣ фароҳам оред, ки онҳо кор карда тавонанд. Аз коркунони матбуот, радио ва телевизион ҳам хоҳиш дорам, ки ба соҳаи кишоварзӣ диққат диҳанд, барои деҳқону коргар суҳани нек гӯянд.

Имрӯз аз коргару деҳқон сар карда то роҳбар бояд ба кор сафарбар шаванд, ҳар кас вазифаи худро аққалан 70 фоиз ба иҷро расонда, баҳри беҳбудии зиндагии мардум саъю кӯшиш ба ҳарч диҳанд.

Барои шумо ман барори кор мехоҳам ва дар ҳамин давраи мушкил саломатии шуморо аз даргоҳи Худованд талабгорам. Аз ҳама чизи муҳиме, ки имрӯз барои тамоми роҳбарони ҷумҳурӣ ва мардум зарур аст, ин фароҳам овардани шароити мусоиди зиндагӣ, тинҷию оромӣ мебошад ва онро барои шумоён низ хоҳонам.

(«Бадахшон», аз 22 июли соли 1994, № 31 (9554)).

РАҲОЙ АЗ ГИРДОБИ АЗАЛИ

Рӯзноманигор Ноёбшон Зӯробек дар сӯҳбати муевини раиси Шӯрои Олии Тоҷикистон, ҷамоҳангсози фаъолияти байни Хазинаи Оғохон ва Ҳукумати Тоҷикистон Қозидавлат Қоимдодов.

— «Чангу хунрезӣ ҳеҷ гоҳ ба мардум рӯзи хуш оварда наметавонад, вале имрӯз баъзе давлатҳо маблағ гун мекунанд, то чангро идома диҳанд. Ман барои муридонам на яроқи аслиҳа, балки хӯроқи пӯшокро мефиристонам, то онҳо битавонанд хешро аз хунукиву гуруснагӣ наҷот бахшанд ва барои зиндагии бунёдкорона гом бардоранд...» Ҳазрати Воло Ҳозиримом Мавлоно Шохкарим-ал-Ҳусайнӣ ин пайғоми муборахро тавассути Шумо мӯҳтарам Қозидавлат Қоимдодов ба халқи Бадахшон ирсол дошт. Ва он номаи меҳр чун беҳтарин раҳнамои раҳиш аз бӯҳрони маънавию моддӣ халқи дар яъсу ноумедӣ афтадаи Бадахшонро қувату тавони тозаи созандагӣро умеди ояндаи дурахшон дод. Шумо чун ҷамоҳангсози Хазинаи Оғохон бори дигар ба дидори мубораки волоҳазрат Мавлоно Ҳозиримом шарафманд гаштед. Имрӯз тафсири муҳтасари ин дидору мулоқотҳои сарнавиштсоз китобе-ро бо унвони «Дидор» нашр намудаед ва хело хуб мешуд, ки хонандагони ҳафтаномаи «Адабиёт ва санъат» аз баракати «Дидор» ва роҳҳои раҳой аз бӯҳрон воқиф гарданд.

— Аввал ва охири ҳар як аср,—мефармоянд Мавлоно Шохкарим-ал-Ҳусайнӣ дар пайғоми зикрнамудаашон — хислати табиӣ табодуллот дорад, лекин вазифаи ҳар як халқ, ҳар як инсон ва тамоми мардуми ҷаҳон аз он иборат аст, ки дар ин гирдоби азали нафарони худро бояд аз даст надиҳанд. Ин табодуллоти аср бояд тавре гузарад, ки ба бунёди ҷомеаи нав, на ин ки дар ин ё он давлати алоҳида, балки дар тамоми ҷаҳон яққу якбора талош кунанд.

Хоҳу нохоҳ мо имрӯз дар гирдоби табодуллот, ҷомеа қарор дорем. Мутаассифона вазъ чунин пеш омадааст, ки ҳосатан масъалаи бақою фанои дар гирдобу гузариш аз як сохт ба сохти дигари миллат ва давлати тоҷик сари мӯй меистад «Будан ё набудан»-и Ҳамлети Шекспир ба хотир мерасад, ки ҷавоби он ба ҷамаю ҳар яки мо вобаста аст. Қувваҳои муҳталиф рӯи қоранд, ки мазмунан ҳар кадоми он баҳри ояндаи дурахшони Тоҷикистон талош доранд. Вале шаклан ин мақсудро ҳар кадоме бо таври худ, бо назардошти манфиати доира маҳдудашон амалӣ карданианд. Дар чунин вазъ пеш аз ҷама барои мо ваҳдат зарур аст, агар ҷама аз як гиребон сар набарорем, пас мо ғолибу пирӯз не, балки ҷамаамон мағлуб хоҳем шуд.

Ман Ҳазрати Волоро бо вазъи сиёсӣ иқтисодӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, сарзании ҷанги бародаркушӣ ва оқибатҳои сангини он ошно сохтам. Ҳазрат таъкид намуданд, ки мардум бояд аз он рӯзҳои сиёҳ хулоса бароранд. Ҷанги хонумонсӯзи Тоҷикистон бояд барои ҷамаи ҷаҳонӣ дарси ибрат гардад ва мардум ногузир дарк хоҳанд кард, ки оқибати ҷама гуна ҷанг сангин аст.

Ба созмони ҷомеаи пешрафта танҳо инсонӣ созандаву қордон қодир аст на инсонӣ қотилу сӯзанда. Ба ин маънӣ дар он мулоқоту дидор чунин бармеояд, ки «Инсонӣ созандаву қордон метавонад дунёи хешро ба бихишт табдил диҳад. Инсонҳо бояд зиндагии бихиштосоро бо тафаккури ақли хеш ба вуҷуд оранд. Мардум аз авлод ба авлод ба он баракате зам кунанд, то он бихишт рангинтар гардад. Ба майдон овардани инсонҳои созанда ба масъалаи тарбияи насли наврас вобаста аст. Наслро ба воя расондан зарур, то ҳамқадами замон бошад ва дар ҷомеаи нав бо афкори тоза бо меҳнати пурсамари хеш, дар пешрафти ҷомеаи ҷаҳонӣ саҳме гузоштан тавонад,— мегӯянд Алоҳазрат».

— Воқеъан Қозидавлат Қоимдодов шарофатҳои Ҳазрати Воло Оғохони 1У басо зиёд аст, чун су-

хан аз боби тарбияи насли наврас рафт, дар ин ҳусус матбуоти тоҷик сухан гуфта буд, махсусан аз он ҷиҳате, ки иддаи ҷавонони бадахшонӣ барои таҳсил ба хориҷи кишвар рафтанд. Бисёр хуб мешуд, ки ба ин рӯйдод равшанӣ меандоختед.

— Азбаски сохтмони ҷомеаи нав, аз ҳама ҷиҳат бо мутахассисони қобилу кордон вобаста аст, Аълоҳазрат Оғохонӣ 1У низ ба ин масъала диққати ҷиддӣ медиҳанд. Ман барои кӯмак дар ҳалли ин мушкилот низ ба Ҳозиримом муроҷиат намудам. Имоми Замон иброн доштанд, ки ман тайёрам барои таълими ҷавонони болаёқати Тоҷикистон дар қадом мамлакати хориҷие набошад, шароит муҳайё кунам. Ба ақидаи ӯ ҷавононро бояд бо рӯҳияи ҷаҳони нав тарбият кард, то обрӯи миллати хешро бо меҳнат, дониш ва маърифати хеш дар миқёси байналхалқӣ баланд бардоштан тавонанд.

Як нуқтаро қайд кардан зарур аст, ки ҷамоати исмоилиён, муассисоти Оғохон маънои танҳо ба пайравони як мазҳаб хизмат карданро надорад. Муассисоти башардӯстонаи Ҳазрати Воло Оғохонӣ 1У ба инсонҳо новобаста аз қавм, миллат, мазҳаб наҷод хизмат мерасонад. «Инсонҳо бо ҳамдигар баробаранд ва ин баробарӣ бояд дар тамоми соҳаҳои зиндагӣ риоя гардад. Танҳо дӯстиву рафқат ба дигар бародарон омили пешрафти ҷамоат шуда метавонад», — гуфт Воломақом.

ШАРҲИ ТАЪРИХИ: Монанди дигар мусалмонони шиа исмоилиҳо мӯтақиди он ҳастанд, ки баъд аз вафоти пайғамбар Муҳаммади расулоллоҳ (С) писари амак ва домоди ӯ ҳазрати Алии Муртазо алайҳиссалом аввалин — роҳбари динии ҷамоати мусалмонон шуда буд. Онҳо боварӣ доранд, ки роҳбарияти динӣ — Имомат аз насл ба насл таваққути авлоди Ҳазрати Алӣ ва ҳамсараш Биби-фотимаи Заҳро, — духтари Ҳазрати Муҳаммад (С) пайғамбари бузургвор давом меёбад.

Авлоди Фотима чунин сохти давлатдориро созон дод, ки ба тараққиёти саноат, илм ва савдо

дар Шарқи Наздик ва соҳилҳои баҳри Миёназамин дар муддати 200 сол мусоидат кард. Маркази он шаҳри Қоҳира аз тарафи Фотимиҳо қарор дод шуда буд ва Донишгоҳи ал-Аҳзар, ки то имрӯз побарқост, баракати ин давлатдорӣ аст. Баъд аз давраи Фотимиён маркази ҷуғрофии мусалмонони исмоилия аз Миср ба Сурия ва Эрон кӯчид.

Дар солҳои 1830 шоҳи Эрон ба Имоми чилушашумин, ҳазрати Шоҳ Ҳасаналӣ Шоҳ номи фаҳрии Оғохон тақдим намуда буд.

Ҳозиримом, Аълоҳазрат Шоҳзода Карим Оғохонӣ 1У чилунҳумин Имоми авлодии мусалмонони шиаи Имомати Исмоилия мебошанд. Аълоҳазрат 13-уми декабри соли 1936 ба дунё омада, соли 1959 Донишгоҳи Ҳарвардро аз рӯи ихтисоси «Таърихи ислом» бо баҳои аъло ба охир расонида, соли 1957 дар синни бистсолагӣ пас аз бобояш Султон Муҳаммадшоҳ Оғохонӣ III Имоми чилунҳумини мусалмонони мазҳаби шиаи Имомати Исмоилияи ҷаҳон таъин шуд.

— Дастӣ мубораки Ҳазрати Воло Оғохонӣ 1У чандин муддат ба сари мардуми Бадахшон соя бафканд. Аз ҳисоби Ҳазинаи Оғохон 1У мардуми вилоят озӯқа, орд, чой, раған, шир (шири қоқ) ва молҳои зарурати аввал — собуну хокаи либосшӯӣ, сарулибоси мактабӣ ва ниҳоят бо назардошти камчилини сӯзишворию нақлиёт ва пиёдаравиҳои тӯлонии мардум давраи охир сари ҳар як хонаводаи бадахшонӣ яқои велосипед ба таври ройгон бепул дастрас шуд ва дастрас мешавад. Шумо, ки аз ҳусуси муассисоти Волоҳазрат Оғохонӣ 1У ёдовар шудед, ба тафсил марҳаматҳои Ҳазрати воло ва имкониятҳои иқтисодии ин ҳазина ва Муассисоти онро шарҳ медодед.

— Ба гузаштаи наҷандон дури вилоятҳои нигариста бараъло ҳис мекунам, ки ҳукумати Шӯро барои аз як зиндагии тираву тор ба ҷаҳони равшан ворид сохтани мардуми мо хизмати босазое анҷом додааст, 99 фоизи мардум соҳиби маълум

мост гардид, 80 фоизи маҳсулоти ғизоиву саноатӣ ба Бадахшон кашонда мешуд. Пас аз парокандашавии Иттиҳоди Шӯравӣ барҳам хурдани робитаҳои иқтисодӣ ва яку якбора рӯ овардан ба иқтисоди бозаргонӣ мардуми мо ба навмедӣ ва нодориро ночорӣ рӯ ба рӯ омад. Ана дар чунин лаҳзаи ҳассос дасти марҳамати Ҳозиримом ба сари мардуми мо соя афканд. Халқро такони моддиву маънавӣ баҳшида, онро аз вартаи гушнагӣ наҷот дод, дилашро барои оянда гарм сохту барои сохтани дунёи нав кӯмак расонд, Ин қувваи умедбахш, ки онро Ҳукумати Тоҷикистон ба хушнудӣ пазируфт — Ҳазинаи Оғохонӣ 1У буд, ки ҳамаро бо кӯмаки бекаронаву беғаразонаи хеш ба оянда дилпур сохт.

Дар ҳангоми вохӯрию мулоқот вақте ки сухан аз боби кӯмаки башардӯстона рафт, ман бо Воломақом ҳам аз номи Ҳукумати Тоҷикистон ҳам аз номи Ҳукумати Бадахшон барои кӯмакҳои беғаразонааш миннатдории самимӣ баён кардам. Ҳозиримом изҳори умедворӣ намуд, ки маводи озӯҷа бояд ҳатман ба дасти мардуми бенаво бирасад. «Ин кӯмак бештар аз ҳисоби закоти исмоилиёни дигар мамолик аст, — гуфт ӯ. Онҳо дар ин рӯзҳои барои мардуми Бадахшон душвор нонашонро ним карда, ба мардуми кӯҳистон мефиристонанд ва он набояд ба яғмо биравад».

Аз «Номаи Ҳазрати Воло Оғохон ба сардори давлат Эмомалӣ Раҳмонов» овардани иқтибосе айни муддаост — аз гузоришоти ҳайате, ки аз он ҷо (Бадахшон — Н. З.) баргаштаанд, дида мешавад, аҳолии он ҷо ба чизе дигар ҳам эҳтиёҷоти калон доранд. Чунончӣ, бисёр кӯдакон ва фарзандони табақаи қашшоқтарини аҳоли бинобар надоштани пойафзол ва либоси зимистона мактаб рафтани наметавонад. Ман ба сурати фаврӣ ба ин масъала машғул хоҳам шуд ва ман боварӣ дорам, ки дар зудтарин фурсат роҳи ҳалли онро пайдо хоҳем кард». Магар чунин шафқатро бе ҳаяҷон дарк кардан мумкин аст.

Муассисоти Волоҳазрат Оғохон IV басо дома-

надор ва дорои шабакаҳои зиёд аст. Фаъолияти муассисоти рушди Оғохон се соҳаи асосӣ — рушди иқтимоӣ, иқтисодӣ ва фарҳангиро дар бар мегирад. Ташкилотҳои асосӣ инҳоянд: Бунёди Оғохон янҷоя бо Барномаи дастгирии рушди деҳот, Донишгоҳҳои Оғохон, муассисаҳои Оғохон оид ба ҳифзи сиҳати омма, муассисаҳои Оғохон оид ба сохтмони манзил.

Фаъолияти иқтисодии муассисаҳои Оғохон аз тарафи Бунёди Оғохон оид ба рушди иқтисодӣ ва шӯъбаҳояш — Муассисаҳои рушди хизматоти сайёҳӣ, муассисаҳои дастгирии рушди саноат ва ширкатҳое, ки ба хизмати молиявӣ сару кор доранд, амалӣ карда мешаванд. Муассисаҳои Оғохон оид ба рушд аз шабакаи муассисаҳое иборатанд, ки ба мақсади беҳбудбахшии шароити зист дар ноҳияҳои муҳталифи ҷаҳонӣ рӯ ба тараққӣ фаъолият меварзанд. Фаъолияти ҳамаи онҳо ба як мақсад созмон додани муассисаҳо ва барномаҳое, ки ба талаботи дигаргуниҳои соҳаи иқтимоӣ, иқтисодӣ ва фарҳангӣ ҷаҳоб дода тавонанд, равона карда шудааст. Мақсади асосии ташкилотҳои шабака созмон додани тамоми намудҳои хизматрасонӣ аст, ки аҳоли ба онҳо эҳтиёҷи бештаре доранд. Муассисаҳои шабака ташкилотҳо ва барномаҳое созмон мекунанд, ки онҳо мустақилона фаъолият варзанд. Густариши Ҷамоати исмоилия дар сар то сари ҷаҳон ва маданияти ғании онҳо ҳамчун манбаи алокаи байни онҳо хизмат мекунад. Тавассути Ҷамоати Исмоилиён дар Африқо, Аврупо ва Осиё байни мамолики рӯ ба тараққӣ равобити қавӣ барпо шудаанд ва қудрати ташкилотҳои муассисаҳои Оғохон маҳз дар ҳамин таҷассум меёбад.

Аз оғози ин сол сар карда Ҳазинаи Оғохон Барномаи кӯмакҳои башардӯстонаро ба мардуми Бадахшон ба созмони ғайриҳукумати Барномаи кӯмаки пешрафти Помир (БКПП) табдил дод, ки мақсади он бидуни назорати тақсимооти кӯмакҳои башардӯстона, инчунин амалӣ сохтани барномаи худтаъминкунӣ аз сармоягузориҳо дар вилоят иборат аст. Баробари шӯъбаи хоруғии Ҳазинаи Оғохон им-

рӯзҳо дар Душанбе низ чунин Хазина таъсис шуд.

— БКПП қолиби таваҷҷӯҳи хоса аст, зеро рушди иқтисодии Помир қариб ҳама вақт чун масъалаи доғ ва ҳалталаб мавриди баҳс дар саҳифаҳои ҳафтавори «Адабиёт ва санъат» буд. Бештар он мазмун мавриди назар мешуд, ки имкониятҳои иқтисодии Бадахшон басо фаровон, вале дар саноатикунони он кишвари кӯҳистон кӯшиши бояду шояд ба харҷ дода намешавад. Имрӯз, ки БКПП сари кор аст, он то чӣ андоза ободонии ин диёрро ба нақша дорад?

— Тӯли 70 соли мавҷудияти ҳукумати собиқам шӯравӣ ҳама чиз ба Бадахшон бе ягон душворӣ оварда мешуд. Ҳукумати марказӣ ба сохтмони кӯҳонаҳои маҳаллӣ кам диққат меод. Вилоят ҳатто ба қувваи барқ, ки аз ҷиҳати истеҳсоли қувваи барқ қўллайтарин ҷойи ҷаҳон аст, мӯҳтоҷ гардид. Таззодро бинед, ки бо тамоми бойгариаш Бадахшон кашшоқ монд. Мушкили асосии кор он буд, ки ба мардум қобилияти худтаъминкуниро қариб гум карда, муносибатҳои оддии бозору савдори ёд нагирифта, ба душвортарин сохти иқтисодии ҷомеа — яъне иқтисоди бозоргонӣ рӯ ба рӯ омад. Хушбахтона дар чунин мавриди душвор аз марҳамати Ҳазрати воломақом Оғохон IV бархурдор шудем ва Барномаи кўмаку пешрафти Помир — БКПП тартиб ёфт.

Буҷаи Хазинаи Ҳазрати Оғохон барои кўмаку пешрафти Помир дар соҳаи кишоварзӣ, энергетика, тандурустӣ ва маорифи халқ барои панҷ соли оянда маблағи 21 миллиону 629 ҳазор доллари ШМА-ро дар нақша гирифтааст. Дар ин смета сохтмони хати баландшиддати барқии дорои 32 киловатт-вольт ба Мурғоб ва сохтмони нерӯгоҳи барқии «Помир-2», ки аз ин маъсалаҳо бо Ҳукумати Тоҷикистон ва маъмурияти вилояту ноҳия ҳанӯз мувофиқат ҳосил нашудааст, дохил нест.

Аз ҷумла дар соҳаи кишоварзӣ пешниҳодҳо чунин аст. Се намуни зироати зарурати аввал — галледона, лубиёгӣ ва картошка дар вилоят ривож до-

да шавад. Ба ин мақсад майдони зироати хӯроки чорворо кам карда, аз кишти тамоку комилан даст кашада, истеҳсоли сабзавот ба ихтиёри хонаводаҳо дода шавад. Дар натиҷаи ин тадбир се ҳазор гектар замин озод мешавад ва дар сатҳи имрӯзаи ҳосилнокӣ ҳам мардум метавонад эҳтиёҷоти худро қонеъ гардонад. Аз ҷиҳати ғизонокӣ зироатҳои маҳаллӣ аз орди импортӣ ду баробар баландтар аст. Агар нархи миёнаи орде, ки аз хориҷа ба Бадахшон кашонда мешавад як тоннааш 225 доллари амрикоиро ташкил диҳад, пас 8.120 тонна орди маҳаллии ғизонокиаш баланд тақрибан 1,8 миллион доллари амрикоӣ арзиш хоҳад дошт.

Тавсияи дигар ба мардуми деҳот то 3—5 сол ё ба муддати тўлонитар иҷора додани замин, аз тухми каммаҳсул даст кашада, тухмиҳои серҳосилро кишт кардан низ ҳосилнокиро то 300—350 фоиз баланд мебардорад. Тамоми пешниҳодҳои ин соҳа меҳвари мукаммали амалӣ гардондани нақшаро доранд. Дар соҳаи энергетика коршиносии хазинаи худӣ ҳамин сол сохтмони якчанд нерӯгоҳи хурди барқии дорои 50 киловатт-соатро дар назар доранд, ки то ҳадалимкон ҳар яке он бояд ба сети умумии электрикии вилоят васл кардан шавад. Саҳми хазина дар ба истифодасупории нерӯгоҳи барқии «Помир-1» басо калон буда, ҳоло коршиносони он имконияти сохтани нерӯгоҳи барқии «Помир-2»-ро омӯхта истодаанд. Агар Ҳукумати Тоҷикистон ва хазинаи пешрафти иқтисодии Ҳазрати Оғохон зарур шуморанд, хазина метавонад сармоядоронро барои тараққиёти сектори истихроҷи маъдан ба кор ҷалб намояд. Дар соҳаи тандурустӣ харидани доруворӣ ва таҷҳизот дар барнома аст, ки барои се соли оянда ба ин мақсад 1,4 миллион доллари ИМА сарф хоҳад шуд. Дар пешбурди мактабу маорифи вилоят низ нақшаи мушаххас амалӣ шуда истодааст. Ҳамаи ин дар маҷмӯъ имконият медиҳад, ки вилоят дар муддати на он қадар тўлонӣ аз се то панҷ сол рӯ ба беҳбудии кулӣ оварда, сатҳи зиндагии мардум баланд гардад.

ШАРҲЕ БАРОИ МУЛОҲИЗА: Солҳои охир шабакаи муассисоти Оғохон оид ба рушд ба ҳисоби миёна ҳар сол ба маблағи 100 млн. доллар барои ҳайрот сарф кардаанд. Бунёди Оғохон оид ба рушди иқтисодӣ ва шўъбаҳои он зиёда аз 500 млн. долларӣ амрикоӣ даромад доранд.

Вазифаи Имом нафақат аз шарҳу баёни масъалаҳои динӣ ба Ҷамоати исмоилиҳо, ки ҳоло ҳам дар мамлакатҳои тараққикардаи саноатӣ ва ҳам дар мамлики рӯ ба тараққӣ зиндагӣ мекунанд, балки эътиқоди диниро ба талаботи замони мувофиқ намудан ҳам иборат аст. Аз ин рӯ ҳазрати Оғохон ба тараққиёт бисёр диққат медиҳад, зеро маҳз омилҳои тараққиёти иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ дараҷаи зиндагии мардумро муайян месозанд.

Ташкилотҳои шабака бо роҳҳои гуногун, аз ҷумла маблағҳои хайрия, ҳаққи аъзогӣ ва бахшишҳо аз ҷиҳати моддӣ дастгирӣ мешаванд. Муассисаҳо аз тарафи Имомат, Ҷамоати исмоилиҳо ва инчунин ҳиссагузори ташкилотҳои байналмилалӣ ва маҳаллӣ маблағгузорӣ карда мешаванд. Қароргоҳи Бунёди Оғохон дар Женева ва шўъбаҳои филиалҳои он дар ИМА, Канада, Португалия, Бритониёи Кабир, Кения, Бангладеш, Покистон, Ҳиндустон, Танзания ва Уганда ҷойгир шудаанд.

— Бидуни кишоварзӣ, энергетика, тиб ва маориф, ки шомили БКПП-анд, рушди соҳаҳои дигари хоҷагӣ сансатии Бадахшон дар кадом поя қарор дорад?

— Тамомии соҳаҳои ҳаёти иқтисодӣ ба ҳамчун силсилаи ҳалқаҳои як занҷир алоқаманд аст. Аз ҷумла бо ҳалли масъалаи барқ яку яқбора чандин масоили дигар ҳал мешавад. Яъне ҳадамоти сәйёҳӣ, бунёди корхонаҳои мухталиф шурӯъ мегардад. Вобаста ба ин сохтмони иншоотҳо авҷ мегирад, роҳҳои нав кушода мегарданд ва баробари ҳамаи ин кишоварзӣю тиб ва маориф низ маҳсули арзандае пайдо карда, ба сатҳи болотарин мутбақи талаботи замони мебароянд.

Вақте ки мо бо Аълоҳазрат оиди тараққиёти

ояндаи Помир ҳарф мезадем, ӯ дар бораи Барномаи махсуси инкишофи Покистони Шимолӣ, ки Хазинаи Оғохон омода карда, ба татбиқи он пардохта буд, низ ёдовар шуд. Баъдтар дар бораи он наворҳои зиёдеро тамошо кардам. Вале қобили қайд аст, ки он барнома аз барномаи инкишофи Бадахшон, ки Хазинаи Имом омода кардааст, қуллан фарқ мекунад, чунки дар Покистон вазифаи асосии Хазинаи Оғохон ин мубориза бар зидди бесаводӣ буд. Дар Бадахшон бошад тамоми мардум саводи кофӣ дорад ва барои тараққиёти ояндаи Бадахшон истеҳсоли барқ аҳамияти аввалиндараҷа дорад.

— Барои ноил гаштан ба мақсадҳои ниҳони дар Барномаи кӯмаки пешрафти Помир инъикосшуда, чӣ гуна монеаҳо сари роҳанд ва кадом мушкилиҳоро бояд ҳал намуд.

— Имрӯз исмоилиёне, ки бо роҳи таълимоти Имом равонанд, беҳтарин рӯзгорро аз сар мегузаронанд, зеро Ҳозиримом ба муридонаш меҳнат карданро талқин мекунад, на ҷангу ҷидолро. Давлатҳое, ки бо Хазинаи Оғохон ҳамкорӣ кардаанд, дар андак муддат рӯ ба тараққӣ ниҳодаанд.

Волоҳазрат дар сӯҳбатҳои хеш ба мардуми Тоҷикистон сулҳу салоҳ, ваҳдати ҳамдигарфаҳмӣ, дӯстиву рафоқатро орзу мекард. Ҷангу силоҳ ҳеҷ гоҳ барои ягон халқ рӯзи нек наовардааст. Ва яке аз омилҳои ободии диёр ва ноил шудан ба пешрафт, ки ҳар чӣ зудтар хотима бахшидан ба кинаву хусумату қасосгирӣю ҷанги бародаркушӣ аст. Қонунҳоеро кор кардан зарур аст, ки ҳар чӣ тезтар ба шароити иқтисодӣ бозоргонӣ роҳ кушодан тавонад.

Ҳазрати Воло ягона роҳи аз вартаи хатарнок баровардани ҷавононро, ки ба корҳои ношоиста машғуланд, дар меҳнат мебинанд. Ҳақиқатан ҳам аҳсари ҷавонон аз бекорӣ даст ба корҳои ношоям мезананд. Агар бо кор таъмин шаванд ин мариз нест мешавад. Ба маврид аст, ки таъкиди Аълоҳазратро ба муридонаш ёдовар шавем: «Шумо ис-

моилиён бояд хуб дарк намоед ва ин як нуқтаи бунёди мазҳаби шумо аст, ки дар кадом кишваре ки набошед, барои хизмат ва беҳбудии он кишвар вафодории мукамал ва садоқати худро собит намоед». Ман орзӯ дорам, ки исмоилиёни Тоҷикистон низ аз паи гуфтаҳои Ҳозиримом барои баланд бардоштани обрӯи миллати хеш ба донишу маърифат минбаъд кӯшиш хоҳанд кард.

Барои он, ки Барномаи кӯмаки пешрафти Помир самаранок ва мувофиқи мақсад амалӣ гардад, таъмини сулҳу салоҳ, яқдигарфаҳмӣ, дилсӯзии тарафҳо ва аз шуури одамон барканда сохтани дастнигарӣ муҳим аст.

— Дар пешрафти дигар ноҳияҳои Тоҷикистон низ аз ҷониби Хазинаи Оғохон тадбирҳо вучуд доранд!

— Таҷрибаи рӯ ба пешрафт ниҳодани иқтисодиёти Бадахшонро дар дигар ноҳияҳои Тоҷикистон ҳам амалӣ сохтан имкон дорад. Ҳазрати Воло Оғохони IV Бадахшонро аз Тоҷикистон ҷудо наметавонанд ва агар вазъияти сиёсии ҷумҳурии мусоид бошад, барои сармоягузори дар дигар ноҳияҳои ҷумҳурии низ саҳм хоҳанд гирифт. Дар Душанбе ифтитоҳ намудани шӯъбаи Хазинаи Оғохон гувоҳи ҳамин кӯшишҳост.

Дар дидорбинии дуввум бо Ҳазрати Воло ҳангоми мулоқот Лоиҳаи шартномаи ҳамкории инкишоф байни Давлати Тоҷикистон ва Хазинаи Оғохон муҳокима гардид. Ин лоиҳа, ки Хазинаи Оғохон онро тайёр карда буд, инкишофи иқтисодӣ, тиббӣ, маориф, маданият инчунин меъмориро дар бар мегирад. Мувофиқи ин лоиҳа Хазинаи Оғохон метавонад ба Тоҷикистон дар ҳамаи соҳаҳо ёрии беғаразонаи худро расонад. Дар лоиҳа инчунин масъалаи инкишофи Барномаи манзил омадааст. Хазина метавонад мутабиқи лоиҳа барои Тоҷикистон дар масъалаи сохтмони манзил, ки яке аз масалаҳои душвори ҳаёт аст, ёрии техникӣ, иқтисодии худро расонад.

Умед аст, ки барномаҳои кӯмаку пешрафти Оғо-

хон омили муҳими раҳиши мардуми Тоҷикистон аз вартаи бӯҳрони шадиди иқтисодию маънавӣ хоҳад буд.

— Мӯҳтарам Қозидавлат Қоимдодов Шумо ба дидори мубораки Ҳозиримом мушарраф гаштед ва шарофати ин дидору «Дидор» барои кулли мо ҳам бекарона аст. Шуморо аз номи хонандагон бо ҳарду дидор табрик мегӯям ва таманнои онро дорем, ки аз баракати марҳаматҳои Имом кулли мардуми кишварамон баҳрабардор шаванд.

— Ташаккур.

(«Адабиёт ва санъат», 19 ноябри соли 1994, № 40—41).

БАДАР ОРЕД КИНАҲО АЗ ДИЛ,

меғӯлд муовини Раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон
Қозидавлат ҚОИМДОДОВ.

Мард бояд, ки дар кашокаши даҳр,
Санги зерини осеб бошад.

Зиндагӣ бо вучуди ширин ва рангин будан сахтиҳо низ дорад. На ҳар кас ба гирудори он, ба зарбаҳои беамони тақдир тоб оварда метавонад. Фақат инсоне қодир аст ин мушкилиҳоро паси сар намояд, ки дар ҳаёт ҳамчу зерсанги осеб батамкин бошад ва бори гаронсанги зиндагиро бардошта тавонад.

Мо тасмим гирифтем бо ин қабил шахсон, ки дар соҳаҳои гуногун меҳнат менамоянд, сӯҳбатҳо дошта бошем. Сӯҳбатҳои дур аз сиёсат, самимӣ, сӯҳбатҳои оддӣ. Ва сӯҳбати нахустини мо бо шахсе воқеъ мегардад, ки сифатҳои дар боло гуфташуда маҳз ба ӯ тазллуқ доранд. Ин навишта дар бораи рӯзгор ва фаъолияти намояндаи мардумӣ, муовини Раиси Шӯрои Олии Тоҷикистон мӯҳтарам Қозидавлат Қоимдодов қисса мекунад.

Зиндагӣ имрӯз барои ҳама вазнин аст. Ҳукума-

ти Тоҷикистон аз тамоми имкониятҳо истифода ме-
барад, ки рӯзгори мардум рӯ ба беҳбудӣ орад. Хо-
тимаи ҷанги бародаркуш, ба низом даромадани
сохтори давлатӣ, тантанаи сулҳ рӯ ба беҳбудӣ овар-
дани иқтисодиёти ҷумҳурӣ вазифаҳои онд, ки бояд
дар мадди аввал ҳал гарданд ва барои ҳалли он-
ҳо кӯмаки тамоми мардуми ҷумҳурӣ лозим аст.

Мо нақли худро оиди рӯзгори мӯхтарам Қоим-
додов аз дур сар мекунем. Оилае, ки дар он Қози-
давлат ба дунё омадааст аз фарҳангу маърифат
бархурдор буда, мақоми воло дошт. Дар ин хона-
дон шоири донишманде бо номи Усто Пӯлод зин-
дагӣ кардааст. Усто Пӯлод бобои падари Қозидав-
лат буда, шоири машҳури Бадахшон аст, ки соли
1940 вафот кардааст. Аз ин хонадон шоир Тилло
Пӯлодӣ баромадааст, ки ўро низ ҳамчун шоири
барӯманди тоҷик мешиносанд. Дунёи маънавии Қо-
зидавлат дар ин оилаи бофарҳанг ва соҳибмаъри-
фат ғанӣ гашта, ашъори ҷаддаш Тилло Пӯлодӣ, ки
вассофи сулҳу дӯстии халқи тоҷик буд, ўро ба рост-
корию ростқавлӣ ҳидоят мекарданд.

Баъди хатми мактаби миёнаи деҳаи Пиши водии
Дарморехти ҷоҳияи Шугнон Қозидавлат дуои па-
дару модари деҳқонаш дар каф ҳамчун тӯшаи роҳ
сӯи пойтахт раҳсипор гардид. Бо меҳнату машақ-
қати шабзиндадорӣ ба Донишқадаи кишоварзӣ до-
хил шуд. Душвориҳои таҳсилро сабуруна барта-
раф мекард, мӯънису ғамгусораш фақат китоб буд.

Соли 1971 донишқадаро хатм карда, ба зодгоҳ
баргашт. Шодии падараш амаки Қоимдод ва мо-
дари меҳрубонаш холаи Зайнулараб интиҳо на-
дошт, зеро нахустфарзандашон хонданро бо сари
баланд тамом карда, ба наздашон баргаштааст.
Қозидавлат ба ҳайси зоотехник ба кор шурӯъ кар-
ду модар аз паи ҷустуҷӯи арӯси дилхоҳ гардид.
Меҳост фарзандашро хонадор кунду ба орзуи
ҷаҳонсолӣ худ бирасад. Қозидавлат ҳам ба ин
монсӯ нашуд. Модар орзу дорад, ҳавас дорад, биг-
зор онҳо амалӣ гарданд. Аммо...

Ҳамаи ҷарзи ҷаҳонро битавон дод, вале,
Қарздорӣ лабад аз модари худ мемирем.

Қозидавлат як ҳафтаина ба сафари хидматӣ бо-
яд мерафт. Вале дар рӯзи дуввум модарашро хоб
диду хотирпарешон гашт. Модар тоқии домодӣ дар
даст сӯи ў меомаду ногаҳон тоқӣ аз дасташ афтид.
Қозидавлат бо дили ғаш аз хоб бедор шуд, сараш
дард мекард. Модарашро ёд карда буд. Субҳи
барвақт онҳо бояд ба як хоҷагии баландкӯҳ меба-
ромаданд, вале мошини дигаре ўро интизор буд.
Қозидавлатро бо баҳонаи кори таъҷилие ба шаҳр
даъват мекарданд.

Қозидавлати хотирпарешон чӣ тавр ба назди бе-
морхона омаданашро нафаҳмид. Падари нолону
хешони ғамгинашро дида беҳудона аз мошин ҷаст.
Ба ў хабари шуми марги модари меҳрубонашро
расонданд. Меҳост фиғон кунад, сар ба замин за-
наду ашк фиғонад, вале чашми умедвору пурраш-
ки 11 нафар хоҳару додарони ятимаш ўро ба худ
овард. Мефаҳмид, ки минбаъд умеди додаракону
хоҳаронаш, умеди падари танҳояш фақат ба ўст ва
ў бояд ашк нарезад, то ғами онҳоро зиёд накунад.
Қозидавлат ин зарбаи саҳти тақдирро мардонавор
қабул кард. Ў акнун саробони оила буд. Шабу рӯз
кор мекард.

Аз ин рӯзи маъшум як сол гузашт. Қозидавлат-
ро ҳамчун ҷавони кордону қобил шинохтанд ва ба-
роқи қобилияти хуби ташкилотчигӣ доштаниш ба ку-
митаи комсомоли вилоят ба кор даъват намуданд.

Амаки Қоимдод баъди як соли вафоти модар
хост нияти ягонааш, васияти ҳамсари марҳумашро
иҷро кунад. Рӯзи тӯй Қозидавлат аз он, ки шахси
наздику меҳрубонаш, модари мушфиқаш дар паҳ-
лӯаш набуд, дар дил хеле ғам хурд. Худро бо он
тасалло меод, ки гарчанде ҷои модарро гирифт-
та натавониста бошад ҳам, дар чашму лабони хо-
ҳару додаронаш хандаву табассумро мебинад. Ва-
ле зиндагӣ барои Қозидавлат имтиҳони дигареро
пешкаш кард. Баъди як соли хонадориаш падари
ғамхораш дар садамае ҳалок гардид. Тақдир дар
айни хушиҳои ҷавонӣ бори гарони зиндагиро бар
дӯши ў гузошт. Акнун ў барои ятимонаш ҳам па-
дар буду ҳам модар. Зарбаҳои пайдарҳамаи тақдир

ӯро ҳушёр гардонда буданд. Кору меҳнатро ӯ асо-
си минбаъдаи зиндагии худ қарор дода буд. Зеро
танҳо бо меҳнат метавонист тифлаконашро пӯшо-
наду хӯронад.

Баъди чанде ӯро ба кумитаи партиявии шаҳри
Хоруғ ба кор гирифтанд ва пас аз чанд муддат
мудирӣ шӯъбаи хоҷагии қишлоқи кумитаи ҳизбии
шаҳр таъин гардид. Ҳамчун мутахассиси ҷавону
кордон, меҳнатдӯст ва хушмуомила Қозидавлатро
барои таҳсил ба мактаби олии ҳизбии шаҳри Тош-
канд фиристонданд. Баъди мактаби ҳизбиро бо ба-
ҳои аҳоли хатм кардан корро ҳамчун мудирӣ шӯъ-
баи хоҷагии қишлоқи кумитаи ҳизбии вилояти мух-
тори Кӯҳистони Бадахшон идома дод. Мегӯянд, ки
махз дар ҳамин давра кори хоҷагиҳо ҷон гирифт.
Қозидавлат ҷавобан ба зарбаҳои беамони тақдир
фақат меҳнат мекард, фақат меҳнат ба ӯ таскин
мебахшид.

* * *

Зи ҳар боде маҷумб аз ҷой чун бед.
Батамизш бош ҳамчун моҳу хуршед.

Қозидавлат Қоимдодовро баъди ду соли кор
дар вазифаи мудирӣ шӯъбаи хоҷагии қишлоқи ку-
митаи ҳизбии вилоят ба номзадии котиби аввали
кумитаи ҳизбии шаҳри Хоруғ пешбарӣ карданд. Аз
байни чанд номзад ӯро ба ин вазифа лоиқтар до-
нистанд. Ин рӯзҳое буданд, ки ҳизби коммунист
душвортарин лаҳзаҳоро аз сар мегузаронд. Ҳамон
солҳо ҳизби коммунист ба муборизаи шадиди сиё-
сӣ дучор омада буд, ки ин ҳам барои Қоимдодов
як нав санҷиши тақдир буд. Кор дар кумитаҳои
ҳизбӣ хеле душвор гардидаву сабру таҳаммули бе-
андозаро тақозо мекард. Аммо Қозидавлат аз ин
ҳама ҳаросе надошт, зеро саҳтиҳои зиндагӣ ӯро
ба ҳама гуна интиҳону санҷиш тобовар гардонда
буданд.

Маъракаи интиҳобот ба намояндагии Шӯрои
Олии Тоҷикистон оғоз ёфт. Қозидавлат Қоимдодов
низ ба намояндагӣ аз ҳавзаи интиҳоботии Рошт-

қалъа номзад пешниҳод шуд. Мардум хеле хуш
истикболаш карданд, зеро медонистанд, ки ҷавони
фаъолу меҳнатдӯст аст. Дарди мардумро мефаҳ-
мад, зеро худ саҳтии зиёдеро дидааст. Қозидавлат
аз ин санҷиш низ сарбаландона гузашта, депутат
интиҳоб гардид. Фаъолиятҳои дар Шӯрои Олии пур-
самар буд. Зиёд сухан намегуфт батамкин ба му-
лоҳиза ҳарф мезад. Дар андак муддат дар байни
намояндагони мардум соҳиби обрӯи хоса гардид.

— Ҳақиқатро бояд рӯи рост гуфт, агарчанде
талх аст, — мегӯяд Қозидавлат Қоимдодов. — Ин-
сон ҳеҷ гоҳ аз шунидани ҳақиқат ҳафа намешавад,
агар онро беғараз, бетаҳқири шахсият баён кунӣ.

Ҳамин боварӣ ва ҳамин обрӯи баланд миёни
намояндагони мардум имкон дод, ки ӯ баъдтар аз
тарафи Шӯрои Олии Тоҷикистон барои кор дар
Шӯрои ҷумҳуриҳои Шӯрои Олии собиқ ИҶШС дар
шаҳри Маскав пешбарӣ гардид. Ӯро аз байни чор
номзоди ҷумҳуриҳои Осиёи Миёна ва Қазоқистон
ба вазифаи раиси кумитаи аграрӣ ва хӯроквории
Шӯрои ҷумҳуриҳои Шӯрои Олии ИҶШС интиҳоб
карданд. Ба ин вазифаи хеле масъул низ Қозидав-
лат Қоимдодов дар давраи хеле душвор омад. Дар
ин давра алоқаи байни ҷумҳуриҳо суст шуда, вазъи
сиёсӣ хеле муташанниҷ буд, вале ба ин ҳама нигоҳ
накарда Қоимдодов мекӯшид корро ба як низоми
муайян дарорад.

Дар ин давраи хеле тезу тунд давлати абарқуд-
рати шӯравӣ аз ҳам пош хӯрд. Қозидавлат Қоим-
додов боз ба Хоруғ баргашт. Вале чанд муддат
кор дар шаҳри Маскав барои таҷрибаи кори ӯ
хеле муфид буд.

* * *

Тирамоҳи соли 1992 шаҳри Хоруғ низ хеле но-
ором буд. Аз пойтахт хабарҳои нохуш мерасиданд.
Қозидавлат мардумро ба сабру тамкин даъват ме-
кард. Ниҳоят Иҷлосияи 16-уми Шӯрои Олии Ҷум-
ҳурии Тоҷикистон даъват шуд. Ва дар ин иҷлосия
роҳбарияти нави Ҳукумати Тоҷикистон интиҳоб

шуд, ки Қозидавлат Қоимдодов низ дар ин ҳукумат ба сифати муовини раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон шомил гардид. Агар гӯем, ки ҳамаи роҳбарияти интиҳобшуда тақдирӣ хеле талхе доштаанд, хато намешавад, зеро онҳо ба мақомоти роҳбарӣ дар давраи интиҳоб гардидаанд, ки мушкилтарин лаҳзаҳо дар ҳаёти мардуми тоҷик буд ва сухан аз нестии як миллати кӯҳан мерафт. Давраи буд, ки оташи ҷанги хонумонсӯз, ки чанд мансабталоше афрӯхтанду худ бигрехтанд, қариб аксари Тоҷикистонро фаро гирифта буд. Таърих бар дӯши ин ҳукумати навташқил бори гарони масъуле бор карда буд. Касе, ки заррае аз бунёдкорӣ ва ободӣ кардан бархурдор бошад хуб дарк мекунад, ки бунёд кардан, сохтану обод кардан осон нест. Обод кардани Тоҷикистони афғор бар дӯши ин ҳукумати навташқил афтид. Оре вайрон кардан осон аст. Ҳамин тариқ дар ҳаёти Қозидавлати пурсабр боз як давраи сахту сангине оғоз гардид.

Хонандагони гиромӣ рӯзҳои баъди иҷлосияи 16-уми Шӯрои Олиро дар Душанбешаҳр дар хотир доранд. Он рӯзҳои шуму даҳшатангез ҳеҷ гоҳ аз хотири шоҳидон зудуда намешавад. Дар ҳамин рӯзҳои оташангез бо нишондоди Раиси Шӯрои Олӣ мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмонов аввалин шуда, яке аз роҳбарони навинтиҳобшудаи Тоҷикистон Қозидавлат Қоимдодов ба Душанбе омад. Самолёте, ки Қозидавлат савори он буд, дар фурудгоҳи Душанбешаҳр нишаст...

— Аввалин садое, ки ба гӯши ман вақти фуруд омадани аз тайёра расид, садои тир буд. Баъдҳо ба ин садои шум низ одат кардам, — мегӯянд Қозидавлат Қоимдодов.

Кори душвору шабонарӯзии Қоимдодов оғоз гардид. Албатта дар он шабу рӯз, ки тамоми мақомоти роҳбарикунанда ва иҷроияи шаҳр аз ҳор монда буданд, кор кардан осон набуд. Қозидавлат Қоимдодов маҳз дар ҳамон давраи хеле душвортарин худро ҳамчун ташкилотчии пуртаҷриба нишон дод. Дар ҳамин давраи номусоиди ҷамъиятӣ

сиёсӣ вай тавонист дар набудани баъзе вазирҳо барои танзими фаъолияти мақомоти давлатӣ тадбирҳои оқил андешад.

Қозидавлат бо оқибатҳои ҷанги бародаркуш наздиктар шинос мегардид. Дар ҳайрат мемонд, ки наҳод ашхосе мансабталош чунин оқибати бади онро наандешида буданд. Рӯзе набуд, ки касеро бидуни кори маҳмулӣ наҷот надода бошад.

Ҳукумат тамоми имкониятҳоро меандешид, то қасосгирӣ хотима ёбад. Ӯ ҳудашро бадбахттарин одам мешумурд, зеро дидани манзараҳои мудҳишӣ зиндагӣ, дидани ваҳшониятҳои гӯшношунид, ки бародар барои бародар раво медид, осон набуд. Ӯро баъзе наздиконаш аз роҳи дилсӯзи талқин мекарданд, ки аз вазифа равад. Зиндагӣ ғанимат аст, — мегуфтанд онҳо. Аммо Қозидавлат аз он инсонҳое нест, ки аз роҳи ихтиёр кардааш пас гардад. Ӯро ва умуман ҳукумати кунунро бо боварии том интиҳоб карданд ва ӯ намехост, ки боварии намоёндагони мардумро пушти по занад ва дар ин лаҳзаи барои миллат хеле ҳассос дар канор аз пай зиндагии ороми худ шавад.

— Вақте, ки падару модари меҳрубонамро бармаҳал ба ҳаёти абадӣ гусел кардам, қатрае ашк нарахтам, — мегӯяд Қозидавлат дар вохӯрӣ бо мардум. — Дилам пурхун буд, вале тоқат кардам, зеро зиндагӣ чунин рӯзро насибам карда буд ва бо зиндагӣ мубориза кардан лозим буд. Вале вақте, ки ман имрӯз модари тоҷикро мебинам, ки куртаи хунолуди ягона писари марҳумашро гирифта бо алам мегиряд, тоқат карда наметавонам.

Оре, Қозидавлат, ки аз кӯчаи ятимӣ гузашта буд, намехост, ки нафаре ба чунин рӯз гирифтор шавад. Ӯ шабу рӯз дар хизмати ниёзмандон буд. Тамоми фаъолиятҳо ба хотири оромии мардум, ба хотири сулҳу осоиштагии мардум аст. Вале бар инсонии солимақли Душанбе як чиз мусаллам аст, ки дар душвортарин лаҳзаҳои зиндагиашон маҳз Қоимдодов онҳоро парастор шуд.

Умуман зиндагӣ баъди ҷанги бемаънии бародаркуш хеле душвор буд, зеро обод кардану вай-

рон кардан тафовути қиддие доранд. Оташ ангехтан миёни ду бародар осон аст, вале мушкил аст дилеро бо диле пайваст кардан. Ҳукумати кунунӣ асосан ободониرو пеш аз ҳама дар фуру нишондани оташи ҷанг медонист. Аз моҳи январь сар карда, алангзи оташи ҷанг паст шудан гирифт. Пешроҳи ҷанги хонумонсӯз гирифта шуд, агарчанде, ки хатари васеъ шудани он ва тамоми Тоҷикистонро фаро гирифтани он мумкин буд. Сафари ҷандинкаратаи Қозидавлат Қоимдодов ба Бадахшон самараи нек дод. У тавонист вазъи хеле мутташанничи вилоятро каме ором гардонад. Фазаи нобовари байни мардум ва ҳукуматро аз байн бубарад. Мардум хуб дарк мекард, ки сабабгори ин рӯзи сиёҳшон киҳо буданд. Қозидавлат дар ҳамин давраи хеле сангин, барои мардуми Бадахшон хизматеро анҷом дод, ки таърих онро фаромӯш нахоҳад кард. У дарк мекард, ки барои муътадилгардонии вазъ пеш аз ҳама баргардондани гурезаҳо зарур аст. То даме, ки гурезаҳо бехонаву бемакон мегарданд, оромӣ таъмин нахоҳад гашт. Ҳамин тариқ, Ҳукумати Тоҷикистон корро пеш аз ҳама дар ҳамин соҳа ҷоннок намуд. Ҷобаҷокунии гурезаҳо мушкилтарин кор буд, зеро онҳо тамоми ҷиҳози зиндагиро дар ин ҷанги беманӣ аз даст дода буданд. Хушбахтона, ин 70 ҳазор гуреза имрӯз боз ба кори пештараи худ машғуланд. Албатта ҳанӯз душвориҳо ҷой доранд, вале умед аст, ки ин мушкилиҳо маҳз бо меҳнат бартараф хоҳанд шуд. Қоимдодов дар тамоми лаҳзаҳои барои ҷумҳурӣ душвор хизматашро дарёф намедорад.

* * *

Боз меоем ба мавзӯи хизмати таърихӣ, ки Қозидавлат Қоимдодов дар назди мардуми Тоҷикистон ва алалхусус мардуми Бадахшон адо кардааст. У дар ин вазъияти хеле душвор ҷудо аз зану фарзанд, ба хоҳири мардуми худ ин вазифаро ба ўҳда гирифт. Бузургтарин хизмати Қозидавлат Қоимдодов барои Бадахшон ва умуман Тоҷикистон ин

роҳкушӣ ба даргоҳи Имом Мавлоно Шохкаримал-Ҳусайнӣ буд. Бояд иқрор шуд, ки ин хизмати бузурги Ҳукумати Тоҷикистон барои мардуми Бадахшон фаромӯшношуданист. Қоимдодов тавонист бо роҳнамои Ҳукумати Тоҷикистон ин алоқаро барқарор кунад ва Ҳазинаи Оғохон ба Бадахшон маводи зиёди озуқаро интиқол диҳад. Бори аввал дар тӯли 70 сол сардори давлати Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмонов ба Имоми Замон мактубе ирсол дошт. Қозидавлат Қоимдодов аз нахустин роҳбарони Тоҷикистон дар Женева бо Ҳозиримом мулоқот дошт ва ин боиси пайдоиши Барномаи кӯмак ва пешрафти Помир гардид. Умуман, ин вохӯрӣ дар таърихи мардуми Тоҷикистон саҳифаи рангине аст. Кӯмаки беғаразонаи Волоҳазрат ба Бадахшон барои ҳама маълум аст. Пайғоми Ҳозиримом ба мардум таъсири хуб бахшид. «Ман ба муридонам хӯроку пӯшок мефиристонам, — гуфта буд Алоҳазрат Оғохон IV. — Бигуздор онҳо тифлаконашонро ба оғӯш бигиранду барои ҳаёти ошошта талош варзанд».

Ҳазинаи Оғохон як ташкилоти ғайрисиёсӣ буда, то имрӯз танҳо ба корҳои ободониву башардӯстона машғул аст. Ин хизмати бузурги Қоимдодовро халқи Бадахшон бояд ҳеҷ гоҳ фаромӯш накунад. Умуман, Барномаи инкишофи Помир, ки Ҳазинаи Оғохон таҳия ва маблағгузорӣ мекунад, бурди Тоҷикистон аст, зеро пешрафти Бадахшон ин маънои инкишофи Тоҷикистонро низ дорад. Бадахшон қисми ҷудонашавандаи Тоҷикистон буд, ҳаст ва менамояд. Ҳангоми вохӯрӣ бо Ҳозиримом Қозидавлат Қоимдодов Волоҳазратро аз ҳадафҳои давлати тозабунёди Тоҷикистон, ки аз сохтмони давлати ҳуқуқбунёди демокративу дунявӣ иборат буданд, огоҳ кард. Зимни сӯҳбат Қоимдодов аз шароити хеле душвори баъдиҷангии Тоҷикистон низ ёдовар шуда, масъалаи тезтар ба истифода додани ГЭС-и «Помир-1»-ро ба миён гузашт. Имом барои ёрдам ваъда кард. Маҳз бо кӯшиши Ҳукумати Тоҷикистон ва Ҳазинаи Оғохон ин истиғои барқӣ дар иди Наврӯз ба истифода дода шуд. Рӯзи ба истифода

додани он сардори давлат мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмонов дар деҳаи Танги Шуғнон нутқ кард ва мардум хеле хуш қабулаш карда буданд. Ҳамин тариқ хонаи мардум боз баъди муддати мадид рӯшан гардид, ки инро самараи меҳнати Ҳукумати Тоҷикистон, ҳисобидан мумкин аст.

* * *

Сӯҳбати мо бо мӯҳтарам Қозидавлат Қоимдодов ба осонӣ даст надод. Рӯз кор шаб низ ниёзмандон ба хонааш қадам ранҷа мекунад. Занг мезананд. Барои ин ё он кор мадад меҷӯянд. Мо низ дар қатори ниёзмандон бо маслиҳати пешакӣ ба хонааш рафтем. Ва инак, сӯҳбати кӯчаки мо ба шумо пешкаш мешавад.

— Беҳтарин хислати инсоние, ки шумо мепарастед!

— Пок будан, пок зистан ва пок рафтан. Ё ба забони шеър ғӯем:

Бандаам пограверо, ки дар ин дайри ҷӯҳан,
Гар зияд, пок зияд, гар биравад пок равад.

— Беҳтарин савоб кадом аст!

— Дастӣ фитодаеро гирифтани, ба ятиме нон додан ё... Умуман ҳамаи коре, ки дар роҳи хайр амалӣ мегардад савоб аст. Вале ба назари ман беҳтарин савоб имрӯз бахшидани ҳамдигар аст. Имрӯз набояд тоҷик аз паи кинаву адовате, ки ашхоси бадният дар дилаш кишта, ўро алаҳи бародари хеш қарор дода буданд, равад ва ҳамдигарро қурбон кунад. Ман ҳангоме, ки ҳанӯз дар ин вазифа набудам ва каме вақти ҳолӣ доштам, боре «Қиссас-ул-анбиё»-ро хонда будам. Ба ёд оред қиссаи «Юсуф Пайғамбар»-ро... Ўро бародаронаш аз роҳи кинаву ҳасад ба ҷоҳ афканданд ва гумон доштанд, ки ҳалокаш карданд. Баъди чандин солиён чун онҳо ба Миср барои ҳариди гандум меоянд,

Юсуф ба тахти шоҳии Миср нишааста буд. Чун бародаронашро ба наздаш хонда шинохташон ва дар дили ў низ ҳисси қасосгирӣ пайдо шуд. Ў низ меҳост ба ивази кирдори бародарони ҳасуди худ ҷазоеро ба онҳо раво бинад. Вале садое ўро боздошта, ки Юсуф набояд даст ба қасос бизанад. Агар чунин кунад, пас фарқи миёни ўву бародаронаш намоёнад. Юсуф рисолати пайғамбарӣ дорад ва аз онҳо бояд фарқ кунад. Ин буд, садое, ки Юсуфро боздошт ва Юсуф натавонид бародарони ҳасудахро бахшид, балки гандуми фаровоне дод. Ин аст савоб ва ин аст бузургии инсон. Имрӯз бори дигар меғӯем, бояд бародар бародарро бубахшад. Албатта Ҳукумати Тоҷикистон аз ин лиҳоз қорҳои зиёдеро ба субот расонд, бахшишҳои зиёде кард. Ин ҳама ба хоҳири сулҳу оромии Тоҷикистон, ба хоҳири пойдеории миллати тоҷик. Ман фикр мекунам, ки хушбахттарин рӯзе хоҳад буд, агар тоҷикон силоҳ бигзоранду даст ба оғӯши ҳам бикшояд.

— Аз дурии зану фарзанд азоб намекашед!

— Хуб аст дар назди зану фарзанд, ёру дӯстон будан. Вале зиндагӣ ҳамин хел насиб кардааст.

АНҶОМ

Навиштаҳои мо иди рӯзгори ин марди наҷиб, ки бори гарони зиндагиро барвақт ба дӯш гирифта буд, поён мепазиранд.

Ин буд чанд сухане, ки меҳостем оиди рӯзгор ва фаъолияти муовини Раиси Шӯрои Олии Тоҷикистон мӯҳтарам Қозидавлат Қоимдодов бигӯем. Албатта, мақсад танҳо шинос кардани хонанда бо зиндагии Қозидавлат Қоимдодов нест, балки бори дигар равшан кардани фаъолияти Ҳукумати кунунии Тоҷикистон аст. Ба хонандаи гиромӣ рӯшан гардад, ки кашидани бори гарони зиндагӣ имрӯз ба роҳбарон аз ҳама вазнинтар аст, вале сабур ва ботамкин бояд буд, то саҳтиҳои рӯзгор паси сар шаванд.

Қиссаи мо дар бораи Қозидавлат Қоимдодов дар ҳамин ҷо поён меёбад. У метавонист аз мансабҳои котиби ҳизбӣ, Раиси кумитаи озуқаворӣ дар шаҳри Маскав истифода кунад соҳиби мошину молу ҷо гардад. Вале аз ин вазифаҳо танҳо як чизро соҳиб шудааст, ки он ҳам бошад дарди фишори хун...

Бахтиёрӣ ВОҲИДПУР.

«Тоҷикистон», соли 1994.

«Бадахшон», 2 декабри, соли 1994.

ҚОНУНҲОЯМОН РИОЯ ГАРДАНД, НАҚШАҲОЯМОН ИҶРО ХОҲАНД ШУД

— Дар даъвати гузаштаи парлумони ҷумҳури Шумо намояндаи халқ будед. Лутфан бигӯед, ки аз фаъолиятатон дар он чӣ хотироте боқӣ мондааст?

— Парламенти даъвати гузаштаи мамлакат дар шароити хеле мураккаби ҷамъиятиву сиёсӣ фаъолият кард ва тақдири Тоҷикистон бевосита аз салоҳиятнок, қатъият ва ҷасорати вакилони халқ вобаста буд. Албатта, воқеаи фаромӯшнопазир ва аҳамияти гардиши кулӣ дошта иҷлосияи таърихии ХУ1 Шӯрои Олӣ дар шаҳри Хуҷанд буд, ки дар он ба давлатдорӣ мо оғоз бахшида, баҳри хомӯш сохтани оташи ҷағи дохилӣ дар ҷумҳури, таҳкими сохти конституционӣ, барқарорӣ сохторҳои давлатӣ аз поён то боло тадбирҳои таъсирбахш амали андешида шуданд.

Таҳияи Конституцияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки 6 ноябри соли 1994 бо роҳи раёпурсии умумихалқӣ қабул гардид, интиҳоби умумихалқии Президенти ҷумҳури, қабул шудани Парчам, Нишон ва Суруди миллии кишвар низ марҳалаҳои таърихӣ буданд.

Шумораи зиёди муҳоҷирони иҷборӣ ба Ватан бозгаштанд, қонунҳо баҳри эҳёи сиёсӣ иқтисо-

дӣ ва иҷтимоии Тоҷикистон, оиди фирориён таҳия ва қабул гардиданд, ҳамчунин бо бисёр давлатҳо равобити байнипарлумонӣ вусъат гирифт. Ҳамаи ин воқеаҳо дар таърихи кишвари мо нав ва нахустин маротиба буд ва аз ин нигоҳ фаромӯшнопазиранд.

— Дар фаъолияти Маҷлиси Олӣ роҳбарии кадом самтҳо ба зимма доред?

— Аз ҷониби Раёсати Маҷлиси Олӣ ба ман сӯғурда шудааст, ки ба Комиссияи гузаронидани раёпурсиҳо, Комиссияи марказии интиҳобот, Комитети иқтисоду буҷет, Комитети сиёсати аграрӣ, озуқа ва шӯғли аҳоли аҳоли роҳбарӣ кунам. Чунон ки мебинед, самтҳои фаъолият хеле васеъ мебошанд ва бо назардошти меъёрҳои байналмилалӣ таҳияву қабули қонунҳои нав ё ислоҳу иловаи қонунҳои мавҷударо тақозо менамоянд.

— Ба ақидаи Шумо барои боз ҳам беҳтар шудани вазъи сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии ҷумҳуриамон дар айни замон анҷом додани кадом вазифаҳо аввалиндараҷа мебошанд?

— Зарур аст, ки дар иҷлосияи наздиктарин барномаи пешрафти иқтисодиву иҷтимоиро қабул намоем, то ки дар он вазъи имрӯзаи ҳаёти ҷумҳури, ҳамчунин ояндаи рушду инкишофи ҳамаи соҳаҳои иқтисоди кишвар таҷассум ёфта бошад. Дар айни замон ҳукумат чунин барномаро пешниҳод накардааст. Аз ин сабаб буҷет сари вақт тасдиқ намегардад, ба дараҷаи зарурӣ манбаъҳои пӯшондани камбуди буҷет муайян карда намешаванд, сиёсати қобили қабул дар соҳаи андозситонӣ танзим наёфтааст.

Ба ҳамагон равшан аст, ки Тоҷикистон аз нигоҳи сиёсӣ истиқлол ба даст овард, аз ҷониби даҳҳо кишварҳо шинохта шуд ва узви бисёр ташкилотҳои байналмилалӣ гардид. Вале аз нигоҳи иқтисодӣ мо, мутаассифона, ба истиқлолият соҳиб нашудаем.

Ҷиҳати дигари муҳими фаъолият бояд кори интиҳоб, ҷойгузори ва таълиму тарбияи кадрҳои ба-

ландзеҳн (интеллектуалӣ) мебошад, ки битавонанд дар шароити душвори имрӯза фаъолият намуда, қарорҳои дуруст қабул карда тавонанд ва бар дӯши худ бори гарони масъулиятро бигиранд. Дар асари ҷангҳои дохилӣ, ки дар ҷумҳурӣ гузашт ва кишвар бисёр мутахассисони баландихтисос рафтанд, ки ба иқтисодиёти мамлакат зарар оварда ва барои ба дараҷаи зарурӣ суръат бахшидани барқарорсозии иқтисод, ҳалли масъалаҳои ояндаи иқтисодӣ имкон намедихад. Тоҷикистон чунон ки медонад 143,1 ҳазор километри мураббаъ масоҳат дораду имкониятҳои хеле бузурганд ва аз ин ҷо қор ҳар қадаре хоҳем ҳаст. Аз ин лиҳоз, чунон ки мегӯянд, барои дар қуҷо сарф кардани қувваю до-нишамон майдон васеъ аст.

Аз нигоҳи захираҳои гидроэнергетикӣ Тоҷикистон дар доираҳои давлатҳои узви ИДМ баъди Русия дар ҷои дуввум қарор дорад. Дар кишварамон корхонаҳои, ҷой гирифтаанд, ки то вақтҳои наздик истеҳсолкунандагони асосии алюминий, катализаторҳои титанооксиду ванадий, висмут, сурма, барий ҳисоб меёфтанд.

Тоҷикистон барои дар корхонаҳои мошинсозии худ ба миқдори чор-панҷ соли пеш расондани ҳаҷми истеҳсоли трансформаторҳо, яхдону дастгоҳҳои бофандагӣ шароити зарурӣ дорад. Барои истеҳсоли пахта, меваю сабзавоти аълосифати арзон имкониятҳои бузург мавҷуданд.

Дар истеҳсолот васеъ истифода кардани захираҳои маҳаллии ашёи хом, энергетика ва қувваҳои қорӣ масъалаи дигари хеле муҳим мебошад, ки онро бояд ҳал кард. Дар ин бобат, бунёди истеҳсоҳои хурди обии барқ ва анҷом додани сохтмони истеҳсоҳои оғозгардида, истихроҷи маъодин ва дар айни замон вусъат додани қорҳои геологию иқтишофӣ зарур аст.

Аз мамолики узви ИДМ, ҳамчунин Чин, Покистон, Ҳиндустон, ворид кардани мол барои пурра кардани бозор ва инкишофи имкониятҳои истеҳсолиамон мусоидат карда метавонад. Иҷрои ин амал сохтмони роҳҳои нав ва беҳдошти системаи

транспортии мавҷударо тақозо дорад. Шаҳроҳои Тоҷикистон — Афғонистон — Покистон, ки то бандарҳои баҳрӣ мерасад, дар ин амр ояндаи нек дорад ва иштирок дар таҳияи нақшабардорӣ ва сохтмони онро Аълоҳазрат Оғохонии IV ба дӯш мегирад.

Ҳоло бо навсозии беҳдошти роҳи аҳамияти муҳими стратегӣ доштаи Ёш — Хоруғ, сохтмони туннели роҳи автомобил аз тариқи қаторкӯҳи Ҳисор, роҳи оҳани Қӯрғонтеппа — Кӯлоб ҷиддӣ бояд машғул шуд.

Бояд гуфт, ки барои ташкил ва амалӣ сохтани ҳамаи ин нақшаҳо шароити аз ҳама асосиву муҳим — риояи дақиқу бечунучарои Конституцияи (Сарқонуни) ҷумҳурӣ ва иҷрои қонунҳои қабулгардида зарур аст. Давлат бояд дар амал ба ҳифзи ҳамаи шаклҳои моликият, аз ҷумла моликияти хусусӣ кафолат диҳад, барои вусъати фаъолияти қорчаллонӣ, истифодаи оқилонаи замин ва сарватҳои он шароит муҳайё созад, ки ба манфиати минтақа ё ашхоси алоҳида не, балки ба мафоди тамоми аъзои ҷомиа бошад.

Маблағи арзии аз рӯи нархҳои ҷаҳонӣ фурӯхташудаи нахи пахта ва алюминий таҳти назорати саҳт гирифтаву он дар як марказ — Бонки равобити иқтисодии хориҷӣ ҷамъ оварда шавад ва барои хариди маводи хеле зарур аз қабилӣ хӯрокворӣ, ашёи хом масраф гардад.

Зиндагӣ аз рӯи гуногунандешии (плюрализми) сиёсиву идеологӣ пеш равад, ки бидуни ин ҳарчи зудтар мӯътадил сохтан, барқарор намудан ва инкишоф додани иқтисоди Тоҷикистон ғайриимкон аст.

— Маълум аст, ки қорӣ намудани пули милли аҳамияти қалони сиёсӣ дорад. Шумо ҳамчун муовини раиси Комиссияи давлатӣ оиди қорӣ намудани асари милли ин воқеаи муҳими ҳаёти ҳалқамонро ҷӣ навъ натиҷагирӣ менамояд?

— Фишанги асосии иқтисодии ҳар як давлат, рукни мустаҳками мустақилияти он пули милли

мебошад. Истифода намудани рубли русӣ ба сифати асъори миллий муаммои пули нақдро уқдакушо нагардид. Қарзи давлат оиди додани нафақа, кӯмакпулӣ, маош, дигар тахсисҳо ба ҳудуди садҳо миллиард рубл расид.

Номувофиқати рубли нақдио ғайринақдӣ ба фаъолияти мӯътадили муассисаҳои саноатӣ ҳалал расондан гирифт, ки дар натиҷа онҳо аз фаъолият боздошта мешуданду коргарон ба руҳсатихои тӯлоии иҷборӣ мерафтанд. Ғайр аз ин, ба муомила баровардани пули миллий худамон бо талаботи Фонди байналхалқии асъор шартнома баста шуда, барои аз он гирифтани қарз ба мувофиқа расида, ҳамчунин аз сабаби ба дигар кишварҳо нагузоштаи ҳаволаҳои пул қасри буҷаи давлатӣ ба амал омада буд. Боз зарурате пеш омад, ки миқдори бар изофаи пули қоғазиро, ки бо сабаби кандани қарзҳои калон ба миён омад, аз муомила гирифта шавад.

Тамоми ин омилҳо ба ногузир будани дар ҷумҳурӣ зудтар қорӣ намудани рубли тоҷикиро пеш овард, ки он дар давраи гузариш асъори миллий хоҳад шуд. Вале ин маънои онро надорад, ки мо аз ғояи муттаҳид намудани системаи пулии Тоҷикистон ва Русия даст мекашида бошем, биноан кор дар ин самт идома дорад.

Инак, аллакай аз як моҳ бештар аст, ки мо бо пули худ ҳастем ва мумкин аст, ки оиди он баъзе хулосаҳо бароварда шавад. Хулосаи қаблӣ ҳамин аст, ки то имрӯз маблағи мадохилот бо пули русӣ беш аз 20 миллиард рублро ташкил намуда, ки он бидуни шак ба тақвияти қурби асъори миллий мусоидат мекунад. Тамоми тахсисҳои моҳи май дода шудаанд: ҳисобу китоби байни муассисаҳои дохили мамлакат ба эътидол расида истодаанд, одамон имкон доранд, ки бидуни мамониат ба сафарҳои хидмати хеш бираванд.

Ҳамчунин, дар фурсати касир баъзе мағолата ва норасоиҳо низ ба ҷашм мерасанд, ки комиссияи давлатӣ онҳоро вобаста ба шароити ҳаёти барта-раф менамояд.

— Чаде муқаддам Президенти кишварамон Э. Ш. Раҳмонов ва пешвои исмоилиёни ҷаҳон Ҳо-зиримом Оғохонӣ IV ба вилояти мухтори Кӯҳис-тони Бадахшон сафар намуданд, ки Шумо низ ҳам-роҳ будед. Таассуроти Шумо дар бораи аҳамияти ин сафар чӣ гуна аст! Он ба тақими ваҳдат ва ри-зиюяти миллий чӣ гуна мусоидат менамояд. Ва уму-ман, оиди вазъи вилояти мухтори Кӯҳистони Бадах-шон чӣ мулоҳиза доред!

— Ба ташрифи аълоҳазрат Шоҳзода Оғохонӣ IV мо хеле барвақт тайёри мекунем. Қаблан тасҳеҳ менамоям, ки ин сафар ба ВМКБ набуда, балки ба Тоҷикистон аст! Ва тамоми санадҳо ва мувофиқа-номаҳои, ки аз рӯи ҷамъбасти мулоқотҳо ба имзо расидаанд, ба тамоми ҷумҳурӣ аз ҷумла ба ВМКБ низ ҳамчунин як қисми таркибии мамлакат, дахл доранд. Ба ҳамин васила масъалаи ташрифи Ҳо-зиримом ҳанӯз соли 1993 дар Женева ҳаллу фасл гардида буд, ки ман он вақт ба ин шаҳр бо даъва-ти ӯ рафта будам. Моҳи май соли 1994 сардори давлатамон Аълоҳазратро даъват намуд, ки дар фурсати мусоид ба ҷумҳурӣ ташрифи расмӣ овар-рад. Моҳи январӣ соли равон ҳангоми «Дидор» дар Маскав шоҳзода Оғохонӣ IV тавассути ман ба Президенти мамлакат нома ирсол намуда, дар охири май ташриф овардани худро хабар дода буд. Ба ҳамин минвол кори тӯлонӣ оиди барқарор на-мудани иртибот дар пояи давлатӣ байни ташкило-ти Оғохон доир ба тараққиёт ва мамлакатаи мо бо ташрифи Ҳозиримом ва ба имзо расидани муво-фиқаномои ҳамкорӣ бо муваффақият ба анҷом ра-сид. Ҳақиқатан ҳам ин дар тӯли беш аз 1500 сол воқеаи таърихӣ мебошад, ки сарвари исмоилиёни олам ба минтақаи мо ташриф меорад. Тавре ки дар таворихи имомат се кӯшиши Дидор бо мури-дон собит гардида: бори аввал Имом то мулки Ҳинд омада, сониян, то Афғонистон ташриф фар-мудааст ва бори саввум Имоми 49-ум хушбахтона то ба кишвари мо расидааст. Ин воқеа аҳамияти бузурги сиёсӣ ва иқтисодӣ дорад.

Аҳамияти сиёсиаш дар ваҳдати халқ, наздикшавии одамон навобаста аз маҳали зист ва мазҳаб аст. Даъвати Имом ба сулҳ, оромӣ, риоя намудани қонунҳо ва Конститутсия, танзими гуфтушуниди созиши байни тарафҳои муҳолиф дар боби мӯтадилшавии авзоъ мақоми бузурге бозидаанд ва дар ояндаи наздик боз самаран бисёртаре хоҳанд овард.

Аҳамияти иқтисодиаши ин ба ҳаёт татбиқи намуздани мувофиқатномаи ҳамкорӣ мебошад, ки яке аз қисмати таркибиаш расонидани ёрии башардӯстона, ҳамкорӣ доир ба танзими истехсолот ва тайёр намудани кадрҳо, қорӣ кардани технологияи наз мебошанд. Ғайр аз ин, Ташкилоти Оғохон доир ба тараққиёт тавре, ки ман зикр намудам, лоиҳаи шоҳроҳи мошингарди байни Тоҷикистон ва Ёкистон, маблағгузори таълими донишҷӯён дар факултаҳои иқтисодӣ ва факултаҳои забони англисӣ дар мактабҳои олии Тоҷикистон, сарпарастӣ бар донишгоҳи Хоруғ, қисман маблағгузори буҷаи вилояти мухтори Кӯхистони Бадахшонро ба зимма мегирад, ки онро Аълоҳазрат зимни гуфтушунидҳо бо аъзои ҳукумат мулоқот бо сокинони ҷумҳурӣ тасдиқ намуд.

Барои ба ҳаёт татбиқи намуздани ин ҳама чорабиниҳо дар шаҳрҳои Душанбе ва Хоруғ намоёндагӣҳо таъсис гардида, институти танзимгари Хазинаи Оғохон ва намоёндаи шахсии Аълоҳазрат таъин шудааст.

Хулоса, кори хайр аллакай оғоз ёфтааст.

— **Натиҷаҳои музокироти байни тоҷиконро чӣ гуна арзёбӣ мекунед?**

— Инсон аслан бо забон тавлид меёбад, аммо на бо аслиҳа. Бинобар ин, гуфтушуниди аз ҳама бад ҳам аз ҷанги ғалабаовар афзалтар аст. Хусусан, ки аз ду тараф низ тоҷикон мемиранд, ғолибе нахоҳад буд, балки ин мағлубияти тамоми миллати мост. Тоҷикон бояд муаммоҳои худро худашон ҳаллу фасл намоёнду якдигарбадбинӣ, озурдагӣҳо, ба ҳамдигар эътироз доштанро як тараф пар-

тоянд ва пеш аз ҳама манфиатҳои якпорчагии ваҳдати давлат, халқ, обрӯи байналхалқии мамлакатро ҳадафи асосӣ қарор бидиҳанд. Ҷумҳурии мо хеле хурд буда, тамоми аҳолиаш аз баъзе шаҳрҳои азим ҳам камтар аст, қисмати зиёди масоҳати кишварро кӯҳҳо ишғол кардаанд, инчунин мо дар роҳи оҳани бунбаста мавқеъ дорем, ки ба иртиботи ин ҳама муаммоҳо бисёранд. Мо ҳоло бештар бояд бо сохтмон машғул бишавем, иқтисодиёти кишварро баланд бардорем. Аммо нооромии сарҳад моро ба ташвиш меорад.

Аз ин рӯ, ба гуфтушунид ҷамъ шудан, бояд ягона омили ҳар ду тараф бошад. Президенти мамлакат Э. Раҳмонов низ доимо ба ҳамин даъват менамояд, зеро мулоқоту гуфтушунидҳо барои ӯ фишангии асосии якдигарфаҳмӣ ва созиш буданд ва ҳастанд.

Ҳамчунин, ман низ тарафдори муколамаи самаровар, созишҳои оқилона, муносибати ҳаққонӣ ба вазъияти мавҷуда ҳастам. Мо дар ин масъала роҳи дигар надорем.

— **Ҷумҳуриамонро, пас аз панҷ-даҳ сол чӣ гуна метавон тасаввур кард?**

— Чӣ тавре ки мегӯянд, ҳоло офтоб дар паси абр аст. Ҳар як давлат бояд аз мушкилҳо гузошта, ба шоҳроҳи рости тобнок биравад. Барои ояндаи дурахшон бошад, мубориза бурдан зарур аст, албатта бо роҳи осоишта: бо ислоҳот, қонунҳои одилона, масъулияти баланд ва меҳанпарастии бошуурона. Аз таҷрибаҳои мамолики дигар истифода бояд бурд (нусхабардорӣ не), аз саҳву хатоҳои онон сабақ омӯختан, чизҳои нав ва хуби аз санҷиши даҳсолаҳо гузаштаро қабул намудан зарур аст. Мо ба ояндаи нек боварии кулӣ дорем ва бо ҳамин эҳсосот пой бар арсаи вуҷуд мениҳем ва ҳамвора мубориза мебарем.

— **Аз ҳайати имрӯзаи вакилони халқ дар Маҷлиси Олӣ чӣ таманноҳо доред?**

— Ҳайати феълӣи Маҷлиси Олӣ ба таври де-

мокрай интиҳоб гардидааст. Мандати намояндагиро одамони бомаърифат соҳибӣ кардаанд, ки ба онҳо халқ эътимод менамояд ва бо чунин вакилон, боварӣ дорам, ки қор қардан осон мешавад. Фурсате зарур аст, ки депутатҳо бояд якдигарро аз наздик бишиносанд ва дар умури давлатдорӣ ҳамқанда бишаванд. Пас аз ин қор қараёни хуб пайдо мекунад.

Иҷлосияи якум нишон дод, ки доир ба масоили мӯтадилгардонии авзоъ, сулҳу субот, нигоҳдорӣ истиқлолияти давлат, ваҳдати миллӣ дар байни вакилони халқ якдигарфаҳмӣ ба амал омадааст. Маҳз ҳамин ҳоло хеле муҳим аст. Дар назди ҳамми мо вазифаи бузург ва мушкеле истодааст. Зарур аст, як силсила қонунҳое қабул карда шаванд, ки ба шарофати он ҷумҳуриамон дар ҷомеаи ҷаҳон мавқеи хосере ишғол намояд ва авзои дохилии мамлакат ҳам ба эътидол ояд. Тамоми қорҳои заруриро анҷом дода, ба одамон рӯзгори шоистае муҳайё мебояд намуд.

Ҳар як депутат зимни овоздиҳӣ бояд дар хусуси он андеша ронад, ки вай фарзанди давлати худ аст ва масъули ҳамин давлат мебошад ба минтақаи алоҳида ё гурӯҳи одамон тоабеъ нест. Фақат дар ҳамин ҳолат дар боби қабули қарорҳо ба сарҳад хатоҳо роҳ наметаҳад ва интиҳоби вай ҳам сарҳад мешавад.

Вакили халқ бояд қордон, ватандӯст, ботаҳаммул, соҳибмасъул буда, бо қибру ғурур, маҳалгарой, мунофиқию дурӯй роҳ наметаҳад. Инҳоянд, ҷумлаи хостаҳои ман ба депутатҳои нави органи ҳокимияти давлатӣ.

— Оё Шумо ҳамчун ходими давлатӣ аз сарнавишт ва рисолати худ дар ҳаёт қаноатманд ҳастед?

— Ман ҳаёти мураккабро аз сар гузарондаам. Аз оилаи сарфарзанде ҳастам, ки дар чунин ҳонадон бачаҳо зуд ба қамол мерасанд ва аз овони наврастӣ на танҳо дар ғами худ, балки дар ғами бародарону хоҳарони хурдсол ҳам мебошанд. Дар солҳои минбаъда мисли ҳамаи одамони оддӣ дар

қолхоз қор қардаам, пас аз хизмати аскарӣ аз мактаби қорҳои қомсомол ва ҳизб гузаштаам. Раиси қумита оид ба масъалаҳои аграрӣ ва озуқои Шӯрои Олии ИҶШС будам. Аз соли 1992 муовини Раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳастам ва ҳоло Маҷлиси Олӣ. Соҳиби оила мебошам, панҷ фарзанд дорам. Ҳамеша сарӣ мебарзам, ки боварии халқро ба ҷо орам. Интиҳоботи гузашта ҳам инро то дараҷае собит намуд, 99 фоизи интиҳобкунандагон овоз доданд, то ки ман намояндаи онҳо дар Маҷлиси Олӣ бошам.

Аз сарнавишти худ қаноатманд ҳастам, аз он ҳафа шудан нашомад. Зеро ҳар як инсон тақдири худро то дараҷае бо дастони худ муайян менамояд. Доимо ман манфиатҳои халқро аз ҳама боло мегузоштам, дар лаҳзаҳои душвортарин доимо бо халқ будам. Минбаъд низ бо ҳамин роҳ хоҳам рафт.

— Мулоҳизаҳои худро оиди татбиқи қонунҳо, эҳтироми қонун ва аъзоҳои давлат баён менамудед!

— Бояд зикр намоям, ки қудратмандии ҳар як давлат бо қонунҳо ва бо иҷрои бечуну ҷарои онҳо муайян мегардад. Агар дар сурате, ки эҳтиром бо қонун намонад, ба қадри қонунҳо ва аъзоҳои нарасанд, давлат рӯ ба нобудӣ мениҳад...

Ҳар як шахрванд аз овони мактабхонӣ бояд дар рӯҳияи эҳтиром ба қонун тарбия биёбад, аммо на ба фарди алоҳида, ҳарчанд ки он соҳиби мансаби олитарин бошад. Қонунро омӯхтан ва ба он риоя намудан зарур аст. Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд қитоби саримизии ҳар як фард, мизони амал ва қирдорҳои ӯ бошад. Фақат дар ҳамин сурат назму тартиб даст метаҳад ва ин боиси инкишофи ҷомеа, рӯзгори мӯтадили ҳар яки мо гардида, муҳити боварию эътимод ба амал меорад ва он халқро ба муттаҳидӣ ва меҳнати бунёдқорона баҳри шуқуфонии Тоҷикистон сарфарбар менамояд. Мо ба тарзи дигар амал қарда наметавонем.

Вазифаи асосии мо бунёди ҷомеаи озодест, ки ба ҳар як одам имконияти баробар фароҳам ома-

да, ба ҳуқуқ ва озодиҳои он кафолат дода мешавад ва дар чунин ҷомеа чизе асосӣ арзишҳои умумииinsonӣ ба ҳисоб мераванд.

Акнун фурсати андешаронӣ ва баҳсҳои доманафарох намоёнад, бояд даст ба кор бизанему амал намоем.

Таҳияи Мирзо МАҲМУД,
Бахтиёри МУРТАЗО.

(«Садон мардум», 21 июни соли 1995, № 36 (766)).

СУХАНРОНИИ Қ. ҚОИМДОДОВ

Рафиқони мӯхтарам, иштирокчиёни маҷлиси фаъолони хоҷагии халқ!

Барои ҳар яки мо имрӯз аз минбари баланд суҳан гуфтан вазнин аст. Барои он вазнин аст, ки мо беҳтарин фарзандон, беҳтарин ҷавонони асилро дар задухӯрди дар марзи давлатӣ рухдода аз даст додем. Ба хотири он фарзандони шаҳидгашта мо бояд дақиқае поси хотирашонро нигоҳ дорем. Бахусус барои мо, роҳбарони дар маркази ҷумҳурий буда боз барои он гарон аст, ки Россияю Қазоқистон ба ҷои арзи сипос барои дар рӯзҳои мушкिल моро дастгирӣ кардан, ба халқи заҳматкаши мо тоннаҳои зиёди ордро фиристонданду мо бошем ҷасади фарзандони гулгункафанашонро пешкаш кардем. Таърих чунин кирдори ваҳшиёнро ёд надорад, ки нондеҳро бо тир пешвоз гирифта бошанд. Дар қатори бародарони русу қазоқ боз чандин ҷавонони тоҷики бадахшонӣ оғуштаи хун гаштанд.

Дар ин ҷо пеш аз мо изҳор намуданд, ки ба Бадахшон аз маркази ҷумҳурий фақат бадахшониён намоёнда меоянд. Мо ба хотири намоишкорӣ намомадем, балки дар рӯзҳои вазнин ва хатарнок бо мардуми хеш мешавем. Ман ба Бадахшон 10 сол набиёям ҳам бо рақамҳои расмӣ вазъиятро таҳлил карда мебароям.

Чанд сол қабл мо — фаъолон ваъда дода будем, ки Бадахшонро бе даҳолати ҷумҳурий тинҷ мекунем. Аҳду паймон кардему ин маконро минтақаи сулҳ эълон намудем. Акнун дақиқкорона андеша ронем: ҷангро то маркази вилоят кӣ овард? Мо худамон. Он яроқи оташфишони зиёди марговаре, ки имрӯз дар дасти фарзандону бародарони мо ҳаст он маҳсули «заҳмати» худӣ мост. Қолину палосҳои худро баҳри «ҳимояи» хеш барои хариди яроқ ройгон додем. Чаро имрӯз барои милиция пул ҷамъ намекунем? Рӯзҳое буданд, ки мо барои ҳамдиёронӣ худ дар Бадахшону Ленинобод барои дастраси орд машғул будему фарзандони мо дар Дашти Шер ба ҳукумати қонунӣ майдони набардро ташкил карда буданд.

Имрӯз бояд маъсалаи будан ё набудани Бадахшонро баррасӣ намоем. Он дар оянда дар дасти кӣ мешавад? Мо бо дастаҳои муҳолифин дар Теҳроню Маскав ва Покистон дар сари мизи мусолиҳа нишаста, кулли шартҳои онҳоро дар назари қонуни инсоф ҷоя кардем. Мақсади ягонаи онҳо ин қуллан дигаргун сохтани сохтори давлатдорӣ аст. Мо ба таври демократӣ Сарқонун, Президент ва порлумони навро интихоб намудем. Ҳамаи ин шаҳодати ин аст, ки давлати нави тозабунёди тоҷикон эҳё гардид. Вале на ҳамаи давлатҳои дигар пайдориҳои онро хоҳонанд. Дар байни мо низ ҳамдигарфаҳмию ваҳдат дуруст ба ҷашм! намерасад. Байни калонсолону ҷавонон ва занон ҳамдигарфаҳмӣ ба хотири беҳдошти ҷомеа дида намешавад. Баромадкунандагон тазаккур доданд, ки камбудихо рӯз ба рӯз зиёд мегарданд. Ин боиси он аст, ки мо то ҳол ба як мавқеи муайяни конструктивӣ наомадаем. Бадбахтии асосӣ ин беназорат будани сарҳад аст. Мо бояд дар ҳар шароит бо сарҳадбонон якҷоя бошем.

Дар ин ҷо оиди дастрас шудани ахбор суҳан рафт. Мо бо як машаққати зиёд ба хароҷоти калон барои радиою телевизиони Бадахшон таҷҳизот харид карда будем. Барои он ки ахбори дақиқи тоза дастрас нашавад, таҷҳизоташонро дуздиданд.

Душманони миллат тамоми воситаҳои несткунии миллатро ҷӯе гашта, меҳоханд Тоҷикистонро аз дарунаш тарконанд. Бо ҳар восита меҳоханд оташи ҷангро аз Бадахшон аланга зананд.

Дар ҷаласаи аввали Маҷлиси Олӣ баробари дигар масалаҳои оиди ба муомилот баровардани пули милли муҳокима гардид. Акнун қурби пули тоҷикӣ чӣ қадар мешавад, боз ба ҳар яки мо вобастагӣ дорад. То даме, ки истеҳсолот бемайлон тараққӣ накардаасту моли хушсифати мо ба бозори ҷаҳонӣ пешкаш нашудааст, қурби моли мо ночиз меонад. Барои ҳамин истеҳсолотро бояд ҳаматарафа тараққӣ диҳем.

Минбаъд тақдири ҳар яки мо дар дасти мост. Беҳтар кор кунем заминҳои навро омодаи кор намоем. Дар шаҳри Душанбе сари кӯчаву хиёбонҳоро баробари дигар воситаҳои ороишӣ кишти неъматҳои моддӣ зеб медиҳад. Зарур мешуморем дар ин ҷо низ чунин иқдомро ба амал барорем.

Дар охир ҳаминро аз Шумо таманно дорам, ки минбаъд қавлу амалатон як бошад. Ба дурӯягӣ дасисабозӣҳо хотима дода, ғами халқро хӯрему онро аз вартаи ҳалокат наҷот бахшем.

Маҷлиси ғаълолони вҷлоят.

(«Бадахшон», 21 апрел соли 1995).

АЗ КҶМАКИ БАШАРӢ БА РУШДИ ИҚТИСОДИ

Дар сӯҳбати Қозидавлат Қоимдодов — Муовини Раиси Маҷлиси Олӣ, Танзимгари ғаъолияти байни Ҳукумати Тоҷикистон ва Бунёди Оғохон IV

— Ташрифи Ҳозиримом Мавлоно Шохкарим-ал-Ҳусайнӣ ба Тоҷикистон бешак ба яке аз сафҳаҳои тозаи таърихи Тоҷикистони соҳибистиқлол ворид шуд. Хуб мебуд, ки шумо чун ҳамоҳангсози ғаъолияти байни Ҳукумати Тоҷикистон ва Бунёди Оғохон

бо таърихи ин ташриф ва шарофатҳои он хонандагони рӯзнонаро шинос менамудед.

— Ҳукумати Тоҷикистон ва шахсан Президент мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмонов ба Бунёди Оғохон ва кӯмакҳои беғаразонаи он аз рӯзи нахуст таваҷҷӯҳи ҷоса доштанд. Ва талошҳои зиёде ба ҳарч рафт, то ки байни Ҳукумати ҷумҳурӣ ва Бунёди Оғохон робитаи қавии қорӣ барқарор гардад. Итминони тарафайн имкон дод, ки ман чун муовини Раиси Шӯрои Олии Тоҷикистон моҳи октябри соли 1993 ба дидори нахустинам бо Ҳозиримом Аълоҳазрат Шохкарим-ал-Ҳусайнӣ — Оғохон IV мушарраф гардам. Ин дидору мулоқот барои таҳкими робитаҳои дуҷониба заминаи мусоиде фароҳам овард. Аз ҷумла, салому паёмҳои сардори давлат Эмомалӣ Раҳмонов ҷаноби олиро басо мамнун сохтанд. Ниҳоят бо даъвати Ҳозиримом бори дуюм дар Фаронса ба дидору мулоқот расидам. Ва дар ин мулоқоту дидор ман даъвати расмӣ сардори давлатро ба аълоҳазрат Оғохон нисбати ташрифааш ба Тоҷикистон супурдам. Ниҳоят охири моҳи май ҳамагон шохид ва қисман иштирокчи бевоситаи ин боздиду мулоқотҳо гаштем.

— Воҳӯрию мулоқот дар сатҳи гуногун таи як ҳафтаи ташрифи аълоҳазрат Оғохон идома ёфт. Ва Шумо ба ҳайси намоёндагӣ аз Ҳукумат ва Маҷлиси Олӣ эшонро ҳамроҳӣ доштед. Самараи диду боздидҳои фаромӯшнашаванда чӣ гуна аст!

— Пеш аз ҳама бояд таъкид дошт, ки аълоҳазрат дар ҳар дақиқаи як ҳафтаи ба Тоҷикистон бахшидашро хеле босафар ва ба нафъи мардуми ҷумҳурӣ истифода намуд. Ҳазрати Оғохонро як идда қоршиносону сармоядорони шинохтаи олам ҳамроҳӣ доштанд. Ва ба ҳар як чизе, ки саруқор мегирифтанд, пеш ва ҳама аз ҷиҳати пешбурд он масъала ва ё соҳаро ҳаллу фасл менамуданд, махсус имконияти инкишофи онро аз ҷониби Бунёди Оғохон ва дигар созмонҳои ҳамқорӣ ин Бунёд баррасӣ менамуданд. Ҳанӯз аз мулоқоти нахустини Ҳазрати Воламақом бо Президенти мамлакат Эмо-

малӣ Раҳмонов, меҳмони олиқадр самимияту муҳаббати хосаи худро нисбати Тоҷикистону мардуми он баён дошта, таъкидан қайд намуданд, ки даоди Тоҷикистон ин дарди ман аст, чунки дар ин ҷо муридони ман ҳастанд. Ҳарчи ба хотири пешрафти Тоҷикистон аз дасти ман биёяд, иҷро мекунам. Зимни мулоқот бо Президент масъалаҳои ҳамкории иқтисодию иҷтимоии Тоҷикистон ва Бунёди Оғохон муҳокима шуданд. Президенти мамлакат ва Аълоҳазрат Оғохон ба созишномаи ҳамкории Ҳукумати Тоҷикистон ва муассисаҳои Оғохон оид ба масъалаҳои тараққиёт имзо карданд. Созишнома шартҳои дар бар мегирад, ки дар асоси он муассисаҳои Оғохон фаъолиятро дар Тоҷикистон дар соҳаҳои гуманитарӣ иқтисодӣ ва иҷтимоӣ фарҳангӣ ба роҳ мегузорад. Чунин пазирӣ дар ҳузури Сарвазирӣ мамлакат Ҷ. Каримов, за-зири корҳои хориҷӣ Т. Назаров баргузор шуд. Аълоҳазрат Оғохон зимни мулоқот бо Сарвазир иброз дошт, ки Созишномаи бо Президенти ҷумҳурӣ ба тасвиб расондааш аз лаҳзаи имзо эътибор пайдо карда, ба манфиати халқҳои Тоҷикистон истифода мешаванд. Чунин пазироӣ мулоқот бо Раиси Маҷлиси Олӣ Сафаралӣ Раҷабов баргузор шуд. Субҳи 24-уми май бошанд, дар варзишгоҳи марказии пойтахт маросими дидор ва мулоқоти Имоми исмоилиёнӣ ҷаҳон бо мардуми шаҳр баргузор гашт. Ҳозиримом дар он маросим зимни иршоди муборак мамнуният баён намуд, ки ба эшон имконияте фаро расид, то ба мардуми тоҷик аз наздик мулоқот намояд. Ва ҳидоят доштанд, ки тамоми проблемаҳои танҳо бо роҳи осоишта тавассути музокира бояд ҳал кард, зеро куштор ин роҳи ҳалли масъала набуда, ҷанг кишварро хароб менамояд. Худи ҳамон рӯз Президенти ҷумҳурӣ Эмомалӣ Раҳмонов ҳамроҳи ҷаноби Олӣ Шоҳзода Оғохон ба вилояти Кӯхистони Бадахшон рафтанд. Ва исмоилиёнӣ тоҷик бори аввал дар тӯли қарнҳо дар сарзамини хеш ба дидори Ҳозиримом мушарраф гаштанд. Ва ин дидори муборак дар ҳамон ноҳияҳои Бадахшон ба як маросими бошукӯҳе,

ки ба дилҳо эҳсоси амиқ мебахшад, мубаддал гашт. Мулоқоту вохӯриҳои Шоҳзода Оғохон бо мардуми Бадахшон хеле самарабахшӯ фаромӯшнашаванда аст. Имом муридонашро ба ҳаёти осоиштаю меҳнати бунёдкорона ҳидоят намуда, иброз дошт, ки танҳо садоқат ба халқу диёр, меҳнати ҳалол, аз худ кардани илму дониш, меҳрубонӣ дилсӯзӣ байни ҳама метавонад ҷомеаро пеш барад.

Шоҳзода Оғохон ҳамчунин бо фармондеҳи гурӯҳи артиши марзбонони Русия дар Тоҷикистон генерал-лейтенант П. Тарасенко мулоқот дошт. Марзбонони Русия аз кӯшишҳои ҳазрати Оғохон дар боби кӯмак ба халқи тоҷик ҷиҳати ёфтани роҳҳои рафъи мусолимотомези муноқиша ва эътидоли вазъияти дохилии сиёсии мамлакат изҳори миннатдорӣ карданд, ҳамчунин арзи умедворӣ намуданд, ки сафари меҳмони олиқадр ба вилояти Бадахшон вазъияти минтақаро мӯътадил хоҳад кард.

Маҳз ба хотири таҳкими сулҳу осоиш Имоми Заҳед бо гурӯҳҳои мухталиф дар алоҳидагӣ сӯҳбатӣ мулоқотҳо дошт. Аз ҷониби Афғонистон низ 90 нафар исмоилиён бо мусоидати Ҳукумати Тоҷикистон ба Бадахшон барои дидори Ҳозиримом омаданд. Ҳазрати Воло бо онҳо дар алоҳидагӣ махсус ба хотири осоиштагӣ дар сарҳад мулоқот дошт. Аз аксари ноҳияҳои вилоят ва иншооти муҳимии он боздид ба амал овард, ҳадаф он буд, ки имкониятҳои ҳамаҷониба омӯхта Бунёди Оғохон аз кӯмаки башардӯстона ба рушди иқтисодӣ гузарад. Роҳи асосии аз душворӣ баромадан ин таҳкими иқтисодӣ аст. Ҳоло Тоҷикистон аз ҷиҳати сиёсӣ соҳибистиқлол аст, вале истиқлолияти иқтисодӣ муҳимтарин омили истиқлолияти комил аст. Барои ин ҳам Аълоҳазрат кушодани роҳҳои байни Тоҷикистону Афғонистону Покистон ва Чинро чун муҳимтарин рукни пешрафти иқтисодӣ шумурда, омодагии худро барои кӯмак дар сохтмони ин роҳҳо арз дошт.

— Ташрифи Ҳозиримом анҷом ёфт, вале ҳамкории байни Бунёди Оғохон ва Ҳукумати Тоҷикистон

идома дорад. Ба диди Шумо ҳамкориҳо бо муассисоти Бунёди Оғохон дар кадом самтҳо чараён хоҳад гирифт!

— Аз ҳама муҳим он ки Ҳазрати Воло бо зиндагии воқеии мардуми Тоҷикистон шинос шуданд. Ва ин шиносоию мулоқотҳои бевоситаи он Ҳазрат барои кишварӣ мо ва халқи мо шарофатҳои бепояне дорад. Муҳимтарин масъалаҳо, ки Ҳазрат барои пешрафти кишвар, таъкид, дошт, ҳарчи бештар сулҳу салоҳи дохили кишварро устувор намудан аст. Оппозитсия дар ҳама давлат вучуд дорад, лекин он бояд сулҳхоҳ бошад, на ҷангҷӯй. Аз ҷониби дигар, ба муҳолифин на ҳамчун ба душман, балки чун ба бародароне, ки роҳҳои дигари пешрафти диёрро воҷиб медонанд, муносибат дошта бошем. Танҳо дар чунин созиш метавон ба натиҷаҳои назаррас дар пешбурди ҷомеа ноил гашт.

Муҳимтарин нуқтаи дигаре, ки аз суҳанронияю мулоқоти шоҳзода Оғохон барӣ меояд, ин баланд бардоштани иқтисодиёти кишвар аст. «Баланд бардоштани иқтисод мардумро аз бӯҳрон раҳой мебахшад. Иқтисодиёти паст ин низоъ аст. Нодорию мӯҳтоҷӣ боиси ҷанҷолу хархашаҳои зиёдати мегардад. Рушди Тоҷикистон бояд ба ду қисм таҷйил ва стратегӣ тақсим шавад», — чунин аст нигоҳи Аълоҳазрат ба иқтисодиёти кишвар ва пешрафти он.

Ҳамин тарз чунон ки аз рафти ташриф ва ҷамъбасти он пайдост, фаъолияти Бунёди Оғохон дар якҷанд самт бояд чараён гирад. Муҳимтарин заочилтарини он бо таъкиди тарафайн ин кушодаии роҳи Тоҷикистон — Покистон ва баромадан ба шоҳроҳи Қароқурум аст. Баробари ин ҷандин сол боз кӯмаки Бунёд ба мардуми Бадахшон идома дорад. Муассисоти Оғохон оиди пешрафти Помир бағномае тартиб додаанд, ки кор дар ин самт чараён дорад.

— Охиран, мӯҳтарам Қозидавлат Қоимдодов, оё нияти навиштани идомаи «Дидор»-ро доред?

— Агар фурсат ва шароиту имконият даст диҳад, шояд ба ин чиз машғул шавам. Ҳамаашро вақт нишон медиҳад.

(«Садон мардум», 15 июли соли 1995, № 43).

ҚОЗИДАВЛАТ ҚОИМДОДОВ МУОВИНИ РАИСИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР ГУФТУГӢИ ИХТИСОСӢ БО «КАЙҲОН»-И ЛОНДОН

ҶАНГ ВА БАРОДАРКУШӢ ДАР ТОҶИКИСТОН ҶОИ ХУДРО БА АМНИЯТ ВА ОРОМИШ ДОДААСТ

Бисёрии аз 800 ҳазор гурехта ва овора ва фирорӣ тоҷик ба хонаҳои худ бозгаштаанд.

Аз рубл ба унвони як пули муваққатӣ барои гузар аз бӯҳрони феълӣ суд мебарем.

Қонуни асосии ҷадиди Тоҷикистон то ду моҳи дигар ба роӣи мардум гузошта мешавад.

Забони расмии Тоҷикистон форсӣ аст ва хатти форсӣ низ дар мадорию омӯзиш дода мешавад.

Қонуни моликияти хусусӣ ва қонуни ҷалб ва тазмини сармояҳои хориҷӣ дар дасти таҳия аст.

Қозидавлат Қоимдодов муовини Раиси Маҷлиси СӢи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сафари кӯтоҳе, ки ҳафтаи пеш ба Лондон дошт, дар як гуфтугӯи ихтисосӣ бо «Кайҳон»-и Лондон дар бораи Тоҷикистон пас аз ҷанги дохилӣ ва вазъи давлати феълӣ ва бағномаҳои ояндаи ин давлат ба саволоти гузоришгари мо посух дод.

Қоимдодов дар бораи вазъи Ҳукумати Тоҷикистон, ки аз авохири соли 1992 рӯи кор омадааст ва ҳамчунин вазъи кунунии Тоҷикистон пас аз ҷанги дохилӣ гуфт: Давлати феълӣи Тоҷикистон, ки дар моҳи поёнии соли 1992 ба василаи намоёндагони

халқи Тоҷикистон дар Хучанд интихоб шудааст, вазифа ва ҳадафаш поён додан ба ҷанги дохилӣ ва бародаркушӣ ва бозгардонидани оромиш ба ин кишвар буд, зеро ҳукумати қаблӣ қодир ба ҳифзи оромиш ва барқарорӣ назм ва амният дар кишвар набуд.

Қоимдодов афзуд: Дар замони ҷанги дохилӣ бисёрии аз мардум аз хона ва кошонаи худ ғурехтанд ва ғурӯҳе ба кишварҳои ҳамсоя паноҳ бурданд ва иддаи дигаре низ дар дохили кишвар саргардон ва овора ва фирорӣ шуданд. Ҷамъи ин фирориён ва оворагон болиғ бар ҳаштсадҳазор тан мешуданд, ки аз ин теъдод ҳудуди сад ҳазор тан ба Афғонистон ва наздик ба ҳафтсад ҳазор тани дигар ба кишварҳои муштаракулманофеъи ҳамсоя ва ё Руссия ва ғурӯҳе низ дар дохили кишвар ба устонҳо ва манотиқи дигар паноҳ бурда буданд.

Бо барномаҳое, ки аз сӯи давлат иҷро шуд, таъминчанд моҳи аввалия ба ҷанг ва бародаркушӣ дар Тоҷикистон хотима дода шуд ва акнун бисёрии аз оворагон ва фирориён дар даруни Тоҷикистон ба хонаҳои худ баргаштанд ва теъдоди тоҷиконе, ки дар Афғонистон боқӣ мондаанд, ба сӣ ҳазор нафар коҳиш ёфтааст.

Ҷанги дохилӣ ва бародаркушӣ

Қоимдодов дар бораи илал ва ангезаи ҷанг ва бародаркушӣ дар Тоҷикистон ба як масали омиёна ишора кард ва гуфт: «Агар бод набошад, дарзхт намеҷунбад» ва идома дод, ки илали ҷанг ва бародаркушӣ дар Тоҷикистонро метавон бо чанд иттифоқ марбут донист.

1. Фурӯпошии ногаҳонии Иттиҳоди Ҷамоҳири Шӯравӣ.

2. Нобаробарии сатҳи зиндагии мардум ва давлатиён дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

3. Барқарорӣ озодии зудрас дар ҷомеа ва рафъи маҳрумиятҳои гузашта дар заминаи маззаб ва фарҳанг.

4. Адами огоҳии давлатҳои ҳамсояи ҳамзабон, ҳамхун ва ҳаммазҳаб аз вазъи дохилии кишвари мо.

5. Адами дарки мавқеияти Тоҷикистон ба василаи давлатҳои хориҷӣ ва иқдомоте, ки мунҷар ба ташдиди бӯҳрон дар кишвар шуд.

6. Нақши аҳзоби дохилӣ.

Ва дар бораи аҳзоби дохилӣ гуфт: Ҳизбҳои навтаъсиси Тоҷикистон дар ҷараёни озодиҳои сиёсӣ бо якдигар муттаҳид шуданд ва меҳостанд ҳукуматро дар даст бигиранд. Ва чун халқи Тоҷикистон бо ин амр рӯи мувофиқ нишон наод, ҷанги дохилӣ ва бародаркушӣ роҳ афтод ва хисорот ва талафоти зиёде ба мардум ворид шуд.

Афғонистон худ даргири ҷанги дохилӣ аст

Қоимдодов дар бораи равобити Тоҷикистон ва Афғонистон ва мушкилоте, ки ин ду кишвар бо якдигар доранд, гуфт: Мо марзҳои муштарак ва алоқи гуногуне бо Афғонистон, дорем ва пас аз шартномаҳое, ки дар заминаҳои ҳамкориҳои иқтисодӣ ва фарҳангӣ байни ду кишвар имзо шуд, умедвор будем равобит ба сурати оддӣ густариш ва тавсия ёбад.

Аммо бояд гуфт, вазъи Афғонистон тавре аст, ки умед ба иҷрои шартномаҳо наметавонем дошта бошем, чун дар он кишвар ҷанг ва бародаркушӣ ҷараён дорад ва ин ҷанг ба маротиб бадтар аз ҷанги дохилии Тоҷикистон дар авоҳили соли 1992 мебошад.

Равнақи иқтисодӣ

Дар бораи вазъи иқтисодии Тоҷикистон Қозимдодов аз система, ки дар ҳоли ҳозир бар он кишвар ҳоким аст, розӣ нест ва меғӯяд, ки мо иқдомоте дар заминаи афзоиши тавлидоти кишоварзӣ ва саноатӣ ва расондани он ба бозори масраф ва ҳамчунин судури қисме аз тавлидот ба

кишварҳои ҳамсоя анҷом додаем, то иқтисоди кишварро ба ҳаракат дароварем.

Акнун рублро ба унвони пули расмӣ қабул кардем ва мубодилот бар асоси рубл анҷом мешавад, то аз ин бӯҳрон хориҷ шавем. Ва ин мавзӯро на бояд нодида гирифт, ки ҳар давлати мустақиле меҳаҳад искинос ва пули худаширо дошта бошад ва рӯи он контрол дошта бошад. Лекин барои гузар аз бӯҳрони феълӣ ва равнақи бозори иқтисодӣ бояд ба пули маҳкамтаре муттақӣ буд. Ҳарчанд ки рубл низ пули камарзише аст, аммо нӯҷорем аз он ба унвони як василаи муваққатӣ суд бибарем.

Қонуни асосии ҷадид

Муовини Раиси Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи вазъи куллии ҳукумат дар Тоҷикистон гуфт, ки акнун мо бояд нахуст сохтори давлатдориро муайян кунем. Қонуни асосии ҷадид, ки акнун омода шуда, то ду моҳи дигар ба рӯи мардум гузошта мешавад, ки дар он системаи ҳукуматӣ, интиҳоботи порлумонӣ, интиҳоботи Раиси ҷумҳур ва дигар мавориди қонун мушаххас шудааст.

Аз сӯи дигар мо ҳам акнун талош мекунем то Қонуни моликиятҳои хусусӣ ва ҳамчунин Қонуни ҷалб ва тазмини сармояҳои хориҷиро ҳарчи зудтар ба тасвӣ ва иҷро дароварем то дар паноҳи он битавонем бо системаи сармоядорӣ ба кишварамон равнақи иқтисодӣ бидиҳем.

Артиши миллӣ

Қоимдодов дар бораи вазъи артиш ва созмонҳои давлатии Тоҷикистон гуфт: Дар гузашта чун Тоҷикистон ҳукумати қонунӣ мустақил надошт, бинобар ин артиши миллӣ надоштем. Вале дар ҳоли ҳозир як артиши миллӣ дорем, ки ба тадриҷ қивом мегирад, ва бо артиши Руссия, ки сокини минтақа аст, ҳамкорӣ ва робита дорад. Ин артиш

дар ҳоли ҳозир дар манотиқи марзӣ ҳофизи амнияти минтақа аст. Ба изофа Вазорати дифоъ ва Ки, Чи, Би (созмони амният) низ монанди созмонҳои дигар фаъол ҳастанд ва кор мекунанд.

Забони расмӣ ва хати форсӣ

Дар бораи хат ба забони форсӣ Қоимдодов гуфт: Забони расмӣ ва давлатии Тоҷикистон тоҷикӣ (форсӣ) аст ва ин мавзӯро давлат расман эълон кардааст. Аммо хат дар кишвари мо ҳамон сирилик мебошад.

Ногуфта намонад, ки забони русӣ низ забони гуфтугӯ ва муҳоварай дар Тоҷикистон боқӣ монда ва солҳо вақт лозим аст то вазъ тағйир кунад.

(«Кайҳон»-и шаҳри Лондон).

ХАЙРХОҲӢ НИШОНИ МЕҲР АСТ

Сӯҳбат бо муовини Раиси Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Қозидавлат Қоимдодов, ҳамроҳангсози ташкилотҳои Оғохонии IV дар Тоҷикистон

Аз рӯзи ташрифи ҳозиримом Шохкарим-ал-Хусайнӣ сарвари исмоилиёни дунё ба Тоҷикистон як сол сипарӣ мегардад. Робитаи Мавлоно Ҳозиримом ба Тоҷикистон тавассути ҳамроҳангсози ташкилотҳои Оғохонии IV дар Тоҷикистон, муовини Раиси Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Қозидавлат Қоимдодов таъмин мешавад. Мӯҳтарам Қоимдодов ин вазифаи пуршарафро бо қамолӣ кордонӣ ва мамнуниятӣ бузург ифо менамояд. Таи ин солҳо садҳо мулоқот, робитаҳои хаттӣ ӯ баҳри самарабахш ва ҳадафманд тавзеъ гардидани барномаҳои имдодӣ доир гардидаанд. Олими бузурги лондонӣ Шаҳруҳи Миршоҳӣ дар хотираҳояш барҳақ ўро хирадмандтарин намоёнҳои давлатӣ баҳри амалӣ

гардидани барномаҳои башардӯстонаи Ҳозиримом ном бурда, ўро Балъамии сонӣ зикр намудааст.

Вале ҳоло ҳам оммаи васеъ аз доираи фаъолият ва ҳадафи ташкилотҳои Оғохонӣ IV дар Тоҷикистон кам огоҳӣ доранд. Ҳамчунин дар матбуот ба иштибоҳот роҳ дода мешавад. Ба ҳамин хотир дар арафаи солгарди ташрифи Ҳозиримом ба Тоҷикистон бо Қозидавлат Қоимдодов мусоҳиба доир намудем.

— Мӯҳтарам Қозидавлат Қоимдодов, аввалан дар мавриди ҳадафи ташкилотҳои Оғохон чанд сухан бигӯед!

— Дар Тоҷикистон ва ҳатто дар Бадахшон ҳадаф ва сохтори ташкилотҳои Оғохонӣ IV оид ба рушдро ҳар хел шарҳ медиҳанд. Ва одамони зиёд қариб ҳар рӯз ба ман чун ҷамоҳангсоз муроҷиат менамоянд. Бар дӯши ман вазифаи ҷамоҳангсози (аз тарафи Ҳукумат) ҳамаи ташкилотҳои Оғохонӣ IV гузошта шудааст.

Фаъолияти ташкилотҳои Оғохон пас аз ташрифи Мавлоно Ҳозиримом ба Тоҷикистон ва силсилаи мулоқотҳо бо сарварони давлат ва дар заминаи имзо намудан Созишномаи ҳамкории ҷамоҷониба ва имдод байни Президент Э. Раҳмонов ва Ҳозиримом пурзӯр гардид.

Созишнома пурарзиштарин асноди дастгирии ҳамкории мо ба шумор меравад. Боиси хушнудист, ки таи як сол кори бузурги ҳамкорӣ ба сомон расид. Ҳазина ва барномаҳои имдод дар тамоми ҷаҳон аз тарафи ташкилотҳои Ҳозиримом амалӣ мешавад. Алҳол дар дунё ташкилотҳои рушди иҷтимоии Ҳазинаи Оғохон, Донишгоҳи Оғохон, Барномаи манзил, рушди иқтисодӣ Ҳазинаи Оғохон оид ба рушди иқтисодӣ, Барномаи ҳамкории рушди саноат, Барномаи рушди сайёҳат, Муассисаҳои молӣ, Барномаи маданияти раёсати Оғохон оид ба кори маданӣ, Ҷоизаи Оғохон дар баҳши меъморӣ, Барномаи Оғохон доир ба меъморӣ исломӣ, Барномаи тақвиятӣ, шаҳрҳои аҳамияти таърихӣ амал менамоянд.

Тамоми ташкилотҳои Ҳозиримом сарфи назар аз мазҳаб, мамолику наҷод танҳо барои беҳбудии ҳаёти инсонҳои сайёра хидмат мерасонанд. Тоҷикистон ҷавонтарин узви самаргири кӯмаки ин ташкилотҳо бошад ҳам таи чор сол дастгирии бузурги беғаразонаро бархурдор шуд. Тамоми ташкилотҳои Ҳозиримомро дар Тоҷикистон намояндаи ташкилотҳои Оғохон оид ба рушд, сардиректори иҷроияи ташкилот ҷаноби Ҳаким Фириста ва намояндаи имомат ҷаноби Тоҷ Мит сарварӣ менамояд. Мӯҳтарам Ҳаким Фириста яке аз коршиносони маъруф, донишманди заки буда, дар Тоҷикистон корҳои муҳимро ба ҷо овардааст. Дар тӯли кори ҳар рӯз ба ман аз нерӯи хастанашаванда, меҳрубонии ӯ шарафёб мегардам. Намояндагии ташкилотҳои Оғохон дар Душанбе танҳо раёсати корӣ дошта, кори бевоситаи ташкилотҳои иҷрокунандаи шаҳрҳои Уш, Маскав, Хоруғро танзим менамояд. Ман чанд лаҳза аз доираи савол берун баромада, таъкид менамоям, ки намояндагии Душанбе ягон маводи иқтисодӣ молиро дар Душанбе ва дигар ноҳияҳо тақсими намекунад. Тамоми кӯмакҳо бевосита аз хориҷа ва давлатҳои муштаракулманофеъ ба Помир интиқол дода мешаванд.

Ташкилотҳои Оғохон алҳол танҳо ба вилояти мухтори Кӯхистони Бадахшон кӯмак озӯқаворӣ мерасонанд. Ман инро барои он меғӯям, ки вақтҳои охир бисёр бадахшониёни муқими Душанбе аз мо кӯмаки молӣ-иқтисодӣ талаб менамоянд. Ва дар ин ҷо ҳатто овозаҳо паҳн гардидаанд, ки гӯё кӯмаки Ҳазинаи Оғохон ба ноҳияҳои дигар интиқол дода мешавад. Боз ҳам таъкид менамоям, ки бидуни Бадахшон ба дигар ноҳияҳои ҷумҳурии кӯмак пешбинӣ нашудааст. Чанде пеш дар ин маврид яке аз сарварони ҳазинаи Оғохон Роберт Миделтон тавассути радиои вилоятӣ раддия паҳн намуд, ки дар он шароити кӯмаки имдодӣ мукамал шарҳ дода шуд. Кулли маводи имдорӣ зерӣ назорати ҷиддӣ қарор гирифта, ҳисоботи ҳарҳафтаина ба ҷои зарурӣ ирсол мегардад. Ҳукумати Тоҷикистон низ барои дастрасӣ ҳадафноки ин мавод му-

таваҷҷеҳ аст. Танҳо се моҳи охир мо барои сари вақт расидани мавод бо вазорату идораҳои расмӣ ҷумҳуриҳои Қазоқистон, Ўзбекистон, Қирғизистон гуфтугӯю машварати корӣ доштем. Моҳи апрел 12 вагон мавод дар Ўзбекистон беасос боз дошта шуд. Пас аз даҳолат дар сатҳи ҳукумат бор ба манзил расид.

Иҷрои ин барнома, баҳусус, тақсими маводи имдодӣ дар маҳалҳо таҳти назорати ҳукумати вилоят мебошад. Бояд тазаққур дод, ки дар ин бобати раиси ҳукумати ВМКБ, кормандони Барнома дар Хоруғ кӯшиши зиёд ба харҷ медиҳанд. Чун ҷамоҳангсози масъули ҳукумати ба ҷамаи кормандони Ҳазина арзи сипос менамоям.

Барои танзими кор соли равон ҷаласаи муштараки Ҳукумат ва Ҳазина барпо гардид. Дар соҳаи кишоварзӣ низ чунин тадбир доир шуд.

— **Меҳостем, дар мавриди кӯмаки иқтисодӣ муфассалтар сӯҳбат намоед.**

— Соли 1995 ба Бадахшон 19733 тонна орд, 500 тонна рағфан, 875 тонна шири хушк, 26 тонна чой, 36 тонна собун, 3 ҳазор тонна ангиштсанг интиқол гардид. Ҳамчунин ба маблағи 100 ҳазор доллари амрикоӣ таҷҳизоти тиббӣ дору кӯмак расонда шуд. Ташкилотҳои Оғохон танҳо бо кӯмаки худӣ маҳдуд нашуда, баҳри танзими дигар муассисаҳои байни байналмилалӣ кӯмаку ҳамдастӣ менамуданд. Дар шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои кори духтурони бидуни марз ва Салиби Сурхи байналхалқӣ ҷоннок гардид. Дар соҳаи маънавият ва таълим низ чунбиши ин бахш ба амал омад. Дар арсаи байналмилалӣ ташкилотҳои Оғохон ба рушди деҳот аҳамияти ҷиддӣ медиҳанд. Ислоҳоти деҳот таҳти назари ташкилотҳо қарор гирифт. Дар соли 1995 ташкилотҳои Оғохон сарпарастони бонуфузи байналмилалиро ба имдод ҷалб намуданд. Набояд фаромӯш кард, ки сарпарастони хориҷӣ ҳукумати Канада кӯмаки калисои Голландия, Иттиҳоди Аврупо, раёсати кӯмаки башардӯстонаи Аврупо, Ҳукумати Олмон, ташкилотҳои ширкати «Оксфорд —

Хоруғ», ҳукумати Шветсария, раёсати Комиссариати Олӣ оид ба фирориён, оҷонси инкишофи ИМА, раёсати кишоварзии ИМА, департаменти давлатии ИМА саҳм гузоштанд.

Системаи ташкили кӯмаки башардӯстона ба Бадахшон мушкилиҳои зиёде дорад. Аваллан, садҳои гумрукии байни давлатӣ, пасту баланд гардидани қурби пули давлатҳо, нақлиёт аз ҷумлаи он мушкилиҳоянд. Илова бар ин соли 1995 дар натиҷаи ҳосили пасти ғалла дар ҷаҳон нархи он хеле баланд рафт. Дастраси сӯзишворӣ низ, ки дар кишварҳои ИДМ чун маводи стратегӣ ба шумор меравад, хеле мушкил мебошад. Бо вуҷуди ин соли 1996 ташкилотҳои Оғохон барномаи кӯмакро таҳия намуданд. Бояд тазаққур дод, ки ин барнома аҳамияти хоси ҷаҳонӣ дорад. Дар таҳияи он беҳтарин мутахассисони дунё ширкат варзиданд. Ҳукумати Тоҷикистон баҳри амалӣ гардидани фаъолияти ташкилотҳои Оғохон ҷаҳди зиёд ба харҷ медиҳад. Дар ду соли охир бо иштироки Президенти ҷумҳурии Эмомалӣ Раҳмонов, Раиси Маҷлиси Олӣ Сафаралӣ Раҷабов ва корпусҳои дипломатӣ борҳо проблемаҳо мавриди баррасӣ қарор гирифтанд. Купруки дӯстӣю ҳамкории Ҳукумати Тоҷикистону ташкилотҳои Оғохон хеле қавӣ гардид. Президенти мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмонов барҳақ гуфтанд: «Ман имрӯз бо камоли мамнуният ва ифтихори бузург гуфта метавонам, ки байни Ҳукумати Тоҷикистону Ҳазинаи волоҳазрат Оғохони IV ва шахсан миёни Президенти ҷумҳурии ва ҷаноби олӣ Ҳозиримом Мавлоно Шохкарим-ал-Ҳусайнӣ муносибати бисёр самимонаю дӯстона, хайрихоҳии комил, ҳусни тафохум барқарор гардидааст. Ин муносибат дар дунё марҳилаи нави робитаҳои хориҷии Тоҷикистонро боз намуд. Мавқеи кишвари Тоҷикистон боз ҳам тақвият ёфт. Ин муносибат дар роҳи эътидоли ҷомеа таҳкурсии мустақкам гузошт». Баҳусус қайд карданам, ки Президент Эмомалӣ Раҳмонов, Раиси Маҷлиси Олӣ Сафаралӣ Раҷабов барои имдоди соли 1996 ҷидду ҷаҳди беҳамто ба харҷ медиҳанд. Ҳамеша барои қабули

кормандони ташкилотҳои Оғохон вақтро дарёғ намедоранд ва чунин муносибатро аз ҳамаи вазорату идораҳо талаб менамоянд.

Кӯмаки соли 1996 барои Бадахшон пас аз омӯзиши мукаммали мутахассисони Хазина ва пешниҳодоти ҳукумати вилоят ва марказ ба нақша гирифта шуд. Дар нимсолаи аввал бояд ба Бадахшон 10 ҳазор тонна орд, 3420 тонна биринҷ, 2390 тонна рағани растанӣ, 500 тонна шири хушк, 460 тонна қанд, 5600 тонна ангишт барои ноҳияи Мурғоб, 24000 чуфт пойафзол расонда шавад. Ин барнома тавассути сарпарастон ба ҳамаи ноҳияҳои вилоят баробар тақсим мегардад.

Баҳши муҳими фаъолияти ташкилотҳои Оғохон рушди соҳаи кишоварзӣ мебошад. Аз рӯи аввал мутахассисони барнома ба омӯзиши дақиқи шароити имконоти маҳал сар карданд. Ташкили хоҷагиҳои деҳқонию фермерӣ фишанги асосии барнома аст. Дар охири соли 1995 Барнома бо 631 фермер қарордод имзо намуд. Онҳо 491 гектар заминро барои истифодаи хусусӣ мегиранд. Дар оғози 1996 ё худ 23 фоизи замин ба хоҷагиҳои хусусӣ дода мешавад. Барнома барои обёрӣ намудани заминҳои нав, кушодани қонҳо, ташкили ирригацияи мутобиқи шароити маҳалҳои ҷолиб таҳия намудааст. Рушди деҳот ва баҳрабардорӣ аз соҳаи кишоварзӣ яке аз дастовардҳои бузурги ташкилотҳои Оғохон ба шумор меравад. Ман шахсан дар ноҳияҳои шимоли Покистон бо ин кор шинос шудам, ки то андозае ба иқлими Помир шабоҳат дорад. Барномаи кишоварзӣ тавассути сарпарастони ҳукумати Канада, Олмон ва аъзои рушди ИМА амалӣ мегардад. Доираҳои ҳастанд, ки аз саховатмандию хайрхоҳии ташкилотҳои Оғохон ба таъҷуб афтада, ҳар гуна овозаҳо паҳн менамоянд.

Ташкилотҳои Оғохон, шахсан Мавлоно Ҳозиримом ба бисёр мардумони сайёра кӯмак менамоянд. Дур намеравем, чанд сол қабл аз ин эҳёи осори меъморӣ Шарқ дар шаҳри Самарқанд тадриҷан бузург доир намудаанд. Қабл аз ин ба Кения, Покистон, Сурия, Афғонистон имдод расонда

шуд. Дар шимоли Покистон бузургтарин системаи аграрӣ ва сохтори истеҳсоли бунёд гардид. Ҳамаи ин хайрхоҳӣ танҳо ба нияти беҳбудӣ зиндагии инсонҳо равона шудааст. Бояд зикр кард, ки барномаи имдоди молӣ, маънавии Оғохон аз ҳар гуна сиёсатгарой, тамоили мазҳабӣ, ирқ ва давлатдорӣ ғайрӣ мебошад. Имоми Замон дар ивази кӯмак аз Тоҷикистон танҳо навидаи некбахтию оромии тоҷиконро чашмдор аст. Овозаҳо асосан барои нафаҳмидани ҳадафи барнома ва ҳамчунин аз бархӯрди ҳокимонаи роҳбарияти барномаи имдод аст. Ташкилотҳои Оғохон аз ҳар гуна эълонот, тавсифҳо, ташреҳҳо худдорӣ намуда, фақат аз кори амалӣ ҳарф мезананд. Гарчанде ҳамеша дар баҳши имдоди башардӯстона аз ташкилотҳои Оғохон тавсия ва машварат мегиранд.

— Қозидавлат Қоимдодович, лутфан марҳилаи нави кӯмакро шарҳ медодед.

— Барномаи имдодӣ ва рушд ба марҳилаи дуоми фаъолият шурӯъ намуд. Дар ин марҳила кӯмаки бевосита ба сохторҳои дохилии истеҳсоли расонда мешавад. Истеҳсоли маводи озуқаворӣ дар худӣ Бадахшон ташкил мегардад. Дар баробари истеҳсоли мавод, воҳидҳои нави ҷои кор, ташкили истеҳсолот чун намуна протцеси тӯлонии бӯҳрони иқтисодиро кам менамояд.

Ташкилотҳои Оғохон дар баҳши ҳифзи сиҳати омма низ барномаи мукамал таҳия намудаанд. Аз моҳи октябри соли 1994 Хазинаи Оғохон ба омӯзиши сиҳати оммаи Бадахшон шурӯъ карда буд. Дар натиҷаи ташҳиси 76507 нафар сокинони Бадахшон барномаи мукаммали таъмини маводи доруворӣ ба маблағгузорӣ, ташкили системаи емкунӣ таҳия гардид. Ин барнома соли 1995 аз тарафи Оҷонси инкишофи ИМА, Хазинаҳои Оғохонӣ, Канада, ИМА ба маблағ таъмин гардид. Моҳи июли соли 1995 ду нафар намоёндогони Донишгоҳҳои Оғохон дар Карочӣ барои омӯзиши талаботи касалхонаи вилоятӣ ба Хоруғ омаданд. Маълум гардид, ки барои кори муътадили муассиса-

ҳои табобати сад ҳазор доллари амрикой лозим аст. Бо ин мақсад моҳи декабри соли 1995 ба Бадахшон доруворӣ интиқол гардид. Тамоми барномаи ҳифзи сикати бо ҳамдастии созмони байналмилалӣ Салиби Сурх, Духтурони бидуни марз амалӣ гардид.

— Чунон ки маълум аст ташкилотҳои Оғохон дар бахши маориф низ ёрӣ мерасонанд. Дар ин бахш чанд суҳан мегуфед.

— Тоҷикистон чун ҳамаи ҷумҳуриҳои собиқ Иттиҳод дар остонаи қарни XXI ба омӯзиши алифбои нави зиндагӣ шурӯъ намуд. Системаи нави истеҳсолот, бозор моро маҷбур менамояд, ки таълиму омӯзиши замонавиро биёмӯзем. Ба ин хотир ташкилотҳои Оғохон барномаи имдодӣ маорифро аз бахшҳои таҳкими ислоҳоти таълим, ёрии бевоқифа ба Донишгоҳи Хоруғ, баланд бардоштани дараҷаи таълими забони англисӣ, таъмин бо китобҳо ва дигар васоити таълим иборат мебошад. Аз Канада ба маблағи 100 ҳазор, доллари амрикой васоити таълимро ба Бадахшон интиқол намуд. Барои таҳкими кори таълим мушовирони Донишгоҳи ҳарбӣ ба Хоруғ сафар намуданд. Дар навбати худ кормандони Донишгоҳи Хоруғ ба Покистон сафар карданд. Барои таълими забони англисӣ аз Голландия, Канада мутахассисон даъват шуданд.

Ташкилотҳои Оғохон ҳамчунин барои таҳсилҷавонони Бадахшон дар донишгоҳҳои марказӣ барнома амалӣ менамоянд. Аз соли 1993 дар Донишгоҳи хоҷагии нақлиёти Москва 4 нафар, Донишгоҳи омӯзгорӣ Маскав 2 нафар, Донишгоҳи дӯсти халқҳо 4 нафар, соли 1995 дар Донишгоҳи шаҳри Маскав 6 нафар, Донишқадаи Осиё ва Африко 3 нафар бо стипендияи Ҳазинаи Оғохон ба таҳсил фаро гирифта шуданд.

— Дар қарордоди байни Волоҳазрат Ҳозиримов ва Президенти Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмонов дар оянда барномаи имдод ба кулли Тоҷикистон низ пешбинӣ гардидааст...

— Ташкилотҳои Оғохон оид ба рушд дар ояндаи наздик ба дигар ноҳияҳо низ кӯмак хоҳанд намуд. Вале алҳол ин кӯмаки минтақавӣ танҳо ба Бадахшон расонда мешавад. Такрор менамоям, ки то ҳол ғайр аз Бадахшон дигар ноҳияҳо маводи имдодӣ аз ташкилотҳои Оғохонӣ IV нагидифтаанд. Тақсиму таслими кӯмак аз салоҳияти Ҳукумат ва ман, чун ҷамоҳангсози ташкилотҳои Оғохон дар Тоҷикистон, берун аст. Тамоми ин қараёноро дастгоҳи ташкилотҳо дар шаҳрҳои Маскав, Тошканд, Уш ва Хоруғ амалӣ менамоянд.

— Аз сӯҳбат бо Шумо огоҳ гардидем, ки ҳаҷми коратон чун ҷамоҳангсоз хеле бузург аст. Боз корҳои дигари давлатӣ ба дӯшатон аст. Шумо ба ҳамаи ин корҳо вақт меёбед!

— Бале, ман ин вазифаи ифтихорӣ ва мушкӣро бештар аз вақту имконоти хусусии худам истифода мекунам. Мана се рӯз боз аз соати 6-и бегоҳ то 11-и шаб барои ҳаллу фасли барномаи кӯмаки иқтисодӣ машғулам. Илова бар ин қабули расмӣ, таҳлилу омӯзиши аснод ва таъмини дастрасӣ мавод вақти зиёдро сарф мекунад. Аммо ман аз ин монда нашуда, баръакс нерӯи нав мегирам. Кайҳо боз меҳостам дар мавриди кӯмак, ҳар гуна имдодҳои башардӯстона ба Тоҷикистон муроҷиат намоям. Зеро ҳар қатра маводи башардӯстона барои мо аз манотиқи мухталифи дунё бо ҳароҷоти зиёд мерасад. Ва ин кӯмак бояд ҳадафманд тақсими шавад. Ин имдод бояд дар инсонҳо одати мунтазири лӯқмаи тайёр буданро тавлид накунад. Кӯмак ин заминаи имрӯз аст. Фардо бояд ин кӯмак самар диҳад. Мо ин имдодҳоро ба сохторҳои истеҳсоли, эҳёи индустрия ва истеҳсолоти бозорӣ равона намоем. Набояд фаромӯш кард, ки кӯмакҳои башардӯстона, алаҳусус имдоди ташкилотҳои Оғохон, чашмаи хушкнашавандаи маводи имдодӣ нестанд.

Ҳамчунин изофа карданам, ки вақтҳои охир дар мавриди имдоди ташкилотҳои Оғохон ба иншоотҳои бузурги индустриалӣ овозаҳо паҳн шудаанд. Дар асл ташкилотҳои Оғохон ба сохтмони

ГЭС-и «Помир-1», сохтмону баҳрабардории роҳи Ҷш — Хоруғ ба миқдори муайян маблағ ҷудо намуданд. Ва ин имдод тибқи барнома харҷ мешавад.

Ва охиран, аз минбари рӯзнома истифода намуда, бо камоли масъулият иброз медорам, ки Тоҷикистони мустақил имрӯз дар марҳилаи тақдирсоз қарор дорад. Тоҷикистонро 118 кишвари ҷаҳон эътироф намуд. Имдоди беҳтарин ва ғурағуиштарин барои миллати мо ин сулҳ ва оромӣ аст. Маҳз оромии кулл, қатраҳои самарабахши он пояи миллати бузургамонро тақвият медиҳанд. Ҷудои-андозиро ва кашмакашиҳои сиёсӣ бар зарари миллату кишвар буда, онҳоро ба нобудӣ мерасонад.

Мо умеди намиранда дорем, ки фардо дар баробари қатраҳои имдоди хӯроқӣ ба кишвар зиёиён, коршиносону тоҷирони фирории тоҷик бар мегарданд. Ба хотири наҷоти Ватан, миллати шиканҷадида интиқом бояд аз дилҳо зудуда шавад.

Ҳамин нуқтаро тамоми тоҷикону дӯстони Тоҷикистон орзу доранд. Кӯмакҳои имдодӣ низ бо ин хотир таҳия мегардад.

Сулҳ ва оромиро барои ҳамагон хоҳонем.

— Барои сӯҳбати самимона сипосгузорем.

Таҳияи Мирзон ШАРИФ,
Муҳаммади ШАРИФ,
хабарнигорони «СМ».

(«Садои мардум», 22 маи соли 1996, № 64 (360)).

МАН ПАҶОМИ СУЛҲ ОВАРДАМ

Бонен хурсандист, ки 12-уми июни соли равон муовини раиси Маҷлиси Олии ҷумҳурӣ, танзимгари фаъолияти таъкилотҳои Огоҳон дар Тоҷикистон, мӯҳтарам Қозидавлат Қоимдодов ҳамчун сарвари комиссияи ҳукумати барои муътадилгардонии вазъи сиёсии Хоруғшаҳр ба Бадахшон омад. Бо дархости саршумори ҳонадагонии рӯзнома муҳ-

бирини мо бо ӯ сӯҳбате ороистанд, ки фишурдаи он пешкаши Шумо мегардад.

— Мӯҳтарам Қозидавлат Қоимдодов, пӯшида нест, ки дар ин чор соли барои мардуми Бадахшон сангин, Шумо дар вазнинтарин лаҳзаҳо нахустин шӯда ба Бадахшон мерасед ва ин дафъа низ ихтилофот ба сулҳу салоҳ бадал гардиду то ба зиддияти мусаллаҳона нарасид. Гумон мекунем, ки он бе заҳмати зиёде даст надод.

— Баъд аз он, ки аз хориҷа баргаштам, ният доштам, ки дар арафаи рӯзи маснаднишинии Имоми Замон ба Бадахшон меояму пайғому Аълоҳазратро ба мардуми шарифи Бадахшон мерасонам. Вале чӣ тавре, ки ба Шумо маълум аст, воқеоти рӯзи 28-уми июн ба амаломеда маро маҷбур сохтанд, ки ба ҳайси раиси комиссияи ҳукумати ози-ми Бадахшон гардам. Ҳақиқатан ҳам вазъият хеле вазнин буд. Ихтилофот миёни як гурӯҳ сокинони вилоят ва сарҳадчиён метавонист оқибати нохушро ба бор орад. Барои ҳалли ин мушкилот ду роҳ вуҷуд дошт: яке роҳи гуфтушунид, дигаре истифодаи қувва. Вале ман муддати чор сол аст, ки барои оромии Бадахшон мубориза мебарам ва ин дафъа низ кӯшиш ба харҷ додам, ки ихтилофот таваққути гуфтушунид ҳалли худро ёбад. Барои мардуми Бадахшон ва умуман тамоми мардуми Тоҷикистон бо роҳи зӯрӣ ҳал кардани масъала ҳеҷ фоидае ба бор намеорад. Мулоқоти шабонарӯзӣ бо намояндагони қувваҳои сарҳадӣ, сокинони вилоят, гуфтугӯи телефонӣ бо роҳбарияти ҷумҳурӣ, роҳбарони қувваҳои сарҳадӣ дар Маскав имкон доданд, ки ихтилофот ба истифодаи қувва бо роҳи остишта бартараф гардид.

Ҷанг даҳшатнок аст. Он фақат харобӣ меорад. Зиддияти мусаллаҳона бо қувваҳои сарҳадии Русия чӣ маъно дорад? Ин маънои онро дорад, ки мо ба сӯи Русия як давлати бузург милтиқ рост мекунем. Ҷанг ба Афғонистону Чеченистон чӣ дод? Бидуни фоҷиа, куштор, шаҳрҳои валангор. Хушбахтона, бахти баланди мардуми ман буд, ки их-

тилофот бо сулҳу салоҳ ҳал гардид. Ҷанг силоҳдору басилоҳро фарқ намекунад ва ҳамаро ба қомии худ мекашад. Ҳоло Президенти ҷумҳурии муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонов тамоми имкониятҳои ҳалли озоиштаи низои тоҷиконро истифода мекунаманд.

— Шуморо Ҳазрати Воло, Шоҳкарим-ал-Ҳусайнӣ як моҳ пеш аз иди маснаднишинӣ ба ҳузури хеш пазируфт. Хеле хуб мешуд, ки онди ин ҳарф мезадед.

— Бале охириҳои моҳи май ман аз ташкилотҳои Оғохон дар шаҳри Женева барои сафар кардан ба Женева даъватнома гирифтам. Дар ин муддат ман аввал бо сарпарастоне, ки Бадахшонро аз маводи ғизоӣ таъмин мекунаманд, вохӯрдм ва масъалаи кӯмаки ғизоӣ то охири соли 1996 ва соли оянда ро муҳокима намудем.

Рӯзи 12-уми июн Ҳазрати Воло Имоми Замон маро ба ҳузури хеш пазируфт. Нахустин пайғоми Имоми Замон ба ҳама пайғоми сулҳ буд. Имрӯз бояд ҳама барои пойдеории сулҳ кӯшиш ба ҳарҷ диҳанд. Ман аз тариқи садо ва симои Бадахшон изҳор кардам ва такроран меғӯям, ки Ҳозиримом бо хоҳиши Абдуллоҳи Нурӣ ўро ба ҳузури хеш пазируфт. Ва ба ў низ изҳор дошт, ки тоҷикон барои таъмини сулҳ дар сарзамини хеш набояд пеши ҳам шарт гузоранд. Тамоми ихтилофот бояд аз тариқи гуфтушунид ҳалли ҳудро ёбанд. Ҷангу ҳуҷрезӣ Афғонистону Чеченистонро ба як ҳоли ҳароб овард. Ман аз ҳукумат ва мардуми Бадахшон як талаб дорам: Сулҳ бояд ҳар чӣ тезтар ба сарзамини Тоҷикистон баргардад. Дар сӯҳбат инчунин барномаи омӯзиш дар ду бахши иқтисод ва забони англисӣ мавриди муҳокима қарор гирифт. Тибқи созишномае, ки аз тарафи Ҳозиримом ва Президенти ҷумҳурии Эмомалӣ Раҳмонов имзо шуда буд, дар панҷ нуқтаи ҷумҳурии — Душанбе, Хуҷанд, Хатлон, Бадахшон ва навоҳии Қаротегин дар назди донишгоҳҳо шӯъбаҳои иқтисод ва забони англисӣ кушода мешаванд. Алҳол омӯзгорон аз

ҳисоби Ҳазина ба мамолики хориҷ фиристода ҳамад шуд, то ки дар бахшҳои иқтисоду забони англисӣ дарс гуянд. Барои инкишофи иқтисоди бозаргонӣ бо супориши Ҳозиримом, мушовире барои Тоҷикистон, аз Донишгоҳи Гарварди Иёлоти Муттаҳиди Амрико фиристода шуд. Мушовир бо номи Панков аллакай дар Душанбе мебошад ва аз тарафи роҳбарияти ҷумҳурии пазируфта шуд. Тамоми хароҷоти ў аз ҳисоби Ҳазинаи Оғохон пардохта мешавад. Барномаҳои энергетика, тандурустӣ ва таъмири роҳи Уш — Хоруғ низ аз мадди назари Ҳазрати Воло дур намонданд. Таъсаввур кунед, ки танҳо як дастгоҳи ташҳиси бемориҳои заҳролудшавӣ, ки ба қарибӣ дар беморхонаи вилоятӣ ба истифода додем 1 миллиону 750 ҳазор доллар арзиш дорад. Ман ба Ҳозиримом онди омодагии пухтаи исмоилиёни Тоҷикистон ба ҷашни 60-солагии зодрӯзи Мавлоно ҳарф задам, вале он бузургвор қайд карданд, ки ҷашни бузурги мо 11-уми июли соли 1997 аст. Дар ин сол 40-солагии ба тахти Имомат нишастани Мавлоно Ҳозиримом ҷашн гирифта мешавад. Ин ҷашн аз 11-уми июли соли 1997 то 11-уми июли соли 1998 давом меёбад. Иде, ки як сол давом хоҳад кард. Ҳозиримом дар ин муддат аз ҷамоатҳои Исмоилия дидан мекунад. Барои инкишофи соҳаи кишоварзӣ таввасути давлати Олмон ба Ҳазинаи Оғохон маблағи калоне ворид гардидааст. Ҳукумати Тоҷикистон имрӯз ба Ҳазрати Воло ваколат додааст, ки аз номи ҷумҳурии бо тамоми ташкилотҳои байналхалқӣ кор барад. Ҳамкориҳои Тоҷикистон бо Ҳазинаи Оғохон рӯз аз рӯз вусъат меёбад. Мутаассифона, ман дида истодаам, ки баъзе бародарҳои мо дар ивази хайрҳои Мавлоно Ҳозиримом ба корҳои даст мезананд, ки он Ҳазрат қабул надоранд. Он Ҳазрат ба ивази саховати беинтиҳояш аз мо чиро хоҳон аст. Мавлоно таъкид мекунаманд, ки яроқро аз даст монед ва сулҳ кунед. Оё бародарони мо силоҳро ба замин мондаанд? Ман баъди мулоқот ба Бадахшон омадам ва боз бародарони хешро дидам, ки бо силоҳ назди ман омаданд. Бори дигар пай-

Ҷоми Ҳозиримомро ба мардум мерасонам, ки он бузургвор аз мо танҳо сулҳро хоҳон аст. Вақти он расидааст, ки бо фармонҳои он Ҳазрат на зоҳиран, балки ботинан итоат кунем ва силоҳи хешро ба замин гузорем. Қалбҳои хешро аз тӯҳмату ғайбат, буғзу кина тоза намоему дар сарзамини хеш сулҳу салоҳро таъмин намоем.

— Мӯхтарам Қозидавлат Қоимдодов, барои Шумо аллакай маълум аст, ки муддати зиёде онди шахсияти Шумо овозаҳои ғаразноке паҳн гардиданд. Аҳли фаҳм дар оғоз тӯҳмату бӯхтон будани ин овозаҳоро дарк намуд ва маълум шуд, ки ин овозаҳо дурӯғе беш набуданд. Ба ҳар ҳол бигӯед, ки аз назари Шумо ин овозаҳоро киҳо ва ба кадом мақсад паҳн мекунанд?

— Онҳое, ки дар ҳақиқати ман овозаҳои беасоси тӯҳматангез паҳн мекунанд ба худованди мутаол ҳавола мекунам. Ин овозаҳо нав нестанд ва дар муддати чандин сола, ки дар мақомоти роҳбарӣ кор мекунам, овозаҳои ғаразнок дар бораи ман паҳн мешаванд. Ҳадафи паҳн кардани ин овозаҳо ҳалал расондан ба қобилияти қори ман ва паст задани эътибори ман мебошад. Вале хушбахтона, ман он қадар сустирода нестам, ки барои дусе нафар бедахон аз мардуми худ дурӣ ҷӯям, ширини ман ҳамин аст: Гуноҳ макун, аз султон матарс. Танҳо дар се моҳи соли равон ман дар Душанбе 1673 нафарро аз Бадахшон қабул кардаам бо масоили мухталиф. Ман барои ононе, ки чунин овозаҳои бардурӯғ паҳн мекунанд, мардонавор мувоҷиат мекунам, ки агар мард бошед ва покиза бошед, биёед рӯи рост монанди ман дар назди мардум ҳарф занед. Вале инсонҳои нопок ҳамеша аз сухани рост меҳаросанд.

— Барои сӯҳбати самимонашон ташаккур, барои Шумо саломатии бардавом ва тавфиқи қор хоҳонем.

С. СИЛЕМОНБЕКОВ, Х. НАФАСБЕКОВ, мухбирони «СП».

«Субҳи Номир», июни соли 1996, № 6).

Қозидавлат ҚОИМДОДОВ,
муовини Раиси Маҷлиси Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ҳамоҳангсози ташкилотҳои Оғохон
дар Тоҷикистон

* * *

Офтоби раҳматаш дар хоки мо дартофтаст,
Зарраҳои хоки худро пеши ӯ рақсон кунем.
Зарраҳои тираро дар нури ӯ равшан кунем,
Чашмаҳои хираро дар рӯи ӯ тобон кунем.

(Ҷалолиддини Румӣ).

ЗИ МАВЛУДАТ ҶАҲОН ШУД ВАҲДАТОБОД...

Бузургони башарият ҳамеша моил ба сӯи фазоил ва арзишҳои мутаъолии илоҳӣ ҳастанд. Онон баргузидагоне мебошанд, ки аз нопокӣ ва палидӣ бадуранд. Ин озодагон амсоли нури хуршед дар торикии таърих медурахшанд ва дар ҳар даври замони гунроҳонро ба роҳи рост, адлу инсоф, маърифату худшиносӣ ҳидоят мекарданд. Кӯшиш ба сӯи ин озодагон, ба дидорашон мушарраф шудан орези ҳар як фарди худшинос, ҳар як муриди эшон буд, вале ҳайҳот, на ба ҳар кас муяссар мешуд, ки муроди дил шиканад.

Инак, тақдир чунин бахти беҳамтоеро бароям ҳаҷя кард. Нахустин дидор бо Имом яке аз лаҳзаҳои фаромӯшношуданӣ ва муассиртарини ҳаётим буд. Ва бешак худро яке аз ашхоси хушбахттарин мешуморам. Нахустдидор бо Ҳозиримом дар Шикетсария бароям олами дигаре кушуд.

Баъдан ба ҳайси вакили мардуми Бадахшон, муовини Раиси Маҷлиси Олӣ ва ҳамоҳангсози ташкилотҳои Оғохон IV имкон даст дод бо Волоҳазрат дар шаҳри Порис дар хонаи Мавлоно Султонмуҳаммадшоҳ, дар шаҳри Маскав, таи як ҳафта ба ифтихори қадам ранҷа фармудегашон дар Душан-

бе ба Бадахшон ва билохир соли 1996 дар Имомати Ағламон дидор кардам.

Ҳангоми мулоқотҳо ва дидорҳо Волоҳазрат танҳо ба як масъала қиддӣ эътибор медоданд. Ин ҳам бошад сулҳу салоҳ ва аз бӯҳрони сиёсӣ иқтисодӣ баровардани Тоҷикистон мебошад. Вақте сӯҳбат аз боби Бадахшон мерафт, Имом таъкид мекарданд, ки ҳамқадам ва ҳампой замон бошем ва ба марҳалаи таҳаввули ташаккули инсонӣ ва зеҳнӣ қадами қатъӣ гузорем.

Чи тариқ дар боло зикр шуд, дидор бо Имом барои мардуми мо танҳо як орзу буди бас. Пас биёед, ба худ суол кунем, чунин имконоти муфид ба мо аз василаи кӣ муҳайё шуд. Гарчанде банди чанд маротиба ба дидори он Ҳазрати Волоҳазрат шуда бошам ҳам, вале даъвати собиқ Раиси Шӯрси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Э. Раҳмонов ҳадафе буд, ки мардуми Бадахшон ба орзуи чанд инсолаи худ расид.

Қадам ранҷа фармудани Волоҳазрат Шоҳкарим-ал-Ҳусайнӣ ба хоки тоҷикон ҳам маҳз ба хо-тири ваҳдат, таҳкими дӯстӣ, ишқи воли инсонӣ ва ҳештаншинии мардуми Тоҷикистон буд. Ва ғу-мон мекунам ҳар ҳарфе, ки аз забони Волоҳазрат гуфта мешуд, ба ҳар як фарди худшинос як мактаби дарёфти хеш дар зиндагӣ мебошад. Дидор бо Имом, гуфтугӯ бо мардуми навоҳии кӯҳистон ба-роӣ ҳар қадами мо як навид, як иде буд, ки шукӯ-ху шаҳоматаш назир надошт. Ба андешаи ман ин ҷашни бузург натавон ҳамаи ягон ба рӯз, балки ҳама-ша ва ҳама рӯз мебошад. Мо на ба зоҳир, балки ба ботини хеш ғӯш андозем, аз бадӣ ба бадур бо-шем, созанда бошем на сӯзанда. Он гоҳ маънан ва қалбан ҳама ба Имоми хеш хоҳем буд.

Барои Волоҳазрат марзу бум бегона аст ва ба инсонҳо аз нигоҳи қобилият, ҳунар ва ҳаммасла-ку ҳампой замон будан таваҷҷӯҳ доранд. Пас вақ-ти он расид, ки ба ҷашми ҳамагон ба меҳру му-ҳаббат, ихлоқи пок нигоҳ кунем. Кишвари хешро бо меҳнати суботкорона, ҳунари воли, донишу фа-зилати ҳамаи нуру зиё бахшем.

Волоҳазрат дар меҳмонӣ, ки ба ифтихора-шон Президенти мамлакат ораста буданд, чунин иброз дошт: «Бо назардошти он, ки сулҳ талабо-ти қаблӣ пешрафт мебошад, ман аз кӯшишҳои ҳамаҷониба барои таъмини сулҳи пайдор дар То-ҷикистон хеле қаноатмандам. Боиси хушнудист, ки Шӯро ва Ҳукумати Шӯро, Раиси ҷумҳур Раҳмонов ба қарордоди ҳалли ихтилофот бо муҳолифин бо роҳи гуфтушунӣ содиқ ҳастед...».

Бале, имдоди беҳтарин ва пураарзиштарин барои миллати мо ин қабл аз ҳама сулҳу ороштагӣ аст. Ва посухи Президенти мамлакат ҳам ба он Воло-ҳазрат чунин буд: «Ҷаноби Олӣ Мавлоно Шоҳка-рим-ал-Ҳусайнӣ! Умедворам ин ташрифи дӯстона-ву бародаронаи Шӯро барои таҳкими ҳар чӣ беш-тари сулҳу субот дар ин минтақа ва ободию оро-иштагии Тоҷикистон мусоидат хоҳад кард...»

Инҳо, аз ташрифи Ҳозиримом Мавлоно Шоҳка-рим-ал-Ҳусайнӣ ба Тоҷикистон як сол сипарӣ шуд. Чи тариқ маълум аст, пас аз дидор ва мулоқотҳои зиёд бо сарварони давлат, байни Президенти ҷум-ҳурии ва Волоҳазрат Созишномаи муштараки ҳам-кории ҳамаҷониба ва имдод ба имзо расид.

Созишномаи мазкур пураарзиштарин асноди дастгирии мо ба шумор рафта, боиси хушнудист, ки таърих ба соли равон корҳои бузург анҷом пазируф-танд. Ҳазина ва Барномаҳои имдод дар тамоми ҷа-ҳон аз ҷониби ташкилотҳои Ҳозиримом амалӣ ме-шаванд. Алҳол дар дунё ташкилотҳои рушди иқти-соии Ҳазинаи Оғохон, Донишгоҳи Оғохон, Барно-маи манзил, Ҳазинаи Оғохон оид ба рушд ва иқ-тисодӣ, Барномаи ҳамкорӣ рушди саноат, Барно-маи рушди сайёҳат, Муассисаҳои молӣ, Барномаи маданият раёсати Оғохон оид ба кори маданӣ, дар бахши меъморӣ ва Барномаи тақвияти шаҳрҳои дорои аҳамияти таърихӣ дошта амал ме-кунанд.

Қулли ташкилотҳои Ҳозиримом сарфи назар аз мазҳабу назод, танҳо баҳри беҳбудии ҳаёти инсонҳои сайёра хизмати ҳамаҷониба мерасонанд. Тоҷикистон бешак узви ҷавонтарини ин ташкило-

ти бонуфуз бошад ҳам, таи чаҳор соли ахир аз кӯмаку дастгирии беғаразонашон бархурдор шуд. Имрӯз ба кормандони БИИП-и Хазианаи Оғохон ва Имомат, ки оиди рушду оромии Тоҷикистон корҳои шоёнро анҷом додаанд, арзи сипос мегуем.

Хотирнишон сохтан бамаврид аст, ки ташкилотҳои Оғохон на танҳо ба вилояти мухтори Кӯхистони Бадахшон имдод мерасонанд, балки ба дигар ноҳияҳои ҷумҳурии низ кӯмак пешбинӣ шудааст.

Барномаи имдод аҳамияти ҷаҳонӣ дорад ва дар таҳияи он беҳтарин мутахассисони дунё ширкат варзидаанд. Ҳукумати Тоҷикистон баҳри амали гардидаи фаъолияти ташкилотҳои Оғохон ҷидду ҷаҳди зиёде ба харҷ дода истодааст. Ду соли охир бо иштироки Президенти ҷумҳурии Эмомалӣ Раҳмонов, Раиси Маҷлиси Олӣ Сафаралӣ Раҷабов ва корпусҳои дипломатӣ борҳо ин масъалаи мубрам мавриди баррасӣ қарор гирифтааст. Ҳаминро ба эътибор гирифт, ки дар интиқоли маводи хӯрока ба Бадахшон, Ҳукумати Тоҷикистон низ саҳмгузор аст.

Марҳилаи дуввуми Барномаи имдод, кӯмаки бевосита ба сохторҳои дохилии истеҳсоли буд. Яъне истеҳсоли маводи озуқаворӣ дар ҳуди Бадахшон сомон дода мешавад ва бешак баробари истеҳсоли маъвод воҳиди нави ҷои корӣ низ арзи вуҷуд хоҳад кард. Ва ин амали нек, ташаккул додани истеҳсолот, чун намуна раванди бӯҳрони иқтисодиро то як андоза фурӯ менишонад.

Кӯхистони Бадахшон сарзамини камзамин аст. Вале агар ҳар пораи замин онро мутобиқи шароити ҳар маҳал аз нигоҳи мутахассисон лаёқатмандона ба кор андозем, бешубҳа ба натиҷаҳои назаррас ноил шудан мумкин аст. Ва яке аз бахшҳои муҳими фаъолияти ташкилотҳои Оғохон дар ин кишвар рушди соҳаи кишоварзӣ мебошад.

Барномаи сиҳати ҳифзи омма дар Бадахшон аз соли 1994 амал мекунад. Имрӯз табобатхонаи марказии шаҳри Хоруғ барои ташҳиси таъҷилии маризон бо дастгоҳи пурқиммати замонавӣ муҷах-

ҳаз гардидааст, ки алҳол дар ҷумҳурии ягона мебошад.

Инсоният имрӯз ба як марҳилаи таҳаввулу ташаккули ақлонӣ, равонӣ ва зеҳнӣ расидааст. Ва ин албатта тасодуф нест. Чаро ки давраи нави гузариши системаи нави истеҳсолот, бозор моро ба ин водор месозад. Тоҷикистон ҳам мисли собиқ Иттиҳод ба омӯзиши алифбои нави зиндагӣ, ки таълиму омӯзиши замонавиро тақозо дорад, шурӯъ кард. Аз ин лиҳоз ташкилотҳои Оғохон Барномаи имдоди маорифро аз бахшҳои таҳкими истеҳсоли таълим, ёрии бевосита ба Донишгоҳи Хоруғ, баланд бардоштани таълими забони англисӣ, таъмин бо китоб ва дигар васоити таълимро танзим кард.

Шоире фармудааст:

Зи мавлудани ҷаҳон шуд ваҳдатобод,
Ки бо ҳам ҳусну инқ аз як шиқам зод.

Имрӯз кулли исмоилиёни ҷаҳон ҷашни фархунда, баҳори 60-умин солгарди Волоҳазрат Шохкарим-ал-Ҳусайниро бо як ҷаҳон орзую омол истиқбол мегиранд. Банда ҳам ба ҳайси як фарди ин ҷамоат аз он меболам, ки Волоҳазрат ба хоити беҳдошти зиндагии мардуми мо, сулҳу осоиштагии эшон чӣ василаи номаҳои хеш ба Президент ва ҳам ба банда, ҳамчунин сафарҳои Э. Раҳмонов ба хориҷи кишвар пайваста огоҳ ҳастанд. Ва кӯшиш ба харҷ дода истодаанд, ки ҳар чӣ тезтар мардумамон дилшоду кишварамон обод гардад.

Барои кӯмак ба донишгоҳҳои шаҳри Хуҷанд, Хатлон, Фарм ва Хоруғ барномаҳои мушаххас омода шудаанд. Дар ноҳияи Фарм бо кӯмаки ташкилотҳои Оғохон пункти тухмипарварӣ таъсис ёфта, дар он мутахассисони беҳтарин ба фаъолият шурӯъ мекунанд.

Сафари навбатии Раиси ҷумҳур ба Итолиё низ бо як фоли нек ва хайрхоҳона анҷом пазируфт. Президент дар ин ҷо бо Волоҳазрат мулоқот кардаанд.

Чӣ тавр маълум аст, соли оянда 40 соли бар тахти имомат нишастани Волоҳазрат қашн гирифта мешавад.

Ба ин хотир Раиси ҷумҳур эшонро ба Тоҷикистон даъват карданд.

Билохир, меҳоҳам Рӯзи мавлуди Ҳозиримом Мавлоно Шохкарим-ал-Ҳусайниро ба кулли мардуми Тоҷикистон, аз хурд то бузург табрику таҳният гӯям.

Бизгор суруди сулҳу амонӣ дар хонадонаш тантана кунад ва хонабодии онҳоро таманно дорам.

(Наشري махсуси рӯномаи «Бадахшон», 13 декабри соли 1996, № 48).

Қозпдавлат ҚОИМДОДОВ,
муовини Раиси Маҷлиси Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон.

ТАЛОШИ МО БАҲРИ СУЛҲ АСТ

Оид ба нақши Парлумон дар барқарории сулҳу ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон.

Ин мавзӯ ба мисли мазмуни худи калимаи сулҳ серпахлӯву тобишнок аст. Давлатмардону сиёсатмадорон ва одамони касбу кори гуногун ба хотири барқарории сулҳ дар тамоми манотиқи олам ҳама тадбири чораҳои имконпазир меандешанд, вале он ҳамоно ноустувор нозук ва бесубот аст.

Чанде пеш дар конфронси Итиҳоди байнипорлумонӣ, ки дар шаҳри Пекин баргузор шуда проблемаи мазкурро баррасӣ намуд, ширкат варзида, ба ин бори дигар эътибор ҳосил намудем. Иштирокдорони конфронс қотейона изҳор намуданд, ки ба хотири ояндаи инсоният, таъмини ҳаққи азалии ҳар шахс ба зиндагии шоиста бо истифода аз тамоми воситаҳои сулҳро барқарор намудан истисноа ҳамаҷаҳанг ҳамчун як омил ҳаробкори сулҳ

қатъ намуда, ба қарни XXI сазовор ворид шудан зарур аст.

Имрӯз риштаи сарнавишти халқҳо дар дасти намоёндогони мардум аст, ки онҳоро мақсади умумӣ — таъмин намудани сулҳи рӯи замин, ки шартҳои асосии зисту зиндагонии ҳамаи мост, муттаҳид кардааст. Барои ноил гаштан ба ин мақсад иродаи нек, эътибори сиёсӣ иқтисодӣ зарур аст.

Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки узви комилхуқуқи Ассамблеяи байналхалқии парлумонҳо шуданист, аз оғози фаъолияти худ масъалаи таъмини сулҳро мақсади асосӣ ҳеш меҳисобад.

Пастравии сатҳи зиндагии аҳоли, қувва гирифтани шиддати иқтимоӣ, ки бо бесуботии тамоми сохторҳои ҳокимият дар як вақт суръат мегирифт, дар аввали соли 1990 вазъи сиёсӣ ҷамъиятӣ ва иқтисодии ҷумҳуриро мураккаб гардониданд. Бо пош хӯрдани ИҶШС алоқаҳои анъанавии ҳоҷагӣ низ қанда шудаанд, ки ба харобшавии вазъи иқтимоӣ иқтисодии Тоҷикистон оварда расонд. Ҳамзамон раванди коҳишёбии маънавӣ ҳама сохторҳои кӯҳнаи сиёсӣ давлатӣ қараён дошт. Ин ба ҳолигии идеология оварда, барои ба саҳнаи ҷамъиятӣ омадани қувваҳои ҳархелаи сиёсӣ, ки рӯи рост ишғоли ҳокимиятро мақсади ҳеш қарор дода буданд, мусоидат намуд.

Мубориза барои ҳокимият, ки душманони дохилӣ ва берунӣ мардумро бо роҳи фиреб ба он ҷалб карда буданд, кӯшишҳои ишғоли ҳокимият тавассути усулҳои ғайриқонуний, зӯрӣ, зидди демократӣ қомеаро тақсим карда, ба ҷанги бемаънии бародаркуш расонд. Дар натиҷа одамони зиёд куштаву маҷрӯҳ беҳонумон гаштанд, ба ҷумҳурий зарари ниҳоят зиёди сиёсӣ ва иқтимоӣ иқтисодӣ расонида шуд. Раванди кӯчбандии тадриҷӣ сурат гирифт. Дар натиҷа наздики 800 ҳазор одамон, аз ҷумла мутахассисони соҳибтаҷриба, ба хориҷи ҷумҳурий кӯч бастанд. Дар дохили Тоҷикистон 700 ҳазор фирориён ба қайд гирифта шудаанд. Уму-

ман зарари иқтисодиётро, ки оқибатҳои ҷанги дохилӣ, ба ҷумҳурӣ, расонд, мутахассисон бештар аз 7 миллиард доллари амрикоӣ ҳисоб кардаанд. Вале оё зарари маънавиро, ки садҳо ҳамватанони мо аз қурбониҳои ҷорӣ ва парокандаю бехонумоншавии пайвандону наздикон دیدанд, бо ягон ченаке андоза карда мешавад?!

Ана дар ҳамин гуна вазъият моҳи ноябри соли 1992 иҷлосияи XVI Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон доир гардид, истеъфои ҳукумати муроси миллиро қабул намуд ва пойдевори усулан нави барқарори сулҳ ва оштии байни ҳамдигарӣ дар мамлакатро гузошт. Шӯрои Олӣ дар ин иҷлосия барои маҳз дар доираи қонун ҳал намудани тамоми масъалаҳои сиёсӣ ва иҷтимоӣ иқтисодиёро қатъан эълон дошт. Дар мавриди ҳимояи иҷтимоии шаҳрвандон, ба маҳалҳои доимии зист бозгардонидани онҳо, барқарорсозии хоҷагии халқ як қатор қарорҳои муҳим қабул гардиданд. Роҳбарияти Шӯрои Олӣ бо роҳи конститусионӣ интиҳоб гардид, ҳукумат таъсис дода шуд.

Парлумон, роҳбарияти нави мамлакат иродаи халқи худро ифода намуда, дар роҳи мӯтадил гардидани вазъ ва пешгирии фалокати милли тадбирҳои қатъии саривақтӣ андешиданд. Аз ҷумла, парлумони ҷумҳурӣ ба Шӯрои Олии Федератсияи Русия, ҷумҳуриҳои ҳамсои бародар Қазоқистон, Ўзбекистон, Қирғизистон дар бораи ба Тоҷикистон ворид намудани нерӯҳои дастҷамъии хомии сулҳ муроҷиатнома фиристод. Ҳаёти вакилони мо бо сардории раиси Кумитаи илм, маориф ва сиёсати байни ҷавонон шодравон Моёншо Назаршоев дар ҷаласаи парлумони Федератсияи Русия, бо сардории раиси Кумитаи масъалаҳои байналхалқӣ, муносибати байни миллатҳо ва фарҳанг Раҳмонқул Атоев дар ҷаласаи парлумони Қазоқистон, бо сардории муовини Раиси Шӯрои Олӣ Хўҷаҳмад Хидиралиев дар ҷаласаи парлумони Ўзбекистон, бо сардории раиси Кумитаи иқтисод ва буҷет Сафар Сафаров дар ҷаласаи парлумони Қирғизистон ҳангоми муҳокимаи муроҷиатнома иштирок доштанд.

Нерӯҳои хомии сулҳи ин ҷумҳуриҳои бародар ҳоло дар ҳамкорӣ бо аскарони марзбон ва дивизияи 201-и Русия дар мӯтадилгардии вазъияти ҷумҳурӣ таъсири мусбӣ мерасонад. Кўмаки ин нерӯҳо дар роҳбаладии кашондани борҳои ёрии ба шардўстона, баргардонидани фирориҳо, мубориза ба қочоқгарӣ ва хомўш намудани низоъҳои сарзананда ҷашмрас аст. Роҳбарияти мамлакат, парлумон, аҳли ҷомеа дар зерфишори доимии проблемаҳои сиёсӣ ва иҷтимоӣ иқтисодӣ кор карда, дарк намуданд, ки ҳокимияти олии давлат танҳо ба қонун бояд тааллуқ дошта бошад. Ба ин маънӣ сардори давлат, Раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмонов ҳанўз дар муроҷиати аввалини хеш ба халқи ҷумҳурӣ гуфта буд: «Аз ҷумла, асоси қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистонро нав карда, онро бо назардошти меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ таъсис дода, барои бунёди давлати нав — давлати демократии ҳуқуқбунёд замина гузоштан лозим аст». Аз оғози барқарории принципҳои волияти қонун дар ҷумҳурӣ парлумони мамлакат ду қонун ва Раёсати Шӯрои Олӣ се фармон дар бораи авфи гуноҳи шахсоне, ки дар давраи аз 27 март то 25 ноябри соли 1992 ҷиноят содир намудаанд ва аз ҷавобгарии ҷиноӣ ва маъмурӣ озод намудани онҳое, ки дар давраи аз 27 март то 31 декабри соли 1992 сарҳади давлатиро убур кардаанд, қабул намуд. Ин иқдомҳо бо мақсади ҳарчӣ зудтар ҳосил гардидани оштии милли андешида шуданд, зеро танҳо бо воситаҳои сиёсӣ ҳал намудани тамоми проблемаҳо дар фаъолияти парлумон мавқеи асосӣ дошт ва дорад. Ҳамчунин бо тамоми ҳизбу ҳаракатҳо, бо нерӯҳои оппозиция, вале оппозиционие, ки дар доираи қонунҳо амалкунанда фаъолият доранду принципҳои умумии демократиро эҳтиром менамоянд, ба роҳ мондани ҳамкориҳои амалӣ ба таври возеҳ муқаррар гардид.

Парлумони ҷумҳурӣ бо сарвари Э. Ш. Раҳмонов дар муддати кўтоҳ тавонист алангаи ҷанги бародаркуши дохилиро паст кунонад, сохторҳои ҳо-

кимияти давлатӣ, мақомоти ҳифзи ҳуқуқро дар маҳалҳо барқарор намояд. Артиши миллӣ ва қўшунҳои марзбонро таъсис диҳад. Дар мавриди таҳия ва тасдиқи рамзҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон — Парчам, Нишон ва Суруди миллӣ тадбирҳои зиёд андешида шуданд. Аз рӯзҳои аввал кӯшиши дар мамлакат гузаронидани тағйиротҳои демократӣ, эътироф ва эҳтиром намудани интихоби қаҳонбинии мазҳаби идеологӣ аз сиёсии инсонҳоро чун қузъи ҳаққи азалии шахсият, кӯшиши ҳамчун давлати ҳуқуқбунёд, демократӣ ва дунявӣ ба ҷомеаи қаҳонӣ ворид шуданро эълон намуда, барои таҳия ва қабули Конститутсияи нави ҷумҳурий иқдом карда шуд.

Дар воқеъ, ҳанӯз соли 1990 комиссия ва гурӯҳи корӣ оид ба таҳияи матни Конститутсияи нави мамлакат таъсис ёфта буд. Вале бинобар ҳодисаҳои маълум ин кор анҷом наёфт. Бо назардошти тағйироти ин давра иҷлосияи XVII Шӯрои Олӣ ва ҳайати комиссияи таҳияи лоиҳаи Қонуни Асосии нав тағйирот ворид намуд ва баъдан бо мақсади тезонидани кор гурӯҳи корӣ ташкил кард. Иҷлосияи XVIII Шӯрои Олӣ ҳайати нави комиссияи конституциониро бо раҳбарии Э. Ш. Раҳмонов тасдиқ намуд, ки ба он ҳамчунин олимони намоёни дар риштаҳои ҳуқуқ ва сиёсатшиносӣ таҷрибадори соҳаҳои гуногуни илм дохил гардидаанд. Дар рафти таҳияи матни лоиҳаи Конститутсияи нав таҷрибаи ғании кишоварҳои мутамаддини демократӣ ба назар гирифта шуданд. Аъзои комиссия ҳамчунин ба кӯмаки машваратии коршиносони соҳибхисоси СММ ва ОБСЕ такя намуда, кӯшиш ба харҷ доданд, ки бо назардошти ҳуҷҷатҳои асосии машварати Хелсинки ҳуқуқҳои инсон дар Конститутсия, ҳарчи бештару амиқтар сабт гарданд.

Тибқи Қарори Раёсати Шӯрои Олӣ аз 13 апрели соли 1994 лоиҳаи Конституция ба муҳокимаи умумихалқӣ пешниҳод гардид, ки дар он бештар аз 1,2 миллион нафар шаҳрвандони ҷумҳурий иштирок намуданд. Ба Шӯрои Олӣ аз шаҳрвандон 8,5 ҳазор таклиф, эроду пешниҳодот ворид гардид. Бо

назардошти ҳамаи ин лоиҳаи Конститутсияи нави Ҷумҳурии Тоҷикистон омода шуд ва он 6 ноябри соли 1994 ба тариқи раъйдихии умумихалқӣ қабул гардид. Ин рӯз дар таърихи навини Тоҷикистон чун рӯзи қабули Конститутсияи навбарои дигаргуниҳои минбаъдаи демократӣ, барои гузаронидани ислоҳот дар соҳаҳои гуногуни ҳаёти ҷомеа асоси ҳуқуқӣ муҳайё сохта, суръати онро тезонда, барои ислоҳоти сиёсӣ иқтисодӣ характери бебозгашт бахшид. Президенти ба тариқи умумихалқӣ интихобшудаи Ҷумҳурии Тоҷикистон кафили амалӣ шудани ислоҳот, кафили сулҳ, ягонагӣ ба якпорчагии давлат гардид, зеро тибқи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон Президент Сарфармондеҳи Қувваҳои Мусаллаҳи Тоҷикистон буда, Шӯрои амниятро созмон дода онро роҳбарӣ мекунад, сиёсати хориҷиро пеш мебарад, шартномаҳои байналхалқиро имзо менамояд, дар ҳолати таҳдиди воқеӣ ба амнияти давлат метавонад вазъияти ҳарбӣ эълон кунад.

Бори аввал дар таърихи инкишофи Тоҷикистон дар Конститутсияи ҷумҳурий принципҳои тақсимои ҳокимият ба рукнҳои қонунгузор, иҷроия ва судӣ эълон гардид. Бояд қайд кард, ки ин принципи асосии инкишофи демократия мебошад. Тақсимои ҳокимият маънои тақзияи қудрати давлатиро надорад, балки тақсими вазифаҳои амалигардонии онро ифода мекунад. Қудрати давлат пояи давлат буда, он тақзиянопазир аст ва ин аз истиқлоли давлатӣ бар меояд. Тақсимои ҳокимият ғайриинҳисор намудани қудрат аст, ки ҷомеа ва ҳар як шаҳрвандро аз поймол гаштани ҳуқуқ ва озодию минфиатҳои қонунашон эмин медорад.

Ҷанги дохилӣ дар баробари парокандагии иқтисодӣ ва сиёсӣ ба номўятадилии вазъи дохилӣ сабаб гардида алоқаҳои байналхалқиро низ маҳдуд намуд. Парлумон бо назардошти он ки Тоҷикистон на танҳо барои барқарорсозии иқтисод ба кӯмаки ҷомеаи байналхалқӣ ниёз дорад, балки чунин кӯмакҳо барои фароҳам овардани шароити инкишофи дрозмуддат низ заруранд, ба хотири мус-

тахкам намудани муносибатҳои байналхалқӣ як қатор тадбирҳои амалӣ андешид. Бо Федератсияи Русия, Ўзбекистон, Қазоқистон, ИМА, Қирғизистон ва дигар аъзои ҷомеаи ҷаҳонӣ алоқаҳои парлумонӣ ба роҳ монда шудаанд, ки онҳо барои пешрафти гуфтушуниди байни тоҷикон кӯмаки зиёд расониданд. Ташаббусҳои муншии умумии СММ ҷаноби Бутрос Ғалӣ қарорҳои Шӯрои Амният, Созмони амният ва ҳамкории Аврупо, фиристодаи хоси Муншии умуми дар Тоҷикистон ҷаноби Рамиро Пирис Балон ва гурӯҳҳои мушоҳидони СММ дар Тоҷикистон, ҳайати ОБСЕ, ки барои коркарди механизми гуфтушунид саҳми зиёд гузоштаанд, аҳамияти бахусус калон доштанд.

Тоҷикистон узви Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил мебошад. Роҳбарияти сиёсии мамлакати мо ҷонибдори мустақамлави чунин иттиҳод бо эҳтироми пурраи соҳибхитӣ ба истиқлол аъзои он мебошад. Кишварҳои ИДМ дар ҳифзи марзҳои ҷанубӣ, ки сарҳади умумии Иттиҳод мебошад, ба Тоҷикистон кӯмак мекунанд. Дар ин масъала нақши асосӣ ба пешбари Русия, ки қафили амният ва мӯтадили вазъи тамоми давлатҳои Осиёи Марказӣ буди ҳаст, эътироф шудааст.

Тоҷикистон узви Ассамблеяи байнипорлумонии мамлакатҳои узви ИДМ буда, барои узвияти Ассамблеяи байналхалқии парлумонҳо омодагӣ дорад. Бо таъсисёбии Ассамблеяи байнипорлумонӣ дар фаъолияти босамари қонунтаҳиякунии парламентарҳои Тоҷикистон давраи нав шурӯъ шуд. Тибқи қарори раёсати Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, депутатҳои халқи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба узвияти Комиссияи доимии Ассамблеяи байнипорлумонии оид ба илм, маориф фарҳанг ва иттилоот, оид ба иқтисоду буҷет, оид ба масъалаҳои сиёсати хориҷӣ, мудофия, ҳуқуқ, сиёсати иҷтимоӣ, ҳифзи муҳити зист тавсия шудаанд.

Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон кӯшишҳои Ассамблеяи байнипарлумониро дар амри таъмини сулҳу амният, бо усулҳои сиёсӣ ҳал намудани низову моҷароҳои минтақаҳои ноороми кишварҳои

Иттиҳодро ҷонибдорӣ мекунад. Мо аз Раёсати Ассамблеяи байнипарлумонӣ барои дарк намудани проблемаҳои Тоҷикистон, вазъи сиёсии дохилӣ, бахусус вазъияти сарҳади Тоҷикистону Афғонистон миннатдор ҳастем. Ассамблея дар иртиботи вазъи ноороми ҷумҳурӣ ба парлумони Тоҷикистон ҳамраъӣ изҳор намуда, аз рӯи масъала муроҷиатнома қабул кард ва ҳайате ба Тоҷикистон фиристод.

Сафари намоёндагони Думаи давлатии Русия, Котиботи Ассамблеяи байнипорлумонии мамлакатҳои аъзои ИДМ бо сарвари Муншии умумии Шӯро Михаил Кротов ба Тоҷикистон, мулоқоту сӯҳбатҳои онҳо бо Президенти ҷумҳурӣ, Раиси Маҷлиси Олӣ, аъзои Раёсати Маҷлиси Олӣ бори дигар собит намуданд, ки ба даст овардани сулҳ, дигаргуниҳо дар ҳаёти сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангӣ тавассути ҳамдигарфаҳмӣ, муттаҳидӣ ва дӯстии халқҳои иттиҳод имконпазир аст.

Ноил гардидан ба истиқлоли давлатӣ, аз ҷониби 117 давлатҳои ҷаҳон ҷинохта шудани Ҷумҳурии Тоҷикистон, барқарор намудани муносибатҳои дипломатӣ бо аксари ин давлатҳо, узви Созмони Милали Муттаҳид гардидан, пазируфта шудан ба узвияти ОБСЕ ва бисёр дигар созмонҳои байналмилалӣ, доир намудани Анҷумани тоҷикони ҷаҳон дар пойтахти ҷумҳурӣ — номгӯи нопурраи зинаҳоеанд, ки Тоҷикистони соҳибистиқлол тӯли муҳлати кӯтоҳи таърихӣ тай намуд. Сафарҳои ҳайатҳои парлумони Тоҷикистон ба Ҷумҳурии Мардумии Чин, Туркия, Ҳиндустон, Эрон, Покистон, ИМА, Швейцария ва ғайра боздиди ҳайатҳои парлумони баъзе аз ин кишварҳо аз Тоҷикистон имкон доданд дар мисоли фаъолияти намоёндагони халқ умуман бо расму оини давлатдорӣ якдигар ошно гардида, ҳамдигарро хубтар шиносем.

Дунё Тоҷикистонро ҳамчун давлати соҳиби таърихи бисёрасра шинохт. Ҷумҳурӣ узви созмонҳои байналмилалӣ гардида ба механизму сохторҳои нави ҳамкорӣ байналхалқӣ иқтисодӣ, пешгирӣ ва бартарафсозии низоъҳои маҳаллӣ, таъмини ҳу-

қуқи инсон роҳ ёфт. Ҷустуҷӯҳои роҳу усулҳои му-
соидаткунида ба боварию эътимоди кишварҳои
дигар аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
Э. Раҳмонов сурат мегирифтанд. Мукотибаи дои-
мии ӯ бо сарварони сиёсии бисёр кишварҳои ҷаҳон
имкон дод бо сарвари исмоилиҳои дунё Оғохон-
и IV алоқаҳои зич барқарор гардад.

Аълоҳазрат Оғохони IV аз ҷумлаи аввалинҳо ба
вазъи Тоҷикистон сарфаҳм рафт, ба он баҳои оқи-
лона дода, ба халқи тоҷик дастӣ ёрӣ дароз кард.
Ин кӯмакҳо барои ягонагии минтақаҳои Тоҷикист-
тон ва ваҳдати халқҳои ҷумҳурӣ аҳамияти муҳим
доранд. Аҳамияти иқтисодӣ дар расонидани кӯмак-
ҳои башардӯстона ба сокинони Тоҷикистон, ҳам-
корӣ дар тайёр намудани кадрҳо, ҷорӣ намудани
технологияи нав, маблағгузорӣ ба таълими дониш-
ҷӯён дар факултаҳои олий зоҳир мешаванд. Ба хо-
тири амалӣ гардонидани шартномаи ҳамкориҳои бай-
ни ташкилотҳои Хазинаи Оғохон ва ҷумҳурии мо,
ки аз ҷониби Оғохони IV ба имзо расид, дар шаҳр-
ҳои Душанбе, Хоруғ намоёндагӣ кушода шуд за
намоёндаи хоси аълоҳазрат таъмин гардид.

Сафари шоҳзода Оғохони IV ба Тоҷикистон
моҳи май соли 1995, мулоқотҳои самимӣ бо Пре-
зиденти мамлакат, роҳбарони Парлумон ва Ҳуку-
мати ҷумҳурӣ, бо мардум, сафари якҷояи Прези-
денти мамлакат Э. Ш. Раҳмонов ва аълоҳазрат
Оғохони IV ба вилояти мухтори Кӯҳистони Бадах-
шон дар мӯътадилгардии вазъи ҷумҳурӣ нақши
муҳим бозид.

Сафарҳои сарони давлатҳо, сиёсатмадорони
маъруф, ҳайатҳои парлумонии ба мамлакатҳои як-
дигар собиққадами сиёсати хориҷии Тоҷикистон
дар мавриди мустаҳкам ва амиқтар намудани му-
носибат бо ҳамсояҳоро тасдиқ месозад. Масалан
соли 1993 миёни ҷумҳурии мо ва Федератсияи Ру-
сия ҳуҷдатҳои асосӣ, ки муносибатҳои дутарафaro
дар соҳаҳои иқтисод, илм, фарҳанг, низомӣ батан-
зим мебароранд, ба имзо расида буданд.

Сарвари мамлакат Э. Раҳмонов ҳангоми сухан-
ронӣ дар иҷлосияи 48-уми СММ бори аввал муста-

қиман ба намоёндагони ҷомеаи ҷаҳонӣ муроҷиат
намуда, нуқтаи назари хешро оиди ҷараёни ра-
вандҳои сиёсии дохили ҷумҳурӣ ва арсаи ҷаҳон
изҳор дошта, Тоҷикистонро ҳамчун ҳамкори бо-
эътимод дар муносибатҳои байналмиллалӣ муар-
рифӣ намуд. Бар замми ин намоёндагони ҷумҳу-
рии мо дар СММ бо ҳайатҳои 183 кишвари дунё
амалан ҳамкорӣ карда, имконият доранд дар ҳал-
ли проблемаҳои умумиҷаҳонӣ, аз ҷумла масъала-
ҳои ҷанг ва сулҳ саҳм бигиранд.

Парлумон дар раванди гуфтушуниди байни то-
ҷикон нақши босазо дорад. Лаҳзаҳои ба ёд аст, ки
раванди гуфтушунид хеле душвор, дар ҷомеа шид-
дат ҳукмрон буд, парокандагии мардум ба тар-
кишҳои нави сиёсӣ таҳдид мекард. Дар чунин ша-
роит сарвари мамлакат Э. Раҳмонов, аъзои Раё-
сати Шӯрои Олӣ ва депутатҳои халқ дар кишвар-
ҳои гуногуни дунё бо сарварони муҳолифин оиди
масъалаҳои сулҳу субот мулоқотҳои расмӣ ғай-
рирасмӣ доштанд, ки дар роҳи ваҳдат қадамҳои
аввалин буданд.

Оқибати ҳар гуна ҷанг он чанд сол давом на-
кунад, сулҳ аст. Кашолкорӣ дар гуфтушунид аз
ҷониби ин ё он тараф ба мамлакат танҳо зарар
меоварад, бинобар ин фикр мекунам манфиатҳои
давлату миллат аз ҷоҳталабиву худхоҳишҳои шах-
се ва ё гурӯҳе бояд боло истад.

Воқеияти ҷамъиятию сиёсии ҷумҳурӣ имрӯз ал-
лакай он гунае нест, ки чанд сол қабл буд. Алангаи
ҷанги дохилӣ қатъ гардидааст, мақомоти ҳокимия-
ти давлатӣ ва идорӣ барқарор шуда, амал меку-
над, вазъи ҷамъиятию сиёсӣ мӯътадил гашта, ба
фаъолияти ҳизбу ҳаракатҳои гуногун иҷозат шуда-
аст, аксарияти кулли фирориён ва гурезаҳои иҷбо-
рӣ ба маҳалҳои зисти доимиашон баргаштанд, мар-
дум бо меҳнати ошошта машғул аст.

Бо қарори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 7 апрели соли 1995 «Дар бораи ҷорӣ намудани
ғарзи миллий» ба сифати воситаи пардохт рубли то-
ҷикӣ муқаррар шуд, ки навобаста аз пешгӯиҳои пе-
симистонаи баъзе таҳлилгарон ва мушкилоти табиӣ

даврани аввал воситаи боэтимоди ҳисоббаробаркунӣ дар дохили ҷумҳурӣ мебошад. Ҳамаи ин ба туфайли амалӣ гардонидани ислоҳоти сиёсӣ иқтисодӣ, ҷиояи Конститутсия, қабули сари вақтӣ ва татбиқи қонунҳои мамлакат муяссар гардид. Ба мақсади афзун намудани дастовардҳо, қатъан барқарор сохтани сулҳу ҳамдигарфаҳмӣ парламентарҳо омодаанд пешниҳодоти амалии муҳолифини тоҷик, аз ҷумла иштироки онҳоро дар ҳаёти сиёсии мамлакат дар ҷаҳорҷӯбаи қонун баррасӣ ва муҳокима намоянд, тибқи воқеият ҷустуҷӯи нуктаҳои умумии бархурди манфиатҳоро ба хоҳири ҷоиш ба ҳамдигарфаҳмӣ сулҳ ва созиш идома диҳанд. Иҷлосияи махсуси Маҷлиси Олӣ, ки 11 март соли ҷорӣ даъват шуда буд, чунин мақсад дошт, яъне сарварони муҳолифини тоҷик дар ин иҷлосия бояд ширкат варзида, дар мавриди масъалаҳои баҳснок ибрози назар мекарданд, ҳамроҳи депутатҳои халқ ниҳоят ба қароре бояд мерасиданд, ки ҳар ду ҷонибро низ қонеъ месохт. Мутаассифона, муҳолифин ба иҷлосия наомаданд, онҳо аз имконияти беназири дар парламон ибрози ақида намуда, ба маслиҳате омадан истифода накарданд. Ин некбинии моро наафзуд, вале мо ҳар дафъа паси мизи гуфтушунид мешинем, зеро барои мо ваҳдат ниҳоят зарур аст, мо роҳи риҷият ва наҷоти миллатро бояд пайдо кунем.

Раиси Маҷлиси Олӣ С. Раҷабов анъанаҳои сулҳхоҳонаи парламонро, ки собиқ раиси Парлумон, Президенти имрӯзаи мамлакат Э. Раҳмонов асос гузошта буд, идома дода, ба ин масъала таваҷҷӯҳи ҳамешагӣ зоҳир менамояд. Моҳи май соли равон ҳаёти Парлумон ва аъзои Ҳукумат таҳти сарвари С. Раҷабов бо ноҳияҳои Тоҷикобод ва Фарм сафар карда, бо вазъи сиёсӣ ва иқтисодӣ ошно гардид, ба аҳолии кӯмакҳои зарурӣ расонид, ба хоҳири мӯътадилгардонии вазъияти ин ноҳияҳо ба Ҳукумат як қатор супоришҳо дод. Чунин мулоқотҳо дар Бадахшон ва дигар минтақаҳои ҷумҳурӣ низ доир гардиданд. Ҳамчунин гузаронидани ҷаласаҳои сайёри Раёсат, кумита ва комиссияҳои Парлумон

анъана гардидааст, ки ин тарзи кор робитаи бевоқифа бо интиҳобкунандагонро беҳтар намуда, имкон медиҳад мақеъи Парлумон оиди ин ё он масъала мушаххас ва мақсаднок шарҳу эзоҳ ёбад, ба инкишофи раванди ҳалли озоиштаи масъалаҳо муносибат карда шавад. Парлумон хуб дарк мекунад, ки сулҳро дар марз бо Афғонистон бояд мустақам намуд. Таърих барои Тоҷикистон дар сарҳади Афғонистон, дар сарҳади кишваре, ки 17 сол боз аз даргириҳои дохилӣ азиат мекашад, проблемаҳои навро рӯ ба рӯ овард. Ба хоҳири ҳалли ин проблемаҳо ҳаётҳои парламонӣ бо сарвари раиси кумитаҳои Маҷлиси Олӣ ба ноҳияҳои назди сарҳади Панҷ, Москва, Дарвоз, Рӯшон, Хоруғ, Ишкошим борҳо сафар карда, бо марзбонону аҳолии мулоқотҳо доштанд, ба қадри ҳол кӯмакҳои иқтисодӣ расониданд. Сӯҳбату мулоқотҳо бо марзбонон ва аҳолии минтақаҳои назди сарҳади танзими қонуни фаъолият ва муносибату ҳамкориҳои онҳоро бори дигар таъкид менамоянд. Аз ин Парлумон ва Ҳукумат дар баробари дигар ҷиҳатҳои проблемаҳои сарҳад ба масъалаи таҳия ва тасвиби Қонун «Дар бораи сарҳади давлатӣ» ҳар чи зудтар иқдом кунанд.

Барои ҳама асосӣ будани масъалаи сулҳро он факт низ таъкид менамояд, ки ҳангоми муроҷиати шаҳрвандон ва депутатҳои мақомоти гуногун ба унвони иҷлосияи Маҷлиси Олӣ, кумита ва комиссияҳо, ба роҳбарияти Парлумон проблемаҳои сулҳ, мӯътадилгардонии вазъият назар ба масъалаҳои хоҷагӣ афзалият дорад.

Чанд рӯз пеш ҳамроҳи Президенти мамлакат Э. Ш. Раҳмонов ба Бадахшон сафар доштем. Дар яке аз хоҷагиҳои ноҳияи Ишкошим, ҳангоме ки аз ҷархбол мефуромадем як гурӯҳ бачаҳои 8—10 сола бо шавқу завқе хоси бачагона сӯи ҷархбол давиданд. Ба сӯи Эмомалӣ Шарифович ишоракунон аз бачаҳо пурсидам:

— Бачаҳо, ин шахсро мешиносед?

— Ҳа, Президентамон, — қариб бо як овоз ҷавоб доданд онҳо.

— Бале, офарин! Аз Президент чӣ меҳоҳед? — боз пурсидем.

— Сулҳ! Сулҳ меҳоҳем! — бо як овоз гуфтанд бачаҳо.

Лаҳзаҳои таъсирбахши сӯҳбату мулоқот бо мардум низ ҳамон лаҳзаҳо буданд, ки одамон хоҳ пиру хоҳ ҷавон, навобаста аз вазъи на чандон хуби моддию молӣ аз Президенту Парлумон пул ё мол талаб намекарданд, балки хоҳиш доштанд сар то сари Тоҷикистони азиз сулҳу оромӣ ҳукмрон бошад.

Мо дар айёми нооромие зиндагӣ дорем ва давлати ҷавони мо, ки панҷумин солгарди истиқлолашро таҷлил намудем, бо мушкилоти зиёд рӯ ба рӯ аст. Вале муҳимтар аз ҳама имрӯз барои мо барқарор намудани сулҳ, оромӣ ва ризоияти милли аст. Агар мо ба ин ноил шавем, ҳамагуна проблемаҳоро метавонем ҳал кунем. Ҳар гуна мушкилотро паси сар намоем. Бо мӯътадилгардии вазъ дар мамлакат иқтисод пеш меравад, маблағгузори пайдо мешаванд, ҳамватанони дурафтадамон, ки рӯҳан бо мо ҳастанду бозгаштро орзу мекунамд, аз кишварҳои хориҷи дур ва наздик ба Тоҷикистони азиз бармегарданд.

Мо фурсати барои андеша надорем. Имрӯз возеҳ аст, ки агар халқи бе ин ҳам камшумори тоҷик ба ҳам ояд, Тоҷикистон гул-гул хоҳад шукуфт. Мо тоҷикон ба аҳли олам эълон доштем, ки ҷангро намеҳоҳем. Парлумон дар ин масъала нақши муҳим дорад ва тамоми имконияташро ҳанӯз истифода накардааст. Талоши муборизаро барои сулҳ дар таъба ба Конститутсия, қонунҳо, обрӯю эътибори депутатҳо аз ҳар ҳавзаи интихоботӣ, аз интихобкунандаи алоҳида бояд шурӯъ кард. Депутатҳо ҳоло мисли солҳои пешин аз интихобкунандагон нақаз надоранд. Вале вазъи ҷорӣ тақдири ояндаи халқу Ватан тақозо дорад намояндагони мардум — аз депутатҳои боло Маҷлиси Олӣ то депутатҳои Маҷлисиҳои маҳаллӣ — ҳама нақазӣ умумии сокинони Тоҷикистон, яъне таъмини сулҳу сафоро ба дӯш гирифта баҳри иҷрояш бояд талош

кунанд. Мо намояндагони мардум — 181 депутати Маҷлиси Олӣ ва 2799 депутати Маҷлисиҳои маҳаллӣ дар ҳавзаҳои интихоботии худ тавонем, ки нақили сулҳ бошем ва ҳар кадом дар хона, кӯча, маҳалла, деҳа, ноҳия, вилоят баҳри таъмини оштии ҳамдигарфаҳмӣ воқеан кӯшиш намоем. Сулҳу ошош, ризоияту ваҳдат дар тамоми ҷумҳурӣ ба даст хоҳад омад. Мо роҳи дигар надорем, мо ба сулҳу амонӣ, инкишофи мутамаддини ҷомеа ниёз дорем, на ба муқобилистии ҳамдигарнописандӣ. Ҳар кас бояд дарк кунад, ки сулҳ дар Тоҷикистон, бе шарту шартгузориҳо бояд ҳукмрон гардад, зеро шартгузориҳои байниҳамдигарӣ оқибат теша ба решаи давлату миллат мезанад. Инро намояндагони мардумӣ мефаҳманд, инро ҳар шахсе, ки тақдири Тоҷикистон, сарнавишти сокинони он барояш бетафовут нест, низ бояд дарк кунад.

(«Садои мардум», 16 ноябри соли 1996, № 85 (910)).

СУЛҲУ АМОНИРО ТАМАННО ДОРАНД

Чанде пеш вақили Маҷлиси Олии Тоҷикистон аз округи интихоботии Роштқалъа, муовини раиси Маҷлиси Олии ҷумҳурӣ Қозидавлат Қоимдодов дар маркази ноҳия ба интихобкунандагон вохӯрӣ кард.

Мухбиромон бо эшон бо чанд пурсиш муроҷиат кардаид, ки фишурдаи онро пешкаши хонандагон месозем.

— Қозидавлат Қоимдодович, аз расонаҳои ҷумҳурӣ иттилоъ гирифтём, ки Шуморо 12 июни соли равон Имом Вақт Ҳазрати Воло Мавлоно Шохкарим-ал-Ҳусайнӣ ба ҳузури хеш пазируфтанд. Аз он лаҳзаҳои ноёфт ба мо чӣ нақл доред?

— Мавлоно Ҳозиримом ба ҳамаи фарзандони рӯҳии худ дуои хайр карданд. Ва таманно доранд, ки бо хости ҳақ ва кӯшиши ҳумматони содиқ сул-

ҳу амонӣ аз Бадахшон вориди Тоҷикистон мегардад.

Зимни сӯҳбат аз боби Барномаи омӯзиш дар ду бахш: иқтисод ва забони англисӣ ишора шуд. Ба ин минвол дар Донишгоҳҳои шаҳри Душанбе, вилоятҳои Бадахшон, Хатлон, Ленинобод ва навоҳии Қаротегин бахши таълиму тадриси фанҳои иқтисод ва забони англисӣ сурат хоҳад гирифт. Айни замон барои таълимдиҳии фани забони англисӣ ва иқтисод омӯзгорон аз ҳисоби Хазинаи Оғохон фиристонда мешаванд. Барои инкишоф ва тақомули иқтисоди бозорӣ бо ҳидояти Ҳозиримом мушовире барои Тоҷикистон аз Донишгоҳи Гарварди Иёлоти Амрико фиристонда шуд. Он кас бо исми Панков ҳастанд, ки Ҳукумати Тоҷикистон онро нағз пазируфтанд.

Инкишофи соҳаҳои дигар монанди таъмини барқ, ҳифзулсият, таъмири роҳи Ўш — Хоруғ ҳам зимни гуфтугӯ баррасӣ шуд. Чанде пеш ба маблағи 1 миллиону 750 ҳазор доллар дастгоҳи махсуси замонавӣ барои муайян кардани заҳролудшавӣ ба беморхонаи вилояти оварда шуд.

Аз боби қашнгирии 60-солагии рӯзи мавлуди Волоҳазрат дар Бадахшон он бузургвор ҳидоят карданд, ки қашни бузург ин 11 июли соли 1997 аст. Дар ин сол 40-солагии ба тахти Имомат нишастани Мавлоно Ҳозиримом Шоҳкарим-ал-Ҳусайнӣ қашн гирифта мешавад. Ин қашн аз 11-уми июли соли 1997 то 11 июли соли 1998 давом хоҳад кард. Ҳозиримом дар ин вақт аз ҷамъиятҳои исмоилия дидан хоҳад кард. Ҳукумати Тоҷикистон ба Ҳазрати Мавлоно, ваколат додааст, ки аз номи ҷумҳурӣ бо тамоми ташкилотҳои хайрхоҳии ҷаҳонӣ кор баранд.

Мавлоно Шоҳкарим-ал-Ҳусайнӣ ба подоши сарҳовати бекаронии хеш аз мо фақат сулҳу амониho хоҳон аст.

Ҳозиримом Саид Абдуллои Нуриро бо хоҳиши ӯ ба ҳузури хеш пазируфт.

— Чанд вақт пеш рӯвоза паҳн шуд, ки гӯё Шумо нисбати ким-кадом кор аз вазифаи ифтихории танзимгари фаъолияти ташкилотҳои Оғохон дар Тоҷикистон барканор шудед. Оё ин дуруст аст!

— Боре аз забони як ришсафед байти басо бузурги шоири халқӣ Қудрати Шўғнониро шунидам:

Мардумон номи маро бад, ки бигӯянд ба вабон,
Ба забони сағ дарён қалон кам налпавад.

Ман намефаҳмам, ин кор ба кӣ манфиат меорад. Дар мазҳаби мо ғайбати бардурӯғ баробари одамкушист.

Ман дидагони он шахсро бӯса мекунам, агар омада рӯ ба рӯ каму костамо гӯяд. Вале боварии комил дорам, оинатинатон ба кори ғажд даст наметананд.

Кулли нафароне, ки ба ҳадафи паст задани шаъну шарафи бародару ҳаммазҳаби худ даст задаанд, ба Худованди замину замон месупорам.

— Ба сӯҳбати гарму самимиятатон ташаккур!

— Осидаҳол бошед!

Мусоҳиб ҚОЗИҶОН.

(«Шоҳдара», № 3 (29), соли 1996)).

КӢ КӢ АСТ.

ҚОЗИДАВЛАТ ҚОИМДОДОВ,
МУОВИНИ РАИСИ МАҶЛИСИ ОЛӢ

Муовини Раиси Маҷлиси Олӣ Қозидавлат Қоимдодов мӯътақид аст, ки тақдири кас ба номи ӯ вобаста аст. Қозидавлат, ки маънои «қозии давлат»-ро дорад, ин номро бобояш гузоштааст. Номи падараш Қоимдод аст, ки маънояш «адлу додро устувор» гуфтан аст. Қоимдодҳо аз қадимтарин авлоди помириён — Пӯлодиҳоянд. Мардуми ин қавм

одамони матину ботамкин ва ҳассос буданд (бисёри онҳо шоиртабъанд). Онҳо замин меронданд, зирот мекарданд ва дар вақтҳои форӣ аз кор шеър мегуфтанд. Онон ҳамчун кӯхистониёни ҳақиқӣ, ҳуб дарк мекарданд, ки ҳаёт мураккаб ва роҳи он мисли пайраҳҳои кӯҳсор басо пурпечу тоб аст. Қ. Қоимдодов ин ҳикмати ниёгонро иқрор буд ва ҳуб мефаҳмид, ки аз ин ҳаёти мураккабу пурхитилоф ва на ҳамеша боадолат ҷои гурез нест. «Дар овони ҷавонӣ лӯлизане фол дида гуфта буд, ки ман одами калон мешавам, вале ҳаётам басо пурмашаққат хоҳад шуд. Аслан, фоли лӯлизан рост баромад», — иқрор аст Қоимдодов. Вай барвақт ба ҳаёт қадам монд. Ташвишу тараддуди 12 аъзои ятиммондаи оила ба дӯши Қозидавлати 23-сола афтод (хоҳари хурдтаринаш 3-ро пур накарда модараш чашм аз олам пӯшид ва баъди як сол падараш ҳам даргузашт). Дар ин муддат ӯ Донишгоҳи кишоварзиро хатм кард. Ба сиёсат барвақт шавқманд гашт, дуруст аст, ки он замони инро кори ҷамъиятӣ меномиданд. Қоимдодов аз ҷумлаи одамоне нест, ки сиёсатро палидкорӣ меҳисобанд. Вай мегӯяд палид одамонеанд, ки онро палид гардондани мешаванд. Оиди мартабаи сиёсии худ одатан, ҳазломезона мегӯяд, ки «корро аз масъалаҳои ҷавонони деҳот сар карда, ба Кремль расидам». Ин гуфтаи ӯ ҳазл нест, чунки бо кори системаи мақомоти ҳизбию ҳукумати соли 1991 чун намояндаи парламенти Тоҷикистон ба кори Шӯрои ҷумҳуриҳои СССР омад. Дар асоси альтернативӣ раиси кумитаи Шӯрои Олии СССР оид ба масъалаҳои аграрӣ ва озуқа интиҳоб гардид. Тарафдори модели шаҳрвандии ягона, роҳҳои ягонаи алоқа, минтақаи ягонаи пули рубл буд, ки инро бисёр аъзоёни парламенти Россия пешниҳод мекарданд. Аммо ин модел нагузашт. «Аксари роҳбарон аз тарси аз даст додани ҳокимият кӯшиш мекарданд, ки зудтар ҷудо шаванд, ҳол он ки азоби инро халқ кашид. Ман доимо аз он дар изтиробам, ки чаро халқи тоҷик барои хатои дигарон азоб кашад. Ҷангро дигарон сар карданду То-

ҷикистон дар муқобили Афғонистон ва сарҳади тӯлаш қариб 2000 километр ҳудуд танҳо монд. Яроқро ба Афғонистон тамоми ҷаҳон оварду азоби ин ҳамаро мо мекашем. Агар ҷанги граждани намебуд, ки моро ба он кашиданд, Тоҷикистони азизам кишвари гул-гулшукуфон мешуд», — бо ҳасрат мегӯяд Қозидавлат Қоимдодов. Вале зимни ин иттиҳон дорад, ки мардуми Тоҷикистон ин санҷишро мардонавор паси сар мекунад.

Қоимдодов дар ҷумҳурии воқеан ягона касе буд, ки баъди аз Маскав омадан вазъияти воқеиро надониста, дар иҷлосияи 16-уми Маҷлиси Олӣ ҳамчун намоёндаи ВМКБ муовини Раис интиҳоб шуд. Ин солҳо дар ҳаёти ӯ аслан солҳои душвортарин буданд. Вақте ки ба Хоруғ рафт, ба ӯ лозим омад бештар бо мардум ҳамсӯҳбат шавад. Баъзе рӯзҳо ӯ дар назди мардум то 6 соат аз минбар сухан карда, онҳоро дилгармӣ мебахшид. «Тавоно бувад ҳар кӣ аз гуноҳ гузарад. Агар барои аз байн бурдани адовату хусумат таклифи беҳтаре дошта бошед, марҳамат, пешниҳод намоед. Мо ҷангро намехоҳем», — ин суханон борҳо аз даҳонаш садо доданд ва ниҳоят ӯ тавонист, ки садди нофаҳмии байни ӯву помириёнро аз миён бардорад. «Одамоне, ки пеш маро бо адоват пешвоз мегирифтанд, ҳоло бо доираву гулдаста истиқбол мекунанд», — мегӯяд Қозидавлат, — аз ин мебарояд, ки ҷидду ҷаҳдамон беҳуда набудааст». Зимни ин ӯ ҳаргиз иқрор намешавад, ки аз мулоқоту вохӯриҳо ва сӯҳбатҳои тӯлонӣ мубталои ғалаёни хун шудааст. Ҳатто замоне, ки падару модараш пай ҳам оламо падруд гуфтанд, аз чашмонаш ашк нарахт. Аммо вақте ки ба наздаш зани дар ин ҷанги бемаънӣ тамоми хешовандонашро гумкарда омад, сели ашкашро боздошта натазонист. Дарди аз даст додани халқи худ аз ҳама дардҳо даҳшатовар ва сахттар будааст. Вай халқ гуфта, на танҳо халқи Бадахшон, балки тамоми халқи тоҷик, хонаи худ гуфта, саросари Тоҷикистонро дар назар дорад. Воқеан иқрор аст, ки ӯ табиати диёри худро аз таҳти дил дӯст медорад ва аз ин рӯ дух-

тарчаашро Бадахшон ном кардааст: бигузор аз номи вай ин кишвари зебоманзарро қиёс кунанд. Дар куҷо — дар Душанбе ё дар Хоруғ бештар иқомат доштани ӯро муайян кардан душвор аст. Ҳаёти ӯ ҳам дар ину ҳам дар он шаҳр, дар минтақаҳо, дар кишварҳо қараён дорад. Масалан, Қ. Қоимдодов аз 17 феврал то 5 март дар Эстония, Германия, Маскав, Душанбе, Хоруғ, Уш, Хуҷанд, Душанбе умр ба сар бурдааст. Оилааш дар Хоруғ зиндагонӣ мекунад. Қоимдодов соҳиби панҷ фарзанд аст. Писари калониаш 21-ро пур кардааст, писари миёнааш дар синфи 6, хурдиаш дар синфи 4 меҳонанд. Як духтараш донишҷӯи Донишгоҳи шаҳри Хоруғ, дигараш синфи 10-ро хатм мекунад. Модари фарзандонаш Аслибегимро Қозидавлат хуш карда, ба занӣ гирифтааст. «Ҷ духтур, ҳамдому ҳамнафаси ман аст, аз ин рӯ якумр аз вай миннатдорам. Вай аз мушкilotи ҳаёт ҳеҷ наменонад, ҳол он ки бародарону хоҳаронамро модарӣ карда, ба по монд». Қисмати вай ҳам мисли қисмати ҳамаи роҳбарон аст, яъне бо оилааш кам вомехӯрад. «Меҳоҳам қатъӣ аз паи тарбияи писаронам шавам, охир ояндаам, дами пиронсолиам ба ин вобаста аст, — рӯирист иқрор мешавад Қоимдодов. — Дилам бисёр меҳоҳад, ки зуд-зуд ҳама ба дидори ҳамдигар расем ва ба дӯстон, ба фарзандон кабоби дастӣ пухта диҳам («кабоби дастии» Қоимдодов чунин аст: пораҳои гӯштро аз чӯби дарахти анор гузаронда дар оби помидор ва часка мӯддати дароз дам медиҳанд).

Қ. Қоимдодов дар бораи Бадахшон, вай дар Маҷлиси Олӣ намояндаи он аст, аз гузаштаҳо ҳозира, аз тамоми барномаҳои Хазинаи Оғохон соғғо бо шавқу завқ нақл карда метавонад. «Мо мусулмононем, ки давлати дунявӣ, демократӣ бунёд мекунем, — мегӯяд ӯ. — Дин бояд ҳамқадами замон ва ҷамъият бошад. Миллатро хор кардан нашоуд, ҳеҷ кас ҳуқуқи ба он фармонфармой кардан надорад. Халқ бояд ҳудаш роҳашро интиҳоб намояд. Минтақаҳо бояд такягоҳи пуштупаноҳи давлати мо бошанд. Агарчи ВМКБ статуси мухторияро

дорад, аммо 99 фоиз аз буҷети марказӣ маблағгузорӣ мешавад. Орзу дорам замоне бирасад, ки на ба вай, балки Бадахшон ба буҷети ҷумҳурӣ ёрӣ расонад. Он замон мерасад. Мардуми кӯҳистон мардуми меҳнаткаш аст. Барномаи Оғохон дар Помир бомуваффақият амалӣ мешавад. Аз қадимулайём мегӯянд, ки: «Помир дорӣ, олам дорӣ» — ва сазву хато, кушокушиҳои гузаштaro фаромӯш карда, инро ба ёд гирифтани лозим. Орзу дорам, ки дар хонадони умумиамон сулҳу салоҳ пайдо гардад. Дилам меҳоҳад кӯдакони ҳамаи миллатҳо ҳис намоянд, ки хонаи онҳо якто буда, онҳоро дар ин хона на ғаму ғусса, балки шодиву суруш муттаҳид месозад».

(Бюллетени иттилоотии «Азия — Плюс», март соли 1997, № 6 (23)).

КЎМАКИ ОҒОХОН ГУСТАРИШ МЕЕБАД

Бо мақсади раванг бахшидан ба ҳамкорию Ҳукумати Тоҷикистон ва ташкилотҳои Оғохон гурӯҳи ҳукумати бо сарпарастии Сарвазирӣ Ҷумҳурии Яҳё Азимов ва муовини Раиси Маҷлиси Олӣ, ҳамоҳангсози ташкилотҳои Оғохон дар Тоҷикистон Қозидавлат Қонмодов ба пойтахти Фаронса — шаҳри Париж сафар карда, аз рафти иҷрои шартномаи байни ҳукумат ва ташкилотҳои Оғохон машварат орофт. Ба хабаршигори «СМ» муовини Раиси Маҷлиси Олӣ Қозидавлат Қонмодов онди матиҷаҳои сафар нақл кард.

— Бо супориши Президенти мамлакат мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмонов барои самарабахш намудани ҳамкорию Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ташкилотҳои Оғохон аз 9 то 11 апрели соли равон ба Париж сафари хидматӣ доштем. Баъди сӯҳбату музокирот 11 апрел байни аълоҳазрат Мавлоно Ҳосиримом Шохқарим-ал-Ҳусайнӣ ва Сарвазирӣ Тоҷикистон Яҳё Азимов оид ба бештар расондани маводи имдодӣ ва ёрии моддӣ баҳри ривози иқтисодиёт мӯҳлати созишномаи соли 1995 ба имзо расида тамдид гардид. Дар чор соли рафта ташкилот мазкур бо ҳамдастии шарикони дар Канада, Дания, Олмон, Голландия, Британияи Кабир ва Иёлоти Муттаҳиди Амрико, инчунин аз ҷониби Иттиҳоди Аврупо ва Созмони Миллалӣ Муттаҳид ба Тоҷикистон қариб ба 70 миллион доллари амрикоӣ мавод аз қабилӣ сӯзишворӣ, дору, озӯқа ва ғайра овард. Дар Париж суҳан оид ба кӯмак ба маризони гирифтори домана рафт. Ташкилот ӯҳдадор шуд, ки на танҳо дору балки барои мубориза бар зидди ин бемории сироятӣ мутахассисонро ба Душанбе, Кӯхистони Бадахшон ва водии Қаротегин мефиристад. Дар ноҳияҳои минтақаи фарм аллакай онҳо ба кори табобатӣ пардохтанд.

— Ташкилоти Оғохон оид ба инкишоф боз дар ҳағли кадом мушкилот ба мо кӯмак карданист?

— Ёрии моддӣи ташкилот асосан дар се самт аст. Дарёфти дору, беҳтар намудани вазъи соҳаҳои маориф ва кишоварзӣ. Яъне, беҳбудии саломатӣ афзоиши маводи ғизоӣ ва маънавӣ. Агар ҳаёту, чун як одами оддӣ назар афканем ҳам, пайвастагии ин се чиз бароямон баръало намудор мегардад. Ғизои кофӣ танро саломатӣ ва ақлро раванг мебахшад.

Кӯмакҳои башардӯстонаи Хазианаи Оғохон имкон дод, ки дар Кӯхистони Бадахшон мардумро аз гурӯснагӣ пурра раҳонем ва барои тараққиёти кишоварзӣ замина муҳайё кунем. Алҳол ин ташкилот мақсад дорад, ки ба мардуми ноҳияҳои водии Қаротегин, ки аз асари ҷанги дохилӣ бештар зарар дидааст, ёрӣ расонад. Ва тайёр аст баъди истиқрори сулҳ ва мӯътадил шудани вазъи сиёсӣ дар пиёда намудани барномаи ғайридавлатӣ гардонидани моликияти давлатӣ, азнавсозии хоҷагии қишлоқ ва ба охир расонидани сохтмони истгоҳи барқи обии «Памир-1» дар муборизаи дастҷамъӣ алайҳи савдои маводи мухаддара саҳми арзанда бигирад.

«Ташкилоти Оғохон ва шарикони он ба мо на танҳо дар бартараф кардани бўҳрони шадиди иқтисодӣ иқтимоӣ ва фарҳангӣ балки дар тараққӣ ва истифода бурдани боигариҳои Тоҷикистон ёрӣ мерасонад», — гуфт Сарвазирӣ мамлакат Яҳё Азимов ҳангоми суҳанронӣ дар Париж ва афзуд, ки «Мо ҳоло ба кӯмак кӯтоҳмуддат ва дарозмуддат саҳт эҳтиёҷ дорем ва меҳостем, ки дар баробари ташкилоти Оғохон барқарор намудани иқтисодиёт ва иқтимоиёти мамлакат дигар идораҳо низ кӯмакӣ худро аз мо дарег надоранд».

Ҳазрати Ҳосиримом иброз дошт, ки агар Ҳукумат шароити мӯътадил фароҳам орад, фаъолияти ташкилоти ӯ дар Тоҷикистон минбаъд ҷонноктар хоҳад шуд. Яъне ояндаи Тоҷикистон, пешрафти иқтисодиёти онҳо танҳо ба сулҳ, ваҳдат ва ҳамдигарфаҳмӣ мо, тоҷикон, вобаста аст.

— **Аълоҳазрат Имоми Замон ҳангоми ташриф ба Тоҷикистон Донишгоҳи Хоруғшаҳро зиёрат карданд ва ваъда доданд, ки хароҷоти онро ба зимма мегиранд.**

— Намояндаи Ташкилоти Оғохон оид ба инкишоф дар Тоҷикистон ҷаноби Ҳаким Фириста 15 март соли равон мактуби расмӣ фиристонд, ки дар он зикр шудааст: «Дар вохӯрии 28 феввали соли 1997 ба вуқӯъ пайваста Кумитаи Ташкилоти Оғохон оид ба инкишоф ҷудо намудани маблағи яксоларо дар ҳаҷми то 61000 доллари амрикоӣ ба сифати кӯмаки муваққатӣ ба Донишгоҳи давлатии Хоруғ маъқул донист. Ин маблағ барои таъмири хобгоҳи донишгоҳ, фаъолияти илмӣ татқиқоти омӯзгорон, ба кор ҷалб намудани муаллимон аз давлатҳои узви ИДМ ва Осиёи Ҷанубӣ, муқаммал сохтани барномаи омӯзиши забони англисӣ бо ҳамкориҳои Донишгоҳи Оғохон (донишгоҳи мазкур дар Карочӣ), таълими бизнес истифода хоҳад шуд. Давраи аввали аз худ намудани маблағ 30 июни соли 1997 ба охир мерасад.

Дар Донишгоҳи давлатии Хоруғ се омӯзгори хориҷӣ аз забони англисӣ ба донишҷӯён сабақ ме диҳад. Аз ҳисоби Ташкилоти Оғохон чор муаллими Донишгоҳ дар Карочӣ барои гирифтани дараҷаи магистр таҳсил дорад, як нафар дар Лондон иқтисодиёти бозор ва нафари дигар дар донишгоҳи Дурҳам лисони англисӣ меомӯзад.

Соли рафта нӯҳ муаллим-профессори донишгоҳу донишқадаҳои Душанбе, Хатлон, Хуҷанд, Бадахшон ва коллеҷи Фармо ба Британияи Кабир фиристонд, ки ихтисоси худро такмил бахшанд. Мақсади асосӣ он аст, ки устодони такмили ихтисос карда, таҷрибаи андӯхташонро оид ба омӯзиши забони англисӣ ва иқтисодиёти ҷаҳонӣ ба ҳамкории нашон ёд диҳанд.

— **Ташкилоти Оғохон оид ба инкишоф ғайр аз соҳаҳои ғандурустӣ ва илму маориф боз ба кадом риштаҳо ҳусни тавачҷӯх дорад?**

— Барои ёрии амалӣ расонидани ба ҳукумати Бадахшон ташкилоти ғайриҳукуматӣ созмон дод, ки он ба кори роҳбарони ҳукуматҳои ноҳияҳои Бадахшон ба тақсими оқилонаи кӯмаки башардӯстона назорат мекунад, ҷояш ояд мадад ҳам мерасонад. Ба тараққиёту пешрафти тиҷорати хурд Ҳазинаи Оғохон аз оғози соли 1996 панҷоҳ маротиба кӯмаки моддӣ расонд. Тоҷирон ба корҷаллонҳо аз ҳисоби маблағи Ҳазина 320 нафарро ба кор таъмин намуданд. Фурӯши маҳсулоти онҳо ба ноҳияҳои ҷаҳонӣ даромади зиёд ворид хоҳад кард. Бо дастгирии моддӣ Ташкилоти Оғохон ду агрегати истироҳати барқи обии «Помир-1» соли 1994 истифода дода шуд.

Дар шаҳри Париж суҳан оиди ба кор андохтани ду агрегати боқимондаи «Помир-1» ва бунёди истироҳати обии хурди барқ дар Бадахшон, ба анҷом расонидани роҳи Уш — Хоруғ, Кӯлоб — Хоруғ, ҳалли масъалаҳои иқтисодӣ, базаи нақлиёти Уш ва ғайра рафт. Барои бо маводи хоҷагии қишлоқ таъмин намудани аҳолии Помир бо ташаббуси ҳукумати Кӯхистони Бадахшон Ҳукумати ҷумҳурӣ аз ҳисоби заминҳои ноҳияи Қубодиёни вилояти Хатлон 1500 гектар майдони ҳосилхез ҷудо намуд. Дар ин замин бо ёрии Ташкилоти Оғохон оид ба инкишоф хоҷаҳои фермерӣ бунёд хоҳанд ёфт.

Фаъолияти ташкилотҳои Оғохонро дар Тоҷикистон Президенти кишвар мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмонов, Маҷлиси Олӣ ва Ҳукумати ҷумҳурӣ дастгирӣ менамоянд ва баҳри амалӣ гардидани он кӯмак мерасонанд. Масалан, барои сохтмони истироҳати барқи обии «Помир-1» Ҳукумат 500 тонна цемент фиристонд ва баҳри фаъл намудани базаи нақлиёти Уш 200 ҳазор доллари амрикоӣ ҷудо кард.

Соли 1996 аз буҷети ҷумҳурӣ 50 миллион рубл, имсол бошад 90 миллион рубл (тоҷикӣ) ба ин сохтмон ирсол гардид. Худи «Барқи тоҷик» низ соли рафта, 23,4 миллион рубл, имсол 90 миллион рубл ҷудо намуд, то ки агрегатҳои боқимонда ба кор андохта шаванд. Умуман, Ҳукумати ҷумҳурӣ ба

пешрафти иқтисодиёти вилоят ҳамаҷониба кӯшиш дорад ва дар айни замон ба иҷрои барномаи Ташкилоти Оғохон оид ба инкишоф пайваста замина муҳайё месозад.

— **Дар машварат оё вазъи имрӯзаи Афғонистони ҳамсоя мавриди назар қарор гирифт?**

— Бале. Ҳарду ҷониб изҳор доштем, ки ҳукумати Афғонистон бо толибон сари мизи гуфтушунид нишаста, масоилро на бо ҷанг, балки бо роҳи осоишта, бо гуфтушунид ҳал намоянд. Дар вохӯрӣ масъалаи тавассути марзу буми вилояти мухтори Кӯхистони Бадахшон ба мардуми Афғонистон расонидани кӯмаки башардӯстона аз ҷониби Ташкилотҳои Оғохон ҳалли мусбати худро ёфт.

— **11 июли соли 1997 ба маросими тоҷгузории Имоми Замон Шоҳкарим-ал-Ҳусайнӣ чил сол пур мешавад. Ба шарафи ин санаи муборак дар Ҷумҳурии Тоҷикистон чӣ корҳо сурат хоҳанд гирифт.**

— Тӯҳфаи мо ба Ҳозиримом сулҳ, ваҳдат ва якпорчагии Тоҷикистон аст. Алоҳазрат Имоми Замон орзу доранд, ки тоҷикистониён кишвари худро аз вартаи бӯҳрони сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ ва фарҳангӣ наҷот бахшанд.

Имрӯз қидду қаҳди Президенти кишвар, Маҷлиси Олӣ, Ҳукумати ҷумҳурӣ, вакилони халқ, сиёсатмадорон, ташкилотҳои ҳизбию ҷамъиятӣ, созмонҳои байналхалқӣ ба ҳамин самт равона гардидааст. Аз рӯи нақша ҷорабиниҳо идома доранд. Ҳаминро зикр кардан кофист, ки мо мактуби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмоновро дар Париж ба ҷаноби Ҳозиримом сӯпурдем, ки дар он чунин суханон сабт ёфта буданд: «Ба Шумо, Алоҳазрат эҳтиромона паём мерасонам, ки муридони Шумо ва кулли марду-

ми Тоҷикистон ба шарафи санаи муборак — ҷилсолагии ба тахти имомат нишастанатон тайёрии комил мебинанд ва таманнои онро доранд, ки дар ин маъракаи сурурбахш ҳамроҳамон бошед».

Сӯҳбатнигор Қурбон МАДАЛИЕВ.

(«Садои мардум», 6 майи соли 1997, № 37 (964)).

ОТ РАЗРУШЕНИЯ К СОЗИДАНИЮ

(на таджикском языке)

Муҳаррири масъул П. Пӯлодӣ.

Муҳаррири техникӣ Л. Мазгонова.

Рассоми ороишгар В. Прядильников.

Мусахҳах Т. Асалбекова.

Ба матбаа 1.07.1997 супурда шуд. 20.07.1997 ба ҷопаш имзо шуд. Ҳамаи офсетии № 1. Андозаи 84 X 108/32. супориши № 289. Адади нашр 2 000, нархаш шартномавӣ.

Нашриёти «Шарқи Озод», хиббони Саъдии Шерозӣ, 16.

АЗ
СҮ
З
А
Н
Д
А
Г
И

60
СО
З
А
Н
Д
А
Г
И